DÜNDEN BUGÜNE TÜRK ŞİİRİ

CİLT II

DİVAN ŞİİRİ

HAZIRLAYANLAR: **ASIM BEZİRCİ – KEMAL ÖZER**

EVRENSEL
BASIM
YAYIN

Birinci Basım
1968 (May Yayınları)

ASIM BEZİRCİ
KEMAL ÖZER

DÜNDEN BUGÜNE TÜRK ŞİİRİ

II

DİVAN ŞİİRİ

Doğa Basın Yayın
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Bulvarı
Kamer Hatun Mah.
Alhatun Sk. No: 27
Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0212 361 09 07 (pbx)
Faks: 0212 361 09 04
web: www.evrenselbasim.com
e.posta: bilgi@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın – 206

DÜNDEN BUGÜNE
TÜRK ŞİİRİ - II
DİVAN ŞİİRİ

Asım Bezirci
Kemal Özer

Tasarım
Savaş Çekiç

Genişletilmiş İkinci Basım
Ağustos 2002
Üçüncü Basım: Mayıs 2003

ISBN 975-6525-16-9 (TK)
ISBN 975-6525-18-5 (C. 2)

© Evrensel Basım Yayın, 2002

Baskı
ASPAŞ

DÜNDEN BUGÜNE TÜRK ŞİİRİ

II

DİVAN ŞİİRİ

Birinci Cilt
HALK ŞİİRİ

İkinci Cilt
DİVAN ŞİİRİ

Üçüncü Cilt
YENİ ŞİİR [1900-1940]

Dördüncü Cilt
YENİ ŞİİR [1940-1960]

Beşinci Cilt
YENİ ŞİİR [1960-2000]

İÇİNDEKİLER

XIII. YÜZYIL

Ahmed Fakih 13
Hoca Dehhani 14
Mevlâna 16
Sultan Veled 19

XIV. YÜZYIL

Ahmedi 23
Aşık Paşa 25
Gülşehri 26
Kadı Burhaneddin 28
Nesimi 29
Şeyhoğlu 33
Şeyyad Hamza 35

XV. YÜZYIL

Ahi 39
Ahmed Dai 41
Ahmed Paşa 42
Avni 45
Cafer Çelebi 46
Cem Sultan 47
Eşrefoğlu Rumi 49
Hamdi 51
Mihri Hatun 52
Necati 54
Nizami 56
Ruşeni 57
Safi 59
Süleyman Çelebi 60
Şeyhi 61
Şirazi 64

XVI. YÜZYIL

Baki 69
Dukakinzade Ahmed Bey 73

Edirneli Nazmi 74
Emri 76
Fuzuli 78
Hakani 83
Hatayi 84
Hayali 85
Hayreti 87
Hüdayi 89
İshak Çelebi 90
Lamii 91
Meali 93
Muhibbi 94
Müverrih Ali 95
Nev'i 96
Ruhi 98
Usuli 101
Talii 102
Yahya Bey 103
Zati 104

XVII. YÜZYIL

Bahayi 109
Cevri 111
Fasih Dede 113
Fehim 115
Haleti (Azmi-zade) 117
Nâbi 118
Nâili-i Kadim 122
Nazım 125
Nef'i 127
Neşâti 131
Nedim-i Kadim 134
Nev'izade Atayi 135
Râmi Paşa 137
Râsih 138
Riyazi 140
Sâbit 141
Şeyhülislâm Yahya 142
Talib 145
Tıflî 147
Vecdi 148

XVIII. YÜZYIL

Atıf 151
Çelebizade Asım 152
Esrar Dede 154
Enderunlu Fazıl 155
Fitnat Hanım 157
İzzet Ali Paşa 158
Kâmi 160
Mürekkepçi Havayi 162
Nahifi 164
Nedim 166
Nesib 170
Nevres-i Kadim 171
Neyli 172
Râgıb Paşa 174
Ratib Ahmed Paşa 177
Râşid 178
Sami 179
Seyyid Vehbi 181
Sümbülzade Vehbi 182
Sürûri 185
Sezai 187
Şeyh Galib 188

XIX. YÜZYIL

Abdurrahman Sami Paşa 195
Agâh Paşa 196
Asaf 197
Dürri 198
Enderunlu Vâsıf 199
Eşref 201
Hakkı Bey 204
Fitnat Hanım 205
Hersekli Arif Hikmet 206
İzzet Molla 208
Leskofçalı Galib 210
Leylâ Hanım 212
Leylâ Saz 213
Muallim Feyzi 214
Musa Kâzım Paşa 215

Muallim Naci 216
Mütercim Asım 219
Nevres-i Cedid 220
Osman Şems 222
Pertev Paşa 223
Şeyh Vasfi 224
Şeyhülislâm Arif Hikmet 225
Türk Galib 226
Yenişehirli Avni 228

XX. YÜZYIL
Adanalı Ziya 233
Hamamizade İhsan 234
Mecdi 235
Mehmed Abdülbaki 236
Neyzen Tevfik 238
Haşim Nezihi Okay 240
Reşit Akif Paşa 242
Suûd 243
Tokadizade Şekib 244
Yahya Kemal 246

ŞAİRLERİN YAŞAM ÖYKÜLERİ 253
SÖZLÜKÇE 271

XIII. Yüzyıl

AHMED FAKİH

1

Dirîga çarhın elünden hezaran
Ki kılmışdur muattal bunca kâran

Bilür misün niçün geldün cihana
Seni kulluğ içün yaratdı Sultan

Bu dünyaya niçün pek yapışırsun
Seni andan koparur çarh-ı devran

Bu rızk içün nice teşviş çekersün
Uşandı rızk yeyü ağzında dendan

Meğer girüb sin içinde yatasun
Beş on arşun bez ile ya hod uryan

Ne mağrursun cihanın lezzetine
Nice bir yörüyesün şad ü handan

Kaza yayı ecel okların atar
Sana dahi dokuniser ol oktan

Yıkıliser bu göklerle bu yerler
Kamusı olıserdir külli viran

Kıyamet kopıcağız bil hakikat
Kelebek gibi dağıla bu insan

.....

HOCA DEHHANÎ

1

Sabreyle gönül derdine dermân ere umma
Can atma oda bî-hude cânân ere umma

Gözün sadefinden nice dürdâne dökersün
Şol dişi güher dudağı mercân ere umma

Gel vasl dilersen ko bu feryâdı ey bülbül
Gül gonce bigi ağzı gülistân ere umma

İnceldise hecr ile karınca bigi belin
Firkat nice bir ola Süleymân ere umma

Ya'kub bigi hüzn ile katlan bir iki gün
Bir gün haber-i Yusuf-ı Ken'an ere umma

Feryad ü figân etme ey bülbül dahi ağzın
Yum gonce bigi yine gülistan ere umma

Maksûd anın kim ele düşvâr erişirgil
Yırtma yakanı elüne âsân ere umma

Ağyâr elinden sana bil şol yâr eremez
Aşkâr ola bir gün deyu pinhan ere umma

Bu resme ki Dehhanî-dürür şem' bigi zâr
Başdan ayağa ömrünü pâyân ere umma

2

Aceb bu derdümün dermânı yok mı
Ya bu sabr itmeğün oranı yok mı

Yanarum mumlayın başdan ayağa
Nedür bu yanmağun pâyânı yok mı

Güler düşmen benüm ağladuğuma
Aceb şol kâfirün îmânı yok mı

Delüpdür ciğerümi gamzen okı
Ara yürekde gör peykânı yok mı

Gözin hançerleyin boynuma çaldı
Aceb ol zalimün imânı yok mı

Su gibi kanumı toprağa kardun
Ne sanursen garibün kanı yok mı

Cemâl-i hüsnüne mağrur olursen
Kemâl-i hüsnünün noksânı yok mı

Beğüm Dehhanî'ye ölmezden öndin
Tapuna irmeğün imkânı yok mı

MEVLÂNA

1

Mahest nemîdanem hurşîd ruhet yâ ne
Bu ayrılık oduna nice ciğerim yâne

Mürdem zi firakı tü merdüm ki heme danend
Aşk odu nihan olmaz yanar düşicek cane

Sevda-yı ruh-ı Leylî şüd hasıl-ı mâ haylî
Mecnun bigi vâ veylî oldum yine divane

Sad tîr zenedber dil an Türk-i keman-ebrû
Fitnelü elâ gözler çün uykudan uyane

Ey Şâh Şücaüddin Şems-ül-Hâk-i Tebrizî
Rahmetten eğer n'ola bir katre bize dâne

2

Gelesen bunda sana yek garazım yok işidürsen
Kalasın anda yavuz dur geleğin kanda kalursın

Çelebi'dür kamu dirlik çelebâ gel ne gezersen
Çelebi kulların ister çelebiyi ne sanursın

Ne ağuzdur ne ağuzdur çeleb ağzından kığırmak
Kulağun aç kulağun aç bula kim anda değersin

3

Essun varısa ey gafil
Aldanmagıl zinhar mala
Şol nesneya ki sen koyub
Gidersin ol geru kala

(.?) zahmetin görüptün
Direrdin dünya malini
Anlar kılar anı haraç
Edüb seni anmaya rehi bula

Yoksul isen sabreylegil
Ger bay isen hayr eylegil
Her bir hale şükreylegil
Hak döndürür halden hala

Hakka bana ne mal gerek
Dilegüm eyü hal gerek
Ne kîl gerek ne kal gerek
Kendüzünü bilen kula

.....

Ben bir bîcan ey İlâh
Yavlak çok eyledim günah
Yazuklarımdan ah ah
Ne şerh idem gelmez dila

Ey Şems dila Hakk'tan Hakk'ı
Biz faniyüz oldur bâki
Kamular anun müştakı
Ta hod ki ol kimün ola

Seni unutur dostların
Oğlun kızın avratların
Evvel malın üleşeler
Hisab edüb kıldan kıla

Bunlar bay ola sen geda
Senin içün vermiyalar
Kılmayalar sana vefa
Bir pare ekmek yoksula

Bir demliğa ağlaşalar
Andan varub bayraşalar
Seni çukura gömüşüb
Tiz döneler güla güla

Ol kim gide uzak yola
Gerek azık alabila
Almazusa yolda kala
Ermiya herkiz menzila

Verdi sana malı Çalab
Ta hayra kılasın sebeb
Hayreyle de kıl Hak taleb
Vermeden ol malın yelâ

Bu gün sevinursun benim
Altunum akçem çok deyu
Anmaz musun ol sonu kim
Muhtaç olasun bir pula

Es itmiya malin senin
Hoş olmıya halin senin
Nesne ermiya elün senin
Ger sunmadunsa el ela

Ol mâl dedün mâr ola
Hakka ki kûrun dar ola
Herkiz meded bulmayasun
Çevre bakub sağa sola

Altın ise anda çorak
Ola sana ol hoş turak
N'eyler taşım kıldın yarak
Anlar sana karşı gela

Mal sermaye kılgıl azık
Hakk'a inanırsan bayık
Yap ahiret dünyayı yık
Ta iresün hoş menzila

Çün ola elünde direm
Güç yeddükçe kılgıl kerem
Öğüd budur ki ben direm
Devlet anın öğüd ala

Etma malın illâ telef
Hak bir bine verür halef
Kılgıl selef kılma alef
Verme kamu zayi ola

Dilârisen iyşi ebed
Tutgıl na dedisa Ahed
Andan dila her dem meded
Ta iraşasun hasıla

Böyle buyurdu Lemyezel
Bilin bunu kılın amel
Terk eylenüz tûli emel
Uymanız her bir batıla

SULTAN VELED

1

Senün yüzün güneşdür yohsa aydur
Canum aldı gözün, dakı ne eydür

Benüm iki gözüm bilgil canumsın
Beni cansuz koyasın sen bu keydür

Gözümden çıkma kim bu ev senündür
Benüm gözüm sana yahşi saraydur

Ne oktur bu ne ok kim değdi senden
Benüm boyum sünüydi şimdi yaydur

Temaşa çün beru gel kim göresün
Nite gözüm yaşı ırmak u çaydur

Senün boyun budahtan ağdı geçti
Cihan imdi yüzünden yaz ü yaydur

Bugün aşkın odundan ısı alduk
Bize kayu değül ger kar ü kaydur

Bana her gice sendin yüz bin assı
Benüm her gün işüm sendin kolaydur

Veled yoksuldu sensüz bu cihanda
Seni buldu bu kezden bey ü baydur

2

Hem sen göresin beni ilden varavum bir gün
Yolda oturum cansız kan ağlayavum bir gün

Ger olmayasın benüm tenden çıka tez canım
Bu kayu beni duta ansuz ölevüm bir gün

Suci içevüm suci delü olavum delü
Nem var verevüm yele seni dutavum bir gün

Seni nice severüm yüz can bigi dilerüm
Ola ki kolay gele senin olavum bir gün

Dururvem ü ağlarvem otrurvem ü inlervem
Öyle komaya Tanrı hem ben gülevüm bir gün

Gözler seni görürse âlem seni bilürse
Elüm değicek seni ben gizleyevüm bir gün

Veled yüzünü gördü geldi kapuna durdu
Etti ki gele ol kim seni öpevüm bir gün

XIV. Yüzyıl

AHMEDÎ

1

Şad ol ey yanağı gül kameti şimşad şâd
Dâd et halka ki vermez gerdiş-i bidad dad

Ömr bağın bade-i gülreng ile âbad kıl
Kim gülistanı kılıpturur bihiştabad bad

Eymen öter bağ içinde nale-i kumrî işit
Mihnet-i devr-i kamerden etmegil feryad yad

Nev' nev' açıldı güller nukl döküb renk renk
Bade nuş et bâdâ verme ömrü her çi bad bad

Fitne olmuş gözüne nerkis zehi sahib-nazar
Bende olmuş serv boyuna zehi azad zad

Etmesün senden bizi bu dehr-i bedkirdar dûr
Kılmasun bizden seni bu çarh-ı bîbünyad yad

Ahmedî'nin kanın içer dembedem zalim gözün
Zulmi elinden anun ey şah-ı âdil dad dad

2

Gül mü zibâdır letafette ya ruhsârın senün
Lâle mi hoştur taravette ya didârın senün

Nergis-i ra'nâ mı yeğdür ya senün elâ gözün
Sünbül-i zîbâ mı yeğ ya zülf-i mekkârın senün

Ruzigârın cevri mi çok ya benim zârîliğim
Devr mi çok zülm eder ya çeşm-i hunhârın senün

Milket-i âlem mi yeğdür ya senün asayişin
Mihnet-i dünya mı artık yahud azarın senün

Firkatin mi acıdur billâh yahud ayşım benim
Can mı datlıdur yahud lâ'l-i şekerbarın senün

Naliş-i kumrî mi artık ya benim zâr ettiğim
Nağme-i bülbül mü yekrektir ya güftârın senün

Ahmedî'nin şi'ri mi yeğdür ya nazm-ı gevherin
Ab-ı hayvân mı ola tatlı yahud yârın senün

3

Senün hüsnüne yohdurur nihayet
Nitekim yoh benim derdüme gayet

Yüzün evsafı bilinmez kemahi
Meğer nur ayetidürür bu ayet

Gözüne saydolana ne dil ü din
Saçuna kaydolana ne hidayet

Nedür Zöhre ki ay ü güneşe nur
Yüzün aksinden etmiştür sirayet

Saçun akl ile dine n'etti dersem
Olur söz müşkil uzanur hikâyet

Yüzünde görünür gün bigi ruşen
Ki sâni' sun'una yohtur nihayet

Hadisi Ahmedî'nin kutı dildür
Lebün vasfın edeli ol rivayet

ÂŞIK PAŞA

1

Garib-nâme

Kani ol kim alkış ister uluden
Vasf-ı halin dinlesün ben delüden

Eydeyim kim n'eyleye ol ne kıla
Kim ululardan müdam alkış ala

N'eyleye kim devlet ana yâr ola
Yer ü gök ehli ana dildar ola

Kangı dilden alkış ala ol kişi
Kim döne hoşnutluğa anun işi

Ol ki bilmez alkışı kimden ala
Ne bilür kim hoşnut andan kim ola

Ger dilersen kim bilesün dinlegil
Dediğüm söz ma'nisini anlagil

Eydeyim alkış u hoşnutluk nedür
Kim bilesün bu hikâyet nitedür

Dünyada beş kapu vardır ey safâ
Her birine can ile kılgıl vefâ

Her kim ol beş kapudan alkış ala
Şeksüzin andan Çalab hoşnut ola

İşit imdi her birinün adını
Kim bilesün işbu sözün dadını

Birisi ata ile anadürür
Biri üstadın değül mi nedürür

Biri ahidür biri şeyh kapusı
Olsa gerek her birinün tapusı

Biri hod hazrettürür bellü beyan
Beş kapu bunlardürür bilgil iyan

İşit imdi her birine ne gerek
Tapusı vü kulluğu nice gerek

Vasfı birle şerhini edem tamam
Kim sana mal'ûm ola bu beş makam

Her birinde ne gerektür bilesün
Ana lâyık kulluğunu kılasun

.....

2

Aşktan mı yoksa derd ü gam
Benden mi bana bu elem
Bunca belâ cevr ü sitem
Bilsem nedendür bilmezem

Cânan olursa ger nihân
Olmaya sende zerre cân
Buluben bu sözü ıyân
Bilsem nedendür bilmezem

Âşık'ta bu hayret nedür
Ma'şuktaki şevket nedür
Derviş buna hikmet nedür
Bilsem nedendür bilmezem

GÜLŞEHRÎ

1

Sual kerden-i müragan ez hüdhüd
Kamu kuşlar çün sual eylediler
Kali hal ü hali kal eylediler

Hüdhüd anda her birisine cevab
Verdi hoş vallah ü âlem bissavap

Hadd ü resmin her sözün çün söyledi
Kamusunun müşkilin halleyledi

Her biri bildi bakıcak yoluna
Kim değil ol bey buların koluna

Ol yola bir rehrev ü rehber gerek
Başını oynamağa key er gerek

Değme kişi bu yola giremiye
Menziline değme er iremiye

Hadd ü payanı bulunmaz yola er
Komaya hergiz kadem bî-pâ vü ser

Şevk odundan yünlerin dağladılar
Uçmağa kanatların bağladılar

Hüdhüd ileri uçar kuşlar bile
Kim aceb kaçan ireler menzile

Uça uça valih ü zâr oldular
Güçleri gitti vü hayran kaldılar

Yola ne menzil belürdi ne nişan
Çıktı her kuş yüreğinden yüz figan

Kalmadı bir kuş ki anda uçmadı
Bin yıl uçtular ü bir dem geçmedi

Yedi bin yıl uçtular bülbül bigi
Bir nefeslik gitmediler gül bigi

Kamusunun takatı tak olmağa
Vardı vü yollarına ak olmağa

Biri gördü bir saray-ı zernigâr
Uçar iken anda indi şâhvar

Birisi bir çeşmesar üstüne hoş
İndi vü oturdu vü oldu hamuş

Birisi bir mâh-rûyı gözledi
Yolunu kodı vü anı izledi

Birini bir dağ başında kurt yedi
Birisi ben girü dönerim dedi

Birisi bir mergzara indi hoş
Birisi bir hûb ağaca kondı hoş

Kimi sayru oldu vü kaldı girü
Kimisi varımadı hiç ilerü

Yüz bin er bu yolda can vermiş henuz
Bilmedi biri ki nedür bu rümuz

2

Bahar oldı vü büstanlarda bülbül
Kılur gül aşkına feryad ü gûlgûl

Bu ömr ile çemende hiç erinme
Ki bir hefteden artuk dirile gül

Gülün ömrü azına gözüm ağla
Yazın tez geçtiğine ağız aç gül

Kime bir afiyet geldi cihanda
Kim ana ermedi yüz bin tezelzül

Cihanın ârzusu canın almak
Senin fikrinde esbab-ı tecemmül

Çegane ölüm anub ede ten ten
Karabe ömre gülüb kıla kulkul

Ola Gülşehrî agfil kendüden kim
Anın zikrinde kılmağlı tegafül

3

Geldi bülbül ortaya hayran ü mest
Valih ü methuş ü sergerden ü mest

Kim benim işim gülistanda biter
Nevbahar ü bağ u bustanda biter

Her gülü kim kendime yâr eylerim
Her gece vasfını tekrar eylerim

Her seher kim gül çemende açıla
Kamudan ilkin bana karşu güle

Ben anun yüzüne karşu silayım
Müşkülümü kamusun şerheyleyim

Her gün işümüz bizim gulguldürür
Sevdüğümüz dünyada bir güldürür

Hassa şimdi taze Gülşehrî gülü
Kim getürmez göze esr ü sümbülü

KADI BURHANEDDİN

1

Dedim ki lebin dedi ne şirin söyler
Dedim ki belin dedi ne narin söyler
Dedim ki canum cümle fedadur saçuna
Dedi ki bu miskin hele varın söyler

2

Dolu ver saki çün fasl-ı hazandır
Adam kanı değil hûn-ı rezandır

Yaşım kızardı vü benzim sarardı
Gönülümde hava çünkü vezandır

Sarı beniz kızıl süci bu mevsim
Hazan ender hazan ender hazandır

Hazan faslıdürür zahirde lâkin
İçimde mevsim-i meyve pezandır

Perişan oldu zülfün ben dahi hem
Bu gönlüm şûrişi âhır ez andır

3

Ben leblerüni canuma emsem görürüm
Gözün yarasın gönüle merhem görürüm
Aşkın odu ki yaha iki cihanı
Ben kendü canuma yalunuz kem görürüm

4

Gönülüme ben dedim ki kandesin
Gamzesinin ohlarıyla kandesin
Gîsusiyle bende düştüm der gönül
Dedim ona n'ola çünki bendesin

N'ola öptüm gözüme sürdüm seni
Sen dahi âlemde bir turvendesin

Bendesin sen bendeyim ben tapuna
Bendeyim ben nice ki sen bendesin

Gözlerim giryan u püryandur gönül
Leblerin şekker özün pür-handesin

5

Hakka şükür koçlarun devrânıdur
Cümle âlem bu demin hayrânıdur
Gün batardan gün doğan yire değin
Aşk erinin bir nefes seyrânıdur

6

Câna can vermeyenin ne cânı var
Can verenin adı ile sânı var
Er kişinin metâı erlik olur
Cevherinin la'l ile mercânı var

7

Dilberin işi itâb ü nâz olur
Çeşmi câdû gamzesi gammâz olur
Ey gönül sabret tahammül kıl ana
Yâre irişmek işi az az olur

NESİMÎ

1

Leblerin kandine şeker dediler
Can-ı şîrîne gör neler dediler

Dediler kim dehanı yokdur anın
Bîhaberler aceb haber dediler

Can demişler dudağına hey hey
Bu sözü gör ne muhtasar dediler

Şâma benzer denildi kara saçın
Ârızın nûruna seher dediler

Ehl-i ma'nâ huceste sûretine
Ma'ni-i vahibüssuver dediler

Anberefşân saçınla ârızına
Yâsemen üzre müşk-i ter dediler

Şeb-i yeldadürür saçın gicesi
Sûretin bedrine kamer dediler

Kirpiğin okuna kaşın yayına
Âşıkın sînesi siper dediler

Bak anın yüzüne ilâhına bak
Ehl-i diller budur nazar dediler

Hakdan olmuş ırağ anlar kim
Seni ey nûr-i Hak beşer dediler

Ey Nesimî muhit-i a'zamsın
Gerçi elfâzına güher dediler

2

Gerçek hadîs imiş bu ki hûbun vefâsı yok
Kim sevdi hûbu dedi ki hûbun cefâsı yok

Aşkın belâsı yok deyüben aşka düşme var
Kim âşık oldu kim dedi aşkın belâsı yok

Ânın ki hacc-ı ekberi ey can sen olmadın
Beyt-ül-Harâm'a varmamış ânın safâsı yok

Şeytandır ol ki sûretine kılmadı sücûd
Düştü bu renc ü derde kim anın devâsı yok

Fânî cihâna bakma geçe ömrü sevme kim
Ömrün zevâli vâr ü cihânın bekâsı yok

Yârab ne şem imiş bu mehin yüzü kim anın
Yüzü katında şems-i duhânın ziyâsı yok

Gel gel beru ki savm ü salâtın kazâsı var
Sensiz geçen zamân-ı hayâtın kazâsı yok

Bîmar-ı aşka can verir ey can lebin velî
Münkir sanur kim ol şefeteynin şifâsı yok

Yârin gelür hemîşe cefâsı Nesimî'ye
Sen sanma kim Nesimî'ye yârin atâsı yok

3

Merhaba hoş geldin ey ruh-ı revanım merhaba
Ey şekerleb yar-ı şirin lâmekânım merhaba

Çün lebin cam-ı cem oldu nefha-i Ruhülkudüs
Ey cemilim ey cemalim bahr ü kânım merhaba

Ey melek suretlü dilber can fedadır yoluna
Çün dedin lâhmüke lâhmî kana kanım merhaba

Gönlüme hiç senden özge nesne lâyık görmedim
Suretim aklım ukulüm cism ü canım merhaba

Geldi yârim naz ile sordu Nesimî nicesin
Merhaba hoş geldiniz ey hurdedanım merhaba

4

Gel ey dilber beni gör kim nice hoş yanarım sensiz
Odundan acı hicranın su oldum akarım sensiz

Hayâlin gelmiş ey hûri gözüm karşusuna durmuş
Firakından yanar bağrım hayâle bakarım sensiz

İki âlemde maksudum visaline ulaşmaktır
Zamirim niyyetim oldur kaçan fal açarım sensiz

Amansız firkatın her dem bu viran gönlümün şehrin
Esas-ı resmini yıkar nitekim yaparım sensiz

Sulu incûların şevkı gözümden akıdur yaşı
Bu lü'lü madeninden gör ne mercan saçarım sensiz

Gel ey mahbûb-ı ruhânî ki her dem boynuma gamdan
Firakın hasreti şevkin ipini takarım sensiz

Nesimî canını aşkın yolunda eyledi kurban
Anın adın bu ma'niden kan ile yazarım sensiz

5

Yandırdı şevkın canımı ey derde derman kandesin
Canımda can sensin veli ister seni can kandesin

Vaslın şarabından beni saldın humarın tabına
Yandı hararetten içim ey ab-ı hayvan kandesin

Ey lûtf-i hüsnün kişveri yandım eriştir vaslını
Çün senden artuk kimsede yoktur bu ihsan kandesin

Kaptı elimden zülfünü cevr ü cefası çok felek
Aşüfteyem Mecnun gibi zâr ü perişan kandesin

Ey gonce ağızlu beni yandırdı hecrin dikeni
Gel gel ki sensiz gonce tek doldu içim kan kandesin

Aynimde sensin rûşenî gönlüm diler görmek seni
Ey hûr-ı ıyn rıdvan ile hüsnünde hayran kandesin

Cevr ü cefası çok felek tufan getirdi başıma
Andan beni kurtarmağa ey fazl-ı Rahman kandesin

Müşkin saçın zincirine verdi Nesimî gönlünü
Ayruk ne hacettür ana zincir ü zından kandesin

ŞEYHOĞLU

1

Gel beru zevkedelim koma bugünü yarına
Dünyenin yoktur bekası bakma şimdi varına

Ömr bir saattır illâ âşıka her bir nefes
Bin yıl olur bakıcağız dilberin didârına

Güzel oldur kim anın hüsnü bigi hulku ola
Yoksa çok suret yazarlar kelisa divârına

Çeşme-i lâ'lin lebinden sun şerab-ı canfezâ
Çün tabib oldur gönül mahmurunun bimârına

Can verüb satın alur Şeyhoğlu vaslını şehâ
Müşter-i nâdan karışmış aşkının bazârına

2

Vefat Yahten-i Yeki Gulam Ez Gayet-i Aşk

Dedi ey aşk ile can oynayanlar
Muhabbet putesinde kaynayanlar

Ben elden gittüm ü düştüm ayaktan
Ümidin üzmişim karadan aktan

Eğer uğrarsanız benüm peyamum
Değürün anda Mecnûn'a selâmum

Bu denlû söyledi vü eyledi ah
Gözün yumdu vü teslim oldu nagâh

Kalanı çünki gördiler bu hali
Su denlu döktüler gözden zülâli

Ki ta ol yaş ile anı yudular
Ol aracukta kazdılar kodular

Kişi kim pişe kılur aşkbazî
Suyi göz yaşı olur yeri yazi

Bu bazar içre budur resm ü erkân
Ki her kim aşk alursa terkede can

Sinini mermer ile hoş bezerler
Bu iki beyti ol taşa yazarlar

Ki bu yer kabridür ol aşk erinin
Ki bir gez nagehani bir perinin

Çü yüzün gördi derhal oldu bîhuş
Çü görmez oldu can ısmarladı uş

Garib ü âşık u mağfur u merhum
Ol evde bâmurad ü bunda mahrum

Geru çok zari kılub döktiler yaş
Ki bile ağlaşırdı dağ ile taş

Baş açuk yalın ayak şöyle uryan
Üçi üç yana gitti zâr ü giryan

Bular her bîri bir yola giderler
Peyapey nale vü feryat ederler

Ki sahrayı kamu derya düzerler
Düşüb ol kan denizinde yüzerler

Gönülde derd ü hasret dilde hurşit
Yürürler bîdil ü bîçare nevmit

ŞEYYAD HAMZA

1

Ecel dutmuş elinde bir ulu câm
Ki ol câmın içi dolu serencam

Kime ayık sunar kime içürmüş
Kimi esrük yatur toprakta müdam

Ki bir bir içer ol sakî elinden
Bay ü yohsul ulu kiçi has ü âm

Zehi şerbet ki bir kez andan içen
Ne subh olduğunu bilür ne akşam

Ne şerbettir bu hiç rengi bilinmez
Kızıl mı ak mıdır ya puhte ya ham

Ne arslanları yaturmuş bu sakî
Ne ejderhalar olmuşdur ana râm

Salâtinleri yaturdu bu sakî
Ki bunlar bir köy ü adı Rum u Şam

Bu sakî cümlesin esrüdiserdür
Ne cemaat kaliserdür ne imam

Bu gafletten niçün uyanmadun sen
Niçün gafil yatursun sen ey avam

2

Nice ecelden kaçuben işret kurasun dün ü gün
Üş iltüler çeke çeke İnna ileyhi raciun

Nice kapular urasun nice duzaklar kurasun
Ger aslan olub durasun ecel kıla seni zebun

Ecel alıcak boğazun eyde sana kim aç gözün
Ne haldesün gör kendüzün ey çapik ü zufünun

Oğrılayın bakar idün hublara göz kakar idün
Şimdi gözün toprak dolub ne hoş yatarsun sernigûn

Atlara kani bindügün harir geyüp salınduğun
Ne kapdı atundan seni mekr ile bu dünya-yı dun

Kani elündeki kadeh başundaki altun külâh
Belündeki gümüş kuşak eğnündeki altunlu don

XV. Yüzyıl

ÂHÎ

1

Saçların çözsün bulutlar ra'd kılsun nâleler
Kabrim üzre haşredek yansın göyünsün lâleler

Şâh-ı gül devrânıdır yelsün yöpürsün bâd-ı subh
Gonca vü servin ayâğına su döksün jâleler

Hastelikten şöyle tenhâyım bu gurbet-hânede
Penbe ile ağzıma su damzurur tebhâleler

Kan yudup ölenlerün derd-i derûnun yazmağa
Bir varaktır lâlenin ağzında her pergâleler

Şol kadar od yaktı âhım başlarına Âhî kim
Göklere ağdı geçüb benden fegan ü nâleler

2

Ne nakş eder bizim ile nigârı gördün mü
Ne fitneler koparır rûzgârı gördün mü

Bu kanlı kanlı yaşımdan revân olub göz göz
Bu çeşme çeşme akan cûybarı gördün mü

Direk direk dikiliptür kapında dud-ı dilim
Âlem âlem göğe ağan şirârı gördün mü

Bu pâre pâre ciğer kanı ile sinemde
Bölük bölük açılan lâlezârı gördün mü

Sorar erişdiğine Âhî göz yaşını döküb
Kabâ-yı surh ile ol gül-izârı gördün mü

3

Döne döne üstüme peymâneler kan ağlasun
Yana yana hâlime şem'-i şebistân ağlasun

Destmâlin gözleri yaşiyle göm-gök su edüp
Ol behâr-ı hüsne karşu ebr-i bârân ağlasun

Bunca demlerdür anı hûn-ı ciğerle besleriz
Kanlar ağlarsa benimçün çeşm-i giryân ağlasun

Ben yetîmin acıyup ağlarsa kanlı yaşıma
Bahr-ı kulzüm acısun deryâ-yı ummân ağlasun

Ağlamakla Âhî çıktı gözden ey pîr-i hıred
Demdir ağlarsa yetîm oldu ol oğlan ağlasun

4

Gözü âhûları gel azm-i kinâr eyleyelim
Biz de beyler gibi bir sayd ü şikâr eyleyelim

Başımız alub ayak götürelim âlemden
Gel kalender olalım terk-i diyâr eyleyelim

Yakalım lâle gibi dağlar eteğinde behûr
Bir beni fülfül ile ayş-ı behâr eyleyelim

Zülf-i dilber gibi vardı Karaman mülkü yele
Varalım Rûmeli'ni biz de hisâr eyleyelim

Ciğerim mey gibi hûn etti benim za'f-ı humâr
Kalata'ya varalım def'-i humâr eyleyelim

İçelim bir güzelin zülf ü ruhu şevkiyle
Çünkü işret günüdür leyl ü nehâr eyleyelim

Ol gül-i tâze kulag urmıya bülbüllerine
Âh ü efganları biz Âhî hezâr eyleyelim

AHMED DAİ

Eya hurşid-i mehpeyker cemalin Müşteri-manzar
Ne manzar manzar-ı tali' ne tali' tali'-i enver

Yüzündür ayet-i rahmet özündür mazhar-ı kudret
Ne kudret kudret-i sani' ne sani' sani'-i ekber

Cemâlinden cihan ruşen yanağın gonce-i gülşen
Ne gülşen gülşen-i cennet ne cennet cennet-i kevser

Muanber saçların dilkeş münevver hılkatin mehveş
Ne mehveş mehveş-i cadu ne cadu cadu-yı dilber

Süleyman sureti sende Skender siyreti sende
Ne suret suret-i Yusuf ne Yusuf Yusuf-ı suret

Felek şatrancını uttun saadet mülkini duttun
Ne mülket mülket-i devlet ne devlet devlet-i Kayser

Eğerçi kulların bîhat veli kemter kulun Ahmet
Ne Ahmet Ahmed-i Dâî ne Dâî Dâî-i çaker

AHMED PAŞA

1

Ey fitnesi çok kavli yalan yandım elinden
Bir nâz ile bin gönlüm alan yandım elinden

Sen şem' gibi gayr ile mecliste gülersin
Ben akıdurum yaş ile kan yandım elinden

Her hâr ile sen sohbet edersin dün ü gün ben
Derdin ederim mûnis-i can yandım elinden

Şol sunduğun âteş midir ey sâki bana kim
Kim aldın ele câm heman yandım elinden

Ahmed çeke cevrini göre lûtfunu ağyâr
Ey şefkati az şûh-i cihan yandım elinden

2

Gül istedim diken oldu yerim ne çâre kılam
Meğer libas-ı hayatımı pâre pâre kılam

N'olaydı sihr bileydim ki hecre doymağ içün
Yüreğimi yüreğin gibi seng-i hâre kılam

Eğer sitâreye hükm olsa vaslın ey mehrû
Yaşımla ruz ü şeb âfâkı sitâre kılam

Dedim ki yâre kulum dedi bu sözü diyenin
Kesem kalem gibi başın dilin de pâre kılam

Dedim teveccüh edüp öldür Ahmed'i dedi kim
Bu kâr-ı hayre ne lâzım ki istihâre kılam

3

Sernâme-i mahabbeti canâne yazmışam
Hasret risâlesin varak-ı câne yazmışam

Nâlişlerini derd ile biçâre bülbülün
Bâd-ı sabâ eliyle gülistâne yazmışam

Zülfün hikâyetini gönülde misâl edüb
Gam kıssasını levh-i perişâne yazmışam

Resmetmişem gözümde hayâlini gûyiya
Nakş ü nigârı sagar-i mercâne yazmışam

Tâb-ı ruhunla sûzunu yazarken Ahmed'in
Şevkinden odlara dutuşub yâne yazmışam

4

Eyâ perî nicesin hoş mısın safâca mısın
Gele berî nicesin hoş mısın safâca mısın

Şeker dudaklu kamer yüzlü serv boyluların
Semenberi nicesin hoş mısın safâca mısın

Bahâr-ı hüsn ü behâda belâlu bülbülünün
Gül-i teri nicesin hoş mısın safâca mısın

Bizimle bir nefes insanlığ eyle soruşalum
Gel ey perî nicesin hoş mısın safâca mısın

Sefer kılub gelir Ahmed ki diye şehrimizin
Güzelleri nicesin hoş mısın safâca mısın

5

Saldı âvâreliğe zülfü gibi yâr beni
Kıldı sevdâ-zede bu baht-ı siyeh-kâr beni

Hâlime yanmağa hoş mûnis olur nâr-ı gamın
Ki tutar şem' gibi her gece bîdâr beni

Şem'-i ruhsârına ây ü günü pervâne kılan
Gezdirir her gece micmer gibi pür-nâr beni

Mest ü sevdâ-zedeyim nerkis-i şehlâsı gibi
İçmeden tuttu mey-i lâ'l-i şeker-bâr beni

Ne perîşan ki dili hüsnüne pervâne kılub
Ettin ol şekl ü şemâille giriftâr beni

Nâz-perverd-i visâlindürür Ahmed kulunu
Zâr edüb hecrin ile etme dil-âzâr beni

6

Yine biçâre gönül hasret ile yâra gider
Dil ü can şevkini arzetmeye dil-dâra gider

Sümbülünden sanemâ şemme-i buy almağ içün
Misk sevdâya düşüb külbe-i attara gider

Dağılur lâle ruhun üstüne hâli siyehin
Sanki hindu beçe gül dermeye gülzâra gider

Doldurur hokka-ı la'line lebin gül-şekeri
Yani dil hastaları derdini timâra gider

Tuti-i bağ-ı suhan Ahmed'i şirin güftar
Her nefes can atub ol la'l-i şeker-bâra gider

AVNÎ

1

Sakıyâ mey sun ki bir gün lâlezar elden gider
İrüşür fasl-ı hazan bağ ü bahar elden gider

Her nice zühd ü salâha mâil olur hatırım
Gördüğümce ol nigârı ihtiyar elden gider

Şöyle hâk oldum ki ah etmeğe havf eyler gönül
Lâcerem bad-ı sabâ ile gubar elden gider

Garre olma dilbera hüsn ü cemale kıl vefa
Bâki kalmaz kimseye nakş ü nigâr elden gider

Yar içün ağyar ile merdane ceng etsem gerek
İt gibi murdar rakîb ölmezse yar elden gider

2

Bir güneş yüzlü melek gördüm ki âlem mâhıdur
Ol kara sümbülleri âşıklarınun âhıdur

Kareler giymiş meh-i tâbân gibi ol serv-i nâz
Mülk-i Efrengün meğer kim hüsn içinde şâhıdur

Ukde-i zünnârına her kimse kim dil bağlamaz
Ehl-i îman olmaz ol âşıklarun gümrâhıdur

Gamzesi öldürdüğüne lebleri canlar virür
Var ise ol rûh-başın dîni İsa râhıdur

Avnîya kılma güman kim sana râm ola nigâr
Sen Sitanbul şâhısun ol Galata'nın şâhıdur

CAFER ÇELEBİ

1

Yine seğrir gözüm ol nergis-i şehlâ mı gelür
Şâdlıklar görünür yâr-ı dilârâ mı gelür

Yine hoş buy ile pür oldu meşam-ı dil ü can
Aceb ol ruhleri gül zülf-i semensâ mı gelür

Cûş eder dil hum-ı mey gibi safadan niye ki
Görün ol lâl-leb-i cam-ı musaffa mı gelür

Ruh u zülfün görürüm hubların düşde aceb
Bu bahar içre benim başıma sevdâ mı gelür

Hüsnünün gülşenine medh ü senâ eylemeğe
Dahi Cafer gibi bir bülbül-i gûya mı gelür

2

Sâkıyâ zer sâgara doldur şarâb-ı nâblar
Çehre-i zerd üzre döksün müdde-i hûn-âblar

Germ olub hûrî-likalar pîrehen çâk eyleyüb
Bezme açılsun yine huld-i berinden bâblar

Kaşların üzre mutarrâ et perişan turranı
Kim çelîpâlar yeridir kâfer-i mihrâblar

Sensiz ey server revan girdâb-ı hûnindir bana
Su kenârında görünen lâle-i sîrâblar

Kılca kalmış bir nice âşüfte candır şevkten
Mû değildir Ca'ferâ bu zülf-i anber-tâblar

CEM SULTAN

1
Kıldım diyâr-ı yarı koyup gedâ sefer
Allah ki nice müşkil imiş bî-rıza sefer

Ben umduğum bu idi ki kapında hoş geçem
Kim derdi kim bu resm ile nâgeh ola sefer

Uşşâka gerçi sabr u seferdir devâ velî
Sanman ki bana çâre eder sabr ü yâ sefer

Seyr-i seferde ben nice sürem safâyı kim
Bâlâ-yı kaddin anıcak olur belâ sefer

Sensiz sefer safâ değil ey serv-kad bize
Sen bile olıcağız olur müntehâ sefer

Bu denlü dest-res var iken hâk-i pâyine
Bilsem niye gerçek ola bârî bana sefer

Gel yoldaş ol Cem'e ki seferden safâ bula
Kim yârı olmayana değildir safâ sefer

2

Taşlarla döğünüb yürür âb-ı revânı gör
Rahm etmedi bu hâlete kevn ü mekânı gör

Dağlar başında ebr-i felek ağlayub gezer
Yanınca ra'dın ettiği âh ü figanı gör

Çâk etti yakasını seher subh-gâha bak
Od saldı harmenine meh-i âsumânı gör

Deryâlar acıyıp göğe boyadı câmesin
Toprak döşendi rûy-i zemin bu zamânı gör

Ey kıssamız soran berü gel hisse-i gam al
Sen dahi bil nedir feleğin armağanı gör

Cism-i cihân içinde ben n'ettim sana felek
Düşmenlerimi güldürür oldun bana felek

EŞREFOĞLU RUMÎ

1

Cihânı hîçe satmaktır adı aşk
Döküb varlığı gitmektir adı aşk

Elinden şekkeri ayruğa sunub
Ağuyu kendi yutmaktır adı aşk

Belâ yağmur gibi gökten yağarsa
Başını ana tutmaktır adı aşk

Bu âlem sanki oddan bir denizdir
Ana kendüyü atmaktır adı aşk

Var Eşrefoğlu Rumî bil hakıykat
Vücûdu fâni etmektir adı aşk

2

Şular kim dost elinden içti câmı
Olar bilmedi hergiz hâs ü âmı

Olar esrükdürür hergiz ayılmaz
Olar fehmeylemezler subh ü şâmı

Olarda dîn ü dünya tedbiri yok
Oların fikrî Hak'tır vesselâmı

Olar bilmez yecûz ü lâ yecûzü
Olar mezheb edinmez bir imâmı

Oların varlığın Hak şöyle almış
Heman kalmış buların halka nâmı

Sebep bular yer ü gök durduğuna
Bu mahlûkun bularınla nizâmı

Bulari Eşrefoğlu Rumî'ye sor
Bulari sana göstere temâmı

3

Ezelden aşk oduna yana geldim
İçüb aşkın şerabın kana geldim

Cüda düşmüş yarından bir garibim
Visalin isteyu hicrana geldim

Şu bülbülüm ki gülden ayrı düşdüm
Firakiyle bu hâristana geldim

Kararım kalmadı bundan giderim
Bu suret mülküne mihmana geldim

Benim Yusuf bugün Ken'an elinde
Beden Mısr'ındaki zindana geldim

Bana duzahdır ansız kamu cennet
Anın gayrine çün bigâne geldim

Bu nefsin leşkerin kırmağa daim
Bahadır oluben meydana geldim

Gaza etmekliğe bu nefs-i şûme
O dost yoluna can kurbana geldim

Şikârını süre bu sahraya çıktım
Avım iletmeğe sultana geldim

Hak'ı bilmeğe geldim bunda bellû
Ne cennet huri ne rıdvana geldim

Hak'a bildim ki âdem doğru yoldur
Anınçün azmedüb insana geldim

Bugün bil dostı Eşrefoğlu Rumî
Yarın dime ki vah pişmana geldim

HAMDÎ

Yusuf ü Züleyha

Açma râzı ki zâr olmayasın
Mihnet ü derde yâr olmayasın

Sakla sırrı ki ser selâmet ola
Sırrı izhâr eden melâmet ola

Fikrini zikreden figâr oldu
Âşıkâre olan şikâr oldu

Çünkü ola zebân-ı şem'dırâz
Târ olur meclis anı kesmese gâz

Nice sır var ki ger zebâne gele
Nice canlar revân dehâna gele

Dil kafes râz murg-ı vahşîdir
Murg-ı vahşî kafeste yahşîdir

Çün kafeste bu vahşi bula necât
Ânı kim tuta hıfzede heyhât
.....

Sabrım libâsını yine sadpâre eyledin
Tîr-i gamınla bağrımı pür yâre eyledin

Saldın dilüme zülf-i perişân hayalini
Kûy-ı huzurdan beni âvâre eyledin

Ben çâre bulmak ister idim hasta gönlüme
Derdinle sen beni yine biçâre eyledin
.....

MİHRÎ HATUN

1

Hâbdan açtım gözüm nagâh kaldırdım seri
Karşuma gördüm durur bir mâh-çehre dilberi

Tâliim sa'd oldu yahut kadre erdim galiba
Kim mahallem içre gördüm gice doğmuş Müşteri

Nur akar gördüm cemâlinden eğerçi zâhira
Kendisi benzer müselmana libası kâferî

Gözümü açub yumunca oldu çeşmimden nihân
Şöyle teşhis eyledim kim ya melektir ya peri

İrdi çün âb-ı hayata Mihrî ölmez haşredek
Gördü çün şeb zulmetinde ol iyan İskender'i

2

Sen kılmadığın derdime dermânı unutma
Ben hasret ile verdiğim ol cânı unutma

Lûtfunla imaret kılacak müdde-i gönlüm
Cevrinle yıkılmış dil-i virânı unutma

Kıldıkça hamayil kolunu boynuna ağyar
Zülfün gibi ben gönlü perişânı unutma

Bir kerre kadem basmağa canâ yüzün üzre
Ahdetmiş idin gel beri peymânı unutma

Bin yıl ki felek cevrede âşık sana canâ
Getirmeye bir Mihrî gibi anı unutma

3

Geh hecr-i yâr ü gâh beni gamlar öldürür
Geh vasl-ı dilber ile geçen demler öldürür

Haste dile hayâli ile emsem eyleyen
Müşkil budur ki şimdi beni emler öldürür

Düşmen güler bu halime ben ağlarım müdâm
Hey buna can mı katlanır âdemler öldürür

Ağlan gelin ki bir gün eyâ dûstlar rakıyb
Ecel erişmeden beni derhemler öldürür

Hâr-ı cefâda Mihrî ölürse ne gam rakıyb
İt kıbracı seni anı gül femler öldürür

4

N'eyleyim bîçâre gönlüm bir dem olmaz yârsız
Epsem olmaz nitekim cehdeylerim bu ârsız

Ben dilimde nâmını virdettim amma dilberin
Bir dem anmaz âdım olmaz bir nefes agyârsız

Vaslını ikrar edüb saldı beni sevdâlara
Döndü inkâr eyledi bu dini yok ikrârsız

Ey tabib-i can medet bimârınım öldüm medet
Dedi hûdur âşık öldürmek bana timârsız

Görmedim bir hub kim yanında olmaya rakıyb
Bu cihân bağında hiç gül olmaz imiş hârsız

Hubların mihrini Mihrî ölürüz terketmeziz
Kim ne der ise desün biz olamazız yârsız

NECATÎ

1

Lâle-hadler yine gülşende neler etmediler
Servi yürütmediler gonceyi söyletmediler

Taşradan geldi çemen mülküne bîgâne deyü
Devr-i gül sohbetine lâleyi iletmediler

Âdeti hûbların cevr ü cefâdır ammâ
Bana ettiklerini kimselere etmediler

Hamdülillâh mey-i can-bahş ile sâkîlerimiz
Âb-ı hayvân ile Kevser suyun istetmediler

Ey Necatî yürü sabr eyle elinden ne gelür
Hûblar cevr ü cefâyı kime öğretmediler

2

Fasl-ı bahârdır heves-i sebze-zâr edin
Bir lâle-çehre ile mey-i hoş-güvâr edin

Bir dem içinde bin yaşamak ârzû ise
Bir lâhza serv gibi çemende karâr edin

El intizar eşeddü minelmevt der hadis
Ölen yine dirildi yeter intizâr edin

Nerkis gibi cihanda gözünüz bakar iken
Bir serv ayağına zer ü sîmi nisâr edin

Bir yıl idi ki gül gibi pinhân idi kadeh
Vaktidürür Necatî gelin âşikâr edin

3

Gamzen çalışır lâhzada kan eylemek ister
Busen duruşur anı yalan eylemek ister

Her âdemi bir busede bin yıl yaşatırlar
Sakîlerimiz tayy-ı zaman eylemek ister

Canane gelür meclise gelmez değil amma
Kendisini can gibi nihan eylemek ister

Ben kasdederim saklamağa aşkını lâkin
Gönlüm dolarak ah ü figan eylemek ister

Elvermiş iken ayağına baş ko Necatî
Ol şuh-ı cihan servi revan eylemek ister

4

Çıkalı göklere âhım şereri döne döne
Yandı kandîl-i sipihrin ciğeri döne döne

Ayağı yer mi basar zülfüne berdâr olanın
Şevk u zevk ile verir cân ü seri döne döne

Şam-ı zülfünle gönül Mısr'ı harâb oldu deyu
Sana iletti kebuter haberi döne döne

Sen durub raksedesin karşına ben boynum eğem
İne zülfün koça sen sîm-beri döne döne

Sen olasın deyü yer yer asılub âyineler
Gelene gidene eyler nazarı döne döne

Ey Necatî yaraşur mutrıbı şeh meclisinin
Raksedip okuya bu şi'r-i teri döne döne

NİZAMÎ

1

Gussa-yı âlemde şâdî bilmeyen şâd olmasun
Olmayan aşkın esîri gamdan âzâd olmasun

Bu sıfatta görmemiş hiç kimse nev'-i âdemi
Hey görün ol mâh-ı hûri-veş perîzâd olmasun

Gönlümün virânesin dersin ki ma'mûr eyleyem
Va'de-i vaslın gibi bî-asl bünyâd olmasun

Serv-i kaddin âşıka nahl-i cihân-ârâ yeter
Hiç ar'ar bitmesün âlemde şimşâd olmasun

Ey Nizamî çünkü yârin gencdir vîran diler
Ko vücûdun mülki vîran olsun âbâd olmasun

2

Ol serv-i gül'izâr ki çağındadır dahi
Can cilvegâh-ı tâl'atı bağındadır dahi

Ol çok yaşayası beni gördükte hışm eder
Pend-i peder meğer ki kulağındadır dahi

Zulm ile kanım içtiğine ol peri-sıfat
Şahid yeter ki rengi dudağındadır dahi

Zülfün ucunda lâ'lini gördükçe sanuram
Bir taze goncedir ki budağındadır dahi

Gamden hilâle döndü vücudu Nizamî'nin
Lü'lü dişin hevası dimağındadır dahi

RUŞENÎ

1

Bir gülün sünbülünü edinüben cây gönül
Ettin uzatmağa el goncasına rây gönül
Nerkisinden hazer et sana derim hây gönül
Ne yerindir senin ol zülf-i semansây gönül

İy gönül vây gönül vây gönül vây gönül

Yine bir turre-i tarrâr-ı mutarrâya gönül
Dolaşub düştün uzun fikr ile sevdâya gönül
Özünü saldın igen turfe aceb câya gönül
Yeridir ped düşesin inleyüb eyvâya gönül

İy gönül vây gönül vây gönül vây gönül

Sırrımı gizlemeyüb eyleyiben fâş gönül
Durmadan dîdelerimden akıdub yâş gönül
Her sehî servin ayâğına koyub bâş gönül
Sarmaşık gibi sana kim dedi sarmâş gönül

İy gönül vây gönül vây gönül vây gönül

Sen beni aşka uyub eyledin âvâre gönül
Yüreğim pâreleyib yaramadın yâre gönül
Gövdemi baştan ayâğa ediben yâre gönül
Her gözü gördüğüne uyucu sad pâre gönül

İy gönül vây gönül vây gönül vây gönül

Ruşenî dîdesini boyama kanlara gönül
Râz-ı pinhânını fâş eyleme canlara gönül

Demedim açma gözün dilber olanlara gönül
Verdin uş cânım alub gönlünü anlara gönül

İy gönül vây gönül vây gönül vây gönül

2

Hüsnünün aksin ruh-i dilberde peydâ eyledin
Çeşm-i âşıktan dönüb anı temaşâ eyledin

Bir avuç hâke bıraktın câm-ı aşkın cür'asın
Âkıl ü dânâları Mecnun ü şeydâ eyledin

Âb ü gilde gösterüb envâr-ı hüsnünden nişân
Ânun ile dide-i aklı mücellâ eyledin

Gerçi ki ma'şuksun âşık libasın örtünüb
Cilve-i hüsnün geru kendin temaşâ eyledin

Rûy-i zibâ üzre zülfünden selâsil bağlayub
Gönlümü serbeste-i zincir-i sevdâ eyledin

Bâr-ı aşkın kim tehammül eylemez arz ü semâ
Nâtüvan gönlüm acebdir ana me'vâ eyledin

Ruşenî bende'n niçün baktıkça ruşen olmasun
Hüsnünün aksin ruh-ı dilberde peydâ eyledin

SAFÎ

1

Yârsız canım bana ağyardır var olmasun
Hasta gönlüm bir nefes hem bî-gam-ı yar olmasun

Hûn-ı dildir bademü nuklüm rakıbin nüktesi
Hîç kimse bencileyin hor ü gam-hâr olmasun

Çün hayâlin munis oldu dide-i giryânıma
Bes nicesi habdan hâli vü bidâr olmasun

Nice kim avaz-ı mestin zâhide zahmet vire
Cam-ı aşkından senin âlemde hüşyâr olmasun

Buyını bad-ı sâbadan ârzular can ü dil
Rahmet et kim kimse hergiz hasta vü zâr olmasun

Hakşînas ol kim gözün kanım içer nâ-hak yere
Gerçi yoh davacısı kaşından inkâr olmasun

Ne ziyân gördün Safî'den ya senin aslın nedür
Hemdem olmazam dimişsin dime zinhâr olmasun

2

Derdin gönüle devâdır ey dost
Cevrin dahi can-fezâdır ey dost

Dûr itme izin tozun gözümden
Zira ki nazar safâdır ey dost

Senden bana bin belâ vü nefrîn
Benden sana bir duâdır ey dost

Kim sana gönül virir ölürse
Can ise ceza sezâdır ey dost

Bigâne ise n'ola bana dil
Canım sana aşinâdır ey dost

Düşmen sözü ile ehl-i aşka
Cevretme ki bu hatâdır ey dost

Bûyını alur Safî sabâdan
Hem nefesi sabâdır ey dost

SÜLEYMAN ÇELEBİ

Âmine Hâtun Muhammed ânesi
Ol sadeften doğdu ol dür dânesi
Çünkü Abdullah'tan oldu hâmile
Vakt erişti hefte vü eyyâm ile
Hem Muhammed gelmesi oldu yakin
Çok alâmetler belürdi gelmedin
Ol rebi-ül-evvel ayın nicesi
On ikinci gice isneyn gicesi
Ol gice kim doğdu ol hayr-ül-beşer
Ânesi anda neler gördü neler
Didi gördüm ol habîbin ânesi
Bir aceb nûr kim güneş pervânesi
Berk urub çıktı evimden nâgehan
Göklere dek nûr ile doldu cihan
Gökler açıldı vü fetholdu zulem
Üç melek gördüm elinde üç alem
Biri maşrık biri mağrıpta anın
Biri damında dikildi Kâ'be'nin
İndiler gökten melekler saf saf
Kâ'be gibi kıldılar evim tavaf
Hem hevâ üzre döşendi bir döşek
Adı Sündüs döşeyen ânı melek
Kim göründü bana bu işler iyan
Yalınız hayrette kalmıştım heman
Yarılub dîvâr çıktı nâgehan
Üç bile hûrî bana oldu iyan
Bazılar derler ki ol üç dilberin
Âsiye'ydi biri ol meh-peykerin
Biri Meryem Hâtun idi âşikâr
Birisi hem hûrilerden bir nigâr
Geldiler lûtf ile ol üç meh-cebîn
Verdiler bana selâm ol dem hemîn
Çevre yanıma gelüb oturdular
Mustafâ'yı birbirine muştular
Dediler oğlun gibi hiçbir oğul
Yaradılalı cihan gelmiş değül
Bu senin oğlun gibi kadri cemîl
Bir anaya vermemiştir ol Celîl
Ulu devlet buldun ey dildâr sen
Doğıserdür senden ol hulk-ı hasen
Bu gelen ilm-i ledün sultânıdır
Bu gelen tevhîd ü irfan kânıdır
Bu gelen aşkına devreyler felek
Yüzüne müştakdürür ins ü melek
Bu gice ol gicedür kim ol şerîf
Nûr ile âlemleri eyler latîf
Bu gice dünyâyı ol cennet kılur
Bu gice eşyâya Hak rahmet kılur
Bu gice ferhân olur erbâb-ı dil
Bu giceye can verir ashâb-ı dil
Rahmeten lil'âlemindir Mustafâ
Hem şefîülmüznibindir Mustafâ
Vasfını bu resme tertîb ettiler
Ol mübârek nûra tergîb ettiler
Âmine aydır çü vakt oldu temâm
Kim vücûda gele ol hayr-ül enâm
Susadım gayet harâretten kati
Sundular bir cam dolusu şerbeti
Şerbeti karşımda bile tuttular
Bunu verdi sana Allah dediler
Kardan ağ idi vü hem soğuk idi
Lezzeti dahi şekerde yoğ idi
İçtim ânı oldu cismim nûra gark
Edemezdim nûrdan kendimi fark
.....

ŞEYHÎ

1

Bahâr mevsimidir hemdem-i sabâ olalım
Gül île dost kokusuyle âşina olalım

Çü devr-i lâledir ihlâs ile kadeh tutalım
Niteki nerkis olur mest-i bîriyâ olalım

Zemane sırrını ko gonce gibi serbeste
Çemen safasına gül gibi dilküşâ olalım

Cihan fütûhuna Cem câmdır demiş miftah
Gelin mülâzım-ı cam-ı cihannümâ olalım

Amelde ücret umunca gurur-ı tâat ile
Günehde muntazır-ı rahmet-i Hudâ olalım

Bahâr-ı tevbeye Şeyhî cünun demiş âkil
Bugün muvafakat et erte pârsâ olalım

2

Ne haber verdi sabâ zülf-i perişânın içün
Ki benefşe kara yaslu görünür ânın içün

Ne içün baş açar ü el götürür serv ü çenar
Ki dua eyleyeler kadd-i hırâmânın içün

Gün yüzünü görücek ruşen olur butlanı
Her ne vech eydür isem şol meh-i tâbânın içün

Lâle çâk etti yüzün gül yanağın reşkinden
Gonce hâk etti kabâ lâ'l-i dürefşânın içün

Gerçi lâyık değilim lûtfuna ey kân-ı kerem
Hasenatın günüdür hayr ide gör canın içün

Dürr ü gevher saçılur nazik ü ter söz yazılur
Şeyhî inşâ kılıcak şol leb ü dendânın içün

3

Karâr kılmadı cânımda azm-i yâr ederim
Bu hâr bârı saçı bigi târmâr ederim

Ya vasl-ı yâr ola yâ yarıla yürek bâri
Bu firkat oduyile nice intizâr ederim

Ezel sehergehi bir câm içirdi sâki-i vakt
Ebed gününe değin cânımı humâr ederim

Ben ol hevâda uçarım ki zülfü dâmiyle
Gelürse vaktime ankaları şikâr ederim

Selâmet ehline eydin melâmet eylemesün
Ki ben belâ gününü candan ihtiyâr ederim

Çü kıyl ü kal ile Şeyhî şuûr olmaz imiş
Bu şi'r şa'rını pes nice bir şiâr ederim

4

Ölme gönül firak ile îsî-nefes gelür
Yanma ciğer figan ile feryâd-res gelür

Ol izzet ıssı hâceye aydun ki vakttir
Haste kulun sorarsa ki dahi nefes gelür

Can bülbülü teferrüc-i dîdâr kılmasa
Firdevs bûsitânı gözüme kafes gelür

Her bî-haber ne bile mahabbet safâsını
Nâmerde ışk ü derd hevâ vü heves gelür

Çeksin nihan surâhiyi sûfî-i savmaa
N'ola geçinse şahne işidir ases gelür

Bilmez kimesne kafile-i dûsttan haber
Geh geh budur kulağıma bang-i ceres gelür

Şeyhî ko sen bu peşşeyi şehbâzı kıl şikâr
Sîmurg-ı himmet olana âlem meges gelür

5

Harnâme

Bir eşek var idi zaîf ü nizâr
Yük elinden katı şikeste vü zâr

Gâh odunda vü gâh suda idi
Dün ü gün kahr ile kısuda idi

Ol kadar çeker idi yükler ağır
Ki teninde tü komamıştı yağır

Nice tü kalmamıştı et vü deri
Yükler altında kane battı deri
.....

Arkasından alınca palanı
Sanki it artuğuydı kalanı

Bir gün ıssı eder himâyet ana
Yani kim gösterür inâyet ana

Aldı palanını vü saldı ota
Otlayarak biraz yürüdi öte

Gördi otlakda yürür öküzler
Odlu gözler ü gerlü göğüzler

Sömürüb öyle yerler otlağı
Ki kılın çekicek damar yağı

Boynuzu ba'zısının ay bigi
Kiminün halka halka yay bigi

Har-ı miskin eder iken seyran
Kaldı görüp sığırları hayran
.....

Ne yular derdi ne gam-ı palan
Ne yük altında hasta vü nâlân

Acebe kalur ü tefekkür eder
Kendü ahvalini tasavvur eder

Ki biriz bunlarunla hilkatde
Elde ayakta şekl ü suretde

Bunların başlarına tac neden
Bize bu fakr ü ihtiyac neden
.....

ŞİRAZÎ

1

Bağrım doludur gamzen oku yârelerinden
Feryâd anın gamze-i hunhârelerinden

Nâçâr ederim sabr firakına rakîbin
Bir çâre bulam deyü anın çârelerinden

Şimden gerü benden yana ne fâide kılsun
Çün oldum anın âşık-ı âvârelerinden

Dikem kefenim yakasına ele girerse
Bir pâre anın eteğinin pârelerinden

Ne vâkıalar geçti ki defterlere sığmaz
Şirâzî ile sevdiğinin ârelerinden

2

Bir gonceyi sevdim ki bugün güller içinde
Cânânelik eyler
Bağlandı gönül zülfüne sünbüller içinde
Divânelik eyler
Gözüm bebeğidür anın ol hâl-i siyahı
Hüsn-i varakında
Bir noktadürür ol ki bu fülfüller içinde
Terdânelik eyler
Deldim tenimi şâne gibi başdan ayağa
Ey tan yeli bir sor
Kimdür ki anın zülfine gönüller içinde
Kim şânelik eyler
Güzeller anın hüsnü katında kamu yohsul
Bu görk ile ol bay
Bir şah-ı cihândır ki bugün kullar içinde
Merdânelik eyler
Şirazî esîr olalıdan beridür anın
Üş gice vü gündüz
İtleri bile yatur küller içinde
Yârânelik eyler

XVI. Yüzyıl

BÂKİ

1

Nam ü nişane kalmadı fasl-ı bahârdan
Düştü çemende berk-i dıraht itibârdan

Eşcâr-ı bağ hırka-i tecride girdiler
Bâd-ı hazan çemende el aldı çenardan

Her yaneden ayağına altun akub gelür
Eşcâr-ı bağ himmet umar cûybârdan

Sahn-i çemende durma salunsun sabâ ile
Âzadedir nihâl bugün berk ü bârdan

Bâki çemende hayli perişân imiş varak
Benzer ki bir şikâyeti var rûzigârdan

2

Kemâl ü fazl ile âlemde iftihârım yok
Melâmet eylese aşkın cihanda ârım yok

Hezâr mertebe aşkında gaalibim Kays'a
Nihâyet ey sanem ol denlü iştihârım yok

Huzûr-i pîre eriştim eğerçi her fende
Velî güzelleri sevmekte ihtiyârım yok

Çemende gonce-i dil neyle gülsün açılsın
Benim de sencileyin şûh-i gül'izârım yok

Adem diyârına çoktan giderdim ey Bâki
Şerâb-ı aşk ile reftâra iktidârım yok

3

Dilâ cihanı sirişgimle pür şerab ettin
Behey harab olası âlemi harab ettin

Şerâb sohbetin ellerle eyledin vardın
Firakın ateşine bağrımı kebab ettin

Ne sende mihr ü vefa var ne bende sabr ü karar
O yok bu yok ne aceb bizden ictinab ettin

Şemim-i nafe-i hâlinden ey nesim-i seher
Dimağ-ı âlemi pür buy-i müşg-i nab ettin

Saçı kelâmın o denlü uzattın ey Bâki
İki sahife yeri başka bir kitab ettin

4

Hoş geldi bana mey-gedenin âb ü havâsı
Billâh güzel yerde yapılmış yıkılası

Zibâ yaraşır hil'at-i nâz ol boyu serve
İki kolumu etsem ana bel dolaması

Dikkatler ile seyr ederiz yâri serâpâ
Görmez mi idik biz de eğer olsa vefâsı

Dünyâ değer ol mâh-lika dilber-i garrâ
Yûsuf'ta dahi yoktur anın hüsn ü behâsı

Meddâh olalı çeşm-i gazâlânına Bâki
Öğrendi gazel tarzını Rûm'un şuarâsı

5

Ezelden şâh-ı aşkın bende-i fermânıyız cânâ
Mahabbet mülkünün sultân-ı âlî-şânıyız cânâ

Sehâb-ı lûtfun âbın teşne-dillerden dirîğ etme
Bu deştin bağrı yanmış lâle-i nu'mânıyız cânâ

Zamâne bizde cevher sezdiğiyçün dil-hırâş eyler
Anınçün bağrımız hûndur maarif kânıyız cânâ

Mükedder kılmasın gerd-i küdûret çeşme-i cânı
Bilirsin âb-ı rûy-i mülket-i Osmâni'yiz cânâ

Cihânı câm-ı nazmım şi'r-i Bâki gîbi devr eyler
Bu bezmin şimdi biz de Câmi-i devrânıyız cânâ

6

Âb-ı hayât-ı lâ'line ser-çeşme-i can teşnedir
Sun cür'a-i câm-ı lebin kim âb-ı hayvan teşnedir

Can lâ'lin eyler ârzû yâr içmek ister kanımı
Yârab ne vâdîdir bu kim can teşne cânân teşnedir

Cânâ zülâl-i lâ'line muhtâç tenhâ dil değil
Hâk üzre kalmış huşk-leb deryâ-yı umman teşnedir

Bezm-i gamında cân ü dil yandı yakıldı sâkiyâ
Depret elin sun ayağın mecliste yâran teşnedir

Cânâ zülâl-i vaslını ağyâr umar uşşak umar
Âb-ı sehâb-ı rahmete kâfir müselman teşnedir

Giryan o Leylî-veş n'ola sahrâya salsa Bâki'yi
Mecnûn'un âb-ı çeşmine hâk-i beyâban teşnedir

7

Gel ey saki bulunmaz böyle âli dilküşa meclis
Getir cam-ı musaffayı kim olsun pürsafa meclis

Piyale aksi mir'ât-i felekde afitab olsun
Fürug-ı sagar-ı sahbadan olsun pürziya meclis

Şarab âb-ı hayat ü cam-ı zerrin afitab olsa
Cinan içre gerekmez bana canan olmasa meclis

Kadeh kan ağlayub def sine döğer ney figan eyler
Meğer derd ü gam-ı aşka olubdur mübtelâ meclis

Kadeh fıskiyye mey su halka-i rindan anın havzı
Seray-ı işrete şadırevandır Bâki'ya meclis

8

Eylesün lâ'lini derman dil-i bîmâre meded
Dostlar işte ben öldüm bana bir çâre meded

Zahm-i sinemden okun pârelerin hep alma
Dursun Allahı seversen hele bir pâre meded

Güher-i câmı yitirdik bizi gam öldürüyor
Sâkıya gel buluver kande ise âre meded

Gice tenha eşiği hâkine yüzler süreyim
Sakının kimse haber vermesin ağyâre meded

Mededin kalmadı feryad ü figan eyleyecek
Sana kimden ere ey Bâki-i biçâre meded

DUKAKİNZÂDE AHMED BEY

1

Bu dil-i dîvâneye bir çâre söylen dûstlar
Rahmede şâyed ana dil-dâre söylen dûstlar

Dil leb-i cânandan artık zikrini terkeylesün
Hâlet-i nez'e eren bîmâre söylen dûstlar

Göz ucuyla hâlime kılsun nazar lûtfeylesün
Gamzesi cellâdıma yalvara söylen dûstlar

Câm-ı lâ'li cur'asından dilberin mest olmuşam
Kan görünür gözüme ağyâra söylen dûstlar

Ahmed'e n'ola nasîhat etseniz dîvânedir
Pendiniz gûş eyleye âvâre söylen dûstlar

2

Cân ü dilden yine sen pâdşehin bendesiyüz
Boynumuz kılca beyim kâkülün efkendesiyüz

Göreli gün yüzün aklım dağılır cem'olmaz
Zerre zerre o mehin şevk-ı perâkendesiyüz

Yüzümüz sürmeğe gülşende o serv ayağına
Pâk edip kalbimizi su gibi cûyendesiyüz

Şem' ile baş koşuban yanmada pervâne-sıfat
Dûstum aşk odunun biz dahi sûzendesiyüz

Kaddimi çeng edüben taktı yaşını âl kiriş
Ahmedâ bezm-i gamın biz dahi sâzendesiyüz

EDİRNELİ NAZMÎ

1

Her ne gün kim göresin bir yanağı ay gönül
Sevgüsine düşüb ağlarsın anın hay gönül
Yaşın eylersin o çağ ah akar çay gönül
Gönül eyvay gönül vay gönül eyvay gönül

Gözüne kim görüne bir yüzü gün alını ay
İşin olur dün ü gün anın içün ah ile vay
Geçer anınla günün nice gün ile nice ay
Gönül eyvay gönül vay gönül eyvay gönül

Düşürürsün beni sevgü bile her bir güzele
Ağlamağile gelür anın içün bu göz ele
Ben senin yandım elinden oda göz göre hele
Gönül eyvay gönül vay gönül eyvay gönül

Her güzel kim göresin ah düşersin sen ana
Çektirirsin dün ü gün anın içün kaygu bana
Ne diyem ben senin ol huyun içün âh sana
Gönül eyvay gönül vay gönül eyvay gönül

Ne çeker Nazmî senin ah elinden ne çeker
Yel gibi sensin anı her yana yendek yelter
Senin ucundan o her çağda bir derde düşer
Gönül eyvay gönül vay gönül eyvay gönül

2

Seni söyler güzellik birle her dil
Sever eller seni hep hey güzel bil

Yeter kıldın bu gözüm yaşını sel
Gözüm yaşın benim iki gözüm sil

Seni engelle bir yerde gören der
Gül ile san gelübdür bir yere kil

Sana ol kim iki yüzlülük ide
Anın zülfün gibi yüzün kara kıl

Çıkar avası can ünü gibi çak
Ne çağlar kim ola bu Nazmî kanzil

3

Başım âhımla dumanlı yüce bir dağa dönmüşdür
Gözüm yaşımla su dolmuş iki bardağa dönmüşdür

Kara su olub akardı yaşım her çağ kaygudan
Bu çağ üş kan gelür olub kızıl ırmağa dönmüşdür

Benim bu varlığım kim var o yârin yolları üzre
Ayaklar tozuna düşüb kara toprağa dönmüşdür

O servin gül yüzü ayrulduğundan bu benim benzim
Kışın şol sararub solmuş olan yaprağa dönmüşdür

Be Nazmî şehrimiz şol hûrîye benzer güzellerle
Güzellik birle hûrîler dolu uçmâğa dönmüşdür

EMRÎ

1

Yârsız bu cihanda neylersin
Gülü yok bûstanda neylersin

Dahi halin dilâ perişan mı
Zülf-i anberfeşanda neylersin

Asitanında dilberin ey dil
Yer bulursan cihanda neylersin

Bana ah ettirirsin ey gerdun
Ger kalırsan duhanda neylersin

Dil-i Emrî'dedir senin yerin
Billâh ey gam yabanda neylersin

2

Serv derdim boyuna servde reftâr olsa
Gonce derdim femine goncede güftâr olsa

Benzedirdim kadd-i bâlânı nihâl-i güle ger
Gonce sürh-i dehen-i ana ruhsâr olsa

Mihr okurdum ruhine zerre dehân olsa idi
Lâ'l derdim lebine lâ'l-i güher-bâr olsa

Öygünürdü gözüne nerkis eğer olsa siyah
Benzedirdim gülü ruhsârına bî-hâr olsa

Şöyle vasfetti dişin vasfını Emrî sanemâ
Yaraşur ikd-i Süreyyâ ana îsâr olsa

3

Gitsen seher arduna senin şems uyardı
Seyretmeğe bağı

Bir gice anınçün meh-i nev üstüne vardı
Destinde bıçağı

Âşık geçinür sana kulaktan gül-i ra'na
Kaftanı boyandı

Görmez misin ey serv ki bozardı yanağı
Hem benzi sarardı

Ben küşte-i aşkım bana kurşunluca türbe
Bu kubbe-i nilgûn

Hurşit kamerle gelüb ey mah uyardı
Üstünde çerağı

Humret ruh-ı beyzâde şefaktan değil Emrî
Ol mahın ucundan

Hançerle hilâl urdu anın bâşını yardı
Kan oldu yanağı

4

Bana bir tenhaca yer olsa ferâvân ağlasam
Öyle kim yâşım kurusa kalmasa kan ağlasam

Bin yıl olsa ömrümün her ânı ömr-i Nuh'ca
Hiç handân olmasam bir lâhza her ân ağlasam

Olmasa bir katrece yanında deryalar anın
Ol kadar yaşlar döküben zâr ü giryan ağlasam

Taştı zerkâr-ı felekten taşsa dökülse yaşım
Ben heva üzre misâl-i ebr-i bârân ağlasam

Emrîyâ teskin ederdi ola gönlüm âteşin
Bu kadar yaşlar döküb dahî ferâvân ağlasam

FUZULÎ

1

Perişan halin oldum sormadın hâl-i perişânım
Gamından derde düştüm kılmadın tedbir-i dermânım
Ne dersin ruzigârım böyle mi geçsin güzel hânım
Gözüm cânım efendim sevdiğim devletlü sultanım

Esir-i dâm-ı aşkın olalı senden vefâ görmen
Seni her kande görsem ehl-i derde aşinâ görmen
Vefa vü aşinalık resmini senden revâ görmen
Gözüm cânım efendim sevdiğim devletlü sultanım

Değer her dem vefasız çarh yayından bana bin oh
Kime şerh eyleyem kim mihnet ü enduh u derdim çoh
Sana kaldı mürüvvet senden özge hiç kimsem yoh
Gözüm cânım efendim sevdiğim devletlü sultanım

Gözümden dembedem bağrım ezüb yaşım gibi gitme
Seni terketmezem çün ben beni sen dahi terketme
Amandır zâlim olma ben gibi mazlûmu incitme
Gözüm cânım efendim sevdiğim devletlü sultanım

Katı gönlün neden bu zulm ile bidâda ragıbdür
Güzeller sen gibi olmaz cefa senden ne vacibdür
Senin tek nazenine nazenin işler münasibdür
Gözüm cânım efendim sevdiğim devletlü sultanım

Nazar kılmazsın ehl-i derde gözden akıdan seyle
Yamanlıktır işin uşşâk ile yahşi midir söyle
Gel Allahı seversen âşıka cevretme lütfeyle
Gözüm cânım efendim sevdiğim devletlü sultanım

Fuzulî şive-i ihsânın ister bir gedâyındır
Dirildikçe seg-i kûyun ölende hâk-i payındır
Gerek öldür gerek ko hükm hükmün rây râyındır
Gözüm cânım efendim sevdiğim devletlü sultanım

2

Meni candan usandırdı cefâdan yâr usanmaz mı
Felekler yandı âhımdan murâdım şem'i yanmaz mı

Kamu bimarına cânan devâ-yı derd eder ihsan
Niçün kılmaz mana derman meni bimâr sanmaz mı

Gamım pinhan dutardım men dediler yâre kıl ruşen
Desem ol bivefa bilmen inanur mu inanmaz mı

Şeb-i hicran yanar cânım döker kan çeşm-i giryânım
Uyarur halkı efgânım kara bahtım uyanmaz mı

Gül-i ruhsarına karşu gözümden kanlu akar su
Habibim fasl-ı güldür bu akar sular bulanmaz mı

Değildim men sana mâil sen ettin aklımı zâil
Mana ta'neyleyen gafil seni görgeç utanmaz mı

Fuzulî rind-i şeydâdır hemişe halka rüsvâdır
Sorun kim bu ne sevdâdır bu sevdâdan usanmaz mı

3

Ah eylediğim serv-i hırâmânın içündür
Kan ağladığım gonce-i handanın içündür

Sergeşteliğim kâkül-i müşkinin ucundan
Aşüfteliğim zülf-i perişanın içündür

Bîmâr tenim nergis-i mestin eleminden
Hûnîn ciğerim lâl-i dürefşanın içündür

Yaktım tenini vasl günü şem' tek amma
Bil kim bu tedarük şeb-i hicrânın içündür

Kurtarmağa yağma-yı gamından dil ü canı
Sa'yim nazar-ı nergis-i fettânın içündür

Can ver gönül ol gamzeye kim bunca zamandır
Can içre seni sakladığım ânın içündür

Vâiz bize dün dûzehi vasf etti Fuzulî
Ol vasf senin külbe-i ahzânın içündür

4

Hâsılım yoh ser-i kûyunda belâdan gayrı
Garazım yoh reh-i aşkında fenâdan gayrı

Ney-i bezm-i gamem ey mâh ne bulsan yele ver
Oda yanmış kuru cismimle hevâdan gayrı

Perde çek çehreme hicran günü ey kanlu sirişk
Ki gözüm görmeye ol mâh-likâdan gayrı

Yetti bî-kesliğim ol gâyete kim çevremde
Kimse yoh çizgine girdâb-ı belâdan gayrı

Ne yanar kimse mana âteş-i dilden özge
Ne açar kimse kapım bâd-ı sabâdan gayrı

Bozma ey mevc gözüm yaşı habâbın ki bu seyl
Komadı hiç imaret bu binadan gayrı

Bezm-i aşk içre Fuzulî nice âh eylemeyem
Ne temettu' bulunur mende sadâdan gayrı

5

Yâ Rab belâ-yı aşk ile kıl aşinâ meni
Bir dem belâ-yı aşktan etme cüdâ meni

Az eyleme inâyetini ehl-i derdden
Yani ki çok belâlara kıl mübtelâ meni

Oldukça men götürme belâdan iradetim
Men isterim belâyı çü ister belâ meni
Temkinimi belâ-yı muhabbette kılma süst
Tâ dost ta'n edüp demeye bîvefa meni

Gittikçe hüsnün eyle ziyâde nigârımın
Geldikçe derdine beter et mübtelâ meni

Öyle zâîf kıl tenimi firkatinde kim
Vaslına mümkin ola yetürmek sabâ meni

Nahvet kılub nasîb Fuzulî gibi mana
Yâ Rab mukayyed eyleme mutlak mana meni

6

Ol ki her sâat gülerdi çeşm-i giryânım görüb
Ağlar oldu hâlime bî-râhm cânânım görüb

Eyleyen ta'yîn-i eczâ-yı müdâvâ derdime
Terkedüb cem'etmedi hâl-î perişanım görüb

Lâle-rûlar göğsümün çâkîne kılmazlar nazar
Hîç bir rahm eylemezler dağ-ı hicrânım görüb

Dut gözün ey dûd-ı dil çarhın ki devrin terkedüb
Kalmasın hayrette çeşm-i gevher-efşânım görüb

Sûda aks-i serv sanman kim koparub bağ-ban
Sûya salmış servini serv-i hırâmânım görüb

Pertev-i hurşîdi sanman yerde kim devr-i felek
Yire urmuş âftâbın mâh-ı tâbânım görüb

Ey Fuzulî bil ki ol gül-ârızı görmüş değil
Kim ki aybeyler benim çâk-i girîbânım görüb

7

Menim tek hîç kim zâr ü perîşân olmasun yâ Râb
Esîr-i derd-i aşk u dâğ-ı hicrân olmasun yâ Rab

Demâdem cevrlerdir çektiğim bî-rahm büdlerden
Bu kâfirler esîri bir müselmân olmasun yâ Rab
Görüb endîşe-i katlimde ol mâhı budur derdim
Ki ol endîşeden ol meh peşîmân olmasun yâ Rab

Çıkarmak etseler tenden çeküp peykânın ol servin
Çıkan olsun dil-i mecrûh peykân olmasun yâ Rab

Cefâ vü cevr ile mu'tâdım anlarsız n'olur hâlim
Cefâsına hadd ü cevrine pâyân olmasun yâ Rab

Dimen kim adli yok yâ cevri çok her hâl ile olsa
Gönül tahtına andan özge sultan olmasun yâ Rab

Fuzulî buldu genc-i âfiyet meyhâne küncünde
Mübârek mülktür ol mülk vîrân olmasun yâ Rab

HAKANÎ

1

Ol zülf-i hambeham kim ruy-i nigâre düşmüş
Gûya bir iki sünbül bir cuyibare düşmüş

Her gonce-fem nigâre hatır teâllûk etmez
Dil bülbülü meğer kim bir gül-izare düşmüş

Bir ruzigârdır kim çerh ana hail olmaz
Cânâ sakın gamında halk âh ü zâre düşmüş

Elkıssa ol sehî-kad ayıklamazsa n'etsin
Âlem fütade sermest ol rehgüzâre düşmüş

Ağyar içinde kalmış Hakanî yâri gördüm
Bir gül yetirmiş üstad ol dahi hâre düşmüş

2

Bilinmez mi gamından bağrımı kan ettiğim demler
Anılmaz mı ser-i kûyunda efgan ettiğim demler

Salınmazdı nihâl-i nâzenînin kaddi âhımsız
Unuttun mu seninle seyr-i bûstân ettiğim demler

Dem-i eşkimle rengîn oldu hûn-âlûd çeşmim âh
Kanî ol zahm-ı şemşîrinle seyrân ettiğim demler

Benim ol kûh-ı bârân-dîde kim tûfânı andırmaz
Anub ebrûnu gözden seyl-i bârân ettiğim demler

İnilderdi demâdem ney-sıfat Hakanîyâ eşyâ
Ezel bezminde dil mürgunu nâlân ettiğim demler

HATAYÎ

1

Eya gönül kuşu derler bahar imiş mene ne
Bisat-ı ayş aceb ruzigâr imiş mene ne

Diyorlar oldu deli Leylî zülfüne Mecnun
Deminde ol dahi bir bîkarar imiş mene ne

Akıttı yaşımı devrân batırdı kanıma el
Rakîb elindeki dest-i nigâr imiş mene ne

Lebin zülâli ne sözdür tükendi ömr-i aziz
Hayat-ı Hızr eğer payidar imiş mene ne

Bu baht-ı bed ki menim var Hatayî ol şûhu
Gam ehline diyeler gamgüsar imiş mene ne

2

Biz ezelden tâ ebed meydâne gelmişlerdeniz
Şâh-ı merdân aşkına merdâne gelmişlerdeniz

Yazmağa Hakk'ın kelâmullâh-ı nâtık şerhini
Bu beyânın ilmine Kur'ân'a gelmişlerdeniz

Gayb-ı mutlaktan temâşa-yı ruh-ı zîbâ içün
Bu şehâdet milkine seyrâne gelmişlerdeniz

Kâinatı sûret-i rahmâna tebdil eyleriz
Rûh-ı Kudsün rûhuyuz insâna gelmişlerdeniz

Bir muanber turranın küfrüne âmennâ dedik
Hakk'a teslîm olmuşuz îmâna gelmişlerdeniz

Sâki-i bâki elinden mest olub içmekteyiz
Katre-i mest olmuşuz mestâne gelmişlerdeniz

Ey Hatayî îd-i ekberdir cemâli dilberin
Biz bu îd-i ekbere kurbâna gelmişlerdeniz

HAYÂLÎ

1

Harâb olubdur ol âbâd gördüğün gönlüm
Gamınla dopdoludur şâd gördüğün gönlüm

Cihanda başına sultan iken benim servim
Kul oldu sen şehe âzâd gördüğün gönlüm

Cefâya öykünüben cevre can verir şimdi
Vefâ vü mihr ile mu'tâd gördüğün gönlüm

Görünce dâne-i hâlini dâm-ı zülfünde
Tutuldu kaldı o sayyâd gördüğün gönlüm

Karıştı kara yere kûhsâr-ı mihnette
Hayâlî şimdi o Ferhâd gördüğün gönlüm

2

Yâr ile hem-halvet ol cisminde cânın duymasun
Hâlet-i aşkı hikâyet kıl zebânın duymasun

Derdini bir uzvunun bir uzva ifşâ eyleme
Dökse kanın yere zahm-ı hun-feşânın duymasun

Ger dile bir nâvek ursa ol kemân-ebrû sakın
Zahm-ı tîrin görmesün bağrında kanın duymasun

Kâkülünde nice yıl dil mürgü kılsın nâleler
Ârızında turra-i anber-feşânın duymasun

Hâkte olsun Hayâlî sâyenin hem-sâyesi
Bile seyrân eylesün serv-i revânın duymasun

3

Cihân-ârâ cihân içindedir arayı bilmezler
O mâhîler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler

Harâbât ehline dûzah azâbın anma ey zâhid
Ki bunlar ibn-i vakt olmuş gam-ı ferdâyı bilmezler

Şafak-gûn kan içinde dâğını seyreyler âşıklar
Güneşte zerre görmezler felekte âyı bilmezler

Hamîde kadlerine rişte-i eşki takub bunlar
Atarlar tîr-i maksûdu nedendir yâyı bilmezler

Hayâlî fakr şalını çekenler cism-i uryâna
Anınla fahrederler atlas u dîbâyı bilmezler

4

Nigârâ bezm-i hüsnünde dil-i mestânemiz kaldı
Perin yakmış cemâlin şem'ine pervânemiz kaldı

Anı hoş tut garîbindir efendi işte biz gittik
Gönül derler ser-i kûyunda bir dîvânemiz kaldı

Yürek kan oldu hicrandan vücûdum çekti el candan
Fedâ oldu yoluna cümlesi zirâ nemiz kaldı

Başımdan akl ise gitti dil ile can revan oldu
Ten-i bî-i'tibâr adlı kuru vîrânemiz kaldı

Hayâlî devlet-i bî-i'tibâra bakmadan gittin
Bize bestir bu kim dillerde bir efsânemiz kaldı

HAYRETÎ

1

Âşıka dilber selâmından selâmetler kopar
Hak budur yoldâşlar çok dürlü hâletler kopar

Aşk bir deryâ-yı bî-pâyandır anda her nefes
Bâd-ı âhımdan benim mevc-i melâmetler kopar

Şehrimiz bir gülşen-i hüsn-i melâhattır bizim
Çok lebi gonce yüzü gül serv-kametler kopar

Etseler seyrân içün ol serv-kametler kıyam
Fitneler kalkar ayağ üzre kıyâmetler kopar

Bir zarâfet gülistânıdır bu yerler Hayretî
Sad hezâran bülbül-i bâğ-ı belâgatlar kopar

2

Yine istikbâle çık ey cân cânânım gelür
Yine pâk et cânını ey dil ki mihmânım gelür

Ey müje cârû çeküb ey göz gül-efşanlık edüb
Karşudan bir nâz ile lûtf ile ıssı sultânım gelür

Yeridir karşu çıkarsa gözlerim merdümleri
Karşudan bir nâz ile lûtf ile ıssı sultânım gelür

Nükhet-i pîrhân-ı vasl erdi can Ya'kubuna
Ey birâder galibâ ol şâh-ı Ken'ânım gelür

Gözlerin aydın yine ey Hayretî-i tîre-rûz
Ol ayağı toprağı kûhl-ı Safâhânım gelür

3

Ey birâder terk-i âr etmek dilersen âşık ol
Gizlü râzın âşikâr etmek dilersen âşık ol

Her cefâyı hoş görüb her rahmeti râhat bilüb
Her belâyı ihtiyâr etmek dilersen âşık ol

Raht u bahtın târ-mâr edüb dükânun ey refik
Kâr u bârın âh ü zâr etmek dilersen âşık ol

Çâr divârın beden bünyâdının edüb harâb
Cân esâsın üstuvâr etmek dilersen âşık ol

Bir mihakk-i manevidür aşk-ı pâk ey Hayretî
Kalbini sen de ayâr etmek dilersen âşık ol

4

Öpülse yâr ile yâr olsa dilber
Koculsa râm-ı dil-dâr olsa dilber

Söz anlamakda fettân olsa mahbûb
Yavuz şûh olsa ayyâr olsa dilber

Ne denlü ağlasa zâr olsa âşık
Açılsa gülse gül-zâr olsa dilber

Nedür âşıkların halini bilse
Güzel sevse dil-figâr olsa dilber

Cefâyı az kılsa Hayretî'ye
Sözüm bu kim vefâ-dâr olsa dilber

HÜDAYÎ

1

Derûn-ı sine sad-çâk olmağı biz şâneden gördük
Gamınla hûn-ı dil nuşetmeği peymâneden gördük

Nukûş-ı lezzet-i dünyâyı cam-ı Cem'de seyrettik
Fünûn-ı işreti biz tarz-ı üstadâneden gördük

Nigârın ruhlerinden ilm-i narencatı ahzettik
Rüsum-ı hatt-ı Yakut'ı leb-i canâneden gördük

Meta-ı canı teslim eyledik canâneye âhir
Ölünce kurtuluş yoktur dil-i divaneden gördük

Müdam ola cihana feyz-i âmı beyt-i hammarın
Ne gördükse Hüdayî biz o devlethâneden gördük

2

Dirîg o taze nihalim hevâ nedir bilmez
Belâ-yı aşk nedir mübtelâ nedir bilmez

O gonce gûşuna almaz hezarın efganın
Mekam-ı nâzda sıyt ü sadâ nedir bilmez

Garik-i bahr-ı firak oldu bir bölük zuafâ
Tabib-i taze-hevestir devâ nedir bilmez

Derûn-ı sineye zahm urmağı bilür ancak
O bî-mürüvvet ise aşinâ nedir bilmez

Hüdayî dergeh-i âlîne iltica eyler
Kapundan özge senin mülteca nedir bilmez

İSHAK ÇELEBİ

1

Âh kim bir âşık-ı şûridehâl oldum yine
Gönlümü elden yitürdüm pâymâl oldum yine

Takı ebrusun görelden gitti ârâmım benim
Takatım tak oldu bîsabr ü mecâl oldum yine

Gönlümün ma'mûresi virân olaldan hecr ile
Künc-i gamda tâlib-i genc-i visâl oldum yine

Hasret-i la'linle yandı gam beyâbanında dil
Sun lebin kim teşne-i âb-ı zülâl oldum yine

Bîvefâlar suretin İshak dilde nakşedüb
Yanarım bir şem-i fanus-ı hayâl oldum yine

2

Yâr lûtf ile gelüp külbe-i ahzânımıza
Bir nazar eylemedi hal-i perişânımıza

Yeter ağlat beni canâ demidir dostluk et
Gülmeye ta ki adû dide-i giryânımıza

Bizi öldürmek için gayrilere buse verir
Teşnedir ol sanemin lâ'l-i leb kanımıza

Gamzeden incinir sanma bizi ey kaşı keman
Biz müjen tîrini minnet biliriz cânımıza

Hançerinden ölelim çün bir ölümdür âhır
Ey ecel gel kerem et girme bizim kanımıza

Ey sabâ Mekke hakkı Kâbe sevabın bulasın
Eşiğinde anar isen bizi canânımıza

Kim var İshak cihanda şuara silkinde
Ki nazîre diye bu nazm-ı dırahşânımıza

LAMİÎ

1

Şunda bir pâk kızoğlan bulunur mu dellâl
Yanağı gül sözü şirin dili şekker lebi bal

Beni hindu gözü cazu kaşı yay kirpiği ok
Zülfü anber nefesi misk ü teni penbe misal

Deheni hokka-i mercan lebi lâl ü dişi dür
Alnı ay ü yüzü gün saçları şeb kaşı hilâl

Sâid ü sakı yoğun ince beli kaddi uzun
Harekâtı sekenatı kamu pür şive vü âl

Ola burnu gibi her parmağı bir sîm elif
Turresi lâmı gibi saçı ola fitneye dâl

Yürüse fitne ola dursa kıyamet kopara
Söylese sihr ede baksa komaya tende mecâl

Gül gibi hâr ü has ilmemiş ola damenine
Gonce veş dürcünü açmamış ola dest-i hayal

Rühu bağını haya her dem ede gark-ı arak
Gülse yüz şerm ile bin lûtf ile eylese makal

Çardeh sale ola hüsn ile bedr ayı gibi
Arta gün gün boyu servi nitekim taze nihal

Eline yapışacak vecde gele ins ü melek
Göricek nur-ı cemalin diyeler celle celâl

Leb-i cansûzu ede sohbeti uşşaka haram
Dilini depreticek eyleye bin sihr-i helâl

Badenin kaynaya kanı lebini yalayıcak
Gûş ederse sözünü cuşa gele ab-ı zülâl

Taleb et şehri yürü bul bu sıfatlı güzeli
Lâmiî'den ne baha ister isen gel beri al

2

Âsmânî don giyüb dün gördüm ol gül yüzlü yâr
Sâyeveş yanına düşmek istedim etti firâr

Şâm idi benzer anınçün tez dolundu ol güneş
Berk idi yâ sıçradı çıktı buluttan âşikâr

Yâ rakîb-i kelb vehminden yatağın özledi
Kurt sandı âşıkın yâ ol geyik gözlü nigâr

Gözlerim ardınca kaldı ermedi gerdine vehm
San perî idi göründü yâ hayâl idi o yâr

Göz karardub ol tezerv ardınca saldım bulmadım
Çıktı dil şehbâzı elden de ne ol var ne bu var

Tâli'-i ferhunde idi gösterüb yüz oldu gayb
Yâ hümâ-yı devlet idi geldi geçti sâyevâr

Ol perînin şîvesinden anladım bildim yakîn
Kim hayâl ü hâb imiş dünyâ-yı dûn-ı bî-karâr

MEALÎ

1

Yaşım su gibi kûyünde akar ırmağa dönmüştür
Dolanır görmeğe ahım yeli ulağa dönmüştür

Marîz-i aşk olub bu dil döner darüşşifan içre
Yatar hasta nice yıldır güc ile sağa dönmüştür

Elifler servler yer yer görünür gülsitan içre
Bu sinem dağ-ı aşkınla müzeyyen bağa dönmüştür

Yanar nâr-ı firâkınla gece gündüz bu bezminde
Gönül kandili içre can erimiş yağa dönmüştür

Balık gibi canım dalbır seni görmeğe deryada
Müşebbek sinemi gören dedi kim ağa dönmüştür

Kimesne yüzüne bakmaz bu yüce himmetin baştan
Akar kûyünde yaşım gör nice alçağa dönmüştür

Kara yüzlü değildir ol rakîbe benzemez huyu
Mealî miskinin yüzü kefen veş ağa dönmüştür

2

Eşg ü ahâ gönül inanırsın
Yele uyub suya dayanırsın

Ey gönül hangi bezmde ola yâr
Ol arayı dokuz dolanırsın

Bire çok sevdiğim dedim yâre
Dedi çok sevme tez usanırsın

Gördü uryan mahallesinde beni
Dedi çanuk sufa bezenirsin

Deheni vadesinde aldanma
Ey Mealî kime inanırsın

MUHİBBÎ

1

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi

Saltanat dedikleri ancak cihân gavgasıdır
Olmaya baht ü saadet dünyâda vahdet gibi

Ko bu ayş ü işreti çünki fenâdır âkıbet
Yâr-i baki ister isen olmaya tâat gibi

Olsa kumlar sayısınca ömrüne hadd ü adet
Gelmeye bu şişe-i çarh içre bir saat gibi

Ger huzûr itmek dilersen ey Muhibbî farığ ol
Olmaya vahdet makamı kûşe-i uzlet gibi

2

Allah Allah diyelim sancak-ı şâhî çekelim
Yürüyüb her yanadan şarka sipahi çekelim

İki yerden kuşanalım yine gayret kuşağın
Bulaşub toz ile toprağa bu rahi çekelim

Payimal eyleyelim kişverini sürh-serin
Gözüne sürme deyü dud-ı siyehi çekelim

Bize farz olmuş iken olmamız İslâme zahîr
Nice bir oturalım bunca günehi çekelim

Umarım rehber ola bize Ebubekr ü Ömer
Ey Muhibbî yürüyüb şarka sipahi çekelim

MÜVERRİH ÂLİ

1

Dil cevr-i aşk-ı yâr ile nâlân olub gider
Can âteş-i firak ile sûzân olub gider

Sular gibi belâ vü gam akıb akıb gelür
Yel gibi zevk ü hande perîşân olub gider

Ben günc-i gamda hecr ile bîmâr ü dil-figâr
Düşmen visâl-i yâr ile şâdân olub gider

Bir bahre azmeder ki varub derdini döke
Gözyaşı durma seyl-i fîrâvân olub gider

Her sifle ta'na taşların attıkça tınmayub
Âli kemâl ü fazl ile ummân olub gider

2

Serîr-i sînede bir mâh-pâremiz yoktur
Koya gönül koya hergiz sitâremiz yoktur

Var ey tabîb bizim sen el urma zahmımıza
İlâca kabil olur tâze yâremiz yoktur

Eğerçi câmi'-i aşkız veliyk sûfî bizim
Kadd-i nigâr gibi bir menâremiz yoktur

Halîl hakkıyıçün kaçma bizden ey bülbül
Eğerçi âteşiz amma şerâremiz yoktur

Garîk-i bahr-i gamız ana ağlarız Âli
Kenâra çıkmağa bir tahta-pâremiz yoktur

NEV'Î

1

Câm-ı safâ gerekmez dünya-yı dûn elinden
Merdâneler şikârı almaz zebûn elinden

Dil safhasına baktım etrâfı cümle meşrûh
Bildim bu nusha çıkmış bir zû-fünûn elinden

Ferhad'a öz vücudu dağlarca hail idi
Yoksa değildi âciz ol Bîstûn elinden

Kef kef geçer denizler aşk ile muztarib-hal
Dağlar şikâyet eyler sabr ü sükûn elinden

Gam çekme câm-ı merki yeksân sunar zemâne
Ol zehri Cem de çekmiş gerdûn-ı dûn elinden

Ehl-i safâ dilinden bir şi'r dedi Nev'î
Geh şükr ü geh şikâyet aşk ü cünûn elinden

2

Marîz-i illet-i aşkız ilâcımız yoktur
İlâc ü şerbet ile imtizacımız yoktur

Gubâr-ı kûy-ı adem pûşiş oldu cismimize
Libâs-ı fahir ile başda tacımız yoktur

Ucuz bahalı gerektir metâ'-ı dehr-i denî
Behâmız ağır anınçün revâcımız yoktur

Fürûg-ı mihr ile dil hânesi nice dolsun
Şarâb ile dolu câm-ı zücâcımız yoktur

O serv-kaddi koyub gayre olmayız mâil
Gönülde sûfi bizim i'vicâcımız yoktur

Bilindi kulluğumuz pâdşâhız ey Nev'î
Cihanda şâha bile ihtiyâcımız yoktur

3

Gedâ-yı bî-nevâyız gerçi dûd-ı âhımız vardır
Şeh-i iklîm-i derdiz hayme vü hargâhımız vardır

Yine de hor bakma sûfî sen ol ehl-i harâbâta
Bizim de dîde-bînâ bir dil-i âgâhımız vardır

Tabîat zulmetin çeşm-i basîretten götürmüştür
Sipihr-i sînede aşk ile rûşen mâhımız vardır

Nice demdir sirişk-i dîde akmış yollar etmiştir
Bizim de varmağa kûy-ı fenâya râhımız vardır

Zebânı tîg ü tîg-ı zebânı nass-ı katı'dır
Bugün mülk-i suhanda Nev'îyâ bir şâhımız vardır

4

Dün gice sohbetimiz yâr ile rindâne idi
Sager idi ben idim şem idi pervâne idi

Gözü bâdâmını nukletmiş idik bezmimize
Dirhem-i eşk-i revan anda harifâne idi

Ruhuna dağlarım etmiş idim âyine
Ser-i gisûy-ı perişâne elim şâne idi

O gice sâki ile sagere hacet yoğ idi
Dil ü didem bana peymâne vü meyhâne idi

Her gedâ-meşreb olan oı dleme ermez Nev'î
O da bir lûtf-ı hudâ bahşiş-i sâhâne idi

RUHÎ

1

.....
Gör zâhidi kim sâhib-i irşâd olayım der
Dün mektebe vardı bugün üstad olayım der
Meyhanede ister yıkulub olmayı virân
Biçare harab olmadan âbâd olayım der
Elden komasın cam-ı meyi gül gibi bir dem
Her kim ki bu gamhânede dilşâd olayım der
Bir serv-kadin bende-i efkendesi olsun
Âlemde o kim gussadan azâd olayım der
Ömrün geçirüb kûh-ı belâda dil-i şeyda
Berhemzen-i hengâme-i Ferhâd olayım der
Vasl istemeyüb hicr ile hoş geçtiği bu kim
Miskin gam-ı canâneye mûtâd olayım der
Gezdi yürüdü bulmadı bir eğlenecek yer
Minba'd yine âzim-i Bağdâd olayım der
Bağdâd sedeftir güheri dürr-i Neceftir
Yanında anın dürr ü güher seng ü hazeftir
.....
Vardım seherî taat için mescide nagâh
Gördüm oturur halka olub bir nice gümrâh
Girmiş kemer-i vahdete almış ele tesbih
Her birisinin vird-i zebanı çil ü pencah
Didim ne sayarsuz ne alursuz ne satarsuz
K'aslâ dilinizde ne nebi var ne hod Allah
Didi biri kim şehrimizin hâkim-i vakti
Hayr etmek içün halka gelür mescide her gâh
İhsanı da pencah ü çihildir fukaraya
Sabreyle ki demdir gele ol mir-i felekcâh
Geldiklerini mescide bildim ne içündür
Yüz döndürüp andan didim ey kavm olun agâh

Kim sizden ırağ oldu ise Hakka yakındır
Zira ki dalâlet yoludur gittiğiniz rah
Tahrik bu kim hep işiniz zerk ü riyâdır
Taklittesiz taatiniz cümle hebâdır
.....
Yuf hârına dehrin gül ü gülzârına hem yuf
Ağyarına yuf yar-ı cefakârına hem yuf
Bir ayş ki mevkuf ola keyfiyyet-i hamra
Ayyaşına yuf hamrına hamrmârına hem yuf
Âlemdeki bengiler ola vâkıf-ı esrâr
Seyrânına yuf anların esrârına hem yuf
Çün ehl-i vücudün yeri sahrâ-yı ademdir
Yuf kafile vü kafile-salârına hem yuf
Zikıymet olunca nidelim cah ü calâli
Yuf anı satan dûna hiridârına hem yuf
Arif ki ola müdbir ü nâdân ola mukbil
İkbâline yuf âlemin idbârına hem yuf
Çarh-ı feleğin sa'dine vü nahsine lânet
Kevkeblerinin sabit ü seyyârına hem yuf
Çün oldu haram ehl-i dile dünya vü ukbâ
Cehdeyle ne ukbâ ola hâtırda ne dünyâ
.....
Verdik dil ü can ile rıza hükm-i kazâya
Gam çekmeziz uğrarsak eğer derd ü belâya
Koyduk vatanı gurbete bu fikr ile çıktık
Kim renc-i sefer bâis ola izz ü alâya
Devreylemedik yer komadık bir nice yıldır
Uyduk dil-i divâneye dil uydu hevâya
Olduk nereye vardık ise aşka giriftâr
Alındı gönül bir sanem-i mâhlikaya
Bağdad'a yolun düşse ger ey bâd-ı seherhîz
Âdab ile var hizmet-i yârân-ı safâya
Ruhî'yi eğer bir sorar ister bulunursa
Derlerse buluştun mu o bîberk ü nevâya
Bu matla-ı garrayı oku ebsem ol anda
Malûm olur ahvalimiz erbâb-ı vefâya
Hâlâ ki biz üftâde-i hûbân-ı Dımışk'ız
Serhalka-i rindân-ı melâmetkeş-i ışkız

2

Bahâr-ı ârızının kim ruhun gibi gülü var
Hezâr bencileyin nağme-sâz bülbülü var

O mest-i aşk sürer âlemin safasın kim
Ruhun gibi gülü vü leblerin gibi mülü var

Çekerse âlemi hep kendi cânibine n'ola
Elinde ol sanemin kim kemend-i kâkülü var

Cemâl-i yâr meğer bağ-ı hulddür ki müdâm
Benefşesi semen ü nerkisi vü sünbülü var

Ölürse Ruhî-i bîdil cefâdan âh etmez
Belâ-yı aşk-ı nigâra aceb tahammülü var

3

Felekte bir meh-i âli cenâba düştü gönül
Esîr-i mihnet olub ızdırâba düştü gönül

Yüzün eline alub geldi gerçi meclisine
Yüzüne bakmadın amma hicâba düştü gönül

Ne gençsin ki seni cüst ü cû edüb gezerek
Cihan dedikleri cây-i harâba düştü gönül

Ruhun mütalâasiyle kesildi gülşenden
Makâm-ı uzlete seyr-i kitâba düştü gönül

Aceb mi zerrece ger şarka olmasa meylim
Diyâr-ı Rûm'da bir âftaba düştü gönül

Hümâ-yı evc-i sipihr-i ferâğ iken Ruhî
Kemend-i kâkûl-i pür pîç ü tâba düştü gönül

USULÎ

1

Muttasıl sanma bizi cevr ü cefânın kuluyuz
Dûstum gâh cefâ gâh vefânın kuluyuz

Şâh-ı hüsn oldun ise devlete mağrûr olma
Hey beyim biz dahi seni yaradânın kuluyuz

Sana bâş eğmeziz âzadeyiz ey çerh amma
Doğrusun diyelim ol serv-i revânın kuluyuz

Biz büt-i Çîne gönül verdik ise ey zâhid
Bize kâfir deme biz dâhi Hüdâ'nın kuluyuz

Çün bakâsı yoğımış tâc ü kabâyı nidelim
Bu fenâ dehrde bir köhne abânın kuluyuz

Kimisi şah ü kimi beğ kimi pâşâ geçinir
Ey Usulî hele biz dâhi filânın kuluyuz

2

Âlemde mey-i aşk ile mestâneleriz biz
Ta'neyleme zâhid bize divâneleriz biz

Dünyâ evini künc-i harâbâta değişmiş
Bir genc-i fenâ tâlibi vîrâneleriz biz

Aldanmamışız mansab-ı câhına cihânın
Dervîşleriz sâkin-i vîrâneleriz biz

Çün varlığımız hırmenini âteşe urduk
Bu mezrâ-i dehrde bir dâneleriz biz

Yer yoğısa mescidde bize gam değil ey dil
Çün mu'tekif-i gûşe-i meyhâneleriz biz

Bin ziynet ederse özünü pîrezen-i dehr
Bâş eğmeziz ol kahbeye merdâneleriz biz

TALİÎ

1

Düşmüş izarının yine kâküller üstüne
Döşenmiş ol gülün yine sümbüller üstüne

Hâlin hayali dide-i giryanda ey sanem
Mürgabdır ki sanki düşer göller üstüne

Serv-i revan olurdu, gözüm nuru, gün gibi
Sayen düşeydi yürüdüğün yollar üstüne

Kalmış idim ayakta şeha zülfün olmasa
Yerden beni götürdü yüzü güller üstüne

Gül yüzünün hadîsini nakletse Taliî
Gülşende cem' olub üşe bülbüller üstüne

2

Feragat eyle gel ey dil ümid-î vasl-ı dilberden
Ki hergiz bu cihan içre vefa gelmez güzellerden

Alâikten mücerred ol ki erkân-ı tarikatte
Kalender olmasa kişi kazırlar anı defterden

Bugün mescidde bir vâız güzel sevmeği menetmiş
Bulunmadı mı bir âşık anı indire minberden

Sakın bu çerh-i gerdundan ki bir oyunla kişiyi
Ne denlu pehlüvan olsa basarlar dest-i çenberden

Sana ey Taliî hep bu felâketler felektendir
Ne lâzım gayriye her dem şikâyet etmek ahterden

YAHYA BEY

1

Dâr-ı dünyâ deli gönlüm gibi vîrân olsa
Ne cihân olsa ne cân olsa ne hicrân olsa

Kâşki sevdiğimi sevse kamu halk-ı cihan
Sözümüz cümle heman kıssa-ı cânân olsa

Bir demir dağı delüb boynuna almak gibidir
Her kişi âşık olurdu eğer âsân olsa

Şâdmânım gam-ı yâr ile sevinmez bu kadar
Bir gedâ cümle cihan mülküne sultân olsa

Can atar karşu çıkar izzet eder ey Yahya
Hançer-i dilber ile bir sakınan can olsa

2

Uyutmaz kimseyi sensiz benim feryad ü efgânım
Koyup gitme beni aklım gibi ey mâh-ı tâbânım

Senin yolunda can vermek bana aynı saadettir
Eğer can ise maksudun feda olsun benim cânım

Dehanın gonce yüzün gül boyun serv-i hiramandır
Muhabbet bülbülü oldum cemalindir gülistânım

Seni rameyler idim kaadir olsam sihr ü efsuna
Firakın derdine çare ederdim olsa dermânım

Gidüb ağyar-ı nâdan ile bîcan etme Yahya'yı
Ayırma âsitanın kullarından ânı sultânım

ZATÎ

1

N'oldun inlersin felek hercai canânın mı var
Her makâmı seyreder bir mah-ı tâbânın mı var

Benzini ey bûstan fasl-ı hazan mı etti zerd
Yoksa başı taşra bir serv-i hıramânın mı var

Ağlayub feryâd edersin her nefes ey andelib
Hâr ile hemsâye olmuş verd-i handânın mı var

Yoluna cânâ revan etsem gerek canım dedim
Yüzüme bin hışm ile bakdı dedi cânın mı var

Zülf-i dilber gibi ey Zatî perişânsın yine
Cevr-i bihâd yoksa bir yâr-ı perişanın mı var

2

Her gece bir câyı rûşen eylemektir niyyetin
Meh gibi hercâisin bildik senin mâhiyyetin

Dûstum ehl-i vilâyet etse bârî Hak seni
Âlemi bir demde seyrân eylemektir niyyetin

Ey kamer hercâilikten şöyle şevkın var senin
Şem'i olurdun elinden gelse her cem'iyyetin

Minnet etme öldürürüm Zatî'yi bir gün deyü
Firkat anı öldürür yanında kalsın minnetin

3

Bir gün mü var âhım odu eflâke ulaşmaz
Bir dem mi var eşkim denizi aşk ile taşmaz

Uzattı saçın kim geçe âşıklara bendi
Ettikleri sanma ki ayağına dolaşmaz

Bir şeb mi var âhım ele yalın kılıç alub
Od bigi çıkub gökte sitâreyle savaşmaz

Gönlüm kuzusun pâreleyüb tîğ ile Zatî
Kirpikleri oklar bırakub sanma ulaşmaz

4

Gözüm açtım bu seher bir ulu sahrâ gördüm
Anda bir dâne-i hardal gibi dünyâ gördüm

Def'edüb sînesini nâle-i pür sûzunu ney
Raksa girmiş nice bin âşık-ı şeydâ gördüm

Nice bin zevrak-ı sergeşte ana müstağrak
Cûş edüb mevc urur bir ulu deryâ gördüm

Ne güzel vâkıadır bu ki açub can gözünü
Hâb-ı gaflette geçen ömrümü rüyâ gördüm

Zatîyâ hîç zevâl ermez ana zerre kadar
Dîde-i can ile bir şems-i hüveydâ gördüm

XVII. Yüzyıl

BAHAYÎ

1

Dağıttın hâb-ı nâz-ı yârı ey feryâd neylersin
Edüb fitneyle dünyâyı harâb-âbâd neylersin

Dil-i mecrûhuma rahm eyle kalsun dâm-ı zülfünde
Şikeste-bâl olan mürgu edüb âzâd neylersin

Edersin gerçi her derde tabibim bir devâ ammâ
Cünûn-i ehl-i aşk olunca mâder-zâd neylersin

Varub gîsû-yi yâri öyle biribirine kattın
Yine bir fitne tahrîk eyledin ey bâd neylersin

Şehîd-i ışk-ı tiğ-i yârdır ser-cümle-i âlem
Urub şemşîre dest ey gamze-i cellâd neylersin

Güzel tasvîr edersin hüsn ü hâl-i dilberi ammâ
Füsûn ü fitneye geldikte ey Bihzâd neylersin

Bahayî veş değilsin kabil-i feyz-i safâ sen de
Tekellüf bertaraf ey hâtır-ı nâ-şâd neylersin

2

Gelse nesîm-i subh ile müjde şeh-i bahârdan
Etse halâs bülbülü mihnet-i intizârdan

Kırmızı destimâlini alsa ele arûs-ı gül
Silmeğe eşk-i bülbülü zahm-ı cefâ-yı hârdan

Erdi kemâle sâkıyâ cûş-ı hum-ı mey-i murâd
Kurtulamaz mı dil dahi keşmekeş-i humârdan

Hırmen-i hüsnü eyleme mâye-i cevr-i bî-dilân
Ey gül-i ter sakın sakın sûz-ı dil-i hezârdan

Merhem-i lûtfun etmesin yâr Bahayîyâ dirîğ
Geçmeye tâ ki rîş-i gam hâne-i dil-figârdan

3

Zümre-i ehl-i dilin tab'ı sühandan olsa
Har-i lâyefhem-i dûn olmasa insân olsa
Bilse ilhad nedir malik-i irfân olsa
Sıdk ile mezheb-i islâmda puyân olsa

Bize mülhit diyenin kendide imân olsa
Dahleden dinimize bari müselmân olsa

Zahir ü batını bîmezheb iken her ebter
Kendi ahvâlini ehl-i dile isnat eyler
Ardımızdan ne kadar aybımızı söyleseler
Ana vallahi elem çekmez idik zerre kadar

Bize mülhit diyenin kendide imân olsa
Dahleden dinimize bari müselmân olsa

Dahleder zümre-i dervişe güruh-i hazele
Naseza sözler ile bais olurlar kesele
Ne bilür kadrini erbab-ı kemalin cehele
Cümleden geçtik idi her ne belâ ise hele

Bize mülhit diyenin kendide imân olsa
Dahleden dinimize bari müselmân olsa

Bizi ayine kılub kendi de ruyün görse
Yine insaf edüben kendi uyuben görse
Yok yere söylemeden durmayuben ol harese
Be hele herze yemiş yesin eğer ister ise

Bize mülhit diyenin kendide imân olsa
Dahleden dinimize bari müselmân olsa

Gerçi kim nefse uyub etmedeyiz cürm ü hata
Biliriz cürmümüzü etmeyiz inkâr asla
Gam değil aybımızı söylese daim a'da
Kailiz hak söze biz gerçi Bahayî amma

Bize mülhit diyenin kendide imân olsa
Dahleden dinimize bari müselmân olsa

CEVRÎ

1

Ne ele sâgar alur çeşmi ne meyhâne bilür
Sorsam ammâ yine âlem anı mestâne bilür

Gamzesiyle o perînin nice söyleşmek olur
Dil-i dem-beste ne efsûn ü ne efsâne bilür

Nâz eder çeşmi ne uşşâka ne ağyâra bakar
Öldürür gamzesi ne yâr ü ne bîgâne bilür

Yaktı yandırdı mahabbet beni bir âteş ile
Ki tef ü tâbımı ne şem' ü ne pervâne bilür

Komasa genc-i gamı gayrı mahalde n'ola aşk
Dil-i Cevrî gibi bir hâne-i vîrâne bilür

2

Sâkıya ayine-i sâgarı göster görelim
Nice seyreyledi dünyayı Sikender görelim

Kays-ı lâya'kıl edüb Kûhkeni kıldı helâk
Bade-i cam-ı mahabbet bizi n'eyler görelim

N'ola zahit geçelim bâdeden amma ki hele
Haline kor mu dili gamze-i dilber görelim

Şeb-i gamda olalım muntazır-ı subh-ı ümid
Gösterir mi o günü çarh-ı sitemger görelim

Neşve vermez bize Cevrî bu tehi cam-ı felek
Varalım meygedeye bir dolu sâgar görelim

3

Şem'i bezm eyleyüb ol mâhlikâyı bu gece
Şevk ile nuş edelim cam-ı safâyı bu gece

Feyz-i mey cam-ı billûru meh-i tâbân etsin
Çerh fark eylemesün mah ü sühâyı bu gece

Cem' edüb her yere hûbân süreyya gibi hep
Kevkebe bastıralım çerh-i dütâyı bu gece

Şu'le-i cam-ı safa bezmimizi ruşen eder
Mâhdan istemeyiz nur u ziyâyı bu gece

Yeter etti gam-ı hicran ile ruzün şeb-i târ
Cevrî'ye etmesin ol mâh cefayı bu gece

4

Rind-i aşkım mescid ü meyhâne yeksandır bana
Savt-ı sûfî na'ra-i mestâne yeksandır bana

Ol gedâ-yı şâh-tab' ü lâübâlî meşrebim
Efser-i Cemşî ile peymâne yeksandır bana

Tâlib-i dîdâr-ı yârım mest-i şevk-ı vuslatım
Gülşen-i firdevs ile gamhâne yeksandır bana

Lûtf-ı yâra şâd olub kahr-ı adûdan ağlamam
Ol sebepten âşinâ bîgâne yeksandır bana

Bî-tekellüf âşık-ı dîvâneyim Cevrî gibi
Kasr-ı şâhî gûşe-i vîrâne yeksandır bana

FASÎH DEDE

1

Girer mi halka-i âguşa yâr gelmez mi
Bizim de bezmimize bir şikâr gelmez mi

Bisât-ı bezmimiz âmâde sâki muntazırız
Geh bûs-i lâ'l ü gâh leb-i sâgar-ı şarâb

Aceb bu cûşiş-i eşke nihâyet olmaz mı
Telâtum-ı yem-i aşka karâr gelmez mi

Kalur mı gonce-i ümmîd böyle ser-beste
Nesîm-i dil-keş-i fasl-ı behâr gelmez mi

Rakıybe âyine-i hüsnünü suna dildâr
Fasîh hâtıra bundan gubâr gelmez mi

2

Tâ subh olunca âh ü figân eyledik bu şeb
Râz-ı derûnu halka ıyân eyledik bu şeb

Geh bûs-i lâ'l ü geh leb-i sâgar-ı şarâb
Cânâne ile sohbet-i cân eyledik bu şeb

Efsâne-i mahabbeti tatvîl eyleyüb
Dildârı mest-i hâb-ı girân eyledik bu şeb

Ol tıfl-ı işvebâz ile bâzîçe tarh edüb
Mühr-i lebin gönülde nihân eyledik bu şeb

Kûy-i nigârı hâbda seyreyledik Fasîh
Gülgeşt-i sahn-ı bâğ-ı cinân eyledik bu şeb

3

Kâkül-i yâre bu demler güzerin var mı sabâ
Dil-i güm-geşteden ayâ haberin var mı sabâ

Biz giriftâr-ı kafes bülbül-i müştâk-ı gülüz
Gülsitandan bize bir berk-i terin var mı sabâ

Bey'edersen alalım nefhasını bin câna
Nükhet-i kâkül-i müşkîn-eserin var mı sabâ

Biz ki hâr ü has-ı şeh-râh-ı diyâr-ı aşkız
Dilde bizden acabâ bir kederin var mı sabâ

Dil-i bî-tâb-ı Fasîhâ'da perîşanlık var
Kâkül-i yâre bu demler güzerin var mı sabâ

4

Meğer ki kâkül-i cânâneden sabâ geliyor
Ki can meşâmına bir bûy-i âşinâ geliyor

Gelür dehânıma canım berây-ı istikbâl
Denilse meclise ol yâr-ı bî-vefâ geliyor

Sitemle hâtıra senden ferâğ gelmez hiç
Cefâların bize ey bî-vefâ safâ geliyor

Çemende başlamış ancak figâna bülbül-i zâr
Ki gûş-ı cânıma dil-sûz bir sadâ geliyor

Derûnu edemedin gayrdan Fasîh tehî
Hezâr görmedüğüm yâd ü âşinâ geliyor

FEHÎM

1

Garîk-i lücce-i aşkım fenâ nedür bilmem
Ümid-i sahil için âşina nedür bilmem

Ne câme giysem olur âteş-i dilim sûzân
Cihanda şuleden özge kabâ nedür bilmem

Hemişe saykal-i âyinem oldu jeng-i belâ
Henûz pertev-i nur-i safa nedür bilmem

Ne bîm-i mihnet-i dûzah ne arzu-yı bihişt
Şerab-ı şu'le-i havf ü rica nedür bilmem

Belâ-yı hükm-i kazaya tereddüd etsem olur
Velî o gamzeye çûn ü çirâ nedür bilmem

Heman vücudumu mahv eylesem yeterdi Fehîm
Ümid-i hesti-i mülk-i bekâ nedür bilmem

2

Çeşmin gibi diller de âlüfte midir bilsek
Diller gibi zülfün de aşüfte midir bilsek

Hep kârı tegâfüldür ol gamze vü ol çeşmin
Mest-i mey-i nahvet mi ya hufte midir bilsek

Gülzar-ı mahabbette şekl-i dil-i sad-pârem
Bir gonce-i pürhun ü neşgüfte midir bilsek

Bildik ne imiş aslın aşk-ı dil-i dildârın
Amma ki bu esrârı nagüfte midir bilsek

Hemvare Fehîma'nın manzum olur elfâzı
Ayâ güher-i tab'ı hep süfte midir bilsek

3

Kıyl ü kâl-i aşkı hâmûş olmayınca bilmedim
Sırr-ı aklı mest ü medhûş olmayınca bilmedim

Âlemin zevkin gedâ eylermiş el-hak dünyede
Ol safâyı hâne-ber-dûş olmayınca bilmedim

Lezzet-i zevk-i mahabbet niydüğün pervânede
Şu'le-i âha hem-âğuş olmayınca bilmedim

Âlemi tutmuş sadâ-yı nağme-i gavgaa-yı aşk
Dağlarda ser-be-ser gûş olmayınca bilmedim

Mezheb-i rindânı bilsin mi Fehîmâ zâhidan
Ben hezâran sâl mey-nûş olmayınca bilmedim

4

Meclis-i uşşakta ol meh ki sâğar nûş eder
Çeşm ü gamze bâde-i nâzı berâber nûş eder

Câm-ı leb-rîz-i eceldir sunduğu uşşaka hep
Bâde-i nâzı ki ol çeşm-i sitemger nûş eder

Çeşmi mest-i işvedir bilmez nedür hûnâb-ı dil
Ol şarâb-ı gamze-i hun-rîzi kâfir nûş eder

Günc-i hasrette mey-i hûnâb-ı çeşm-i âşıkı
Muttasıl geh âstîn ü gâh bister nûş eder

Mahrem-i bezm-i visâl-i dûst olmazsa Fehîm
Câm-ı zehr-i firkati tâ rûz-ı mahşer nûş eder

HALETÎ (Azmi-zâde)

RÜBAİLER

1

Ahval-i cihanı her zaman söyleşelim
Amma gam-ı aşkımız nihan söyleşelim
Ey vakıf-ı râz-ı aşk olan ârif-i can
Ney gibi seninle bîzeban söyleşelim

2

Esrârını dil zaman zaman söyler imiş
Hengâme-i gamda dâstan söyler imiş
Aşk ehli olub da mihnet-i hicrâna
Ben sabrederim diyen yalan söyler imiş

3

Şevkinle derun-ı hatırım rûşen olur
Andıkça ruhun feza-yı dil gülşen olur
Bad-ı seherî getirse buy-i zülfün
Kâşane-i rûh serbeser revzen olur

4

Her gâh sirişgi didemin kan olsun
Tek sinede derd-i aşk-ı canan olsun
Gamsız komaz âdemi felek çün âhır
Bari gam-ı canfeza-yı huban olsun

5

Ey derdkeş-i firak her şeb ah et
Hasret nic'olur felekleri âgâh et
Çün bağ-ı visale ermeğe yok çare
Gülzar-ı hayal-i yâri nüzhetgâh et

NÂBİ

1

Bâğ-ı dehrin hem hazânın hem bahârın görmüşüz
Biz neşâtın da gamın da rûzigârın görmüşüz

Çok da mağrûr olma kim meyhâne-i ikbâlde
Biz hezâran mest-i mağrûrun humârın görmüşüz

Top-ı âh-ı inkisâra pâydâr olmaz yine
Kişver-i câhın nice sengîn hisârın görmüşüz

Bir hurûşiyle eder bin hâne-i ikbâli pest
Ehl-i derdin seyl-i eşk-i inkisârın görmüşüz

Bir hadeng-i cangüdaz-ı âhdır sermayesi
Biz bu meydanın nice çabûk-süvârın görmüşüz

Bir gûn eyler dest-beste pây-gâhı cay-gâh
Bîaded mağrûr-ı sadrın itibârın görmüşüz

Kâse-i deryûzeye tebdil olur câm-ı murâd
Biz bu bezmin Nâbiyâ çok bâde-hârın görmüşüz

2

Gülsitan-ı dehre geldik renk yok bû kalmamış
Saye-endâz-ı kerem bir nahl-ı dilcû kalmamış

Eylemiş derbeste dükkânın tabib-i rûzigâr
Hokka-ı piruze-i gerdunda dârû kalmamış

Teşnegânın çâk çâk olmuş leb-i hâhişgeri
Çeşmesar-ı merhamette bir içim su kalmamış

Kadrin anlar yok bilür yok her dürr-i sencidenin
Çârsu-yı kabiliyyette terazu kalmamış

Ceyş-i gamdan kande etsin iltica ehl-i niyaz
Kal'a-i himmette Nâbi burc u bârû kalmamış

3

Bahâr geldi yine deste câm alınmaz mı
Bu gonceden bu havâlarda kâm alınmaz mı

Kalır gider mi bize ettiği bu cevr ü sitem
Sipihrden acaba intikâm alınmaz mı

Eder mi gûş aceb andelîbin efgânın
O goncenin deheninden kelâm alınmaz mı

Gurûr-ı hüsn ü letâfet hitâba mâni' ise
Ya reh-güzâra da varsak selâm alınmaz mı

Esir-i zülfü olan dillerin nedir hali
Nesim-i nafe-küşâdan peyâm alınmaz mı

Nakîsedir sana şeb-gerdlik desem ey Nâbi
Aceb bu sözden o mâh-ı temâm alınmaz mı

4

Egerçi köhne meta'ız revacımız yoktur
Revace de o kadar ihtiyacımız yoktur

Misal-i âb ederiz nîk ü bedle âmîziş
Bu kârgehde muayyen mizacımız yoktur

Tahammül eylemeden gayri vaz'-i canane
Kitab-ı fenn-i hirede ilâcımız yoktur

O cah kim ola hemuş-ı ihtimal-i zeval
Teveccüh etse bile ibtihacımız yoktur

Bizim bu kasr-ı sebüksaf içine ey Nâbi
Giran sükhanlar ile imtizacımız yoktur

5

Yâre varsun peyk-i nâlem ah ü zârım söylesün
Âb-ı çeşm-i girye-i bîihtiyârım söylesün

Çâk çâk-i sîne versün mevce-i gamdan haber
Zahm-ı hunpâş-ı derûnum inkisârım söylesün

Gonce gülsün gül açılsun cuy feryâd eylesün
Sen dur ey bülbül biraz gülşende yârim söylesün

Arzu-yı vasl ile şebzindedâr olduklarım
Girye-i hasretle çeşm-i intizârım söylesün

Bende yok kudret edâya harf-i şevki Nâbiyâ
Hâme-i renginsarîr-i bîkarârım söylesün

6

Bir devlet için çerhe temennâdan usandık
Bir vasl için agyâra müdârâdan usandık

Hicran çekerek zevk-ı mülâkatı unuttuk
Mahmûr olarak lezzet-i sahbâdan usandık

Düştük kati çoktan heves-i devlete ammâ
Ol dâiye-i dağdağa-fermâdan usandık

Dil gamla dahi dest ü girîbandan usanmaz
Bir yâr için agyâr ile gavgadan usandık

Nâbi ile ol âfetin ahvâlini naklet
Efsâne-i Mecnûn ile Leylâ'dan usandık

7

Bezm-i safâya sâgar-ı sahbâ gelür gider
Gûyâ ki cezr ü med ile deryâ gelür gider

Açıldığın haber verir agyâra gül gibi
Dâim bize nesîm-i sebük-pâ gelür gider

Olmaz yine marîz-i muhabbet şifâ-pezir
Rûy-ı zemine bir dahi İssâ gelür gider

Sultân-ı gam nişîmen edelden derûnumu
Sahrâ-yı kalbe leşker-i sevdâ gelür gider

Bir gün demez o şûh ki âyâ murâdı ne
Çoktan bu kûya Nâbi-i şeydâ gelür gider

8

Yâri açtım açıl ey gonce-dehânım diyerek
Bezme geldi gele ey serv-i revânım diyerek

Pâyine bâri bu takrib ile düşsem yârin
Kalmadı ah medet tâb ü tüvânım diyerek

Âh bir kerre miyânını alub âguşa
Sîneye çeksem o sîminteni cânım diyerek

Yâr söyletti bana bu gazeli ey Nâbi
Söylese söylese ey tâze-zebânım diyerek

NÂİLÎ-İ KADİM

1

Oldu eşkim gülşen-ârâ-yı heves cûlar gibi
Aktı gönlüm bir nihal-i işveye sular gibi

Turfa Mecnûn'um ki peyderpey hayal-i çeşm-i yâr
Dolaşur etrafımı sergeşte âhûlar gibi

Hep siyehpûş oldular kasd-ı şebîhûn-ı dile
Girdiler müjgânların bir cenge câdûlar gibi

Bir nihal-i âlıdır kaddin hevasiyle gönül
Sahn-i gülşende hıraman serv-i dilcûlar gibi

Âb ü tab-ı tal'at-ı ekbâr-ı nazmın Nâilî
Ta'n eder âyine-i hurşide mehrûlar gibi

2

Hevâ-yı aşka uyub kûy-i yâre dek gideriz
Nesîm-i subha refîkiz bahâra dek gideriz

Pelâs-pâre-i rindî be-dûş ü kâse be-kef
Zekât-ı mey verilür bir diyâra dek gideriz

Verüb tezelzül-i Mansûr'u sâk-i arşa tamâm
Hudâ Hudâ diyerek pây-ı dâra dek gideriz

Ederse kand-i lebin hatır-ı mezâka hutûr
Diyar-ı Mısr'a değil Kandehar'a dek gideriz

Felek girerse kef-i Nâilî'ye dâmânın
Seninle mahkeme-i Kirdigâra dek gideriz

3

Yakar mı nâme-berin yoksa yâre değmez mi
Niyâz-nâmemiz ol gam-güsâra değmez mi

Bizi unuttu mu yoksa peyâm-ı sıhhat-ı yâr
Bu memlekette garîb-üd-diyâra değmez mi

Bahârı n'eyleriz ol gül'izar-ı gonce-femin
Gülüb açılması bin nev-bahâra değmez mi

Ne denli saklasan ey köhne pîr-i nâ-bâliğ
Tecemmülün yine mîrâs-hâra değmez mi

Kadem kadem gece teşrîfî Nâilî o mehin
Cihân cihân elem-i intizâra değmez mi

4

Nâyin ki çıkar zemzeme sûrâhlarından
Bülbüller öter sanki gülün şâhlarından

Bezm-i edebin bana muaşirleri yeğdir
Bîruy-i riya savmea küstâhlarından

Halî niam-ı feyzden âgende-şikemdir
Mestan-ı heva meykede tabbahlarından

Huld içre şehidan-ı mahabbet ser-i kûyun
Seyretmeğe revzenler açar kâhlarından

Tesiri yürekler deler ey Nâilî-i zâr
Nâyin ki çıkar zemzeme sûrâhlarından

5

Yârin ki fikr-i hadd ü izârındasın gönül
Bağın ne gülbün ü ne bahârındasın gönül

Başından aştı cûy-i sirişk-i cefâ yine
Ol servin ârzû-yi kenârındasın gönül

Meylin o zülf-i ham-be-ham-i müşk-bûyadır
Ne sünbül ü ne zülf-i nigârındasın gönül

Aksin düşürdün âba nezaketle kaddinin
Durmaz sirişk-i dide nisârındasın gönül

Mahbûb ü meyle eğlenegör Nâilî gibi
Gam âleminde gussa diyârındasın gönül

6

Şarab-ı naz getirdikçe nim hab sana
Tutar elinde kadeh mah ü aftab sana

Hezârpâre dile leblerinden ey sâki
Eğer düğerse nemekrîzi-i kebab sana

Muhâldir eser ol çeşm-i ser-girâna heman
Hamîr-i mâye-i naz olmasun şarab sana

Bir olsa zehre-i Mürrih ile dil-i Behram
Yine getürmeyeler bir nigâha tab sana

Nigâh-i mestin ile bildi âşina idüğün
Bakınca Nâilî-i hanüman harab sana

NAZÎM

1

Didem ruhunu gözler gözler ruhunu didem
Kıblem olalı kaşın kaşın olalı kıblem

Cennet gibidir rûyun rûyun gibidir cennet
Âdem doyamaz sana sana doyamaz âdem

Gamzen ciğerim deldi deldi ciğerim gamzen
Bilmem nic'olur halim halim nic'olur bilmem

Vuslât bileli hecrin hecrin bileli vuslât
Matem görünür şâdî şâdî görünür matem

Zahmım görücek câna câna görücek zahmım
Merhem koyasın bir gün bir gün koyasın merhem

Sende nazarı daim daim nazarı sende
Âlem yüzüne meftun meftun yüzüne âlem

Olsun ko Nazîm ey gül ey gül ko Nazîm olsun
Her dem gülüne bülbül bülbül gülüne her dem

2

Mest iken ol mah-ı mihr-engiz kim raksan olur
Mâh lerzan mihr sergerdan felek hayran olur

Kâkül ü ruy-i arakriz ü leb-i lâ'lin görüp
Dil perişan eşg rizan dide hun-efşan olur

Ateş-i aşk ü füruğ-i hüsn ü tab-i âhdan
Sineler niran beden suzan ciğer büryan olur

Cam-ı vasl ü nukl-i bus ü nevşe-i didar ile
Gam girizan gussa pinhan ü ferah mihman olur

Serv-kamet gül'izar ü sebz-hat dildârsız
Cûy giryan mürg nalân ü çemen zindan olur

Bîm-i hecr ü cevr-i yar ü ta'n-i bed-gûden Nazîm
Kârım efgan sabr talân hatırım viran olur

NEF'Î

1

Âşıka ta'n etmek olmaz mübtelâdır neylesün
Âdeme mihr ü mahabbet bir belâdır neylesün

Gönlü dilberden kesilmezse aceb mi âşıkın
Gamzesiyle tâ ezelden âşinâdır neylesün

N'ola tayin etse zabt-ı mülk-i hüsnü gamzeye
Zülfü bir aşûfte-i ser-der-hevadır neylesün

Zülfüne kalsa perîşân eylemezdi dilleri
Anı da tahrîk eden bâd-ı sabâdır neylesün

N'ola olsa muztarib hâl-i dil-i uşşakdan
Sinesi âyine-i âlem-nümadır neylesün

Olmasa Nef'î n'ola dil-beste zülf-i dilbere
Tab'-ı şuhu dâma düşmez bir hümâdır neylesün

2

Hem kadeh hem bâde hem bir şûh sâkîdir gönül
Ehl-i aşkın hâsılı sâhib-mezâkıdır gönül

Bir nefes dîdâr içün bir can fedâ etsem n'ola
Nice demlerdir esîr-i iştiyâkıdır gönül

Dildedir mihrin ko hâk olsun yolunda cân ü ten
Ben ölürsem âlem-i ma'nîde bâkîdir gönül

Zerredir amma ki tâb-ı âftâb-ı aşk ile
Rûzgârın şemse-i tâk u revakıdır gönül

Etse Nef'î n'ola ger gönlüyle dâim bezm-i hâs
Hem kadeh hem bâde hem bir şûh sâkîdir gönül

3

Bahar irse yine seyr-i gülsitân olduğun görsem
Güzel seyreylemek uşşaka âsân olduğun görsem

Letâfetten görünse âsmânın aksi her yerde
Çemende başka bir âlem nümâyân olduğun görsem

Yine rez duhterin peydâ edüb azm-i kenâr etsem
Gamın hâtırda napeydâ vü pinhân olduğun görsem

Kızarsa gül gül olsa tâb-ı meyden rûyi hûbanın
Ruh-ı cânânı hem gül hem gülistân olduğun görsem

Bakub geh sîne-i cânâne geh câm-ı mey-i nâbe
Dil-i virâne berr ü bahre sultân olduğun görsem

Muhassal böyle bir gün görmeden ölürsem ey Nef'î
Felek ben ölmeden hâk ile yeksân olduğun görsem

4

Ne tende can ile sensiz ümîd-i sıhhat olur
Ne can bedende gam-ı firkatinle râhat olur

Ne çâre var ki firâkınla eğlenem bir dem
Ne tâliim meded eyler visâle fırsat olur

Dil ise gitti kesilmez hevâ-yı aşkından
Nasîhat eylediğimce beter melâmet olur

Belâ budur ki alıştı belâlarınla gönül
Gamın da gelse dile bâis-i meserret olur

Ne şeb ki kûyuna yüz sürmesem o şeb ölürüm
Ne gün ki kâmetini görmesem kıyamet olur

Nedür bu tâli' ile derdi Nef'î-i zârın
Ne şûhu sevse mülâyim dedikçe âfet olur

5

O şeh cân ü dile rahm eyleyüb dâd ettiğin görsek
Bir iki zâr ü nâ-şâdı felek şâd ettiğin görsek

Gönül ma'mûresin cevr ile vîrân etti ol zâlim
Gelüb insâfa bir gün yine âbâd ettiğin görsek

Kul etti âlemi reftârına ol serv-i âzâdım
Ne var bir bendesin lûtfundan âzâd ettiğin görsek

Nice bir hânumânı bâda vermiş bir felektir bu
Anı âh ile bir âşık da berbad ettiğin görsek

Ne mazmûnlar ne vâdîler bulur seyreylesek Nef'î
Yine bir tarz-ı hâs ü tâze icâd ettiğin görsek

6

Kalmazsa ger ol gûşe-i dâmân elimizde
Elden ne gelür çâk-i giribân elimizde

Zâhid bize peymâne yeter sanma tehî-dest
Lâzım mı heman sübha-i mercân elimizde

Dil teşne beden aşk ile bir mertebe pürtâb
Yahpâre olur ahker-i sûzan elimizde

Bir nice doyunca kanalım câm-ı murâda
Bir lâhza komaz sâki-i devrân elimizde

Bir sünbüle benzer ki ola şebnemi vâfir
Nef'î yine bu kilk-i dür-efşân elimizde

7

Esdi nesim-i nevbahâr açıldı güller subh-dem
Açsun bizim de gönlümüz saki meded sun câm-ı Cem

İrdi yine ürd-i behişt oldu havâ ambersirişt
Âlem behişt ender behişt her kûşe bir bağ-ı İrem

Gül devri ayş eyyamıdır zevk ü sefâ hengâmıdır
Âşıkların bayrâmıdır bu mevsim-i ferhunde-dem

Dolsun yine peymaneler olsun tehî humhaneler
Raks eylesün mestaneler mutribler ettikçe negâm

Bu demde kim şâm ü seher meyhâne bâğa reşk eder
Mest olsa dilber sevse ger mâzurdur Şeyh-ül-Harem

Ya n'eylesün biçâreler âlüfteler âvâreler
Sagar suna mehpâreler nûş etmemek olur sitem

Yâr ola câm-ı Cem ola böyle dem-i hurrem ola
Ârif odur bu dem ola ayş ü tareple muğtenem

Zevki o rint eyler tamâm kim tuta mest ü şâd-kâm
Bir elde cam-ı lâlefâm bir elde zülf-i hambeham

Lûtf eyle saki nazı ko mey sun ki kalmaz böyle bu
Dolsun sürahi vü sebû boş durmasın peymâne hem

Her nevresîde şah-ı gül aldı eline câm-ı mül
Lûtf et açıl sen dahi gül ey serv-kadd ü gonce-fem

Bu dürd ü bu sâfî deme dönsün piyâle gam yeme
Kanun-ı devr-i dâime uy sen de mey sun dembedem

Meydir mehâkk-i âşıkan aşûb-ı dil ârâm-ı can
Sermaye-i pîr-i mugan pirâye-i bezm-i sanem

.....
Nef'î yeter davâyı ko dünya ile gavgâyı ko
Eflâke istiğnayı ko hâke yüzün sür lâcerem

Kaldır elin eyle dua buldu kasiden intihâ
Şimdi dua etmek sana hem müstehabdır hem ehem

Nice kasîde bir kitâb mecmûa-i pür-intihâb
Her nüktesi faslülhitab her beyti bir genc-i hikem

Ta kim cihân mâmur ola geh emn ü geh pürşûr ola
İkbâl ile mesrûr ola ol husrev-i vâlâhimem

NEŞÂTÎ

1

Gittin ammâ ki kodun hasret ile cânı bile
İstemem sensiz olan sohbet-i yârânı bile

Devr-i meclis bana girdâb-ı belâdır sensiz
Mey-i zehrâb-ı sitem sâgar-ı gerdânı bile

Bağa sensiz bakamam çeşmime âteş görünür
Gül-i handânı değil serv-i hırâmânı bile

Sîneden derd ile bir âh edeyim kim dönsün
Aksine çerh-i felek mihr-i dırahşânı bile

Hâr-ı firkatle Neşâtî-i hazînin vâ hayf
Dâmen-i ülfeti çâk oldu girîbânı bile

2

Erdi hengâm-ı safâ fasl-ı bahâr oldu yine
Devr-i gül mevsim-i feryâd-ı hezâr oldu yine

Âteşin câme ile şâhid-i gül gülşende
Hânuman-sûz-ı dil-i bülbül-i zâr oldu yine

Çeşmine tâ ki çeke sürme-i nâzın nerkis
Yanına cûy-ı çemen âyînedâr oldu yine

Nerkisin gonceye seyret nigerânın bî-bâk
Şâh-ı gül hışm ile hançer-keş-i hâr oldu yine

Bülbül-i tab'-ı Neşâtî n'ola olsa pür şevk
Erdi hengâm-ı safâ fasl-ı bahâr oldu yine

3

Bîsafa-yı aşk olub bîderd-i yâr olmak da güç
Bir sitemger âfetin cevriyle zâr olmak da güç

Evc-i istiğnada pervaz etmedeyken mürg-i dil
Pâybend-i aşk ile aşüftekâr olmak da güç

Bir nigâh-ı gamzeye takat getürmezken gönül
Günde bin tîr-i cefâya sînedâr olmak da güç

Va'de-i ferdâsına gâhî ederdim îtimat
Hayret alûd-ı belây-ı intizâr olmak da güç

Gerçi yok takat Neşâtî seyr-i dîdâr etmeğe
Gûşegir-i hasret-i dîdâr-ı yâr olmak da güç

4

Hâl-i dili ne yâr ü ne ağyâr ile söyleş
Ferhad-ı belâkeş gibi kûhsar ile söyleş

Yetmez mi sana hemdemi-i nâle-i hasret
Ne hemnefes ol naye ne evtâr ile söyleş

Zulmetgede-i gamda dilin sûz ü güdâzın
Dök hâke yaşın şem-i şeb-i târ ile söyleş

Gûş et cereyanında olan sıyt-i safayı
Var gülşene cûş-ı dil-i enhâr ile söyleş

Râz-ı dilini açma Neşâtî gibi yâre
Evvel hele ol gamze-i mekkâr ile söyleş

5

Nedir bu tâb ki vermiş şarâb-ı nâb sana
Bakınca hîre olur çeşm-i âftâb sana

Hoşâ letâfet-i te'sîr-i feyz kim vermiş
Şarâb-ı nâba tarâvet ruhun şarâb sana

Gören olur seni lâbüd olursa ger Cibrîl
Siyâh mesti-i çeşminle dil-harâb sana

Sabâ mıdır dokunan zülfüne yahud şâne
Nedendir ey dil-i şeydâ bu ıztırâb sana

Verirse gamzesi ruhsat Neşâtîyâ yârin
Nezâre-i ruhuna var mı dilde tâb sana

6

Ol pür-cefâyı gör ki olub âlem âşinâ
Olmaz benimle can da nisâr etsem âşinâ

Böyle kaçar mı cân ile dildâdesinden âh
Olmaz mı ol perî ki aceb âdem âşinâ

Lâ'l-i lebiyle olmadı her giz nemek feşan
Zahm-ı derûnum olmaya tâ merhem âşinâ

Leb teşne gonca-i dili pejmürde eyledin
Olmak ümîdin eyleyerek şebnem âşinâ

Gelmez keder cefâ-yı felekten Neşâtîyâ
Ol rind-i aşka kim ola câm-ı Cem âşinâ

NEDİM-İ KADİM

Derdin nedür gönül sana bir hâlet olmasın
Sad el-hazer ki sevdiğin ol âfet olmasın

Geh hançer-i tegafül ü geh nize-i itâb
Ol mest-i naz mest-i mey-i nahvet olmasın

Dünyâya oldu velvele-endâz-ı restehîz
Gülzâra azmeden o sehî-kamet olmasın

Bîgâne-meşrebâ bize tâ key tegafülün
Bir âşinâ nigâha da mı fırsat olmasın

Ey andelîb nâle-i âteş-feşânı ko
Terdir mizâc-ı nâzik-i gül sıklet olmasın

Gelmez o şûh meclise ağyâr gelmese
İster ki arz-ı hâle bile ruhsat olmasın

Gâhî nigâh-ı nâza da ver ruhsat-ı niyâz
Nâz etmemek niyâza da bir âdet olmasın

Merhem-pezîr olmadı zahmım benim Mesîh
Etme telef ilâcını sen zahmet olmasın

Şâyed eser ede nefes-i âteşîni hayf
Söylen Nedîm-i zâr ile germ-ülfet olmasın

NEV'İZÂDE ATÂYÎ

1

Cismimi çâk eyledim hâk üzre cevlânın görüb
Sînemi hâk eyledim çâk-i girîbânım görüb

Sâye âsâ kendimi yerden yere çaldım heman
Pertev-i mihr-i ruhun serv-i hırâmânın görüb

Mest-i aşkım ihtiyârım kalmadı kan ağlarım
Sâkıyâ sâgarda aks-i lâ'l-i handânın görüb

Eyledin dem-beste arzedib ruhun mir'âtını
Dembedem âh etmez oldum lûtf ü ihsânın görüb

Derd-i aşk ile Atâyî şöyle oldun haste-hâl
Hep dağıttık kendimiz zülf-i perîşânın görüb

2

Kaçub gamdan diyâr-ı aşk sergerdânıyuz cânâ
Anınçün her gece bir şâm-ı gam mihmânıyuz cânâ

Dem olmaz kim dil-i nâlânımız kalmaya âzürde
Gâm-ı ışkın eğerçi eskiden yârânıyuz cânâ

Gelenler bizden evvel bunda bulmuş âlemi biz de
Gedâ-yı kûy-ı ışkız âlemin sultânıyuz cânâ

Kul eylersin zarûrî âdemi lûtf-ı hitâbınla
Anınçün sen şehin hep bende-i fermânıyuz cânâ

Ne ararsın kapumda deyü cevretme Atâyî'ye
Mahabbet derdinin cûyende-i dermânıyuz cânâ

3

Bahâr erişti yine sebzezâra azmedelim
Kadehle gül gibi bezm-i bahâra azmedelim

Aşâğa yukarı seyredecek zamandır bu
Gehî fezâya gehî kûhsâra azmedelim

Çemende bâde-i gülgûnu kullan ey sâki
Sana refıyk olalım bir kenâra azmedelim

Bahâr mevsimidir bî-karâr olub gideriz
Tevakkuf etmeyelim kûy-ı yâra azmedelim

Safâ ile gelelim raksa girdbâd âsâ
Nihâl bâr-ver-i sâyedâra azmedelim

Duâ-yı devlet-i ikbâlini edüb ezber
Atâyî hâce-i sâhib-i yâre azmedelim

4

Visâl içün suna ol yare her fütade gazel
Düruğ-ı maslatâmîz olur arade gazel

O gülrüha yürü ahvali açıcık söyle
Düşerse fırsat eğer oku bir güşade gazel

İzarı vasfını yazdıkda hattını yad et
O yar-ı ehl-i dile arza kılma sade gazel

Saçın hevâsı ile düşdüm özge sevdaye
Şu denlü bağladılar yine ol havade gazel

Verir karâr dil-i bîsükûna gayetde
Atâyî şi'ri gibi bir karâr dade gazel

RÂMÎ PAŞA

1

Biz ol âşıklarız kim derdimiz merhem kabûl etmez
O gülzârın ki âteştir gülü şebnem kabûl etmez

N'ola ben çektiğim cevr ü cefâyı yâr bilmezse
Dil-i zevk-âşinâ bâr-ı girân-ı gam kabûl etmez

Sefâl-i köhnede nûş-ı meye mu'tâd olan rinde
Mücevher câmını bin kerre sunsa Cem kabûl etmez

Sirişk-i çeşme Nîl-i Mısr'ı mümkin mi kıyâs etmek
Bu bir deryâ-yı pür hundur ki bîş ü kem kabûl etmez

Gül-i rengîn-i ruhsârı o nahl-i gülşen-i hüsnün
O denlü tâze vü terdir ki Râmî şem kabûl etmez

2

Mevsim-i gülde ne humhâne ne kâşâne gerek
Her çemen-suffede bir meclis-i rindane gerek

Şimdi güller gibi peymâne gerektir elde
Bâğda her kişi bülbül gibi mestâne gerek

Mevchîz oldu çemen bad-ı bahar ile yine
Aşinayan-ı hıred akl ile bîgâne gerek

Hal-i bîmârını kıl ziver-i balîn-i beyân
Hâb-ı naz etmeğe ol afete efsâne gerek

Sakiya herkesi şayeste-i sohbet sanma
Şem-i bezm-i meye Râmî gibi pervâne gerek

RÂSİH

1

Süzme çeşmin gelmesün müjgân müjgân üstüne
Urma zahm-ı sîneme peykân peykân üstüne

Dilde gam var şimdilik lûtfeyle gelme ey sürûr
Olamaz bir hânede mihmân mihmân üstüne

Rize-i elmâs eker her açtığı zahma o şûh
Lûtfu vâr olsun eder ihsân ihsân üstüne

Yârdan mehcûr iken düştük diyâr-ı gurbete
Dehr gösterdi yine hicrân hicrân üstüne

Hem mey içmez hem güzel sevmez demişler hakkına
Eylemişler Râsih'e bühtân bühtân üstüne

2

Ey şûh aceb ki derd-i nihânı bilir misin
Aşkın ne hâlete kodu cânı bilir misin

Ağyâra lûtf bana sitem öldürür beni
Etme efendim etme amânı bilir misin

Lûtfun dirîg etmez idin bir zamân idi
Kurbânın olduğum o zamânı bilir misin

Erbâb-ı aşka ta'nı ko zâhid sakın sakın
Ol âfeti o şûh-ı cihânı bilir misin

Râsih şikâyet etme kerem bil cefâsını
Kimdir o şâh-ı memleket anı bilir misin

3

Elinde hançer-i işve o biaman geçiyor
Gören zemine düşüb kendinden heman geçiyor

Ko nazı gün gecelidir heman beni şad et
Zaman demadem erişmekte hüsn ü an geçiyor

Gönül o rayız-ı çapiksüvar-ı mihnettir
Ki rah-ı aşkda Kays ile hem'inan geçiyor

O mest-i işve ayak basmayalı meykedeye
Derun-ı humden o demden beri ne kan geçiyor

Visâl-i dilbere ermek de az değil Râsih
Görünce bir dahi amma ki çok zaman geçiyor

4

Hulûsum anladım ma'lûmun oldu cümleten hâlim
Tegaafül tâ be key hiç yok mu insâfın behey zâlim

Mecâlim yok bilirsin arz-ı hâle kendin insâf et
Ki yoktur nutka tâkat hâle tebdîl eyledim kaalim

Tahammül mü olur sabr ü şekîbe lûtf ü ihsân et
Biraz mir'âta bak ey mâh fikr et anla ahvâlim

Muhassal ey nihâl-i nâz yoktur hâcet-i tafsîl
Olam gâhîce gül-çîn-i cemâlin budur icmâlim

Hulûs üzre kulundur Râsih'i ağlatma sultanım
Niyâz edüb bununçün dâmen-i pâkine rûmâlim

RİYAZÎ

1

Bu hâke sâye-i serv-i hırâmânın dokunmaz mı
Yolunda can veren şeydâya ihsânın dokunmaz mı

Cefâ-yı ehl-i aşka olma dâmen dermiyan her dem
Gubâr-ı râhına bir kerre dâmânın dokunmaz mı

Beni bir cür'adan da hissedâr etmez misin sâki
Bu hâke pertev-i hurşîd-i rahşânın dokunmaz mı

Felek benden niçün çak böyle rû-gerdân olur dersin
Meğer kim bâd-ı âhım çerhine ânın dokunmaz mı

Sadâ-yı âh ü nâle çak hilâle oldu peyveste
O mâhın gûşuna feryâd ü efganın dokunmaz mı

2

Yolda gördüm yâri ser-mest-i çemân olmuş gelür
Tâb-ı meyle hânüman-sûz-ı cihân olmuş gelür

Şeh-levendâne küleh eşkeste dâmen ber-zede
Kasd-ı ehl-i aşka dâmen der-miyân olmuş gelür

Salınub nâz ile ol ser-mest-i sahbâ-yı cemâl
Âteşîn bâdeyle nahl-i erguvân olmuş gelür

Dün gice pervâneyi gördüm olub ser-mest-i şevk
Şem'-i bezm-efrûza karşu per-feşân olmuş gelür

Anda elbette haber vardır dil-i güm-keşteden
Tarf-ı kûyundan sabâ peyk-i vezân olmuş gelür

Ey Riyâzî mürg-i câna düşmesin mi ıztırâb
Salınub bir şâhbâz-ı can-sitân olmuş gelür

SÂBİT

1

Alub âguş-ı merâma yari râm etmek de güç
Yârsız azm-i temennâ-yı merâm etmek de güç

Pâye-i husrân ile nâ-kâmlık emr-i asîr
Mâye-i irfân ile tahsîl-i kâm etmek de güç

Şübhesiz nan-pâre-i huşke kanâat mümteni'
Ârzu'yı nefs ile meyl-i harâm etmek de güç

Gerçi kim evzâına sabreylemek düşvârdır
Kâm içün gerdûna ammâ iltiyâm etmek de güç

Sâbitâ dildâde çok olduğıyiçün n'eylesün
Cümlenin itmâm-ı kârın iltizâm etmek de güç

2

N'işlesem ben de dil-i hastaya bilmem n'etsem
Zehr ise işledemez zahmıma merhem etsem

Beni humma-yı gam ü mihneti çok incitti
Tutsam ol şûhu biraz örselesem incitsem

Tâ leb-i havzda durmuş varub ol serv-i revân
Varsam ardından usûl ile dokunsam itsem

Unma yetme der iken saika-i ateş-i aşk
Dane-i eşk aceb der mi ki unsam yetsem

Bu harâbâtta Sâbit olamam sultânım
Dil-i virânımı yapsan da yıkılsam gitsem

ŞEYHÜLİSLÂM YAHYÂ

1

Âdem sayılmaz oldu kapunda gedâların
Yok mu hisâbı pâdşehim mübtelâların

Dil gitti gerçi yerine kondu hezâr gam
Biri gider biri gelür oldu belâların

Dil pür-heves nesîm-i hevâ ise hoş-nefes
Çık bağa kim güzelliği vardır hevâların

Yahyâ'dan özge kimseye tek eyleme vefâ
Kaildir ol ne denlü olursa cefâların

2

Cülûs etti serîr-i bâğa gül erdi safâ devri
Be zâhid halka-i rindâna gel gitti riyâ devri

Mey-i âl ile bir peymânedir gül bezm-i gülşende
Safâlar sür gönül kim erdi câm-ı dil-küşâ devri

Sabâ tahrîk ile koydu semâ'a cümle ezhârı
Dahi âlemde mesmû' olmadı böyle hevâ devri

Olub gülzârı dehrin çeşme-i hurşîd ile dâir
Cihan bâğını ser-sebz etti dûlâb-ı semâ devri

Felek kutb-ı Murâdî üzre dönsün dâima ey Yahyâ
Ki gayet hoş gelübdür şâh-ı devrânın bana devri

3

Bir dilrübâya düştü gönül mübtelâsı çok
Aşkın safâsı yok değil amma cefâsı çok

Şehr-i cemâl o gamze vü ebrû vü hâl ile
Hakka ne cây-ı dilkeş olur dilrübâsı çok

Bin câna vermeye n'ola bir bûsesini yâr
Az olıcak meta olur anın bahâsı çok

Hiç bir belâ mı var ki gönül anı bilmeye
Seyyâh-ı bîkararın olur aşinâsı çok

Zülf-i siyâhı yârda var sad hezâr çin
El çek dolaşmadan ana Yahyâ hatâsı çok

4

Açılmadın incitti seni zârı hezârın
Ey gonce-i ter gönlü müsün bülbül-i zârın

Bülbüller öter güller açık şâd gönül yok
Hiç böyleliğin görmemişiz fasl-ı bahârın

Âgazı güzel eyledin ey bülbül-i şeydâ
Hoş gelmedi ammâ dil-i pür şevke karârın

Yahyâ ko dili pârelesin lâle-sıfat yâr
Gülzâr-ı gamın revnakıdır kalb-i figârın

5

Hemîşe merdüm-i çeşmim izâr-ı yâra bakar
Gözüm o pencereden sahn-ı lâlezâra bakar

Zaman gelür yine zerrin kadeh alur eline
Çemende nerkis-i şehlâ heman bahâra bakar

Nesim-i lûtfunadır intizârı fülk-i dilin
Çok oldu sâhil-i mihnette rûzgâra bakar

Senî gelür işidüb bağa yasemen cânâ
Çıkub o şevk ile dîvâr-ı rehgüzâra bakar

Ne itibâr bu evzâa merd olan Yahyâ
Ne zillete nazar eyler ne itibâra bakar

6

Sun sâgarı sâkî bana mestâne desünler
Uslanmadı gitti gör o dîvâne desünler

Peymânesini her kişi doldurmada bunda
Şimden gerü bu meclise meyhâne desünler

Dil hânesini yık koma taş üstüne bir taş
Sen yap anı eller ana vîrâne desünler

Gönlünde senin gayr ü sivâ sûreti n'eyler
Lâyık mı bu kim Kâbe'ye bût-hâne desünler

Yahyâ'nın olub sözleri hep sırr-ı mahabbet
Yârân işidüb söyleme yâbâne desünler

TALİB

1

Çeşm-i insaf kadar kâmile mizan olmaz
Kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz

Sedef-i desti tehidir düer-i gufrandan
Ol ki gavvas-ı dil-i kulzüm-i isyan olmaz

Zulmet-i cürm n'ola nur-i kerem mahvetse
Zülf-i şeb perde-i ruy-i meh-i tâban olmaz

Şöyle nadim ola kim zühdüne zahit dem-i afv
Bi-riya cürm eden ol denlü peşiman olmaz

Ana ter-dameni-i girye-i mestane gerek
Zühd-i huşg âdema sermaye-i gufran olmaz

Kayd-ı zencir-i gam-ı dehrden azat olmaz
Mevc-i derya-yı mey ol meste ki suhan olmaz

Gonce-i kâm açılmağa zaman var Talib
Leb-i ümmid bu eyyamda handan olmaz

2

Ne dile tâb-ı sudâ-ı humar-ı hasret var
Ne hâsretkâri-i cam-ı visale cür'et var

Dirîğ vakt-i aziz-i mahabbet oldu hebâ
Ne sende rahm ü ne bende niyâze takat var

Ne idi çerhı bir ah ile eylemek berbâd
Arada neyleyeyim ah o mâh-tal'at var

Görünce tîğını handan olur safasından
Derunda düşmen-i bihbûd bir cerahat var

Eğerçi çok nigeh-i âşinade lûtf amma
Tegafülünde dahi başka bir letafet var

Meğer ki lâ'lin ede def'-i teşnegi yoksa
Akîkı âb eder dilde bir hararet var

Vefadan eylemez oldum cefâyı Tâlib fark
Cünun-ı aşk ile dilde bir özge halet var

TIFLÎ

1

Vereli bağda revnak gül-i âl üstüne gül
Şehlevendim takınur kırmızı şâl üstüne gül

Hâsıdır var ise sultan-ı baharın gülşen
Jale nakdini alır sâl-be-sâl üstüne gül

Damen-efşân yetiş ey bülbül-i şûride yetiş
Çıktı gülşende ser-i şah-ı nihâl üstüne gül

Dağlar sinede dil nâlede gûya kodular
Kafes-i bülbül-i şûride-mekâl üstüne gül

Şi'r-i üstâdda gel gülleri seyret Tıflî
Döktü evrâkını san âb-ı zülâl üstüne gül

2

Dil kendüyü bir husrev-i hûbâne düşürdü
Bir gevher-i pâkîzeyi ummâne düşürdü

Rahş-ı emelim aldı inân-ı dili elden
Âhır sürerek vâdi-i hicrâne düşürdü

Ey âşık-ı âvâre yetiş kûy-ı nigâre
Agyâr o meh-pâreyi mestâne düşürdü

Vasfeyler iken çâh-ı zenahdânını Tıflî
Ruhsârına bir matla-ı şâhâne düşürdü

VECDÎ

1

Benimdir nevbet-i feryâd bülbüller hamûş olsun
Figânım ehl-i aşka mâye-i cûş u hurûş olsun

Dirîg etme dil-i mehcûrdan câm-ı mey-i lâ'lin
Yeter çekti humâr-ı gam biraz da bâde-nûş olsun

Gelüb menşûr-ı hat men'eyledi uşşakı lâ'linden
Yasağ oldu şaraba hatır-ı zühhad hoş olsun

Dil-i uşşak saf saf muntazırdır nakd-i can der kef
Nihal-i kadd-i mevzûnun yine cilve-fürûş olsun

Bana ta'n ettiği bir bir gelür hep yâdına ey Vecdî
Benim gibi hele Râmî de derd-i aşka dûş olsun

2

Rûyuna eylesem nazar reng-i hayâ nikab olur
Gör ne siyeh-sitâreyim nûr-ı nigeh hicâb olur

Âyine içre baksa ger aksini hoy-feşân eder
Tâb getürmez âftâb bir nigehine âb olur

Sanma derinde ettiğin nâleler eylemez eser
Her ne duâ ki eylesen Kâ'be'de müstecâb olur

Mahv-ı vücud eden eder cânını mahz-ı nûr-ı aşk
Arada hâil olmasa sâyede âftâb olur

Aşk ile verdi Vecdî'ye zevk ü surûr giryesi
Dilde bu neşve var iken âb dahi şarâb olur

XVIII. Yüzyıl

ÂTIF

1

Ben de bilmem nedür ol sîne-i bî-hemtâsı
Sîm deryası mıdır yoksa gümüş sahrâsı

Çözsene düğmelerin açsana bend-i kemerin
Çıksa meydâna n'olur hüsn-i beden tamgası

Bir saçı sünbülün etti ben âşıkı mecnun
Başıma oldu belâ kâkülünün sevdâsı

Çekil ol şûh ile bir gûşeye tenhâca olur
Yâr ile gizlice can sohbetinin a'lâsı

Bu kemerler ne aceb neş'eli yerler Âtıf
Benzemezmiş hele bir gayrı yere sahbâsı

2

Sahbâ-yı lâ'li neş'e-i candır ol âfetin
Hâli gıdâ-yı rûh-ı revandır ol âfetin

Mâh-ı hilâl-i îd gibi evc-i işvede
Ebrûları mûşâr-ı binandır ol âfetin

Pîçîde târ-ı kâkül-i anber-sirişlesi
Zencîr-i şîr-i aşk-ı çiyandır ol âfetin

Nakdîne-i hayâtın alır sonra öldürür
Dâd ü sitâd-ı vaslı ziyandır ol âfetin

Peyrevliğince İzzet'e Âtıf bu nazın ile
Kûy-ı sitâyişinde devandır ol âfetin

ÇELEBİZÂDE ÂSIM

1

Gülden uçmuş reng gelmiş rûy-ı âl olmuş sana
Müşk-i Çînî nâfeden çıkmış da hâl olmuş sana

Bir yere gelmiş sabâh-ı îd ile bâd-ı bâhâr
Biri sîne biri nutk-ı bî-meâl olmuş sana

Haste mi âşık mısın bir yerde yok ârâmişin
Ey dil-i şûrîde hiç bilmem ne hâl olmuş sana

Nûr-ı zâtındır Hudâyâ nakş-ı kevni gösteren
Âsmanlar sanki fânûs-ı hayâl olmuş sana

Ey kalem var ise bir mûy-ı miyan fikrindesin
Rişte-i endîşe-i bârîk nâl olmuş sana

Kabil-i tanzîr olmazken Nedîm'in nazmı hiç
Âsımâ bilmem neden fikr-i muhâl olmuş sana

2

Dil mi var kim anda yoktur dâğ-ı sûzânın senin
Herkesin gönlünde vardır derd-i pinhânın senin

Hep bu âh ü nâleler âvâze-i hüsnünledir
Vây bir kez görünürse rûy-ı rahşânın senin

Zikr-i pâbûsunla kûh ü deşti geşt etmekteyim
Âh bilmem kandadır ey serv büstânın senin

Nâr-ı aşka yanmağa pervâne veş mûmum velî
Nûr-ı mahzım kandadır bilmem şebistânın senin

Gök kapusun görmeyen bâz olduğun seyreylesin
Âsmânî câmede çâk-i girîbânın senin

Âsımâ mir'ât-ı dil jeng-i sivâdan tîredir
Vechi var bakmazsa ana âfet-i cânın senin

3

Bîderd ta'nı ko dil-i biçârem üstüne
Merhem yerine koyma nemek yârem üstüne

Hep seng-i ta'n imiş atılan sonra anladım
Mihnetseray-ı dehrde gehvârem üstüne

Geçtim reca-yı merhem-i bîhûdeden felek
Bir zahm-ı taze urma hemen yârem üstüne

Lâ'l-i lebin hayâli ile câm-ı bâdenin
Ditrer görünce bu dil-i meyhârem üstüne

Büstanseray-ı dehrde bir serv-i serkeşin
Konmaz gider mi bu dil-i avârem üstüne

Minâ-yı kalb-i Âsım-ı şeydâ şikestedir
Zinhar basma şîşe-i sad-pârem üstüne

4

Cihân-ı bî-bakadan geç eğer can görmek istersen
Fedâ kıl canı da dîdâr-ı cânan görmek istersen

Bulunmaz can gibi anın dahi bir cây-ı mahsûsu
Bütün endâmına bak ol bütün can görmek istersen

Salındıkça o gül-ruh nâz ile kaddin temâşâ kıl
Nihâl-i verde aşlanmış eğer ban görmek istersen

Derûn-ı ehl-i devlette bulunmaz gevher-i irfan
Fenâ erbâbının gir gönlüne kân görmek istersen

Nevâl-i sohbet-i şi'rini Âsım dermiyân eyle
Eğer kim rûz ü şeb hânende mihman görmek istersen

ESRAR DEDE

Azm-i sefer ettin dil-i nâçârı unutma
Gittin güzel ammâ bu dil-efgârı unutma

Gâhîce uyandıkça şebistân-ı safâda
Şol gice olan sohbet-i hemvârı unutma

Vardıkça şeker-hâba girüb bister-i nâza
Ne zehr içer dîde-i bîdârı unutma

Nûş eylediğin demler efendim mey-i gül-reng
Bu mest-i zehir-nûş ü elem-hârı unutma

Kâküllerini şâneye çektikçe seherler
Yâdına getir kalb-i giriftârı unutma

Âyînede gördükçe kaçan hasta nigâhın
Lûtf eyle tabîbâ men-i bîmârı unutma

Ahvâlimi yazdım bütün evrâk-ı dilimde
Destindeki mecmûa-i nâ-çârı unutma

Ben sabredeyim derd ü gam-ı hecrine ammâ
Sen de güzelim ettiğin ikrârı unutma

Ağlatmayacaktın yola baktırmayacaktın
Ol va'de-i tekrâr be tekrârı unutma

Hicrânın ile çektiğimi sen de bilirsin
Her vech ile dîdâra sezâvârı unutma

Yok tâkati hicrânına lûtf eyle efendim
Dil-haste-i aşkın olan Esrâr'ı unutma

ENDERUNLU FÂZIL

1

Çöz tükmelerin sîne ko hemvâre görünsün
Pek örtme gümüş gerdeni bir pâre görünsün

Giysularını açsana ey muy-i miyânım
Bir kerre o mürg-i dil-i avâre görünsün

Halkın nazârı değdi o nûr-i basara hayf
Kim dedi ana dide-i ağyâre görünsün

Gösterdin anı âşıka ahen-dil imişsin
Zalim kılıcın düşmen-i gaddâre görünsün

Çâkeyle giribânını dök kanını Fâzıl
Bağrındaki zahmın hemen ol yâre görünsün

2

Ol gonceden ki herkese bûy-ı rızâ kokar
Ehl-i visâle handesi hep merhabâ kokar

Ruhsarı üzre etse güzer reng alır hevâ
Uğrarsa perçem üstüne bâd-ı sabâ kokar

Etsem bu vakt-i töbede meyhâneye güzer
Cân ü dile kebâb ü şarâb âşnâ kokar

Olmaz meşâm-ı hüsn-i kabûle resîde hîç
Şol bir amel ki zerrece bûy-ı riyâ kokar

Olmaz nühüfte zâhir olur meşreb-i zemîm
Mey-nûş setrederse mey-i dil-güşâ kokar

Fâzıl cihâna ibret ile eyledim nazar
Her zerresi dimâğıma bilmem fenâ kokar

3

Behey afet ne kıyâmetsin sen
Âşıkın cânına hasretsin sen
İşidirdim ki bir afet var imiş
Şimdi bildim ki ne afetsin sen

Bilmedim zatını ey nur-ı emel
Zannederdim ki beşerden evvel
Sen melek tal'at imişsin a güzel
Şimdi bildim ki ne afetsin sen

Afvedüb hüsnüne keç baktım ise
Seni sairlere benzettim ise
Bilmeyüp zerre kusur ettim ise
Şimdi bildim ki ne afetsin sen

Seni tashih edüb evvel âhir
Anladım hüznünü bâtın zâhir
Ehl-i aşka ne belâsın kâfir
Şimdi bildim ki ne afetsin sen

Sana Fâzıl dahi divâne imiş
Hayli dem şem'ine pervâne imiş
Sende bu cezbe-i ziba ne imiş
Şimdi bildim ki ne afetsin sen

FİTNAT HANIM

1

Neşve-i câm-ı mahabbetle gönül cûş eyler
Çekilen derd ü gamı cümle ferâmûş eyler

Bir nigehle komadı derdimi takrîre mecâl
Çeşm-i mestin nice gûyâları hâmûş eyler

Kıl hazer alma sakın âşık-ı zârın âhın
Seni bir şûh-ı sitem-kâra felek dûş eyler

Hâle-i mâh gibi sîneye çekmiş mihri
Bezm-i vuslatta o kim yâri derâguş eyler

Sen heman gülşen-i hüsnünde figan et cü hezâr
Fitnatâ derd-i dilin belki o gül gûş eyler

2

Hayal-i gamzesini sînede nihan buldum
Künam-i şîrde güya ki âhuvan buldum

O ebrüvan ile ol gamzeye nazire gönül
Kemân-i Rüstem ü şemşir-i Kahraman buldum

Firak-i hecrin ile mürde-i gam olmuş iken
Hayal-i buse-i lâ'linle taze can buldum

Derunde dâğımı feyz-i bahar-ı aşkınla
Gehî gül ü gehi lâle geh erguvan buldum

Aceb mi tab'ım olursa güher-feşan Fitnat
Hum-i devatte gencîne-i nihan buldum

İZZET ALİ PAŞA

1

Hoştur bize meyhâne ki işret var içinde
Ol gözleri mahmûr ile sohbet var içinde

Kimdir o hanım iğnesi kayıkla geçenler
Almış ele yelpaze bir âfet var içinde

Bir yerde idik dün gece dilber ile ammâ
Nakl edemem ol meclisi vuslet var içinde

Lûtfeyle sual eyleme eyyam-ı firâkı
Bir derd ile sad gûne felâket var içinde

Ol âfeti kıl hal-i hırâmında temâşâ
Bin şive vü bin türlü nezâket var içinde

Düşnam ile İzset lebin öpmek o nigârın
Bir bâdeye benzer ki harâret var içinde

2

Rûhsun cânâ gönülde bir mekân lâzım sana
Gevher-i yek-dânesin elbette kân lâzım sana

Nakd-i gönlüm aldın ammâ gevher-i nâ-yâbdır
Sakla sultânım olur bir gün aman lâzım sana

Sîne-i billûrunu çeksem n'ola âguşuma
Sevdiğim âyînesin âyîne-dan lâzım sana

Cây-gâh et bir ser-âmed dilberin giysûsunu
Ey gönül âvâresin bir âşiyan lâzım sana

Sen sen ol her gördüğün nâdâna dil verme sakın
Çünkü şâirsin güzelde nükte-dan lâzım sana

İzzetâ ben bildiğim dilberse mahbûbun eğer
Cevrine billâh çok tâb ü tüvan lâzım sana

3

Hiç görmedik nigâr ne âlemdedir aceb
Biz hasteyiz o yâr ne âlemdedir aceb

Biz beste-i kemend-i ham-ı zülf-i dilberiz
Bilmem dil-i nizâr ne âlemdedir aceb

Biz nâle-senc-i köhne-behârân-ı hasretiz
Gülzârda hezâr ne âlemdedir aceb

Çoktandır olmadı ufuk-ı kâmdan bedîd
Ol mihr-i tâb-dâr ne âlemdedir aceb

Bir mâh-peyker eyledi ser-geşteser bizi
Gerdûn-ı bî-karâr ne âlemdedir aceb

Hamyâze-i humâr bizi etti dil-şikest
Sâki-i şîve-kâr ne âlemdedir aceb

İzzet mükedderiz hele biz iştiyak ile
Bilmem Nedîm-i zâr ne âlemdedir aceb

4

Ol âfetin ruh-ı hoy-kerdesi gülâb kokar
Şemîm-i dâne-i hâlinde müşk-i nâb kokar

Kiminle hem-kadeh-i bezm-i ayş idin kâfir
Ki hokka-i dehenin kokladım şarâb kokar

Ruhun mu berk-i ter-i yâsemen midir bilmem
Hamîr-i mâyesi gülden midir gülâb kokar

Yine kimin ciğerin yaktı gamze-i mestin
Dimâğ-ı câna bu mecliste bir kebâb kokar

Ne i'timâd bu şeyhâne tavrına zâhid
Ki tînetinde senin hâlet-i şebâb kokar

Lebin akıyde gibi aldım ağzıma İzzet
Heman çü râyiha-i müşk o lâ'l-i nâb kokar

KÂMÎ

1

Zülfün hayâli âşık-ı şeydâya el verir
Ol goncedir ki sûzişi akla halel verir

Ol meh bahâr-ı hüsne ne dem ziyb-bahş olur
Mir'at-ı mihri destine burc-ı hamel verir

Lezzet-res oldu tîr-i müjen câna şöyle kim
Güftâra ol halâveti darb-ı mesel verir

Gönlüm alırsa ol büt-i nev-res tehî değil
Hâlî komaz hayâlini ni'mel bedel verir

Almazsa mey-fürûş ne gam Kâmîyâ bize
Keyf-i rahıyk-ı sâgarı tâze gazel verir

2

Nev-bahâr oldu yine hükm-i gülistan yürüsün
Zîver-i bezm olan ol câm-ı gül-efşan yürüsün

Bezme sâki ko surâhîleri döksün saçsın
Serv-kadler de biraz berzede-dâmen yürüsün

Sahn-ı gülşende o âfet ko salınsın gezsin
Söyleniz durmasın ol serv-i hırâman yürüsün

Sâkiyâ sâgar-ı serşârını sun peyder pey
Rek-i şîrân-ı mey-âşâma biraz kan yürüsün

Nakd-i ezhârı sabâ darb ile döksün çemene
Sikke-i pâdşeh-i nâmiye erzan yürüsün

Haşmet-i tab'ını göster ki rikâbında kalem
Kâmîyâ genc-nisâr ü güher-efşan yürüsün

3

Geçüb eyyâm-ı gül bülbül dahi feryâddan kalmış
O demsâzım benim feryâdıma imdâddan kalmış

Eğerçi kasdın ey şuh-ı sitemger hatırım yapmak
Harab-abâd olan dil bir dahi abâddan kalmış

Nedür ol çeşm ü ebru görmemiş çeşm-i cihân mislin
Ne sûretler görüldü san'at-ı Bizhad'dan kalmış

Nihanî benzedir mi kendüyi meh rûy-i dildâre
Kelef sanman eserdir sîli-i üstâddan kalmış

Zemanlardır harim-i dergehin olmaz perîzadı
Zeni dünya meğer fertuttur evlâddan kalmış

Eğerçi kalmamış söylenmedik bir söz bu âlemde
Bu nazm-ı sâde kilk-i Kâmî-i nâşâddan kalmış

4

Dokunub gülşene âheste uyandırdı sabâ
Andelîbi yine aşk ile dolandırdı sabâ

Gül-zemîn-i çemeni ebr-i bahâra suladub
Cûları mevce-i reşk ile bulandırdı sabâ

Bülbülün nâle vü feryâdını gûş etmediğin
Yüzüne urdu gül-i âli utandırdı sabâ

Gösterüb gonce-i neşküfteyi seng-i yada vâr
Vâdi-i gülşene bârânı boşandırdı sabâ

Basıcak ceyş-i benefşe yine sahn-ı çemeni
Sûsene tîgı levendâne kuşandırdı sabâ

Zülf-i dildâra dokunmam diyerek gerçekten
Dil-i vâbeste-i Kâmî'yi inandırdı sabâ

MÜREKKEPÇİ HAVAYİ

1

Ustaya avarelik dükkânda kârımdır benim
Birkaç işçi kalfa şakird-i şamarımdır benim

Bağlıyım ahur-ı aşk-ı yârda aygır gibi
Zülfünün sevdası başımda yularımdır benim

Gâh ipe gâhi yılana saçların benzettiğim
Mukteza-yı fikr-i süst ü tarumarımdır benim

Köylerinden gitmezim ölsem o dihkanzadenin
Evleri yanındaki hendek mezarımdır benim

Sen beni zenpare mi sandın ki bastın ey nefer
Komşudan sor kim bu avrat kendi karımdır benim

Gam ocağında yanub sonra gözüm yaşı ile
Su serpilmiş odunum ahım buharımdır benim

Kûşe-i hammamda çıplaklara oldum reis
Bir uyuz dellâk-i müflis kisedarımdır benim

Atla gitsem bir yere ancak önümde yürüyen
Bir pedermande kıranta çuhadarımdır benim

Iztırari dinlerim güftar-ı fertutanesin
Herzegûlukta Havayi ihtiyarımdır benim

2

Fodulsun ey kemerbaşı fasulyayı beğenmezsin
İmarette pişen zerdeyle zırvayı beğenmezsin

Soğuk ayran içersin evde ekmek doğrayub ey Türk
Misafirlikteki kızgınca çorbayı beğenmezsin

Sizin çalık yeğen kendin beğenmiştir yiğitlikte
Biraz sen ey Cezayirli kabadayı beğenmezsin

Boğazın yırtılır öğmekten ey koltukçu esvabı
Satarken böyle alır iken urbayı beğenmezsin

Baban kelb oynatırdı bunca yıllar bulmayub maymun
Sen ey çingâne oğlan ayda bir ayı beğenmezsin

Ne cimrisin behey külhani kim hammama girdikçe
Verirsin akçeyi az kirli çıkmayı beğenmezsin

3

Bab-ı erbab-ı gınaya intisab etmek de güç
Bir başınla dalkavukluk irtikâb etmek de güç

Köftehar-ı kâselisi sofradan koğmak muhal
Bitmeyince aş elinden ahz-ı kab etmek de güç

Dökmek aş yerken kibarın sofrasında aybdır
Sonra hörpüldetmeden şürb-i hoşab etmek de güç

Ekşili çorbadan ağzı sulanır yiyenlerin
Üfler iken kaşığa zapt-ı lüab etmek de güç

Aç yatarsa subha dek uykusu gelmez âdemin
Çok yeyüb karnı şişince meyl-i hab etmek de güç

Ey Havayi kocadın titrer elin kesmez dişin
Cam-ı mey tutmak da güç ekl-i kebab etmek de güç

NAHİFÎ

1

Arz-ı hâl eyledim ol âfete cânım diyerek
Bak benim hâlime ey şûh-ı cihânım diyerek

Kaddimi reh-güzer-i yâre varub dâl ettim
Beni pîr eyledin ey tâze civânım diyerek

Bağdan bağa güzâr etmedeyim hasret ile
Kandadır kandadır ol serv-i revânım diyerek

Sînemi nâvek-i müjgânına tuttum yârin
Ben de mecrûhunum ey kaşı kemânım diyerek

Eyledim yâre Nahifî yine bin arz-ı niyâz
Seni n'eyler göresin âh ü figanım diyerek

2

Göz gördü gönül sevdi seni ey yüzü mâhım
Kurbânın olam var mı benim bunda günâhım

Âşıklığıma şâhid-i âdil mi değildir
Evzâ-ı hazînimle garîbâne nigâhım

Memnûn-ı vefâ eyle beni gel kereminle
Yansın hased âteşlerine baht-ı siyâhım

Ey seng-dil etmez mi senin kalbine tesîr
Hârâları hâkister eden âteş-i âhım

Bir bağrı yanık âşık-ı mihnet-zededir gel
Ağlatma Nahifî kulunu cevr ile şâhım

3

Sensiz cihanda âşıka işret revâ mıdır
Sensiz sefa-yi ehl-i mahabbet revâ mıdır

Ölsün mü n'eylesün olan âşüfte hüsnüne
Kurbânın olduğum seni sevmek hatâ mıdır

Pîş ü peşinde şevk ile rû-mâl olub gider
Sâyen de sana bencileyin mübtelâ mıdır

Gözden nihan olub bu kadar nâz ü işveden
Maksûdun ey perî bize cevr ü cefa mıdır

Sahn-ı çemende nağmekeş-i aşk olan aceb
Bülbül müdür Nahifî-i şîrîn-edâ mıdır

4

Çok niyâz etti gönül olmadı hem-hâne sana
Hele aşk olsun eyâ şâhid-i kâşâne sana

Bu kadar germi-i ülfet bu kadar nâz ü niyâz
Sanadır sana eyâ gamzesi mestâne sana

Şem'-i hüsnünle gül-i rûyunu tercîh edemem
Lâyıkım oldum ise bülbül-i vîrâne sana

Eşk-i pür hûn-ı dü çeşmim seni bîhûş eyler
Bestir ey mest-i tegafül iki peymâne sana

Bilsene kıymetim ey şûh-ı cefâ-pîşe benim
Âşnâlar dem olur hep ola bîgâne sana

Nâz edersin bu Nahifî sana ettikçe niyâz
Gelür ey âfet-i can nâlesi efsâne sana

NEDÎM

1

Estikçe bâd-ı subh perîşansın ey gönül
Benzer esîr-i turra-i cânânsın ey gönül

Gül mevsiminde tevbe-i meyden benim gibi
Zannım budur ki sen de peşîmansın ey gönül

Eşkimde böyle şu'le nedendir meğer ki sen
Çün sûz u tâb-ı sinede pinhansın ey gönül

Ben sana bâde içme güzel sevme mi dedim
Benden niçün bu gûna girîzansın ey gönül

Bîgânedir muâmeleniz akl ü hûş ile
Gûyâ derûn-ı sînede mihmansın ey gönül

Âyine oldu bir nigeh-i hayretinle âb
Billâh ne saht ateş-i sûzansın ey gönül

Hac yollarında meş'ale-i kârban gibi
Erbâb-ı aşk içinde nümâyansın ey gönül

Feyz aşiyanı mihr-i hüner cilvegâhısın
Subh-ı bahar-ı şevke giribansın ey gönül

Peymâne-i mahabbeti sundun Nedîm'e çün
Lûtf eyle alma câmı biraz kansın ey gönül

2

Ben kimseye açılmaz idim dâmenin olsam
Kim görür idi sîneni pîrâhenin olsam

Dâim arayan bulsa cevânım seni bende
Bir gonce gül olsan da senin gülşenin olsam

Destîde kadehte doyamam görmeğe bâri
Ey gevher-i şeffâf senin mahzenin olsam

Döğülmeğe söğülmeğe koğulmağa billâh
Hep râzıyım ammâ ki efendim senin olsam

Şem' olmaz isem bezmine bu sûz ile bâri
Dergâhına bir meş'ale-i ruşenin olsam

Çeşmânının öğrensem o kâfirce nigâhın
Bir lâhza Nedîm-i nigeh-i pür-fenin olsam

3

Sînemi deldi bugün bir âfet-i çar-pâreli
Gül yanaklı gülgülî kerrâkeli mor hâreli
Çifte benli sîm gerdenli güneş ruhsâreli
Gül yanaklı gülgülî kerrâkeli mor hâreli

Bir cüvan-kaşî sarık sarmış efendim başına
Sürme çekmiş ıtr-ı şâhîler sürünmüş kaşına
Şimdi girmiş dahi tahmînimce on beş yaşına
Gül yanaklı gülgülî kerrâkeli mor hâreli

Şeh-nişinler ziyneti âguşlar pîrâyesi
Dahi bir yıldır yanından ayrılalı dâyesi
Sevdiğim gönlüm sürûru ömrümün sermâyesi
Gül yanaklı gülgülî kerrâkeli mor hâreli

Şîvesi nâzı edâsı handesi pek bî-bedel
Gerdeni püskürme benli gözleri gâyet güzel
Sırma kâkül sîm gerden zülf tel tel ince bel
Gül yanaklı gülgülî kerrâkeli mor hâreli

Ol perî-rûyun cefâ-yı çeşm-i cellâdın demem
Derd-i aşkiyle Nedîm'in âh ü feryâdın demem
Tarz u tavrın söylesem mâni' değil adın demem
Gül yanaklı gülgülî kerrâkeli mor hâreli

4

Çoktan ey sakî gelüb sinemde mihmân olmadın
Derdime destindeki sagarle derman olmadın

Mâhsın mehden güzelsin belki ammâ neyleyim
Âh bir şeb bürc-i aguşümde tâbân olmadın

Geldi mülk-i hüsnüne hatt-ı siyeh mushaf bedest
Sen dahi ey kâfir-i nahvet müsülman olmadın

Hayli demdir kim belin kuçmağa kasd ettikçe ben
Nâz ile benden yine bâna girizân olmadın

Kande buldun böyle dilkeş nazmı hayrânım Nedîm
Câm-ı mey nûşetmedin hembezm-i cânan olmadın

5

Bir söz dedi cânan ki kerâmet var içinde
Dün giceye dâir bir işâret var içinde

Meyhâne mukassî görünür taşradan ammâ
Bir başka ferâh başka letâfet var içinde

Eyvâh o üç çifte kayık aldı karârım
Şarkı okuyub geçti bir âfet var içinde

Olmakta derûnunda hevâ âteş-i sûzan
Nâyın diyebilmem ki ne hâlet var içinde

Ey şûh Nedîmâ ile bir seyrin işitdik
Tenhâca varub Göksu'ya işret var içinde

6

Tahammül mülkini yıktın Hülâgû Han mısın kâfir
Aman dünyayı yaktın âteş-i sûzan mısın kâfir

Kız oğlan nâzı nâzın şeh-levend âvâzı âvâzın
Belâsın ben de bilmem kız mısın oğlan mısın kâfir

Ne ma'nî gösterir dûşundaki ol âteşîn atlas
Ki ya'nî şu'le-i can-sûz-ı hüsn ü ân mısın kâfir

Nedür bu gizli gizli âhlar çâk-i girîbânlar
Aceb bir şûha sen de âşık-ı nâlân mısın kâfir

Sana kimisi cânım kimi cânânım deyü söyler
Nesin sen doğru söyle can mısın cânân mısın kâfir

Şarâb-ı âteşînin keyfi rûyun şu'lelendirmiş
Bu haletle çerâğ-ı meclis-i mestân mısın kâfir

Neden sık sık bakarsın böyle mir'at-ı mücellâya
Meğer sen dahi kendi hüsnüne hayrân mısın kâfir

Nedîm-i zârı bir kâfir esîr etmiş işitmiştim
Sen ol cellâd-ı dîn ol düşmen-i îmân mısın kâfir

7

Mest-i nâzım kim büyüttü böyle bîpervâ seni
Kim yetiştirdi bu gûna servden bâlâ seni

Bûydan hoş rengden pâkizedir nâzik tenin
Beslemiş koynunda gûya kim gül-i ra'na seni

Güllü dibâ giydin ammâ korkarım âzâr eder
Nâzenînim sâye-i hâr-ı gül-i dîbâ seni

Bir elinde gül bir elde câm geldin sâkıyâ
Kangısın alsam gülü yahud ki câmı ya seni

Sandım olmuş ceste bir fevvâre-i âb-ı hayât
Böyle gösterdi bana ol kadd-i müstesnâ seni

Sâf iken âyine-i endâmdan sînem dirîğ
Alamam bir kerrecik âguşa sertâpâ seni

Ben dedikçe böyle kim kıldı Nedîm'i nâtüvân
Gösterür engüşt ile meclisteki mînâ seni

NESÎB

1

Dökme şebnem gibi çeşmim yaşını ey gül-i ter
Yeter Allâhı seversen beni ağlatma yeter

Alma hengâm-ı gazeb hançerinin peyvendin
Âşık öldürmeğe yetmez mi o hasmâne nazar

Vuslatın gibi muhâl isteriz olsa ne aceb
Nâlemiz gibi duâmız dahi mehcûr-ı eser

Lâl olur görse melek işve-i peyderpeyini
Böyle hüsne nice tâb-âver olur nev'i beşer

Çekemezler sitem-i zülfünü mânend-i Nesîb
Gerçi ebnâ-yı zaman cümlesi hep bende geçer

2

Şehîd-i gamzen olanlar hayâta nâz eyler
Senin fütâdelerin kainâta nâz eyler

Ne kâfir etse nazar nakş-ı hüsnüne ey büt
Perestiş-i sanem-i sûmenâta nâz eyler

Nigâh-ı sâhil-i akl eylemez helâk olsa
Garîk-i bahr-i mahabbet necâta nâz eyler

Hayâl-i lâ'lin eden sâgar-ı şarâba değil
Piyâle-nûşi-i âb-ı hayâta nâz eyler

Hücûm-ı gamla demâdem Nesîb-i giryânın
Sirişk-i dîdesi Nîl ü Fürâta nâz eyler

NEVRES-İ KADİM

1

Bir nâle eyle kim dil-i nâlân işitmesin
Bir dağ yak ki sîne-i sûzân işitmesin

Dildâra hâl-i zârını arzeyle şöyle kim
Dest-i niyâzı çâk-i girîban işitmesin

Yıktın vilâyet-i dili ey akl el hazer
Aşk almasın haber bunu sultân işitmesin

Laht-ı ciğerden et gama tertîb-ı mâ hazar
Zinhâr ıztırâbını mihmân işitmesin

Devrettiren piyâleyi cânânedir bu şeb
Allâh esirgesin bunu devrân işitmesin

Bir nâvek ur derûnuma kim kan çıkarmasın
Dil duymasın sadâsını peygân işitmesin

Nâmûs-ı aşka verme halel olma gayre yâr
Nevres meded bu sohbeti yârân işitmesin

2

Ne safveti ne neşatı ne kârı kalmıştır
Mey-i mahabbetin ancak humârı kalmıştır

Güşâyiş-i gül-i maksûdu görmedik hergiz
Bize bu gülşen-i dehrin kihârı kalmıştır

Fedâ-yı gayret-i pervâneyim ki âlemde
Ne bir alâmeti var ne mezârı kalmıştır

Şikeste şîşeye ey muhtesib harîs olma
Cem'in bu bezmde bir yâdgârı kalmıştır

Yolunda bezl edecek Nevres'in fakat şimdi
Bir eşki bir de tef-i dâğdarı kalmıştır

NEYLÎ

1

Ey dil-i şeydâ ne gül ne gülsitan lâzım sana
Âşık-ı dil-dâdesin bir dil-sitan lâzım sana

Sevdiğin bir tıfl-ı şehr-âşûbdur efsâne-dûst
Sergüzeştin söyle ey dil dâstan lâzım sana

Sorma tîg-ı gamzesin leb-teşne misin kanına
Lâ'lin em ey âşık-ı dil-haste can lâzım sana

Şeyh-i şehre minnet etme ey taleb-kâr-ı visâl
Bir kadehle himmet-i pîr-i mugan lâzım sana

Çek licâm-ı rahş-ı kilki geçmesin i'câzı da
Saha-i ma'nâda Neylî hem-inan lâzım sana

2

Getirdin müjde-i teşrifini ey bâd hoş geldin
Dil-i gam-gînim ettin gussadan âzâd hoş geldin

Gelür ol kaşları yâ cûst û cû eyler seni çünkim
Yerin var sînede ey nâvek-i bîdâd hoş geldin

Peyâm-ı vasl ile geldin nesîma bağ-ı kûyundan
Bu mahzûn-ı firâkı eyledin dil-şâd hoş geldin

Gerçi gülsitân-ı dehre geldi çok güzel ammâ
Bana sen cümleden ey gülbün-i âzâd hoş geldin

Olub ey feyz-i isti'dâd hemdem tab'-ı Neylî'ye
Bu nazm-ı pâke oldun bâis-i îcâd hoş geldin

3

Âlem bakılsa safha-ı ibret değil midir
Eczâ-yı kevn nüsha-ı hikmet değil midir

Bak cûş-i bahr-i eşkime aguş-ı vasla gel
Canâ kenâr cây-i selâmet değil midir

Şah-ı bahâr açtı çemen mülkini yine
Erbâb-ı ayşa vakt-i ganimet değil midir

Berk-i nigâhı etti hebâ hırmen-i dili
Ol şuh-ı fitnecû aceb afet değil midir

Kalsa küşâde dide-i hurşid ü meh n'ola
Neylî bu âlem âlem-i hayret değil midir

4

Figân ü nâleyi âşık zaman zaman eyler
Tef-i derûn-ı dilinden figan figan eyler

İki cihanda da uşşâka yoktur âsâyiş
Cefâyı şimdi güzeller cihan cihan eyler

Çekîde olmada bir bir zemîne katre-i eşk
Beyân-ı râz-ı derûnum yegân yegân eyler

Edüp hayâlin ile künc-i dilde halvet-i hâs
O zevk-i sohbeti âşık nihan nihan eyler

Şikâyet-i gama Neylî tenimde her mûyum
Cefâsı ile o şîrin-zeban zeban eyler

RÂGIB PAŞA

1

Harâbâtı görenler her biri bir hâletin söyler
Safâsın nakleder rindân ü zâhid sıkletin söyler

Serâgaz eyledikçe bahse bülbül revnak-ı gülden
Bezmde kulkul-i mina mülün keyfiyyetin söyler

Tecelli neş'esin ehl-i şikem idrâk kabil mi
Behişt andıkça zâhit ekl ü şürbün lezzetin söyler

Ne zabt-ı hâkim-i şer'î ne hükm-i zâbit-i aklî
Cünûn ıklîmini seyr eyleyenler râhatın söyler

Miyân-ı güft ü gûda bed-meniş îhâm eder kubhun
Şecâat arz ederken merd-i Kıbtî sirkatin söyler

Muvafıktır yine elbet mizaca şîve-i hikmet
Tabibin olsa da kizbi marîzin sıhhatin söyler

Perîşânî-i hâtır nükte-i ser-beste veş kaldı
Ne kimse hikmetin anlar ne Râgıb illetin söyler

2

Medârı âsyâb-ı devletin nâdânadır şimdi
Cehâlet sayd-ı mürg-ı kâma dâm ü dânedir şimdi

Kumâş-ı ma'rifet kâsid metâ'-ı bender-i rağbet
Heves tahsîl-i kâlâ-yı ser ü sâmanadır şimdi

Safâya sâgar-ı mînâ neşâta bâde hasret-keş
Aceb esbâb-ı bezm-i işretin rindânedir şimdi

Hamûş oldu hezârın şu'le-i âvâzı gülşende
Bana hem-hâl-i sûziş şevk ile pervânedir şimdi

Görüb hâlî safâdan gerdiş-i nâ-sâz-ı eyyâmı
Elimde künbed-i mînâ tehî peymânedir şimdi

Sorarsan Râgıb-ı şûrîdenin ey bî-vefâ hâlin
Gamınla geşt-i deşt ü kûh eder dîvânedir şimdi

3

Dil-hastelerin bilmedi sıhhat neye derler
Dârû-yı inâyetle ifâkat neye derler

Ser-tâ-be-kadem gül gibi ol gûş-ı hakîkat
Bülbülden işit nâle-i hasret neye derler

Hem sînesi pür dâğ ü hem âvâzesi muhrîk
Neyden bilinir sûz-ı mahabbet neye derler

Bir sâgar ile yaptı heman pîr-i harâbât
Gösterdi bugün şeyhe kerâmet neye derler

Ma'lûm oluyor nokta-i esrarı feminden
Gül-gonce-i gülzâr-ı letâfet neye derler

Tâ olmaya zehrâbe-keş-i firkatin âşık
Derk eyleyemez lezzet-i vuslat neye derler

Sûrette eğer Râgıb'ız ammâ ki cihânda
Fehm eylemedik mâ'nî-i rağbet neye derler

4

Pîç ü tâb-ı sîneden efkâr kendin gösterür
Cevher-i âyîneden jengâr kendin gösterür

Iztırâb-ı nâ-be-hengâm istemez tahsîl-i kâm
Mevkiinde bî-tekellüf kâr kendin gösterür

Perde-i nâmûsa sığmaz berk-i âlem-sûz-ı aşk
Bî-muhâbâ neş'e-i şerşâr kendin gösterür

Kimseyi mahrûm-ı feyz etmez tecellîzâr-ı hüsn
Cünbiş-i kûhsârda dîdâr kendin gösterür

İmtiyâz-ı nîk ü bedden mâni' olmaz imtizâc
Sâye-i gülde kem olmaz hâr kendin gösterür

Cilve-i hüsne merâyâ-yı mezâhirdir nukuş
Her kime etsen işâret yâr kendin gösterür

Şöyledir Râgıb mücâzât-ı amel kim f'il-mesel
Sorsalar mağdûrunu gaddâr kendin gösterür

RÂTİB AHMED PAŞA

1

Gör şol miyânı âfet-i can söylerim sana
Bak sînesine âyine-dan söylerim sana

Kurbânın olduğum beni öldür de tek heman
Anma rakıybi anma aman söylerim sana

Bir sırma saçlı dilbere dil düştü kim anı
Bilmek dilersen işte nişan söylerim sana

Fikr eyledikte sebkat eden germ ülfeti
Ah eylemem desem de yalan söylerim sana

Nazm-ı Nedîm-i pâki gören Râtibâ heman
Bî-şübhe der ki sihr-i beyan söylerim sana

2

Bihamdillah o rûy-ı işve handân olduğun gördük
Fetîl-i şem'a-i bahtın fürûzân olduğun gördük

O kadd-i hoş-hırâmın ar'ar ü kâküllerin sümbül
Dehânın gonce ruhsârın gülistân olduğun gördük

Neşât-ı câm ile bu bezm-i ünsâ üns-i vuslatte
Serâpâ ol bütün pür işve vü ân olduğun gördük

Dehânın içre dendânın temâşâ eyledik gûyâ
Dehân-ı goncede lü'lû-yı pinhân olduğun gördük

Bu vaz-ı nâ-behencârın eder belki mükâfâtın
O fettânın hele cevre peşîmân olduğun gördük

N'ola Râtib dü-bâlâ olsa şevkım çün azîzânın
Yine ziynet-fezâ-yı bezm-i irfân olduğun gördük

RÂŞİD

1

Yeter ey dil nice bir girye-i şeb n'oldu sana
Meşrebin sabr idi hicrâna aceb n'oldu sana

Tâze âşıklara hem-bezm-i visâl oldun hayf
Nedir ol şîve-i nev-tarha sebeb n'oldu sana

Güftügû-yı nigehe çeşmini hem-râz ettin
Ey gönül hiç bu mudur şart-ı edeb n'oldu sana

Kimdir âyâ sana işrâb-ı mey-i nahvet eden
Nedür ey şûh-ı cihan böyle gazeb n'oldu sana

Çerhten hâhiş-i âb etme verir sûziş-i derd
Nedür ey Râşid-i vâ-sûhte-leb n'oldu sana

2

Dil hâbda kim fürsat-ı vaslın bula düşdü
Gör tali'-i nâsâzı ki bîdar ola düşdü

Oldukça nazar mahv-ı temaşa-yı ser-i zülf
Şebbûy ile dâman-ı nigâhım dola düşdü

Reng-i ruhu şikeste-i tâb-ı teb olub ah
Manend-i gül-i destgirifte sola düşdü

Ol muğbeçenin neşve-i lâl-i nigehinden
Hüşyâr-siriştan-ı safa mest ola düşdü

Raşid edegör azm-i reh-i kâm ki âhir
Menzilres-i maksûd olur ol kim yola düşdü

SÂMÎ

1

Ne dem derûndan ızhâr-ı dûd eder âşık
Kemin şerârını neyyir-nümûd eder âşık

Hâyâl-i nokta-i mevhûme-i dehânın ile
Adem adem deyü mahv-ı vücûd eder âşık

Telef-pezîr olur cümle nakd-i sâmânı
Ne gam ziyân ü ne ümmîd-i sûd eder âşık

Künişt-i aşkta ham-geşte ebru-yı yârı
Berehmen-i dile cây-ı sücûd eder âşık

Edüp dil âyinesin pâk jeng-i hestîden
Derûnu mehbat-ı nûr-ı şühûd eder âşık

Sipihri muztarıb-ı sûziş eyle ey Sâmî
Ne dem derûndan ızhâr-ı dûd eder âşık

2

Ne feyz-i zühd ü ne şeyh-i diyârdan gördük
O hâleti ki mey-i hoş-güvârdan gördük

Meâl-i ukde-i pîçiş-nümâ-yı ümmîdi
Nühüfte şîve-i ebrû-yı yârdan gördük

Çü serv ser-keş olan pest olur hakıykatte
Bu sırrı âyine-i cûybârdan gördük

Şinâverân garıyk ü şikeste keştîler
Telâtum-ı yem-i aşkı kenârdan gördük

Tarâvet-i çemen ü nûş-ı mey leb-i deryâ
Tamâm âlem-i âbı Hisâr'dan gördük

Hilâf-ı cins ile sohbet netîcesiz idüğün
Cevâb-ı bî saded-i kûhsârdan gördük

Verâ-yı perde-i vahdet ne olduğun zâhid
Derûn-ı hırka-i peşmîne-târdan gördük

Bu feyz-i nâtıka-i rûh-bahşı ey Sâmî
Zuhûr-ı neş'e-i evvel-bahârdan gördük

SEYYİD VEHBÎ

1

Uşşâka ey sabâ haberin yok mudur senin
Kûy-ı nigâra hiç seferin yok mudur senin

Hûban olursa halka-be gûş-ı rehin n'ola
Zencîr-i gerdiş-i nazarın yok mudur senin

Keştî-i dil olursa aceb mi pür ıztırâb
Mevc-i hayâl-i lâ'l-i terin yok mudur senin

Ey dîde yâr mâil-i eşk-i terin değil
Ebr-i bahâr veş küherin yok mudur senin

Tiyg-ı nigâhın etmedesin dâimâ hayâl
Vehbî aceb ki bîm-i serin yok mudur senin

2

Lâ'lin ki dil-rübâ leb-i câm-ı şarâba kor
Bir nâ-şüküfte gonceyi gûyâ ki âba kor

Sihr ile imtizâc verir âb ü âteşe
Sâki ki bâdeyi kadeh-i şu'le-tâba kor

Hançer be-kef çıkarsa kemîninden ol nigâh
Behrâm-ı fitne bîm ile tiygın kırâba kor

Ey âftâb yâr ile da'vî-i hüsnü ko
Ref'-i nikab edüb seni bir gün hicâba kor

Olma kemâle gırra ki dehr âkıbet seni
Gencîne-i hüner dahi olsan türâba kor

Vehbî bu şi'r-i tâzeye olmak nazîre-cûy
Yârân-ı nazma kayd verir pîç ü tâba kor

SÜMBÜLZÂDE VEHBÎ

1

Gel ey sabâ yine ol gül-izârdan ne haber
Hazân-dîde hezâr-ı bahârdan ne haber

Gör ey sirişk-i revan kimlerin kinârında
O serv-i tâze-res-i işve-kârdan ne haber

Nesîm geldi ayağı tozuyla ey dîde
Aceb gubâr-ı ser-i râh-ı yârdan ne haber

Diyâr-ı hüsnüne gitmiş hayâl câsûsu
Yine o husrev-i milk-i vekardan ne haber

Berîd-i âh gidüb gelmek üzre ey Vehbî
Peyâm-ı vuslata dâir nigârdan ne haber

2

Tâb-ı firak ü germi-i hicran gelir geçer
Teb-lerzelerde növbet-i hicran gelir geçer

Mânend-i kârvân müselsel katâr-ı Çîn
Dilden hayâl-i kâkül-i cânan gelir geçer

Peygânı bergüzâr kalır zahm-ı sînede
Her lâhza tîr-i gamze-i fettan gelir geçer

Gördükte seyre geldiğin âhû-nigehlerin
Sandım ki fevc fevc gazâlân gelir geçer

Cûş u hurûş-ı fursata olma rübûde kim
Seyl-i bahâr gibi şitâban gelir geçer

Düşme hevâ-yı rif'ate bu rûzgârda
Etmez karâr taht-ı Süleyman gelir geçer

Vehbî gibi edâsı hoş-âyende görmedik
Gerçi hezâr rind-i suhandan gelir geçer

3
VASF-I ZENPARE-İ AVARE

Macerası çok idi dünyada
Ona derlerdi Suyolcuzade
Akdeniz sularına olsa revan
Küs-ü deryaya kalırdı hayran
Gözünü yıldıza dikse nagâh
Zühre'den gayriye etmezdi nigâh
Cayigâh etmiş idi Kıztaşı'n
Kızların taşı yarardı başın
Bir ziyafette bulunsaydı gibi
Yediği cümle kadınbudu idi
Kollar atmıştı o şahs-ı bibâk
Komşu divarına manende-i tâk
Tahtaperde yarığından pinhan
Harem-i çare olurdu nigeran
Nevbenev came giyerdi veresi
Aldatırdı nice müflis teresi
Zib ü ziverle olub telli bebek
Gösterüb hançeri çalkardı göbek
Sanki allarla gelincik çiçeği
Zenne kolbaşısının kız köçeği
Olsa başında dahi taş yarığı
Çatal eylerdi o telli sarığı
Salınub kaşını gözün süzerek
Söylese kız gibi büzerek
Uzadub boynunu gerdan kırarak
Köşebaşında bıyıklar burarak
Yağlanub da sürünürdü yâre

Çıkarırdı kokusun biçare
Gözünün sürmesi pek taşkın idi
Sürmeli gözler için şaşkın idi
Kende giysusunu sarkıtsa zenan
Bu da sarkıntılık eylerdi heman
Söz atub yanlarına varır idi
Rahmi vardır deyü yalvarır idi
Yalana kurmuş idi başka zemin
Ser-i sermayesi bin türlü yemin
.....

SÜRURÎ

1

Yok bâb-ı ehl-i câha iyâb ü zehâbımız
Dergâh-ı lûtf-ı Hakk'adurur intisâbımız

Hak'tan inâyet oldu bize mansıb-ı ferâğ
Rüşvetle almadık ki ola irtikâbımız

Bulduk cihanda girye vü sûzişle iştihâr
Hep eşk ü âhdır sebeb-i âb u tâbımız

Âsâr-ı rakîb-i dûna temellukla vasl-ı yâr
Koymaz ne çâre ana ulüvv-i cenâbımız

Deryâ-dil olmak isteriz ammâ ne fâide
Evzâ-ı rûzgâra dayanmaz habâbımız

Nûrî Bey'in bulup yine şi'rin Sürûrîyâ
Tanzîre gayret etti dil-i şevk-yâbımız

2

Sümbüli baştan çıkarmış yâr giysû koymuş ad
Hande-i verdi tecessüm ettirüb rû koymuş ad

Seyredüb seyyah-ı aşkın merdüm-i çeşmin o şuh
Caygir etmiş ruhunda hal-i hindû koymuş ad

Bu Ali Sina gibi sihr ü füsûn ü nâz ile
Zülfikârı şakkedüb yârim dü ebrû koymuş ad

Bülbül-i cânın ten-i zerdinde âşık zabt içün
Tel kafes peyda kılub biçâre pehlû koymuş ad

Şairâne şi'r hoşterdir deyüb hayrülhalef
Zade-i tab'a Sürûrî-i suhangû koymuş ad

3

Hayal-i neş'e ki dâm-ı nigâhım olmuştur
Peri-i şişe-i câm-ı nigâhım olmuştur

Alub hayâlini göz habsine o fettânın
Gözetmek emr-i meham-ı nigâhım olmuştur

Olunca şâne müjem kâkül-i perişânı
Nesak pezir-i nizam-ı nigâhım olmuştur

Fürûg-ı mah-ı ruhiyle görür cihanı gözüm
Çerağ-ı şevk ü garam ü nigâhım olmuştur

O Konyalı güzelin kametin murâd ederim
Ki nahl-i bağı Meram-ı nigâhım olmuştur

Kızardı şah-ı müjemde Sürûrîya eşkim
Henüz meyve-i ham-ı nigâhım olmuştur

SEZAÎ

Sînen üzre bedr olan mâhın nedür
Taht-ı dilde hükm eden şâhın nedür
Saklama benden ki dil-hâhın nedür
Söyle âşık bâis-i âhın nedür
Derd ile azmettiğin râhın nedür

Var ise bir yâre oldun mübtelâ
Kim seni vaslından etmiştir cüdâ
Tâlib-i vuslat mısın söyle bana
Söyle âşık bâis-i âhın nedür
Derd ile azmettiğin râhın nedür

Tâlib-i vaslı isen ol dilberin
Terkini urmak gerek cân ü tenin
Âteş-i hicran mıdır yoksa yerin
Söyle âşık bâis-i âhın nedür
Derd ile azmettiğin râhın nedür

Yaktı yandırdı seni aşkın odu
Nâlişin uşşakı hayrette kodu
Göz yaşın kim gördü senden el yudu
Söyle âşık bâis-i âhın nedür
Derd ile azmettiğin râhın nedür

Âteş-i hecre yanar pervânesin
Baş ü câna kalmayan dîvânesin
Gel Sezâyî'den bu gün uyanesin
Söyle âşık bâis-i âhın nedür
Derd ile azmettiğin râhın nedür

ŞEYH GALİB

1

Efendimsin cihanda i'tibârım varsa sendendir
Miyân-ı âşıkanda iştihârım varsa sendendir

Benim feyz-i hayâtım hâsılı rûh-ı revânımsın
Eğer sermâye-i ömrümde kârım varsa sendendir

Veren bu sûret-i mevhûma revnak reng-i hüsnündür
Gülistân-ı hayâlim nevbahârım varsa sendendir

Felekten zerre mikdâr olmadım devrinde rencide
Ger ey mihr-i münevver âh ü zârım varsa sendendir

Senin pervâne-i hicrânınım sen şem'-i vusletsin
Beher şeb hâhiş-i bûs ü kenârım varsa sendendir

Şehîd-i aşkın oldum lâlezâr-ı dâğdır sînem
Çerağ-ı türbetim şem'-i mezârım varsa sendendir

Gören ser-geştelikte girdbâd-ı deşt zanneyler
Fenâ-ender-fenâyım her ne vârım varsa sendendir

Niçün âvâre kıldın gevher-i galtânın olmuşken
Gönül âyînesinde bir gubârım varsa sendendir

Şefak-tâb eyledin peymânemi hûn-âb ile sâki
Sabâh-ı sohbet-i meyde humârım varsa sendendir

Sanâdır ilticâsı Galib'in yâ Hazret-i Monlâ
Başımda bir külâh-ı iftihârım varsa sendendir

2

Yine zevrak-ı derûnum kırılub kenâre düştü
Dayanır mı şîşedir bu reh-i sengsâre düştü

O zaman ki bezm-i canda bölüşüldü kâle-i kâm
Bize hisse-i muhabbet dil-i pâre pâre düştü

Gehi zîr-i serde desti geh ayâğı koltuğunda
Düşe kalka haste-i gam der-i lûtf-i yâre düştü

İrişüb bahara bülbül yenilendi sohbet-i gül
Yine nevbet-i tahammül dil-i bîkarare düştü

Meh-i bürc-i ârızında gönül oldu hâle mâil
Bana kendi taliimden bu siyeh sitâre düştü

Süzülüb ol çeşm-i âhû dedi zevk-i vasla yahu
Bu değildi n'eyleyim bu yolum intizâre düştü

Reh-i mevlevide Galib bu sıfatla kaldı hayran
Kimi terk-i nâm ü şâna kimi itibâre düştü

3

Lûtfu ağyâre kıl ey şûh peşiman olarak
Sen beni cevrine şâyeste kıl ihsan olarak

Şefak-ı eşg bulur subh-ı visâli bir gün
Ser-i kûyünde felek her gece bin kan olarak

Nevbahâr-ı gamına bülbülüz ol gonce-femin
Ararız hande-i dîrîneyi giryan olarak

Ziver-i gülşen-i aguş olur âhır o peri
Gülerek açılarak gül gibi handan olarak

Arzıhal elde figan dilde zeban şekve-künan
Geldi bu Galib-i divâne gazelhan olarak

4

Ol gamze-i gurûr ne âlemdedir aceb
Hiç etmedi zuhûr ne âlemdedir aceb

Sormaz safâ-yı âlem-i âb içre gamzesi
Rindân-ı bî-huzûr ne âlemdedir aceb

Nevbet değer mi meclis-i uşşâka gelmeğe
Ol neş'e vû sürur ne âlemdedir aceb

Oldu hevâ-yi zülf ile dil târmâr-ı gam
Cem'iyyet-i şuûr ne âlemdedir aceb

Çoktan sevâd-ı kalb-i harâbına Galib'in
Etmez neşât ubûr ne âlemdedir aceb

5

Dûzâh bahâr-ı hüsnüne bir gülsitan senin
Kulzüm şerâr-ı aşkına bir katre kan senin

Bir gevherim var eşk midir dil midir desem
Peydâ benimdir ol dürr-i yektâ nihan senin

Ateş içinde sebze bitirmiş harirden
Bağ-ı ruhunda kimdir aceb bağban senin

Bir mihribân gûş ederiz âdı mihr ü dâd
Gelmez mi subh-ı sînene ol mîhman senin

Cânan mısın belâ mısın âşûb-ı can mısın
Ey bî-amân gayri elinden aman senin

Galib düruğ imiş tutalım va'di ol bütün
İman getir ki dînine sığmaz yalan senin

6

Gül âteş gülbün âteş gülşen âteş cûybâr âteş
Semender-tînetân-ı aşka bestir lâlezâr âteş

Heman ey sâki bir sâgar tutuştur dest-i dildâra
Gazabla bezme geldi şem'-i meclis veş yanâr âteş

Nesîm âteş çıkardı gonce-i çeşm-i ümîdimden
Bıraktı gülşen-i âmâlime berk-i bahâr âteş

Hayâl-i hasret-i hâlinle âh ettikçe uşşâkın
Şeb-i firkatte her dem ahterân eyler nisâr âteş

Bana dûzahtan ey meh dem urur gülzârlar sensiz
Dıraht âteş nihâl âteş gül âteş berk ü bâr âteş

Çerağ-ı bezm-i hecri olduğum yapmış yakıştırmış
Gönül pervânesine vuslat âteş intizâr âteş

Meğer kilk-i sebük-ceylanın olmuş germ-rev Galib
Zemîn âteş zamân âteş bütün nakş ü nigâr âteş

7

Bağlanub zülfünde bozdum ahdı da peymanı da
Çeşmini gördüm unuttum derdi de dermânı da

Ey hoş ol mest-i mahabbet kim humar-ı aşktan
Bir kadeh meyle değişmiş küfri de imânı da

Merd-i bîkayde belâkeşliktedir ârâm-ı dil
Yoksa çoktan terkederdim cânı da canânı da

Bende-i pir-i harabatım ki yoktur sıkleti
Zâhid-i zerrakın olsun ilmi de irfânı da

Ateş-i cansûz-ı dil fikr-i dehan-ı dilrüba
Âşıkın ma'lûmudur peydası da pinhânı da

Çünki derd ehline hep bigânelerdir çâre ne
Sen dahi yadetme Galib sabrı da samânı da

XIX. Yüzyıl

ABDURRAHMAN SÂMİ PAŞA

Semt-i dildâra bu demler seferin var mı sabâ
Dil-i hasretzedeye nev-haberin var mı sabâ

Ben giriftar-ı kafes bülbül-i efganzedeyim
Verd-i bâğ-ı emelimden güzerin var mı sabâ

Nevnihal-i çemen-i dâr ü diyâr-ı dilden
Künc-i gurbette banâ berk ü berin var mı sabâ

Özge hâletle meşâm-ı dilim ettin ta'tir
Çin-i zülfünden o şûhûn güzerin var mı sabâ

Dilrübâdan nice dem Sâmi peyâm almadı âh
Dil-i hasretzedeye nev-haberin var mı sabâ

ÂGÂH PAŞA

1

Serd-i gamla dil unut eş'arı da dildârı da
Terk ider bülbül şitâda zârı da gülzârı da

Dilde sûz-ı aşk cuy-i eşk-i firkat didede
Çeşm-i uşşâkın nümâyan nârı da enhârı da

İ'timad itme kelâm-ı mülhid-i bîmezhebe
Sâbit olmaz münkirin ikrârı da inkârı da

Bir görür mir'ât-ı dilde dost ile a'dâyı rind
Eylemez şikeste hâtır yârı da ağyârı da

Eylemez Karun-ı dehre serfüru dünya içün
Yere geçsün genc-i cevher hârı da dinârı da

Çârsû-yı âlem-i vahdette yok lâf-ı hilâf
Başka bir tarz ü edâdır kârı da bâzârı da

Bahr-ı ta'b-ı şâiran Âgâh olunca mevc-hiz
Gevher-i ma'na saçar efkârı da güftârı da

2

Etmez hevâ-yı aşk ile asla karâr mevc
Durmaz koşar sevâhil-i vaslı arar mevc

İcrâ-yı medd ü cezr-i tevâzu'la câ be câ
Etmek diler o mâh veşi derkinâr mevc

Haddin taşırma hiddete gelsen de bahr veş
Cûşiş deminde sâhili etmez güzâr mevc

Pervâne gönlüm eyledi deryâyı nûra gark
İzhâr edince şem'a-i ruhsâr-ı yâr mevc

Âgâh anın da çektiği var rûzgârdan
Etmezdi yoksa boş yere feryâd ü zâr mevc

ÂSAF

1

Şu dîdâr-ı nigâre bak ne müjgân var ne ebrû var
Gazanferler şikâr eyler aceb bir çeşm-i âhû var

Bu îmâlar işâretler harîm-i vasla da'vetler
Kabûl olmuş duâlar müjde ey dil azm-i mînû var

Humâr-ı dehre dârû-yı müferrihtir müheyyâ ol
Bu şeb ol şuh u şenle işret-i zânû be zânû var

Gelür bir gün zemîne Rüstem olsan püşt-i ikbâlin
Bu dâr-ı dâr ü gîrâda bükülmez hangi bâzû var

Tecâvüz hazret-i lâ yü'sele haddim değil ammâ
Elemler zahmlar bî-had ne merhem var ne dârû var

Ayak atmazdım elbette bana sorsaydılar Âsaf
Ne bezminde baka kabil ne bir câm-ı memlû var

2

Sergüzeştin hâtırımdan geçti bir rüya gibi
Âlemin gönlümde mevcûdiyeti hülya gibi

Kısmetinden bîhaber ebnâ-yı âlem muttasıl
Cüst ü cu etmektedir bir merd-i nâbinâ gibi

Şûh meşrebdir cihân aldanmayın ikbâline
Bâis-i endûh olur meftûnuna sevdâ gibi

Bezm-i nûşânûş-ı hestide kalender meşreb ol
Neşveyâb eyler sabır erbâbını sahbâ gibi

Mest-i cam-ı mihnetim Âsaf beni ma'zur tut
Ratb u yâbîs söylerim bir rind-i bîpervâ gibi

DÜRRÎ

1

Bülbül âsâ nice bir nale vü efgan idelim
Bir nefes sineni aç seyr-i gülistân idelim

Ne sebebden bizi gördükçe firâr eylersin
Garazın cân ise cânâ sana kurbân idelim

Toplamış bâd-ı sabâ dün gice zülf-i yârı
Bâd-ı âh ile bu şeb cümle perişân idelim

Dermiyân eyleyelim dâmenimiz hizmetine
Âstânında senin bezl-i dil ü cân idelim

Bunca gün gülşen-i ma'nâyı dolaştık geldik
Dürrî şi'r ü gazeli tuhfe-i yârân idelim

2

Her zaman bir tûti-i şirin zebân eğler beni
Çeşm ü ebrûsunı eyler tercemân eğler beni

Gussa-i devran ile tab'ım olunca pür melâl
Aşka dair söylenen bir dâstân eğler beni

Fehmolunmaz ma'ni-i güftârı ammâ şiveden
Çeşm ü ebrûsunı eyler tercemân eğler beni

N'ola eğlenmezse bir dem dilde mihman-ı sürur
Bir gam adlu yâr-ı garımı var heman eğler beni

İki saat eğlenür yâr ile herkes Dürrîyâ
Hame-i şirin zebânım her zemân eğler beni

ENDERUNLU VÂSIF

1

O gül-endâm bir al şâle bürünsün yürüsün
Ucu gönlüm gibi ardınca sürünsün yürüsün
Alub âguşa bu çağında miyân-ı nâzın
Saran ol serv-kaddi Vâsıf öğünsün yürüsün

2

Ne beyan-ı hâle cür'et ne figana tâkatim var
Ne recâ-yı vasla gayret ne firâka kudretim var

Yanayım mı hasretinden geçeyim mi ülfetinden
Hele derd-i firkatinden sana bin şikâyetim var

Nice etmem âh ü efgan beni yâre geçti yâran
Nigeh etmez oldu cânan buna pek kasâvetim var

Düşüp ol cefâ-şiâre gönül oldu pâre pâre
Çekerim gamın ne çâre geçemem mahabbetim var

O fısıltıyı işittim düşüb artlarına gittim
Yanılub bir iştir ettim şu kadar kıyâmetim var

Gece bir yere varılmış orada biri sarılmış
Bana yâr niçün darılmış duyarım ferâsetim var

Geziyordun eşbeh eşbeh dedi kim görürse peh peh
Beri gel ki sana ey meh dahı çok şikâyetim var

Lebin olmuş ayn-ı şerbet gönül istek etti gayet
Edemem tahammül elbet öperim harâretim var

O meh işte bana nisbet ediyor seninle ülfet
Bana Vâsıf açma sohbet sana pek adâvetim var

3

Ne dem ol gözleri mestâne gelür hâtırıma
İbtidâ sunduğu peymâne gelür hâtırıma

Dest-i cevrinde nice yıllar o kaşı yayın
Çektiğim çille-i merdâne gelür hâtırıma

Bir masal söyler o şûhu sararım fikri ile
Günde yüz bin kadar efsâne gelür hâtırıma

Beni sevmez deyü beyhude sitem eylemesin
Sevmem ol mehveşi de ya ne gelür hâtırıma

Ne yalan söyleyim ol şûh ile hemmeclis iken
Ne bir ahbâb ne bigâne gelür hâtırıma

Hahiş-i zevk-i visâlinle bilir misin aceb
Göricek ben seni cânâ ne gelür hâtırıma

Derdimi dökmeğe dildâra tez elden Vâsıf
Mesken-i mahfi bizim hâne gelür hâtırıma

4

Görenler düşte câm-ı lâ'l-i âlin kanlar ağlarmış
Ucundan gamzenin kanlar dökülür canlar ağlarmış

O rütbe zalim ü hunriz imiş kim çeşm-i fettânın
Nigâh-ı mestinin ettiği kane kanlar ağlarmış

Geçen bir Akdenizli dilrüba nakl etti mecliste
Leb-i lâ'lîn-i yâre reşg ile mercanlar ağlarmış

İşittim bir tabib-i hâzik-i hüsnün dehânından
Devasız derdine âşıkların dermanlar ağlarmış

Gözün aç göz göre aldanma Vâsıf reng-i fâniye
Yarın ukbâda bugün nefsine uyanlar ağlarmış

EŞREF

1

Eylemem ölsem de kizbi ihtiyâr
Doğruyu söyler gezer bir şâirim
Bir güzel mazmun bulunca Eşrefâ
Kendimi hicveylemezsem kâfirim

2

Bir günüm âsûde geçmez âh ü efgan etmeden
Bir gecem bulmaz sabâhı gamla idman etmeden

Her felâket baş urur bir kerre bâb-ı lûtfuma
Boş bırakmam kudretimce ben de ihsân etmeden

Pek düşünmem bir belânın zeyli melhûz olsa da
Bir belâdan önce tahlîs-i girîbân etmeden

Olduğıyçin bir müsâfirden ziyâde hürmetim
Git demem hangi musıybet gelse mihmân etmeden

Bir felâket sergisi oldum ki Eşref seyrime
Geldi bin gam bin keder bir kerre i'lân etmeden

3

Çektiğim cevr ü cefanın sebebinden sorma
Deme kim: "Bâdıhavâ menkabe dellâlı budur"
Habs ile nefy ile işkence ile ömrü geçer
İşte Türkiyye'de şâir olanın hâli budur

4

Mümkün oldukça çalıştım mihneti zevk etmeğe
Ömrümü demle geçirdim gamla meşgul olmadım
Habs ü tazyîkın dahi envâını gördümse de
Hamdülillâh kendi vicdânımda mes'ûl olmadım

5

Her cihetçe hâlimizden beli istikbâlimiz
Sözlerimden asrın icraâtını zem çıkmasın
Ehl-i vicdânın aceb mi habse mahkûmiyyeti
Maksad, istikbâle bir nâmuslu âdem çıkmasın

6

Kabrimi kimse ziyâret etmesin Allah için
Gelmesin reddeylerim billâh öz kardaşımı
Gözlerim ebnâ-yı âdemden o rütbe yıldı kim
İstemem ben Fâtiha tek çalmasınlar taşımı

7

Vükelâ kabrine heykel dikelim şöyle yazıp
Ki: "Bunun hâl-i hayâtında yeri münhal idi
Sanmayın yevm-i vefâtında bilindi kadri
Sağlığında yine bu böylece bir heykel idi"

LÂZIMSA

Dolaş bâb-ı hükûmette, bulunursa yâd lâzımsa
Mezâristana git bir işde ancak dâd lâzımsa

Terakkî maksadınsa şimdi bir câsûs-ı kâbûs ol
Hafiyye nâmın olsun bir şerefli ad lâzımsa

Büyükler evlerinden başka bin kârhâne yaptırdı
Utanma sen de bir meyhâne yap îrâd lâzımsa

Halâsa çâre yoktur âh-ı mazluma kulak verme
Dayan bir tekme sen de zevk için feryâd lâzımsa

.....
Ne rütbe ahz-ı rüşvet asrımızda bir şikâr oldu
Yeter ehl-i hükûmet millete sayyâd lâzımsa

Rakîbinden mukaddem davranıp birkaç kuruş kıstır
Polislerden eğer bir yerde istimdâd lâzımsa

Dilersen hoş geçinmek vaktini gâyet edebsiz ol
Bırak mazlumu koş zâlim için imdâd lâzımsa

Açıp salnâme'yi miskinleri bir bir temâşâ et
Nişanlı birtakım hayvanları ta'dâd lâzımsa

Görürsen bir hamiyyet-mendi jurnal ver aleyhinde
"Uyurken düş görüp küfr etti" de isnâd lâzımsa

.....
Maâriften eser yok, cehlde geçtik Ebu-Cehl'i
Müheyyâyız cehâletçün eğer üstâd lâzımsa

.....
Sakın mahren konuşma mahreminle kendi hânende
İçinden çek velev "lâ-havle" olsun yâd lâzımsa

.....
Emanettir vatan Allaha hürriyet ne lâzımdır
Hemen icrâ-yı zulm et durma istibdâd lâzımsa

.....
Sakın gündüz içip de selb-i râhat eyleme Eşref
Şürû et sâat on birde meye mu'tâd lâzımsa

HAKKI BEY

1

Ne sâfi bâdesi ne gerdiş eyler câmı kalmıştır
Harâbâtın miyân-ı mey-keşanda nâmı kalmıştır

Nizâmından eser yok kârgâh-ı kevn ü imkânın
Heman ancak sipihrin devr-i bî-ârâmı kalmıştır

Bu bâg-ı bekanın mahvolub ârâyişi hayfâ
Güle zagan ü serve bûm-ı şûm-endâmı kalmıştır

Dıraht-ı bâg-ı irfânı nemâdan men'edüb devran
Nihâlinde ne puhte meyvesi ne hâmı kalmıştır

Yıkub mahveyledi seyl-i hâvâdis büsbütün Hakkı
Ne dârı var sarây-ı ayşimin ne bâmı kalmıştır

2

Gönlümü etti humar-ı aşk-ı canân sergiran
Sun peyâpey sakıya cam-ı şerab-ı erguvan

Ben gidersem mahv olur âlemde resm ü rah-ı aşk
Dil yoğ olursa kalır şahs-ı cünun bî-hanüman

Berk-i ra'd-âvâz-ı efgânımla inler kûhsar
Hüzn-i ruy-i kehrüba rengimle ağlar rağferan

Hâne-i ağyarden gayre tenezzül eylemez
Bir hümadır ol peri amma ki süflî-aşiyan

Hakkı'yım ol bülbül-i destanserây-ı ma'niyim
Kim gelür nazmım ile vecde hezar-ı gülsitan

FITNAT HANIM

Nigâh-ı merhamet kıl âşık-ı bîmâre gel cânâ
Lebinden can bağışla nâz ile güftâre gel cânâ

Cemil olsun görüb zülfün benefşe ruhların güller
Döküb ruhsarına kâkülleri gülzâre gel cânâ

Beca it lütf-ı mehrin pîrev olma çerh-i geçgerde
İdüb uşşaka cevr itme kerem ağyâre gel cânâ

Yolunda pâyimalin olmak ister ar'ar ü şimşad
Çemende kamet-i bâlâ ile reftâre gel cânâ

Harab eyler cihanı serteser âşub-ı fitneyle
Kerem kıl verme ruhsat gamze-i mekkâre gel cânâ

Terahhum it tabib-i âşıkansın Fıtnat-ı zârın
Dil-i bîmarına lutfeyle kıl bir çare gel cânâ

HERSEKLİ ARİF HİKMET

1

Hevâ-yi aşkdan ey dil kelâl gelmedi mi
Kuva-yi hahişine ihtilâl gelmedi mi

Ne anladın bu siyah perde-i alâikten
Cihan dü çeşmine zıll ü hayâl gelmedi mi

Gel ey hüma-yi kûy-i yare pervâz et
Bu dam ü daneden artık melâl gelmedi mi

Gönül firak ile bîtab-ı hayret oldu henüz
Zeman-ı va'de-i lûtf-ı visâl gelmedi mi

Cihanda merd-i haberdârı görmedik Hikmet
Bu dehre yoksa bir ehl-i kemâl gelmedi mi

2

Yok mu bir ârâmı aşkın çeşm-i giryânım gibi
Durmayub tuğyân eder eşk-i firâvânım gibi

Cebhe-i dildârda ey turra-i jûlîde-mû
Sen de mi târâc oldun akl ü sâmânım gibi

Derd-i aşkın sîneden etmez kabûl-i infikâk
Cây-gîr olmuş gönülde nûr-ı îmânım gibi

Nâ-pezîrâ-yı imâret bu harâb-âbâdda
Var mı bir virâne âyâ kalb-i virânım gibi

Hikmetâ geçmem yine sevdâ-yı vasl-ı yârdan
Çâk çâk olsa giribânım da dâmânım gibi

3

Sanki geldim de ne buldum bu harb-âbâde
Bezm-i gamda bana hûn-ı ciğer oldu bâde
Her gün enva'-ı belâ türlü cefâ âmâde
Âleme geldiğime ben de peşîmân oldum

Çekemezken bu kadar çille-i germ ü serdi
Feleğin derdi unutturdu bana her derdi
Geldiğim âlem-i bâlâ ne mübârek yerdi
Niye bu hâk-i mezellette perîşân oldum

Görmeden bu günü vaktiyle ölenler gülsün
Gül gibi hâk-i mezâre dökülenler gülsün
Ben yine ağlayım âlemde gülenler gülsün
Ben bu gam-gâha gelirken bile giryân oldum

Kırdı fanûs-ı ümîd ü emeli seng-i kaza
Ağlarım gûşe-i mihnette garîb ü tenhâ
Bir taraftan eser-i mihr ü vefâ nâ peydâ
Her taraftan hedef-i nâvenk-i udvân oldum

4

Hırka berdûş-ı feragız tarik-i seccâdeyiz
Na-murad-ı âlemiz amma mürid-i bâdeyiz

Neş'e-i hüsn-i ezeldir gayet-i maksûdumuz
Mest-i aşkız sanma kim hayrân-ı ruy-ı sâdeyiz

Kesretinden âlemin kat-ı nigâh etsek n'ola
Şahed-i halvet-serây-ı vahdette dildâdeyiz

Farığız hengâme-i hicr ü visal ü yârdan
Arif-i mana-yı aşkız başka bir sevdâdeyiz

Sine-i mecrûhumuzdur tâ ebed amac-ı aşk
Tir-i takdirât-ı yâre herzaman amâdeyiz

Olmuşuz biz aşk ile âzade-i hafv ü reca
Sanma kim Hikmet gam-ı endişe-i ferdâdeyiz

İZZET MOLLA

1

Sana ne eyleyeyim n'işleyim aman a gönül
Benim de halimi sen eyledin yaman a gönül

Nedir bu ah ü figanın nedir bu nalelerin
Bana da derdini etmez misin beyan a gönül

Alub seni gideli görmedim o âfeti ben
Görüb de söylememek eylemem inan a gönül

Yan imdi âteş-i aşka sen istedin buldun
Nasihat eyler idim sana her zaman a gönül

Hezar-ı zârdan al tesliyet biraz bari
Gel eyle İzzet ile azm-i gülsitan a gönül

2

Gerçi sabr et diyemem âteş-i hicrandır bu
Var ise sabrın eğer vasldan âsandır bu

Hârını gül gülünü hâr görendir âkıl
Zağ eder bülbülünü başka gülsitandır bu

Ben usanmam gözümün nuru cefadan amma
Ne kadar olsa cefadan usanır candır bu

Çerha tesir eden ey meh sana etmez mi eser
Hazer et ah-ı dil-i sine-i suzandır bu

Merkez-i daire-i Pîrde dur ey İzzet
Bir gün elbette döner başına devrandır bu

3

Bir yâre açtı sineme kim yâre söylerim
Sabreylerim ne yâre ne ağyâre söylerim

İdbar-ı taliimdir eden bîvefâ seni
Ey meh gücenme çarh-ı sitemgâre söylerim

Ateşli ah etme derim ah eder gönül
Sabrım yanarsa bir gün anı yâre söylerim

Bir yâr dahi sevmeğe yoktur tahammülü
Artık yeter yeter bu dil-i zâre söylerim

Şâhım zekât-ı hüsnünü İzzet fakîre ver
Şayan-ı merhâmet sana biçâre söylerim

4

Bülbül yetişir bağrımı hûn etti figanın
Zabteyle dehânın

Hançer gibi deldi yüreğim tîg-i zebânın
Tesîr-i lisanın

Ah eylemeğe başladın âyâ bu ne hâlet
N'olsun bu harâret

Bilmem yine bir derdi mi var bülbül-i cânın
Ol mürg-i nihânın

Ah etse n'ola bülbül-i dil meşhedim üzre
Tâ mahşer olunca

Çok çekti gam-ı hârını gülzâr-ı cihânın
Bu bâğ-ı fenânın

Ben uğramışım zannım odur illet-i aşka
Hiç eyleme şübhe

Bir fâidesi olmadı zîrâ hükemânın
Tedbîr-i devânın

İzzet ne şeker çiğnedi tûtî gibi bilmem
Açmış yine bir söz

Reşk ile sulandı yine ağzı şuarânın
Sınıf-ı fusehânın

LESKOFÇALI GALİB

1

Eşkim ki derd-i aşk ile seylân olub gider
Her katre-i keminesi tufan olub gider

Olmuş karini mihr-i cemalin ki ta be-haşr
Hurşid û mah o şevk ile rahşan olub gider

Seyr et o tıfl-ı kebk-hıram-ı melâhati
Gittikçe hüsnü âfet-i devrân olub gider

Çektikçe tîg-i çeşmini uşşâka Cebrail
Tâ arşe bîm-i can ile lerzân olub gider

Ol kim çerağ-ı dağ-ı dilin meş'al eylemez
Zulmet-feza-yı haşre hirasan olub gider

Ol çeşm-i terde eşk-i nedâmet ki cûş eder
Seylâberîz-i dûzah-ı isyan olub gider

Galib dilinde şevk-i mezak-ı cihan henüz
Ömrün diyar-ı merge şitâban olub gider

2

Murg-i gülşen-sûz-ı aşk ol âşiyânın kalmasun
Âlem-i bâlâya pervâz et nişânın kalmasun

Aşk ile mahv eyle cürm ü tâatin tâ rûz-i haşr
Keffe-i mîzâna bir bâr-ı girânın kalmasun

Arzû-yı vasl ile cismin nizâr et şöyle kim
Bâr-ı hasret çekmeğe tâb ü tüvânın kalmasun
Mahvolub kıl sûziş-i aşk ile fasl-ı müddeâ
Âlem-i ferdâya bahs ü imtihânın kalmasun

Tîg-ı cevr ile helâk et her nefes âmâdeyim
Ey kazâ bir can için tâ imtinânın kalmasun

Na't-i hüsnün şöyle i'câz eyle kim tâ haşre dek
Şîve-i güftârdan Galib zebânın kalmasun

LEYLÂ HANIM

1

Yârin âşıklar ile ülfeti pek güçtür güç
O peri vahşidir ünsiyyeti pek güçtür güç

Sakın aldanma gönül va'd-i visâl-i yâre
Sonra derd ü elem ü mihneti pek güçtür güç

Beni afv eyle eğer meclise girdiyse rakib
Çekemem doğrusu şu sıkleti pek güçtür güç

Ders-i aşkı açalım dersini vâiz kapasın
Zâhidin bârid olur sohbeti pek güçtür güç

Sohbeti yâr ile de pekçe uzatma Leylâ
O peri vahşidir ünsiyyeti pek güçtür güç

2

Feryâdımı gördükçe benim ey gül-i râ'na
Gûş etmedin aslâ
Hâk-i rehine düşse n'ola âşık-ı şeydâ
Ey kâmet-i bâlâ
Mahfîce efendim bu gece eylesek işret
Pek cânıma minnet
Kâdir değilim hâlimi arzetmeğe amma
Yaktın beni cânâ
Rahmeyle banâ âteş-i aşkınla kebâbım
Sermest ü harâbım
Teskîn edemez âteş-i aşkım yedi deryâ
Yok fâide zira
Kâr eyledi cevrin dile ey gamzesi hunhâr
Gel olma cefâkâr
Gel meclise zevk eyleyelim bir gece tenhâ
Bir sen biri Leylâ

LEYLÂ SAZ

1

Aks-i hüsn-i yar çeşm-i biferden geçer
Fülh-i gevherdir o gûya Bahr-i Ahmer'den geçer

Yekten olmak isteyen ol gül bedenle ey gönül
Pireden veş sinesin çak eyleyüb serden geçer

Bak bu lûbet-i gâh-ı dehrin ruz u şeb mihr ü mehi
İki tıfl-ı nazenindir sanki çenberden geçer

Kametin seyreyleyen Tuba'ya eyler mi nigâh
Lâ'l-i can-bahşın emen elbette kevserden geçer

Sanma tesir eylemez Leylâ o sengin tıynete
Naveg-i ah-ı derûn pülad ü mermerden geçer

2

Nesi var sanki şu dehrin eleminden başka
Nesi var kahr ü azab ü siteminden başka

Yarı canım diye pür rahm ü vefa sandığımın
Görmedim lûtfunu va'd-i kereminden başka

Runüma olmadı ayine-i pür jenk-i hayat
Bana bahtım ile tesir-i gamından başka

Neşvedar olmadı gönlüm feleğin bezminde
Kalmadı çekmediğim cam-ı ceminden başka

Dilberimde şu cihan bağını gördüm geçtim
Sevmedim bir çiçeği gonce feminden başka

Duymaz oldum bu tarab-gâh-ı emelden bir ses
Kırılan saz-ı dilin son negaminden başka

Beni peyrevliğe teşvik iden olmaz Leylâ
O sühan saz-ı Nazif'in kaleminden başka

MUALLİM FEYZÎ

1

Sâkıyâ boş koma peymânemizi
Neş'elendir dil-i mestânemizi
Açıver sohbet-i cânânemizi
Neş'elendir dil-i mestânemizi

Alıver sâz ü rebâbı eline
Tâ ki kanun-u mahabbet biline
Dokun uşşâkın aman bamteline
Neş'elendir dil-i mestânemizi

Bezm-i ahbâbı ferahnâk edelim
Sîneden sûz-i dili pâk edelim
Câme-i sabrımızı çâk edelim
Neş'elendir dil-i mestânemizi

2

Bahâr mevsimi geşt ü güzâr mevsimidir
Gönül biraz gezüb eğlen bahar mevsimidir

Durub benefşe gibi muntazır boyun bükelim
Mesîrelerde mülâkat-ı yâr mevsimidir

Yayıldı dâmen-i sahrâya âhüvân-ı bihişt
Kemend-i şevk ü hevesle şikâr mevsimidir

Nasıl bu ömr-i azîzi akub gider görelim
Kenâr-ı âb-ı revanda karar mevsimidir

Bir elde sâgar-ı mey diğer elde defter-i şi'r
Terennüm-i gazel-i âbdar mevsimidir

Bırak şu medresenin köhne peykesin molla
Serîr-i meykedeyi ihtiyâr mevsimidir

MUSA KÂZIM PAŞA

Zülf-i sümbül-tâbının başımda sevdâ-hâbı var
Düşmüşüm bir dâma kim bin halka-i girdâbı var

Her taraf meyhânedir aşk ehline fasl-ı bahâr
Lâleden peymâne şebnemden şarâb-ı nâbı var

Zâhir ü bâtın yüzündür kıble-gâh-ı ehl-i aşk
Câmi'-i hüsnün dü ebrûdan iki mihrâbı var

Olmamak mümkin midir diller rübûde zülfüne
Her şikene-i târının pîçîde bin kullâbı var

Bana sor zâhid ne bilsin hürmet-i câm-ı lebin
Her işin ehl-i vukufu herşeyin erbâbı var

Gamzesinden istedim bir ok dil-i sad-pâreme
Her birinin dedi can üstünde bin ahbâbı var

Açma zülfün bana Mecnun gibi ey Leylî-nigâh
Ben perîşânım anın cem'iyyet-i esbâbı var

Subh-ı vasla çıkmanın Kâzım tarıykı yok gibi
Dûzah-ı şâm-ı firâkın ol kadar ahkabı var

MUALLİM NACİ

1

Çalıştı gerçi zeban kalbe tercemân olalı
Beyane sığmadı aşkın belâ-yı cân olalı

Benim kadar kime suz-efken oldu âteş-i aşk
Şu ateşîn küre insan için mekân olalı

Terennümatı hazin olmasın mı bülbülümün
Hazane döndü baharım gülüm nihân olalı

Bahare kim bakıyor âh ey nihal-i revan
Gamınla gözyaşı hemreng-i ergüvân olalı

Sada-yı aşk huruş-aver oldu âlâka
Tatibatım heyecan bahş-i âşıkân olalı

2

Nedir o nevha şu virânenin civârında
Dokundu hâtırıma hâl-i inkisârında

Değil garîb bulunsam müdâm mest-i harâb
Misâfirim vatanın bir harâbezârında

Havâda yaprağa döndürdü rüzgâr beni
Hazâna muntazırım ömrümün bahârında

Ederse dil yeri vardır vedâ-ı mülk-i vücûd
Garîbe yer bulunurmuş adem diyârında

Karâr-yâb olamam gerçi mest-i serşârım
Hased o rinde ki âsûdedir mezârında

Gönül o nevsefer-i nûr-tal'atın Naci
Yanar kıyâmetedek nâr-ı intizârında

3

Bâb-ı ihsânın girilmez bir celâlet bâbıdır
Halka-yı zülfün çıkılmaz bir belâ gird-âbıdır

İftirâkın faslını yazdıkça eyler dil enîn
Kilk-i hüzn-engîz gönlüm sâzının mızrâbıdır

Sînemi bir cûşiş-i dâimle bî-ârâm eden
Ben de bilmem hangi hammârın şerâb-ı nâbıdır

Gamzeler her bir bakışta kasd-ı cân eylerse de
Şekve-hân olmam o ebrûlar rızâ mihrâbıdır

Gözlerim Naci nasıl bîgâne-yi hâb olmasın
Gözlerinden gördüğüm yârin tegâfül hâbıdır

4

Gönlüme sâkîyi mi'mâr eyledim mey-hânede
Allah Allah Kâ'be i'mâr eyledim mey-hânede

Ol kadar çaktım ki tersâ-zâdegânın aşkına
Berke döndüm neşr-i envâr eyledim mey-hânede

Merkez-i feyzimde oldum müstekâr hurşîd vâr
Encüm-i akdâhı seyyâr eyledim mey-hânede

Kâ'be-yi kûyun anub nûş ettiğim sâgarları
Zemzem-i eşkimle ser-şâr eyledim mey-hânede

Gel de cûş-â-cûşunu seyr eyle Mes'ûdi'lerin
Başka bir âlem bedîdâr eyledim mey-hânede

5

Nişanlı Kız

Tepeden nasıl iniyor bakın
Şu kızın nişanlısı şanlıdır
Yaradan nazardan esirgesin
Koca dağ gibi delikanlıdır

Fese bak fese ne güzel de al
Ne de hoş belindeki morlu şal
Demedim ya ben sana bak da kal
O kadar da bakma ziyanlıdır

Ne kadar kızardın aman aman
Neden öyle başına çıktı kan
Beri gel bayılma kızım heman
Yüreğin de pek helecanlıdır

Yakışıklıdır seviyor cihan
Anı ben de pek severim inan
Benim olsa bâri şu kahraman
Olamaz ne çâre nişanlıdır

Ne darıldın Ahmet'in oynaşı
Darılır mı adama kardaşı
Sana benziyor şu dağın başı
Ne zaman bakılsa dumanlıdır

Somurtup oturma darıl da git
Bizi ihtiyara şikâyet it
Beni istemekte olan yiğit
Daha şanlıdır daha anlıdır

MÜTERCİM ÂSIM

1

Mey içüb gerd-i kederden dilini sâf eyle
Ruh-ı dilber gibi âyîneni şeffâf eyle

Gerçi rindân-ı safâ-pervere hürmet lâzım
Sâkiyâ liyk demem bâdeyi isrâf eyle

Bu kirişme bu tegafül bu nigâh ü bu edâ
Beni öldürdü a kâfir yeter insâf eyle

Gitme ey şâh-süvârım yalınız seyrâna
Uğur olsun yoluna bendeni irdâf eyle

Aramam gayrilere cevr ü cefâ eylediğin
Derdmend Âsım'ı tek mazhar-ı eltâf eyle

2

Nice bir hidmet-i mahlûk ile mahzûl olalım
Sâil-i Hak olalım nâil-i mes'ûl olalım

Akalım pâyine bir bahr-i hamiyyet bulalım
Sıla-i himmetine mâ gibi mevsûl olalım

Biz de sûret verelim kendimize kabil ise
Girelim ehl-i safâ bezmine makbûl olalım

Getir ey sâki yeter eyledin işgal bizi
Bir zaman da mey-i bî gaş ile meşgul olalım

Kalmadan hâk-i mezellette heman ey Âsım
Azim-i sûy-i semâ-sây-i Sitanbûl olalım

NEVRES-İ CEDİD

1

Sinemde ger müessir bir dud-ı ah olaydı
Ruhsarını yakardım ger gökte mah olaydı

Evvel senin elinden şekvaya ben giderdim
Âlemde âşıkane bir dâdhah olaydı

Zülfün görenlerin hep bahtı siyah olurmuş
Tek zülfünü göreydim bahtım siyah olaydı

Olmazdı kalb-i mahzun tâ böyle zâr ü mecnun
Çeşmin kılaydı efsun zülfün penah olaydı

Ömrüm içinde senden ger bir vefa göreydim
Razı idim gamınla ömrüm tebah olaydı

Güçmüş murada ermek Nevres vefa yolundan
Ey kâş kûy-i yare bir başka rah olaydı

2

Nice karar kılsın dil ey nigâr sensiz
Sensiz karar müşkil müşkil karar sensiz

Etmez hayal-i sünbül sensiz hezar bülbül
Fasl-ı hazandır ey gül fasl-ı bahar sensiz

Bir sor dil-i hezarı kim kalmadı kararı
Çeşminden oldu cari bin cuybar sensiz

Sensiz dil-i mükedder etmez hayal-i sagar
Gül gülmez ey gül-i ter ötmez hezar sensiz

Ah eylemekde mahım yokdur benim günahım
Yaktı sipihri ahım bî-ihtiyar sensiz

Nevres gamınla ağlar seylâb-ı eşki çağlar
Hasretle sine dağlar leyl ü nehar sensiz

3

Senden bilirim yok bana bir fâide ey gül
Gül yağını eller sürünür çatlasa bülbül
Etsem de abestir sitem-i hâra tahammül
Gül yağını eller sürünür çatlasa bülbül

Ellerle o zevk etti ben âteşlere yandım
Çektim o kadar cevr ü cefâsın ki usandım
Derlerdi kabûl etmez idim şimdi inandım
Gül yağını eller sürünür çatlasa bülbül

Senden güzelim çâre bana kat'-ı emeldir
Etsen dahı ülfet demem ellerle haleldir
Agyâr ile gezsen de gücenmem ki meseldir
Gül yağını eller sürünür çatlasa bülbül

Gördüm açılırken bu seher goncayı hâre
Sordum n'ola bu cevr ü cefâ bülbül-i zâre
Bir âh çeküb hasret ile dedi ne çâre
Gül yağını eller sürünür çatlasa bülbül

Bigâne-edâdır bilir ol âfeti herkes
Ümmîd-i visâl eyleme andan emelin kes
Bîhûde yere âh ü figan eyleme Nevres
Gül yağını eller sürünür çatlasa bülbül

OSMAN ŞEMS

1

Benim şu derdli gönlüm çok belâdan arta kalmıştır
Ki gûyâ vâkıât-ı Kerbelâ'dan arta kalmıştır

Aceb bir üsthandır üsthân-ı cism-i bîmârem
Ki çok anka-yı kaf-ı ibtilâdan arta kalmıştır

Lıtâm-ı lezzet-i keçkul-i dünyaya tama' kılma
Nice deryûzegar pây-ı gedâdan arta kalmıştır

Murassa' tâc-ı şâhî olsa da ger ser-fürû etme
Mezellet hâki içre bir kâfâdan arta kalmıştır

Değil feyz-i cedîd ol mey ki içtik aşk deyrinde
Bize ol cur'a mestân-ı Hudâdan arta kalmıştır

Aceb kerbansarâdır külbe-i ahzân-ı dehr ey Şems
Nice bir âdem-i hikmet nümâdan arta kalmıştır

2

Derdimiz dildâra söylenmiş devâ söylenmemiş
Mâcerâ söylenmiş amâ müddeâ söylenmemiş

Alem olmuş mübtelâsı söylenilmiş nâm-ı aşk
N'olduğu mâhiy'-i aşkın mutlaka söylenmemiş

Dâstân-ı aşk ile dolmuş kitâb-ı mümkinat
Ben gibi bir âşık-ı pür ibtilâ söylenmemiş

Ben dedim şem'-i şebistânın lisânından anı
Kalmış ise aşk-ı Hak'da câbecâ söylenmemiş

Vasfolunmuş zâhidin takvâ vü fakr ü fâkası
Söylenilmiş bûryâsı bu riyâ söylenmemiş

Geçtiği Şems'in denilmiş atlas-ı eflâkten
Kûhl-i ayn-ı rü'yet olmuş tûtyâ söylenmemiş

PERTEV PAŞA

Gülşende yine meclis-i rindân donansın
Gül devridir elde mey-i gülgûn dolansın
Biz zevk edelim câm-ı cemin ağzı sulansın
Ol gonce-i sermest sabah oldu uyansın
Âyîne-i mül gül yüzünü görsün utansın

Nergis nigeh-i çeşm-i siyeh-mestine hayran
Sünbül şiken-i perçim-i serbestine hayran
Şâh-ı gül-i ter sâgar-ı derdestine hayran
Ol gonce-i sermest sabah oldu uyansın
Âyîne-i mül gül yüzünü görsün utansın

Olduk bu gece biz bize ney mey ile demsâz
Mey derdime mahrem idi ney âhıma hemrâz
Pertev edelim bülbül ile nâğmeye agâz
Ol gonce-i sermest sabah oldu uyansın
Âyîne-i mül gül yüzünü görsün utansın

ŞEYH VASFÎ

1

Bî karâr eyler hezâr-ı zârı feyz-i nev-bahâr
Neşvedâr eyler dil-i gam-hârı feyz-i nev-bahâr

Levhaşallâh zühre-i zehrâ-yı gûnâgûn ile
Pek güzel ziynetliyor eşcârı feyz-i nev-bahâr

Bak nasıl tarsîa himmet eyliyor her subh-dem
Cevher-i şebnem ile ezhârı feyz-i nev-bahâr

Her varakta müncelî nûr-ı bedî-i ma'rifet
Cezbedâr eyler ülül-ebsârı feyz-i nev-bahâr

Vasfîyâ rûy-ı zemin olmakta mahsûd-ı İre
Pür tarâvet etmede gülzârı feyz-i nev-bahâr

2

Nev-bahârın başkadır te'sîr-i feyyâzânesi
Cilvegâh-ı şâdmânidir hezârın lânesi

Veşk-bahş-ı Beyt-i Ma'mûr oldu sertaser bugün
Bir perînin şem'-i aşkiyle gönül kâşanesi

Nâzenînân-ı zamânın işvesi pek başkadır
Dil nasıl olmaz görünce bunların dîvânesi

Nâzı magbût-ı melâhat gamzesi sehhâr-ı aşk
Aldı aklım ol perî âyâ kimin cânânesi

Şîve-i güftârıma dil-dadedir erbâb-ı dil
Vasfîyâ üslûb-ı eş'ârın budur şâhânesi

ŞEYHÜLİSLÂM ARİF HİKMET

1

Agyar ile o serv hırâmân olur gider
Ömrüm dahi yanınca şitâbân olur gider

Berk-i gül ile kûyunu kens etmeğe nesîm
Gördüm seherde şevk ile pûyân olur gider

Gördüm o serv-kametin ardınca âşıkan
Mânend-i sâye hâk ile yeksan olur gider

Dil nâmına nihân idi sînemde bir şerer
Aşk-ı ruhunla âteş-i sûzân olur gider

Câdû-yı zülf-i kâferi bilmem ne sihr eder
Baktıkta akl ü hûş perîşân olur gider

Ârif fütâdegân-ı bevâdî-i hasreti
Hemçün derâ-yı kâfile nâlân olur gider

2

Seyl-i eşkim edelden gözde deryâlar gibi
Yâreden sad yâr açıldı dilde sahrâlar gibi

Sâyeveş pâ-mâlin olsun âşık-ı üftâdeler
Serv-i nâzım sen salın bâğ içre tûbâlar gibi

Kametin bir mısra-ı berceste-i dîvân-ı aşk
Nâz ü işve münderiçdir anda ma'nâlar gibi

Tab'-ı sâfî-tıynetin âyîne mi Hikmet aceb
Kilk-i nazmın nutk eder tûtî-i gûyâlar gibi

TÜRK GALİB

1

Yaz günü insana can yoldaşıdur sivrü sinek
Muzur heyvanlarının hep başıdur sivrü sinek

Gövdemü dişleyüşün hem acıdur hem gabarur
Say ki guyruk urunun gardaşıdur sivrü sinek

Uflaz emme sesi ağızda ağu vardalasa
Gılk uyuz denlü ne mırdar gaşudur sivrü sinek

Heç ırulmaz gece eğlendürü sazlar çalarak
Gayfelerde garibün haldaşıdur sivrü sinek

Dünügün dilleşürüz köyde bununla Galüb
Yaz günü insana can yoldaşıdur sivrü sinek

2

Yaz geldi şükür bak yine çillendi höyükler
Fik fik ötüşürler uçuşurlar ibübükler

At eşşeğe eşşek ata garman garuş oldu
Gök kubbeyi gümletdireyor dağda kölükler

Sesle bi çügez can gulaguyla ne guyakdur
Can koymadı gövdemde davullarla düdükler

Gar gurduna benzer soğuğu eslemez emmi
Gışda otururlar çatur altında yörükler

Eyan çağurunca hele bi varma da gor bak
Halka dakarak boynuga it denlü sürükler

Varsun yimesün Niğdelü Galüb gara manca
Ağzın dadunu hiç ne bilür öyle hödükler

3

Hak hak deyü erden çağuran hep ala gazdur
Heyvan kümesinde bulamam böylesün azdur

Vız vız ötüşü gönglümü eğlendürü uflaz
Yaz günlerü de sivri sinek teyfe bi sazdur

İt denlü dalarsa bacağun gızma ses etme
Gökçen gızın etdükleri oğlan sana nazdur

Gış getdü guneş gızdu göğerdi goca dağlar
Kezban çimlüm gölde seninle heva yazdur

Galüb çok öğüd çok nasafat eyledük emme
Ses eslemez oldu goca Türk pek yarmazdur

4

Bak sevdücegüm Kezban'ın on dört yaşı vardur
Guzgunu siyah beneri hem de gaşı vardur

Gerdanluğunu boynuna dahmış mavu boncuh
Gan gırmızı barnahta yüzügün daşı vardur

Han denlü açuhtur gapusu eyan ağanın
Dünya yise bitmez berekâtlu aşı vardur

Heç böyle gonuh dertlüsü yohtur bu şehürde
Ekmek yir evünde gatı çoh oynaşı vardur

Bir top bezi sarmış goca bir püskül oğarmış
Galüb kirizin gubbe gadar bir başı vardur

YENİŞEHİRLİ AVNİ

1

Hûn-ı ciğer olsak da kef-i câna dökülsek
Sonra kadem-i hazret-i canâne dökülsek

Seylâbe-i tufan-ı kaza vü kader olsak
Ateşkede-i pür tef-i hicrâna dökülsek

Ateş kesilir dürr-ü semin ceyb-i sedefte
Bu tab-ı ciğersuz ile ummâna dökülsek

Sahba-yı hurûşan gibi minâ-yı felekten
Tâ haric-i humhane-i imkâne dökülsek

Avni biziz ol şule-i seyyale-i dil kim
Nirâna döner ravza-i rıdvâna dökülsek

2

Yâre fâş et râzını ammâ zebânın duymasun
Güft ü gûy-ı vuslatı rûh-ı revânın duymasun

Şöyle bîhûş ol kemâl-i mest-i vuslatla kim
Yâr âguşunda yatsın cism ü cânın duymasun

Öyle mest ol yâd-i yâr ile dem-i âhırda kim
Darb-ı tîg-ı merki cism-i nâ-tüvânın duymasun

Küşte-i aşk ol velikin öyle bî-rûh olma kim
Zevk-ı pâ-bûs-ı nigârı üstühânın duymasun

Reng ü bûdan telh ü şîrinden olub âsûde-his
Avniyâ bir bâde nûş et kim dehânın duymasun

3

Cevher-i cansın letâfet ma'den olmuştur sana
Nakd-i ömrümsün ki sînem mahzen olmuştur sana

Gün gibi tenvîr eder bu nükteyi şems-i ruhum
Matla'-ı mihr-i kıyâmet revzen olmuştur sana

Târ ü pûd-ı pertevinden âftâb-ı iffetin
Bir alev îcâd olunmuş dâmen olmuştur sana

Hak seni ızhâr için bir rûh tasvîr eylemiş
Sonra gül-berk-i hayâ pîrâhen olmuştur sana

Reng-i gül-bû-yı semen rûh-ı revan nûr-ı basar
Birbiriyle etmiş âmîziş ten olmuştur sana

Ferve-i semmûrda mir'ât-ı cismindir iyan
Âb-ı hayvansın ki zulmet mesken olmuştur sana

Nûr-ı subh-ı gülşen-i cennet beyâz-ı çeşm-i hûr
Şîr ü şekerle karışmış gerden olmuştur sana

Nûrdan bir gülsün ey ser-mest-i âteş-rûy kim
Avnî-i zârın hayâli gülşen olmuştur sana

4

Rişteye döndürdün ey gam bî-vücûd ettin beni
Kâle-i derd ü belâya târ ü pûd ettin beni

Allah Allah ey sanem bilmem ne sihr ettin ki sen
Mest-i hayretle mecbûr-ı sücûd ettin beni

İstemem yârimle Cibrîl'in bile yâr olduğun
Ey gönül fart-ı mahabbetle hasûd ettin beni

Geh tecellî-saz olursun gâh edersin istitâr
Ey perî dîvâne-i gayb ü şühûd ettin beni

Evc-i istiğnâda ben Cibrîl'e hem-pervâz idim
Hatt ü hâlinle giriftâr-ı kuyûd ettin beni

Sihr-i güftâr ü dehân-ı yâr ile ey hayret âh
Gafil-i endîşe-i bûd ü nebûd ettin beni

Perde-i eflâkten Avnî gibi geçtim ve liyk
Ey lehîb-i nâr-ı dil mânend-i dûd ettin beni

XX. Yüzyıl

ADANALI ZİYA

1

Nezâket-i beden nedür gönülde rikkat isterim
Ben ağlarım o handever bu hale dikkat isterim

Gül-i melîh-i sâde-dil kemîn-i fitneden çekil
Cihân şu bildiğin değil biraz dirâyet isterim

Bırak rakıybe neyleri kır at başında neyleri
Ben istemem bu şeyleri seninle ülfet isterim

Sen iste isteme beni ben öyle isterim seni
Ne gül ne mül ne yek-tenî ne bûy-ı minnet isterim

Riyâ adüvv-i ekberim Ziyâ taş olsa pisterim
Ulüvv-i himmet isterim ulüvv-i himmet isterim

2

Nedir bu dâğ-ı esâret niçin bu kayd-ı elem
Behişt-i âlem-i hürriyyeti düşün âdem

Ne buldun ayrılamazsın aceb şu varlıktan
Ki dehşet etmede ilka sana sadâ-yi adem

Yazık değil mi ki zîr-i sehâb-ı zulmette
Şu hâl-i vehm ile yaksın bizi sevâik-i gam

Bırak tereddüdü hem-râh-ı ittihâd olalım
Cihân-ı rûşen-i hürriyyete güşâde-alem

Resen-be gerden-i aşkım asılsam eylemem âh
Kefen be dûş-ı cünûnum ölüm nedür bilmem

HAMAMİZÂDE İHSAN

1

Gehi ruhsâra dökül gâhi girîbâna dökül
Dökül ey zülf-i siyeh sîne-i uryâna dökül

Ömr-i cârîmin olub peyrevi ey sâgar-ı aşk
Durma serşâr-ı safâ tâ harem-i câna dökül

Açıl ey gonce-i gülzâr-ı bahâ handân ol
Saçıl ey eşk-i revan saha-yı dâmâna dökül

Durmayup eyle tazallüm yine ey âh-ı bülend
Varak-ı bâd-ı hazân ol reh-i cânâna dökül

Cereyân etmede dilden dile eşvak İhsan
Cûş edüb sen de bu ummandan o ummâna dökül

2

Eşk-i hasret gözlerimden tâ be dâmân serpilir
Nahl-i ümmîdim büyür şâdan hırâman serpilir

Cûş eder gönlüm döner peymâne mey zîzân olur
Rakseder dâman bu sevdâdan girîban serpilir

Sîne uryan dîdeler mahmûr kâküller çözük
Mest ü bî-pervâ düşer sînemde cânan serpilir

Can be leb lâ'l-i leb ü ruhsârı bûs ettikçe ben
Câme-hâb-ı vasla ezhâr-ı gülistan serpilir

Hâk-i pây-i yâre İhsan müjde-i teşrîf için
Nakd-i îman cevher-i şeh-dâne-i can serpilir

MECDÎ

1

Şu'le salmış rûhuna envâr-ı Mevlâ reng reng
Nûr-ı kudsiyyet cemâlinden hüveydâ reng reng

Mazhar-ı nûr-ı nigâhın olduğum gündenberi
Sîneden pertev-feşandır nâr-ı sevdâ reng reng

Aşk-ı feyyâzın fürûgundan mehâsingâh olub
Safha safha gülşen oldu dilde peydâ reng reng

Sînedir Hakkın hakıykıy şu'legâh-ı akdesi
Nûr-ı Haktan olsa da vâdî-i Sînâ reng reng

Reng reng ezhâra düşmüş sanki nûr-ı âftâb
Aks-i ruhsârınla olmuş nakş-ı dîbâ reng reng

Müncelî sâyende her fikrimde bin nûr-ı sürûr
Rû-nümâdır her sözümden feyz-i a'lâ reng reng

Sîneden Mecdî hurûş ettikçe aşkın şu'lesi
Kâinât-ı dildedir arş-ı muallâ reng reng

2

Harîm-i yârden dûr olmamak ulvî karârımdır
Bu lâhûtî karârım mâye-i rif'at-medârımdır

Dilimde bülbül âsâ meyl-i gülşen derdini tutmam
Tecellâ neşvesi her dem benim feyz-i bahârımdır

Fürûg-ı yârden her zerrede meşhûd olur bir nûr
Tecellîzâr-ı âlem şu'legâh-ı gül-izârımdır

Gözüm pür nûrdur bir sürme çekti çeşmime mürşid
Bu hayret râhının âsârıdır zerrin gûbârımdır

Habîb-i kibriyânın nûr-ı aşkı şeb-çerâgımdır
Cihan-ı dil benim Mecdî cihân-ı şu'ledârımdır

MEHMED ABDÜLBÂKÎ

1

Bezm-i şarâb-ı nâba ki cânan gelir gider
Gûyâ kenâra mevc-i şitâban gelir gider

Vuslat o şûh-ı ser-keşe mümkin olur mu hiç
Tâb-ı hayâli kalbe girîzan gelir gider

Zülf-i siyâhı tâbiş-i rûyunda cilveger
Benzer derûn-ı kâfire iman gelir gider

Giysû-yı târ ü mâra düşenler cihânda
Gülşen-serây-ı dehre perîşan gelir gider

Mıdrâb-ı aşka gönlünü teslîm eden müdâm
Bezm-i neşât-ı âleme nâlân gelir gider

Her kim olursa tâlib-i gencîne-i visâl
Dehre firâk-ı yâr ile vîran gelir gider

Bâki cihanda bilmedi bir kimse kadrini
Belki civâr-ı kabrine yâran gelir gider

2

Kenâr-ı bahre ne dem kim o mâhpâre gelir
Hezâr cûş-ı emel mevc-i bî-karâre gelir

O mest-i nâzı görünce elinde câm-ı safâ
Müdâm neşve-i mey çeşm-i intizâre gelir

Şarâba reng veren lâ'li gelse güftâre
Fürûg-ı mest-i mey nâme-i hezâra gelir
Olursa âzim-i gülzâr na'ra-i şâpâş
Cihân-ı aşkı tutar gûş-ı iftihâre gelir

Görür de tâbiş-i ruhsâr-ı yari gülşende
Hemîşe bülbül-i can tavf-ı nev-bahâre gelir

Gönülde cûş ü hurûş eyleyen tahassürler
Akar da câm-ı şarâba leb-i nigâre gelir

Dil-i şikeste-i Bâki o şûh-ı tannâzın
Rebâb olur da elinden figân ü zâre gelir

NEYZEN TEVFİK

1

Dinleyen her zerrede bin bir hitâbım var benim
Kâinat isminde hiçten bir kitâbım var benim

Yâ hitâbımdan okursun yâ kitabımdan beni
Yazdığım efsânede on altı bâbım var benim

Hey'etimde müttefik mağrıbla maşrık veche yok
Gayr-i mer'î zerrede bin âftâbım var benim

Hüsn-i mutlak bir yudumda kendini gaybeyledi
Gönlümün humhânesinde böyle nâbım var benim

Varlığımdan intihâsızlık terennüm eyleyen
Bezm-i hîçîde adem adlı rebâbım var benim

Neşvemiz bî-ibtidâdır işvemiz bî-intihâ
Böyle bir sâkîye candan intisâbım var benim

Meyve-i memnuadan çekmiş bizim pîr-i mugan
Neyzen'im gönlümde bin bir küp şarâbım var benim

2

Sanma ciddiyyet ile sarfederim san'atımı
Ney elimde suyu durmuş kuru musluk gibidir
Bezm-i meyde süfehânın saza meftûn oluşu
Nazarımda su içen eşşeğe ıslık gibidir

3

Düşeli derd-i firakın ile sevdâya meye
Mübtelâyım deliyim sinmişim esrâr-ı neye
Feleğin kahpe başında paralansın parası
Ben güzel sevmeye geldim değil ekmek yemeye

4

Başı yoktur sonu yoktur şu kitâb-ı dehrin
Ortasından elimizde iki üç yaprak var
Bir belâdır çekeriz küfr ile din gayretine
Akl idrâk edemez hangi tarafta hak var

5

Sıkboğaz etti yine halkı susuzluk derdi
Biliriz yaz ayının şehri bunaltan huyunu
Boğar İstanbul'u toplarsa eğer vâlîmiz
Belediyye kapısında dökülen yüzsuyunu

6

Hâdisâtı oku her an o zaman geçti deme
Hâbil-i Kabil'i sağ belle basiretle geçin
Asl-ı kanûn-ı tabîatte tagayyür yoktur
Vak'a tebdîl-i kıyafetle gelir her gün için

HAŞİM NEZİHÎ OKAY

1

Biz fedâi erleriz rah-ı belâdan geçmişiz
Rad ü berk evlâdıyız biz her fezâdan geçmişiz

Sıyt-ı kahharânesi dünyalara haşyet veren
Bir belâ tufânıyız mülk-i bekâdan geçmişiz

Bir hakikat uğruna varesteyiz her rütbeden
Dehre meclûb olmayız biz itilâdan geçmişiz

Etmeyiz dil-dârdan asla niyâz-ı iltimas
Bir nice ahu nigehden dil-rûbadan geçmişiz

Gönlümüz mihrak-ı ulviyettir ayâ bizlere
Cah ü ikbalden Nezihî masivadan geçmişiz

2

Kış geçti hevâ bahâre düştü
Diller yeniden şikâre düştü

Bezme salınıp gelince cânân
Rindân şaşırıp hümâre düştü

Mest-i mey olup o şuh o akşam
Hem-bezm-i civan kenâre düştü

Dil oldu esiri bir perinin
Tiğ-i sitemiyle zâre düştü

Nahvet süzülen bakışlarından
Âmâk-ı dile şerâre düştü

Yok zerre vefâ bu yerde Hâşim
Rahın ne yaman diyâre düştü

3

Başka bir feyz ü sefa vermeğe dil-hânemize
Düştü yâdın yine bak hâtır-ı pîrânemize

Unutup vadini gittin bizi hüsrâna koyup
Sandım artık gelemezsin ne desek hânemize

Böyle bir hecr-i tahassür ile yanmakta iken
Bulunur sanma teselli dil-i divânemize

Öyle alûde-i gam haste-i hicrânız kim
Mümkün olmaz bir ışık bulmağa pervânemize

Ne gücen tali-i nasâze Nezihî ne de küs
Yakışır mı bu elem meşreb-i rîndânemize

4

Günlerce uzak kalmış iken sözlerinizden
Akşam yine bahsettik elâ gözlerinizden
Gelsin diye bir taze heves meclise sizden
Akşam yine bahsettik elâ gözlerinizden

5

Üzgün ve kırılmış gibi gördüm seni dünde
Bir gizli melânın izi saklıydı yüzünde
Akşamlara benzer bir elem var bu yüzünde
Bir gizli melânın izi saklıydı yüzünde

6

Gel kollarınla sar beni azcık serinleyim
Bitâb-ı visal ile sinende inleyim
Her lahze bil ki hayalen seninleyim
Bitâb-ı visal ile sinende inleyim

REŞİT AKİF PAŞA

1

Mülkü tahrîb eyledik zevk-ı riyâset nâmına
Adli yıktık halkı mahvettik siyâset nâmına

Cism-i hürriyet kefen-ber dûş olub ahlâk ile
Defnolunmuştur mezâr-ı ye'se devlet nâmına

Kaplamıştır arz-ı Osmânî'yi ye'cûc-ı fiten
Kalmamıştır olmayan zâhir kıyamet nâmına

Görmedim kadr-âşnâ-yı hak-perest ü kâr-dan
Vakfe-gîr-i hayret oldum istikamet nâmına

İzz-i nefs ü hubb-ı millet havf-ı Hak bir de vukuf
Lâzım-ı gayr-i mürâfıktır hükûmet nâmına

La'y-i zâtî fikr-i istiklâl ilm ü ittihâd
Müncelî olmak gerek bilcümle millet nâmına

Zevk-ı mâli neşve-i ikbâli çok gördüm Reşîd
Cümlesinden geldi istiğnâ kanaat nâmına

2

Çıkarma âh-ı dili kurb-ı arşgâha dahi
Uzatma dest-i temennâyı pâdşâha dahi

Bilirse kendi bilir yoksa bildirir mi gönül
Dilin dileklerini hazret-i İlâha dahi

Ayılmamak dilerim tâ sabâh-ı haşre kadar
Getir o mutlu meyi tövbeler günâha dahi

Çatılmasın bana karşı o ebruvân-ı gazeb
Tahammül eyleyemem öyle bir nigâha dahi

Bu matemî günü idrâk için mi Allahım
Tahammül eyleyeyim tâli'-i siyâha dahi

Bu izz-i nefs Reşîdâ Hudâ emânetidir
Onu fedâ edemem en büyük penâha dahi

SUÛD

Bir zaman bezm-i emelde hay ü hûlar var idi
Şu'leden mey nûr-ı lâmi'den sebûlar var idi

Nerde ol demler ki ifrât-ı safâdan sînede
Ketmi güç ifşâsı müşkil ârzûlar var idi

Öyle nûrânûr idi âfâk-ı şevk ü neşve kim
Mültemi' her gûşesinde mâh-rûlar var idi

Bî hurûf ü savt çeşm ü gamze-i cânân ile
Beynimizde pek nihânî güft ü gûlar var idi

Şâne âsâ bir zaman mevzû-ı zülf-i yâr idim
Ah ey dil sende rûh-efzâ ne bûlar var idi

Sihr-i zülfünden halâsın yoktu aslâ çâresi
Anda âteş bağlamış can-sûz mûlar var idi

Gözlerimden kıskanırken dîde-i nâdîdeni
Ey hilâl ebrû seni gözler adûlar var idi

Ben de ta'kıyb eyledim şi'r-i Nedîm'i ey Suûd
Çünki vâdîsinde hayli râh-cûlar var idi

TOKADİZÂDE ŞEKİB

1

Çıkar feryâdımız eflâke istimdâd şeklinde
Olur nâzil semâdan bin belâ imdâd şeklinde

Niçin bilmem niçin hilkat bütün erbâb-ı idrâke
Çekilmez bir belâ vermiş dil-i nâ-şâd şeklinde

Mukayyettir beşer zencîr-i ahkâmiyle takdîrin
Birer bedbaht esîriz cümlemiz âzâd şeklinde

Bakarken çeşm-i im'ânım şu fânî sahn-ı hestîye
Görür mâtem-nümâ vîrâneler âbâd şeklinde

İsâbetsiz teâlî başka bir şekl-i tedennîdir
Felek tenzîli gâh gösterir is'âd şeklinde

Eğer kâmınca kâm almaksa kasdın ayn-ı İblîs ol
Fakat idlâli göster dâimâ irşâd şeklinde

Baka ni'metlerin meçhûlüdür varlıkla yokluk bir
İyandır hâlikın ihsânı istirdâd şeklinde

Ne isyanlar ne pür sûziş tazarru'lar eder intak
Sema bir samt-ı mûhiş gösterir mu'tâd şeklinde

2

Ararken bir hakıykat dinledim binlerce efsâne
Neler yazmış neler uydurmuş insanlar cehûlâne

Görenler bilmiyor bir şey gidenlerden haber gelmez
Ezel meçhûl-i mutlaktır ebed idrâke bîgâne

Neler sormak diler biçâre aklım mantıkım bilsen
Ederken çeşm-i imânım nazar dergâh-ı yezdâne

Emel bezminde ser-mest olmadım kâmımca ben bir an
Fakat yıllarca içtim zehr-i gam peymâne peymâne

Şu vahşetgâha bak her yerde kan her yerde mâtem var
Nasıl olmaz ukul erbâbının ünvânı dîvâne

Duyarlar şüphesiz bir gün gelir hadsiz nedâmetler
Kuranlar bahr-ı mevvâc-ı hayâl üstünde kâşâne

Ne anlar âh bilmem dinleyenler söyleyenlerden
Halâyık mest-i lâ ya'kıl cihan bir köhne meyhâne

3

Gül açıl karşımda güller şermsâr olsun yine
Âb ü tâbından hazanım nev-bahâr olsun yine

Leblerin aksiyle versin başka revnak sâgare
Lâ'l-i nâb elmas içinden âşkâr olsun yine

Câm-ı rahşânınla tehyîc et şu sâkin gönlümü
Ahlar meşnân-ı elhân-ı hezâr olsun yine

Gözlerim üstünde titrerken semen-bû sînenin
Şevketten şûrîde gönlüm bî-karâr olsun yine

Fart-ı şâdîden saçılsın eşk-i ter dâmânına
Katreler mânend-i dürr-i şahvâr olsun yine

Kanmadan gitmişti üç günlük hayâtın zevkına
Rûh-ı cismin bezme gelsin neş'edâr olsun yine

YAHYA KEMÂL

1

Dil uyur mest olarak yâr-ı dil-ârâ söyler
Gül susar şerm ederek bülbül-i şeydâ söyler

Şeb-i yeldâda uzar fecre kadar kıssa-yı aşk
Tâ ki Mecnun bitirir nutkunu Leylâ söyler

Görmüş âyîne-i sâfında o serv-endâmı
Cûy gülşende bu rûyasını hâlâ söyler

Ehl-i akl anlamaz efsûs lisân-ı dilden
Zanneder âşık-ı divâne muammâ söyler

Böyle beş beyti bu gûyende redîf üzre Kemâl
Nâilî söylese bir âlem-i ma'nâ söyler

2

Aheste çek kürekleri mehtâb uyanmasın
Bir âlem-i hayâle dalan âb uyanmasın

Âgûş-ı nevbahârda hâbîdedir cihân
Sürsün sabâh-ı haşre kadar hâb uyanmasın

Dursun bu mûsikî-i semâvi içinde sâz
Leyl-i tarabda bir dahi mızrâb uyanmasın

Ey gül sükûta varmayı emreyle bülbüle
Gülşende mest-i zevk olan ahbâb uyanmasın

Değmez Kemâl uyanmağa ikmâl-i ömr için
Varsın bu uykudan dil-i bîtâb uyanmasın

3

Bezm-i Cemşîd'de devrân ki kadehlerle döner
Şevk şeb-tâ-beseher raks-ı mükerrerle döner

Tutuşur meş'ale-yi dille merâyâ-yı huzûz
Hüsn ü Aşk ortada bin mâh bin ahterle döner

Cümle ervâh-ı makâmât açılır ufka kadar
Râst Mâhur ile Uşşak Muhayyerle döner

Kurulur pây-ı tarab yerden o dem ki melekût
Yere gökten süzülüp halka-yı şehperle döner

Her gelen rînd kanar zevke bu mecliste Kemâl
Cânib-i rahmete son çektiği sâgarle döner

4

Hazan ki durmadan evrâkı sû-be-sû dökülür
Hazînesinden eteklerle reng ü bû dökülür

Ne inkırâz-ı bahâran ki hân-ı yağmâda
Şarâb mahzen-i Cem'den sebû sebû dökülür

Nevâyı neydir esen bâd câm-ı meydir gül
Çemende eşk ile sahbâ misâl-i cû dökülür

Makam-ı pîr-i mugandan akarken âb-ı hayât
Cihanda tâlie bîhûde âb-ı rû dökülür

Hazan da erse Kemâl el çeker mi cânandan
Lebinden ol mehe îmâ-yı ârzû dökülür

5

Gördüm ol meh dûşuna bir şal atıp Lâhûrdan
Gül yanaklar üstüne yaşmak tutunmuş nûrdan

Nerdübanlar bûsiş-i nermîn-i dâmânıyle mest
İndi bin işveyle bir kâşâne-i fağfûrdan

Atladı dâmen tutup üç çifte bir zevrakçeye
Geçti sandım mâh-ı nev âyîne-i billûrdan

Halk-ı Sa'd-âbâd iki sâhil boyunca fevc fevc
Va'de-i teşrîfine alkış tutarken dûrdan

Cedvel-i Sîm'in kenârından bu âvâzın Kemâl
Koptu bir fevvâre-i zerrin gibi mâhûrdan

6

O şuh ağlar bugün kasr-ı Şerefâbâd'e geldikçe
O nûşânûş günler hâtır-ı nâşade geldikçe

Ne cûşan-ı şarâb ü lâle bir devr-i baharıydı
Ki hâlâ çeşmeler pür-hûn olur her yâde geldikçe

Gülerdi taht-ı zerrîn üzre Cem gülşende güllerle
Sebû-endâm sâkiler elinden bâde geldikçe

Dururdu rindler dem-beste ney dem-beste vecdinden
Ağaçlıklarda bülbül dûrdan feryâde geldikçe

Görür mecliste tıfl-ı nâz iken timsâlini nâzan
Kadeh ber-kef huzur-ı hazret-i Dâmâde geldikçe

Hayalinden bakar pûşîde-i evrak olan havza
O şûh ağlar bugün kasr-ı Şerefâbâd'e geldikçe

7

Âhir ne bu cûşiş ne bu eyyâm kalır
Hâtırda ne cânan ne ser-encâm kalır
Son faslımızın şâm-ı garîbânında
Gül devrini hâtırlatacak câm kalır

8

Bir merhaleden güneşle derya görünür
Bir merhaleden her iki dünya görünür
Son merhale bir fasl-ı hazandır ki sürer
Geçmiş gelecek cümlesi rüya görünür

9

Bilmem nedir enfüsî nedir âfâkî
Kimdir fânî cihanda kimdir bâki
Dünyâyı saran boşluğu hissetmeyelim
Peymâneyi boş bırakma doldur sâki

10

Şehzâdeyi hapseyledi zâlim pederi
Bir kasra ki gözler göremez gökle yeri
Aksetti o kasrın der ü dîvarından
Her saniye Binbir Gece efsâneleri

11

Dünyada ne ikbâl ne servet dileriz
Hattâ ne de ukbada saadet dileriz
Aşkın gül açan bülbül öten vaktinde
Yâranla tarab yâr ile vuslat dileriz

ŞAİRLERİN YAŞAM ÖYKÜLERİ

XIII. YÜZYIL

AHMED FAKİH

Doğum yeri ve tarihi bilinmiyor. Bilinen, Mevlâna'nın babası Muhammed Bahaeddin Veled'e müritlik yaptığı. *Çarhname* adlı 87 beyitlik kasidesinde aruz ölçüsü kullandığı halde, Anadolu Türkçesiyle yazması halk arasında okunmasını sağlamıştır. Öbür önemli yapıtı *Kitâbu Evsaf-ı Mesâcidü'ş Şerife* adını taşıyor. 1221'de Konya'da öldü.

HOCA DEHHANÎ

Yaşamı hakkında fazla bilgi yok. Konya'ya yerleştiği, III. Alaeddin Keykubat döneminde saraya alındığı biliniyor. Hükümdarın emriyle *Selçuklu Şehnamesi*'ni yazdı. Farsça şiirlerinin yanı sıra, özellikle din dışı konularda Anadolu Türkçesini kullandı.

MEVLÂNA CELÂLEDDİN RUMÎ

1207'de Batı Türkistan'da Belh'te doğdu. Babası Muhammed Bahaeddin Veled "Bilginler Sultanı" olarak tanınır. Moğol akınlarının sıklaştığı dönemde babasıyla birlikte Anadolu'ya göç etti. 1228'de Konya'ya yerleşti. Babasının ölümü üzerine onun yerine geçti. Medresede ders vermeye başladı. Yaşamının en önemli evresi Konya'ya gelen Şems-i Tebrizî ile dostluğunun ardından, düşünür kimliğine duygusal coşkunun eklenmesi ve şair kimliğinin ortaya çıkmasıdır. Farsça, Arapça, Rumca ve Eski Yunanca biliyordu. Mevlevî tarikatının kurucusu. En önemli yapıtları *Mesnevî* ve *Divan-ı Kebir*'dir. 1273'te Konya'da öldü.

SULTAN VELED

1227'de Karaman'da doğdu. Mevlâna Celâleddin'in oğlu. Çocukluğunda Konya'da, daha sonra Şam ve Halep'te öğrenim gördü. Babasının ve halifesi Hüsameddin Çelebi'nin ölümü üzerine mevlevî şeyhi oldu. Mevlevî tarikatını geliştirmek ve yaymak için çalıştı. Çoğunlukla Farsça şiirler yazdı. Türkçe yazdığı şiirler *Divan-ı Türk-i Sultan Veled* adı altında yayınlandı. 1312'de Konya'da öldü.

XIV. YÜZYIL

AHMEDÎ

Asıl adı Taceddin İbrahim. 1334'te Kütahya'da doğdu. Mısır'a giderek Şeyh Ekmeleddin'in öğrencisi oldu. Dönüşünde Germiyan beylerinden Süleyman Şah'tan yakınlık gördü. Bir süre Kütahya'da yaşadı. 1403-10 yılları arasında Bursa'ya yerleşip şair Ahmed Dâî ile birlikte padişahın çevresinde bulundu. Amasya'da divan kâtipliği görevi yaparken 1413'te öldü.

ÂŞIK PAŞA

Asıl adı Ali. 1273'de Kırşehir'de doğdu. Dedesi Konya'da Emirlik görevinde bulunan Mutasavvıf Baba İlyas, babası Muhlis Paşa. Babasının yetiştirmesiyle hem aruz hem hece ölçüsünü kullanarak divan ve halk şiiri türünde şiirler yazdı. Mevlâna'nın etkisinde kalarak yazdığı *Garibname* adlı mesnevisiyle *Mevlid* yazarı Süleyman Çelebi'yi etkilemiştir. Halk şiiri örnekleri Yunus Emre etkisi taşır. Farsça ve İbranice biliyordu, ama Türkçeye bağlıydı. 1332'de Kırşehir'de öldü.

GÜLŞEHRÎ

Yaşamı hakkında kesin bilgiler yok. İranlı şair Attar'dan çevirdiği *Mantıkut Tayr* (Kuşların Dili) çevirisinde kullandığı Türkçe, Anadolu Türkçesinin edebiyat dili haline gelmesinde önemli bir kaynak oluşturur. İslâm felsefesine ilişkin Farsça bir mesnevi de yazmıştır.

KADI BURHANEDDİN

1345'te Kayseri'de doğdu. Babası Kayseri kadısıydı. Küçük yaşta Arapça, Farsça öğrendi. Mısır'da, Hicaz ve Halep'te çağının tanınmış bilim adamlarından öğrenim gördü. Kayseri'ye döndükten sonra Eratnaoğullarından Mehmet bey onu kadılığa atadı. 1365-78 arasında kadılık yaptıktan sonra siyasete de ilgi duyduğundan önce vezir oldu, sonra da Sivas'ta emirliğini ilân etti (1381). Onsekiz yıl hüküm sürdükten sonra Akkoyunlularla yaptığı savaşta tutsak düşüp öldürüldü (1398). İkibine yakın şiir yazmış, bunlarda aruz ölçüsünü ve Azerî lehçesini kullanmıştır.

NESİMÎ

Asıl adı İmadettin. Bağdat yöresinde Nesim kasabasında doğduğundan Nesimî adını almıştır. Hurufî tarikatındandır. Divan şiirinin ilk büyük adlarından biri sayılır. Farsça ve Türkçe yazmıştır. Özellikle gazellerinde lirizmiyle dikkati çeker, coşkulu bir üslûbu vardır. Yalnız şairleri değil, geniş halk kitlelerini de etkilemiştir. Halep'te bulunduğu sırada fikirlerinin ve şiirlerinin şeriata aykırı görülmesi sonucunda tutuklanmış, 1404'te derisi yüzülerek öldürülmüştür.

ŞEYHOĞLU

Asıl adı Sadrettin Mustafa. Bir şiirinden yola çıkılarak 1337 dolaylarında doğduğu sanılıyor. Germiyanoğullarının saray çevresine yakın bir aileden. Medrese öğrenimi gördü. Germiyanoğlu Süleyman Şah'ın defterdarlık, nişancılık hizmetlerinde bulundu. Onun ölümünden sonra Osmanlı sarayında I. Mehmed'e bağlandı. Farsçadan çeviriler yaptı. *Hurşitname* adlı yapıtını yazıp I. Bayezit'e sundu. Bu yapıt, Türk tarihinden, yerel geleneklerden, halk inançlarından da derin izler taşır. Türkçenin edebiyat dili olmasına katkıda bulunan yapıtlar arasında önemli bir yeri vardır.

ŞEYYAD HAMZA

Doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmiyor. Akhisar'da yaşadığı kabul ediliyor. Günümüze ulaşan yapıtları arasında naat ve gazeller dışında dinsel ve ahlâksal nitelikli iki mesnevisi bulunuyor. *Dasitan-ı Sultan Mahmut* ve *Yusuf ile Züleyha* adlı bu mesnevilerden özellikle ikincisi eski Anadolu Türkçesinin ses ve biçim özelliklerini yansıtmakla ünlüdür.

XV. YÜZYIL

ÂHÎ

Niğbolu'da doğdu. Doğum tarihi belli değil. İstanbul'da yetiştiği, uzun yıllar sıkıntı içinde yaşadıktan sonra müderrislik görevine getirildiği biliniyor. Kişiliğinden, gazellerinde oldukça açık ve tamlamalardan kaçınan bir dil kullanmasından övgüyle söz edilmiştir. Basılmamış bir divanı vardır. Ölüm tarihi 1517.

AHMED DAÎ

Doğum ve ölüm tarihleri bilinmiyor. I. Bayezid'in oğlu Süleyman'ın Edirne'deki emirliği sırasında (1402-10) çevresine topladığı bilgin ve şairlerin en ünlülerinden sayılır. II. Murat'a hocalık ettiği, kadılıklarda bulunduğu söylenir. Yaptığı bir çeviriden tıp alanında da çalıştığı anlaşılıyor. *Ukud-ül Cevahir* adını verdiği küçük manzum sözlüğü, Türkçe ve Farsça divanları vardır. En önemli yapıtı, mesnevi türünde *Çengname*'dir. Anadolu Türkçesini yazı diline uygulamasıyla dikkati çeker.

AHMED PAŞA

Doğum yeri Edirne. Doğum tarihi bilinmiyor. Genç yaşta Bursa'ya müder-

ris, Edirne'ye kadı oldu. Fatih Sultan Mehmet'ten saygı gördü, kazaskerliğe getirildi. Ardından padişahın sohbet arkadaşı ve hocası olarak kendisine vezirlik rütbesi verildi. Bir ara gazaba uğrayıp Yedikule zindanına düştüyse de "Kerem" kasidesini yazarak idamdan kurtuldu. Mütevellilik göreviyle Bursa'ya gönderildi. Birkaç yerde sancak beyliğinde bulundu. 1497'de Bursa'da öldü. Çağının en büyük divan şairi olarak kabul edilir. Etkileri sınırlar ötesine taştığı gibi, sonraki çağlarda şairleri etkilemeyi sürdürmüştür. Özellikle gazelleri ve sonraki yüzyıllarda şarkı adını alacak murabbaları ünlüdür.

AVNÎ

1438-81 yılları arasında yaşayan Fatih Sultan Mehmed bu adı kullanarak şiir yazmıştır. Bütün şiirlerini ufak bir divanda toplamış, daha çok sevgi temasını işlemiştir.

CAFER ÇELEBİ

Amasya'da doğdu. Doğum yılı bilinmiyor. Dönemin ünlü bilginlerinden ders gördükten sonra müderrislik yaptı. II. Bayezit, Yavuz Sultan Selim dönemlerinde nişancılık, kazaskerlik görevlerinde bulundu. Tutsak edilen Şah İsmail'in karısı Taçlı Hatun'la evlendirildi. Bir yeniçeri ayaklanmasına karıştığı ileri sürülerek 1515'te İstanbul'da idam edildi. Türkçe ve Farsça şiirler yazmıştır. Divan'dan başka, *Münşeat*, *Hevesname*, *Fetihname-i İstanbul* gibi yapıtları vardır.

CEM SULTAN

1459'da Edirne'de doğdu. Fatih Sultan Mehmet'in küçük oğlu. Babasının ölümü üzerine tahta çıkan ağabeyine karşı savaştı. Yenik düşünce yurt dışına kaçtı. Mısır, Rodos, Fransa ve İtalya'da yaşamak zorunda kaldı. 1495'te Napoli'de öldü. Türkçe ve Farsça iki divanı vardır. Yurt dışında yaşamanın getirdiği duygular şiirlerine özellik katmış, fırtınalı yaşamı sonradan romanlara konu olmuştur.

EŞREFOĞLU RUMÎ

Asıl adı Abdullah. Doğum yeri İznik, doğum tarihi belli değil. Mısır'dan göç eden bir aileden. Köklü bir eğitimin ardından Bursa'da Emir Sultan'ın hizmetinde bulundu, Ankara'da Hacı Bayram Veli'ye derviş ve damat oldu. Halvetiye ve Kadiriye tarikatlarını birleştirerek Eşrefiye kolunu kurdu. 1470'te İznik'te öldü. Divanındaki şiirlerin bir bölümü hece ölçüsüyle yazılmış olup coşkulu dizeleriyle Yunus Emre'nin doğaya ve yaşama bağlılık içeren şiirlerini anımsatır. *Müzekki'n Nüfûs* ve *Tarikatname* adlı yapıtları tasavvuf ilkelerini işlemektedir.

HAMDİ

1449'da Göynük'te doğdu. Şeyh Akşemseddin'in oğlu. İyi bir öğrenim gördü. Babasının ölümünden sonra, çetin yaşam koşulları ve ilgisizlik onu Göynük'te yoksul ve yalnız yaşamaya sürükledi. 1503'te Göynük'te öldü. Mesnevi türünde yapıtları, bu arada *Yusuf ile Züleyha* çok ünlüdür.

MİHRİ HATUN

1460'ta Amasya'da doğdu. Babası kadıydı. İyi bir öğrenim görüp Arapça ve Farsça öğrendi. II. Bayezid'in oğlu Şehzade Ahmed'in Amasya valiliği sırasında onun çevresinde bulundu. Kadın duyarlığını yansıtan, süs ve abartıdan uzak, incelikli şiirleri bir divanda toplanmıştır. 1506'da bütün yaşamını geçirdiği Amasya'da öldü.

NECATÎ

Edirne'de doğdu. Asıl adı İsa. Söylentiye göre bir köle olarak büyütüldü. İyi bir öğrenim gördükten sonra Kastamonu'ya yerleşip hattatlık yaptı. Fatih Sultan Mehmed'in, Şehzade Abdullah'ın, Şehzade Mahmud'un divan kâtipliği görevlerinde bulundu. İran etkisinden sıyrılan şiirleri divan tekniği ve estetiği içinde buluşlarıyla sivrildi. Başka şairleri etkiledi; şiirlerindeki mazmunlar kullanıldı, gazellerine benzekler yazıldı. 1509'da İstanbul'da öldü.

NİZAMÎ

Karamanlı Nizamî olarak bilinir. Yaşamı üstüne kesin bilgiler yok. 1435 ile 1473 yılları arasında yaşadığı sanılıyor. Babasından öğrenim gördükten sonra İran'a gönderildi. Bir kasidesinden, İbrahim Bey döneminde Karaman'a döndüğü anlaşılıyor. Fatih Sultan Mehmet'in onu çağırdığı, ancak yolda hastalanıp öldüğü biliniyor. Şiirlerinde XV. yüzyıl Anadolu Türkçesini bütün incelikleri ve özellikleriyle yansıtmıştır.

RUŞENÎ

Yaşamı üstüne kesin bilgi yok. Aydın'da doğduğu, 1487'de Tebriz'de öldüğü sanılıyor.

SAFÎ

Yaşamı üstüne fazla bilgi yok. Devlet adamlığı yaptığı, Fatih Sultan Mehmed döneminde defterdarlık ve vezirlik görevlerinde bulunduğu, emekli olduktan sonra kendisine Selânik sancağının verildiği biliniyor.

SÜLEYMAN ÇELEBİ

1360'da Bursa'da doğduğu sanılıyor. Yıldırım Bayezid döneminde Bursa'da Ulu Cami'de imamlık etti. En ünlü yapıtı *Mevlid* bir mesnevidir ve Hazreti Muhammed'in doğumundan başlayıp ölümüne kadar bütün yaşamını anlatan dinsel bir destandır. Yüzyıllardır kutsal günlerde okunur. 1422'de Bursa'da öldü.

ŞEYHÎ

Kesin olmamakla birlikte 1371-1431 yılları arasında Kütahya'da yaşadığı biliniyor. Asıl adı Yusuf Sinaneddin. Önce doğduğu kentte, sonra İran'da öğrenim gördü, hekim oldu. Germiyanoğlu II. Yakup'a, Çelebi Sultan Mehmed'e hekimlik yaptı. Kendisine tımar olarak verilen Tokuzlu köyüne giderken yolda soyguna uğraması üzerine ünlü *Harname* adlı yapıtı yazdı. Padişahın isteğiyle yazmaya başladığı *Husrev ü Şirin* mesnevisini bitiremeden öldü. Divan şiirinin ortak malzemesine kendi kişiliğini kattığı, kendisinden sonraki şairlere örnek olduğu kabul edilir. Divanı, *Husrev ü Şirin* mesnevisi ünlü yapıtları arasında. *Harname* ise hiciv edebiyatının en güzel örneklerinden sayılır.

XVI. YÜZYIL

BÂKÎ

1526'da İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mahmut. Yoksul bir aileden geldiği için kendi çabası ile eğitim gördü. Medreselerde ders vermeye başladı. Edirne, Mekke ve Medine'de kadılıklarda bulundu. İstanbul kadılığı da yaptıktan sonra Anadolu ve Rumeli kazaskerliklerine kadar yükseldi. Kanunî, II. Selim, III. Murat ve II. Mahmut gibi padişahların yakınlığını gördü. Kanunî'nin ölümü üzerine yazdığı mersiye çok ünlü olup tasavvuf felsefesi dışında yazdığı şiirler, özellikle gazel ve kasideler, döneminin en ünlü şairi olarak kabul edilmesine, "sultan-üş şuara" (şairler sultanı) sanını almasına yol açtı. Zevk odağında rindçe bir yaşamı ince bir beğeni, derin bir kültürle yansıtması, yapıtının dil ve ahenk açısından ulaştığı düzey, klasik Osmanlı şiirinin İran'la boy öl-

çüşmesine kaynaklık etti. Ünü sınırlar ötesine taştığı gibi, yüzyıllar boyunca etkisini sürdürdü. İstanbul'da 1600'da ölmüştür.

DUKAKİNZADE AHMED BEY

Yaşamı konusunda yeterli bilgi yok. 1557'de İstanbul'da öldü. Sipahi sınıfından olduğu, sancak beyliğine dek yükseldiği, ömrünün bir bölümünde bir kıyıya çekilip kendi başına yaşadığı, toplum içine girmediği biliniyor. Halk diliyle koşuklar da yazmasına karşın şiirlerinde tasavvuf konuları ağır basmıştır.

EDİRNELİ NAZMÎ

Edirne'de doğdu. Doğum tarihi belli değil. Asıl adı Mehmet. Yavuz Selim ve Kanunî dönemlerinde "silâhtar" olarak savaşlara katıldı. Elli bin beyit içeren büyük bir divanı vardır. Şiirlerinde çağının önemli olaylarını, toplum düzenini ve kişiler arasındaki ilişkileri yazmasına karşın, en önemli özelliği öz Türkçe kullanması, Türkçenin şiir dili haline gelmesine hizmet etmesidir. 1555 dolaylarında öldüğü sanılıyor.

EMRÎ

Edirne'de doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Asıl adı Emrullah. İmaret kâtipliğinde, vakıf mütevelliliğinde bulundu. Bâki ile tanıştı, onun hakkında hicivler söyledi. Muamma, hiciv ve tarih düşürme alanlarındaki ustalığıyla tanındı. 1575'te Edirne'de öldüğü sanılıyor.

FUZULÎ

1495'te Hille'de doğdu. Asıl adı Mehmet. Medrese öğrenimi görmüş, çağının bütün bilimlerine ilgi duymuş, özellikle tasavvuf konularında derinleşmiştir. Şiî olduğu, Şah İsmail'in Bağdat'ı fethi üzerine yazıp ona sunduğu *Beng ü Bade* mesnevisinden, Kerbelâ olaylarıyla ilgili yazdıklarından anlaşılıyor. Bağdat'ın Safevî valisince korundu. Kanunî Süleyman'ın Bağdat'ı almasından sonra ona ve paşalara kasideler sundu. Kendisine bağlanan aylığı alamayınca *Şikâyetname* adlı ünlü yapıtı yazdı. Genel olarak aşk temasını işlemiştir. En ünlü yapıtı da *Leylâ ile Mecnûn* mesnevisidir. Arapça ve Farsça da bilmekte olup Türkçe şiirlerini Azerî lehçesiyle yazmıştır. En büyük lirik şairlerden biri olarak divan, tekke ve saz şairleri üzerinde yüzyıllarca etkisi görülmüştür. Divanıyla birlikte *Hadikatü's Suadâ* (Kutlu Kişiler Bahçesi) adlı, Kerbelâ olayını anlatan yapıtı da ünlüdür. 1556'da Kerbelâ'da öldü.

HAKANÎ

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi belli değil. Sancak beyi ve divan muhasebecisi oldu. En ünlü yapıtı, peygamber üzerine yazdığı *Hilye*'dir. Bir divanı, *Miftah-ı Füttuhat* adlı bir mesnevisi, bir de *Hadis-i Erbain* (Kırk Hadis) adlı mesnevi çevirisi vardır. 1606'da İstanbul'da öldü.

HATAYÎ

1486-1524 arasında yaşadı. Doğum ve ölüm yeri Erdebil. Asıl adı İsmail Safevî. Dedesi Uzun Hasan. Şiî-Alevî Türkmen aşiretleriyle Azerbaycan ve Irak'ı ele geçirip Şah İsmail adıyla hükümdar oldu (1502). Çaldıran savaşında Yavuz Selim'e yenildikten sonra topraklarının bir bölümünü yitirdi (1514). Farsça ve aruz ölçüsüyle şiirler yazdığı gibi, Azerî lehçesiyle Türkçe yazdığı şiirler hem klâsik şiirin, hem halk şiirinin en seçkin ürünleri arasında yer aldı. Anadolu'da şiîliği yayma amacıyla yazdığı öğretici şiirlerle Bektaşî edebiyatının en güçlü temsilcisi kabul edilir.

HAYALÎ

Vardar Yenicesi'nde doğdu. Doğum tarihi belli değil. Asıl adı Mehmet. Düzenli bir medrese eğitimi almadan yetişti. Sadrazam İbrahim Paşa onu İstanbul'a getirdi, koruması altına aldı. Kanunî'nin sevgisini kazanıp nedimleri arasına girdi. Sancak beyliği görevine atandı. Tasavvufla beslenmiş şiirleri, özellikle gazelleri ince ve ahenklidir. Lirizmiyle döneminin en büyük şairleri arasında yer aldı. 1557'de Edirne'de öldü.

HAYRETÎ

Vardar Yenicesi'nde yaşadı. Asıl adı Mehmet. Bireysel onur ve bağımsızlığı her şeyden üstün tutan benzersiz bir kişiliği vardı. Şiirlerine de yansıyan bu başeğmezlik yüzünden yaşamını yoksulluk içinde geçirdi. Yazdıklarına döneminin toplumsal sınıflarını, gelenek ve eğilimlerini yansıttığı gibi, içten ve özgün buluşları, erkekçe edası ile de dikkat çekmiştir. 1534'te doğum yerinde öldü.

HÜDAYÎ

1543'te İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mahmut. Müderrislik ve kadılık yaptı. Bursa'da kadılık yaparken Şeyh Üftade'nin dervişi oldu. Fatih camiinde vaizlik yaptıktan sonra Üsküdar'da yaptırdığı tekkeye çekildi. 1628'de ölümüne kadar burada yaşadı. Arapça, Türkçe yazılmış hem şiir hem nesir türünde 23 yapıtı vardır. Aruz ya da hece ölçülerini kullanarak tasavvuf şiirleri yazmıştır.

İSHAK ÇELEBİ

1493'te Üsküp'te doğdu. Babası kılıç cilacısı İbrahim olduğundan Kılıçzade diye de anılır. Medrese eğitimi gördükten sonra Üsküp, Edirne, Bursa ve İznik medreselerinde ders verdi. I. Selim'in Mısır seferinde bulundu. 1535'te Şam'a kadı olarak atandı, bu görevdeyken öldü (1536). Yalın bir dille yerel yaşamı canlandıran şiirler yazmıştır. Divanı ve *İshakname* adlı yapıtı ünlüdür.

LAMİÎ

1472-1532 arasında Bursa'da yaşadı. Muradiye medresesinde öğrenim gördü. Nakşibendî tarikatına girdi. Ömrünü yazmakla geçirdi. I. Selim'den, vezir İbrahim Paşa'dan ihsanlar aldı. Şiir ve nesirle karışık 30 kadar yapıtı var. Yalın bir dille yaptığı serbest çevirilerin en ünlüsü İran şairi Molla Camî'den *Nefahatü'l-üns*'tür (Dostluk Nefesleri). *Vamık ile Azra* adlı mesnevi çevirisi ve Kanunî'nin Bursa'yı ziyareti üzerine kaleme aldığı *Şehrengiz* kitabı da ünlüdür.

MEALÎ

1490 dolaylarında İstanbul'da doğdu. İstanbul kadılarından Yarhisarlı Mustafa'nın oğlu. Medrese öğrenimi gördükten sonra Sofya'da, Filibe'de, Mihaliç, Kepsut ve Fırat kasabalarında kadılık yaptı. Gelibolu kadılığı yaparken öldü (1535). Divanı vardır. Mizah şiirleri de ünlüdür.

MUHİBBÎ

1495'te Trabzon'da doğan, 1566'da Zigetvar'da ölen ve 1520-1566 arasında padişahlık yapan Kanunî Sultan Süleyman yazdığı şiirlerde bu adı kullandı. Ağırlıkla sevgi konusunu işlediği şiirlerinde zaman zaman tasavvuf ve dinsel düşünceler de görülür. Özellikle çok sayıda yazdığı gazelleri ünlü olup kimi dizeleri halkın dilinde atasözü gibi kullanılmıştır. Divanı vardır.

MÜVERRİH ALİ

Gelibolu'da 1541'de doğduğu, Cidde'de 1599'da öldüğü dışında yaşamıyla ilgili bilgi yoktur.

NEV'Î

1522'de Malkara'da doğdu. İstanbul'da güçlü bir öğrenim görerek ilmiye sınıfına geçti. Gelibolu ve İstanbul medreselerinde müderrislik görevinde bulundu. Yaşadığı dönemin bilginleri arasına katıldı, şehzadelere hocalık yaptı. Tasavvuf felsefesini benimseyip rindçe şiirleri, âşıkça ifadesi, içli ve güzel buluşlarıyla çağının en ünlü şairlerinden biri kabul edildi. 1599'da İstanbul'da öldü.

RUHÎ

Bağdat'ta doğdu. Asıl adı Osman. Derviş olarak yaşadı, birçok yeri dolaştı. Yapıtlarında toplumdaki dengesizlikler, eşitsizlikler, haksızlıklar yansır. En ünlü şiiri bunları yetkinlikle dile getiren *Terkib-i Bend*'dir. Divanındaki gazel sayısı bine yakındır. 1605'te Şam'da öldü.

USULÎ

Yenice Vardar'da doğdu ve Balkan kentlerinde, serhat boylarında yaşadı. Nesimî etkisinde tasavvuf şiirleriyle tanınmış olup bir ara Mısır'a gidip İbrahim Gülşenî'ye mürit oldu. Şeyhinin ölümü üzerine yeniden doğduğu yöreye döndü. Divan şairi olmasına karşın sonraki dönemlerde yalın bir halk dili kullandı. 1534'te doğduğu yerde öldü. Divanı vardır.

TALİÎ

Yaşamı üstüne bilgi bulunmuyor.

YAHYA BEY

Taşlıca'da doğdu. Arnavutluk'tan devşirme olarak İstanbul'a getirildi. Askerlikle bilim öğrenimini birlikte yürüttü. Yüzbaşılığa kadar yükseldi, vakıflarda yöneticilik yaptı. Hicaz ve Filistin gezisi dolayısıyla *Yusuf ile Züleyha* mesnevisini yazdı. Kanunî'nin Bağdat seferine katıldı. Şehzade Mustafa'nın öldürülmesi üzerine ünlü mersiyesini kaleme aldı. Özellikle yazdığı gazeller divan şiirini İran etkisinden uzaklaştırma yolunda bir aşama sayılır. Divanı, yazdığı beş mesneviden *Şah ü Geda* ve *Yusuf ile Züleyha*, Edirne ve İstanbul için yazdığı şehrengizler ünlüdür. 1582'de İzvornik kasabasında öldü.

ZATÎ

1471'de Balıkesir'de doğdu. Doğduğu yerde bir süre çizmecilik yaptı. II. Bayezit döneminde İstanbul'a gitti. Padişaha ve devlet büyüklerine yazdığı kasidelerle geçimini sağladı. Yaşlılığını Bayezit Camii avlusunda açtığı dükkânda fala bakarak, muska yazarak, ısmarlama gazel ve kasideler yazarak geçirmiştir. 1546'da İstanbul'da yoksulluk içinde ölmüştür. Döneminde birçok şaire öğreticilik yapan, üstad olarak tanınan bir şairken sonraki yüzyıllarda unutulmuştur. *Şem ü Pervane* adlı mesnevisi, *Edirne Şehrengizi*, içinde 1822 gazelin yer aldığı divanı ünlü yapıtlarıdır.

XVII. YÜZYIL

BAHAYÎ

1595-1654 yılları arasında İstanbul'da yaşadı. Yaşamı üstüne fazla bilgi bulunmuyor. Divanından başka, *Sâkiname* ve *Niyazname* adlı yapıtları var.

CEVRÎ

Asıl adı İbrahim. İstanbul'da doğup büyüdü. İyi bir öğrenim gördü. Mevlevî tarikatına girerek "çelebi" sanını aldı. Değişik görevlerde bulundu. Yazı sanatında ilerlemiş, usta hattatlar arasında yer almıştır. Şiirlerinde içtenlik, duygu ağır basar; yer yer tasavvuf eğilimi görülür. Divanından başka, *Hall-i Tahkikat*, *Hilye-i Cihar-ı Yâr-ı Güzin* adlı yapıtları var.

FASİH DEDE

İstanbul'da doğdu. Hazine kâtipliği görevinde bulundu. Devlet görevlerinden çekildikten sonra yazı sanatıyla (hattatlıkla) geçimini sağladı. Yapıtları arasında divan, *Husrev ü Şirin*, *Münazara-i Gül ü Mül* bulunuyor. 1699'da İstanbul'da öldü.

FEHİM

1627'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mustafa. 17 yaşındayken Vali Eyüp Paşa ile Mısır'a gitti. Valinin gözünden düşünce Kahire'de yalnız ve yoksulluk içinde kaldı. İstanbul'a dönerken, 1648'de Ilgın'da öldü. Yapıtları divan ve *Şehrengiz*.

HALETÎ (AZMİZADE)

1570'te İstanbul'da doğdu. Çağın bilginlerinden Pir Mehmet Azmi Efendinin oğlu. İyi bir öğrenimin ardından 21 yaşında müderris, 32 yaşında kadı oldu. Şam, Bursa, Edirne, İstanbul'da kadılık yaptıktan sonra 1623'te Anadolu, 1627'de Rumeli kazaskerliklerine atandı. Bir süre Mısır'da kaymakamlık görevinde bulundu. Bir rübai ustası olarak tanınır. 1631'de İstanbul'da öldü.

NÂBÎ

1642'de Urfa'da doğdu. Asıl adı Yusuf. Medrese öğrenimi görüp Arapça ve Farsça öğrendi. İstanbul'a gelince Musahip Mustafa Paşa'nın divan kâtibi, kethüdası oldu. Sonra Halep'e yerleşti. Orada evlenip varlıklı bir yaşam sürdü (1686-1710). Halep Valisi Baltacı Mehmet Paşa ile birlikte İstanbul'a döndü ve 1712'de burada öldü. Kimi şiirlerinde sevgi konusunu işlese de çağının düzensizliğinden, yönetim bozukluğundan, toplumun mutsuzluğundan yakınan öğretici, bilgece bir tutumla kitaplar yazmıştır. Divanından başka, belli başlı yapıtları *Hayriye*, *Tuhfetü'l-Haremeyn*, *Hayrâbâd*, *Sîrname*'dir.

NÂİLÎ-İ KADİM

1610'da İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mustafa Çelebi. Değişik görevlerde, bu arada Divan-ı Hümayun Başkâtipliğinde bulundu. Bir ara sadrazam Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın gazabına uğrayıp Edirne'ye sürüldüyse de 1665'te affedilerek İstanbul'a döndü ve 1666'da burada öldü. Bir geçiş dönemi şairi sayılır. Şiirlerinde tasavvuf konularına yer verse de insan sevgisiyle tasavvuf inançlarının karışımından doğan bir eğilim içinde olması onun bir duyuş ve incelik şairi olarak nitelenmesine yol açar. Kendinden sonraki şairlerin çoğunu etkilemiştir.

NAZÎM

1649'da İstanbul'da doğdu. 1726'da Edirne'de öldü. Divanı var.

NEF'Î

1572'de Erzurum'un Hasankale ilçesinde doğdu. Asıl adı Ömer. Medrese eğitimi gördü. İstanbul'a gelince maden işlerinde görevlendirildi. Şiirlerinin etkileyici gücü IV. Murat'ın dikkatini çekti ve onu korudu. Bir ara Edirne'de Muradiye Vakfı yöneticiliğine atandı. Son görevi, İstanbul'da cizye muhasebeciliği. Vezir Bayram Paşa için yazdığı hicviye yüzünden 1635'te boğdurularak öldürüldü. Hiciv alanında tanınmış olmakla birlikte düşgücünün enginliği, buluşlarının sınırsızlığı kaside türünde başarılı sayılmasına yol açtı. Divanından başka, hicviyelerinin toplandığı *Sihâm-ı Kaza* adlı yapıtı ünlü.

NEŞATÎ

Edirne'de doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Gençliğinde mevlevî tarikatına girdi. Gelibolu mevlevihanesi şeyhine der-

vişlik yaptı. Şeyhin ölümünden sonra Edirne'ye gitti. Orada Muradiye Mevlevihanesi'ne şeyh oldu. Neşatî Ahmet Dede adını aldı. 1674'te burada öldü. Şiirlerinde geniş biçimde tasavvuf konularına yer verir, gazellerinde ise sevgi teması işlenir. Özellikle şiirlerindeki ahenk, kendisinden sonraki şairlerin benzekler yazmasına yol açmıştır.

NEDİM-İ KADİM

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Asıl adı Mehmet Nedim. İlmiye sınıfında yetişti, müderris olarak görev yaptı. 1670'te İstanbul'da öldü. İstanbul Türkçesinin güzelliklerini yansıtan şiirlerinde sevgi teması ağır basmış, kimi gazelleri dilden dile dolaşmış, sonraki yüzyıllarda bunlara benzekler yazılmıştır.

NEV'İZADE ATAYİ

1583'te İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ataullah. Şair Nev'î'nin oğludur. Babasından ve çağının bilginlerinden ders gördü. Müderris oldu (1605). Lofça, Varna, Rusçuk, Silistire, Tekirdağ ve Tırhala'da kadılık etti. Üsküp kadılığından uzaklaştırılınca İstanbul'a döndü, 10 Ocak 1635'te burada öldü. Divanından başka, kaleme aldığı beş mesnevisi var. Arapçadan çevrilmiş *Şakaik-i Numaniye*'ye yazdığı Türkçe iki ciltlik *Zeyl* de ünlü yapıtlarından.

RÂMİ PAŞA

1654'te İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmet. İyi bir eğitim gördü. Reisülküttaplık kaleminde başladığı görev sırasında Râmi mahlasını aldı. Yeteneği Nâbi'nin dikkatini çekince onun aracılığıyla Damat Musahip Mustafa Paşa'nın masraf kâtibi oldu. Karlofça antlaşması (1699) görüşmelerine katılması saygınlığını arttırdı. Kısa süreli sadrazamlığı sırasında (1703) çeşitli reform hareketlerine girişti. Kıbrıs'a, sonra da Mısır Valiliğine gönderildi. Rodos'a sürgün edildi ve 1707'de orada öldü. Divanı dışında *Hülâsa-i İnşâ* adlı bir yapıtı var. Şairliğinin yanı sıra düzyazı ustası da sayılıyor.

RÂSİH

Yaşamı üstüne kesin bilgi yok. Söylentilere göre Fatih Sultan Mehmet döneminin ünlülerinden Zağanos Paşa soyundan geliyor. Doğum yeri Balıkesir. Yine söylentiye göre 130 yıl yaşamış, aynı yerde ölmüş. Şiirlerinde yalın bir dille, yaşadığı dönemin geleneklerini, özelliklerini yansıtır. Divanı vardır.

RİYAZİ

1572'de Mekke'de doğdu. Asıl adı Mehmet. Medrese öğrenimi görüp bir süre müderrislik yaptı. Sonra Halep, Şam, Kudüs, Kahire kadılıklarına atandı. Şiirde divanı, nesir alanında I. Ahmed'e sunduğu *Riyazü'ş-Şuarâ* adlı tezkiresi ünlü. Ayrıca *Sâkiname*, *Düstûrü'l-Amal*, *Siyer* gibi yapıtları var. Ölümü İstanbul'da, 1644'te.

SABİT

1650'de Bosna'da doğdu. Asıl adı Alâaddin. İlmiye mesleğine girerek Bosna, Konya, Diyarbakır'da kadılık yaptı. Şiirlerinde bol bol atasözleri, hikmetler kullandı. Yerli yaşamı yansıtmakta başarı gösterdi. 1712'de İstanbul'da öldü. Divanından başka, *Berbername*, *Zafername*, *Edhem-ii Hüma* gibi yapıtları var.

ŞEYHÜLİSLAM YAHYA

1552'de İstanbul'da doğdu. İstanbul medreselerinde müderris olarak görev yaptı. Halep, Şam, Mısır, Bursa, Edirne, İstanbul kadılıklarında bulundu. Bir kez Anadolu, üç kez de Rumeli kazas-

keri oldu. 1622'de şeyhülislamlığa getirildi. 1644'te İstanbul'da öldü. Şiirde en başarılı olduğu tür gazeldir. İstanbul Türkçesini şiir dili olarak kullanması, Türkçe sözcükleri aruz ölçüsüne uygun kullanma becerisi, kendinden sonrakileri etkilemiş, divan şiirinde yeni bir söyleyiş geleneği başlatmıştır.

TALİB

Bursa'da doğduğu sanılıyor. Bir divanı olduğu, 1706'da İstanbul'da öldüğü dışında yaşamıyla ilgili bilgi yok.

TIFLÎ

Trabzon'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Asıl adı Mehmet. Çocuk yaşta şiire başladığı için kendisine Tıflî adı verilmiştir. Melamî tarikatına girerek İdris-i Muhtefî'nin müridi oldu. Gümrükte, vakıflarda çalıştı. IV. Murad'ın nedimleri arasına girdi. Meddahlık ettiği de söylenir. Bir *Sâkiname* yazdı. Divanı 22 kaside ile 191 gazelden oluşur. İstanbul'da 1659'da öldü.

VECDÎ

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Asıl adı Abdülbâki. Medrese öğrenimi gördü. Divan-ı Hümayun kalemine girdi. Sadrazam Köprülü Mehmed Paşa'nın ilgisini çekerek beylikçiliğe kadar yükseldi. Yıldızlara bakarak geleceği bildirmeye çalışıyor suçlamasıyla 1660'ta İstanbul'da asılarak idam edildi. Yer yer tasavvuf eğilimi görülse de şiirlerinde sevgi teması ağır basar. Akıcı söyleyişi, ince buluşları, taşıdığı duygu derinliği dönemin başarılı bir şairi sayılmasını sağlamıştır.

XVIII. YÜZYIL

ATIF

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Asıl adı Atıf Mustafa. Maliye eğitimi aldı. Yazı sanatını öğrendi. Maliye mektupçuluğu, başdefterdarlık görevlerinde bulundu. Yazı sanatında başarılı oldu. Bir süre Gelibolu'ya sürgün edildi. Arapça ve Farsça şiirleri var. Divanı toplam 714 beyitten oluşuyor. 1742'de İstanbul'da öldü.

ÇELEBİZADE ASIM

1685'te İstanbul'da doğdu. Güçlü bir eğitim aldı. İlmiye sınıfına girdi. Bursa, Medine, İstanbul kadılıklarında bulundu. Vakanüvislik yaptı. Anadolu ve Rumeli Kazaskerliklerinden sonra şeyhülislamlığa getirildi (1759-60). İstanbul'da öldü. Divanından başka, *Tarih-i İsmail Asım Efendi* adlı bir yapıtı var.

ESRAR DEDE

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Asıl adı Mehmet. Küçük yaşta mevlevî tarikatına girdi, Şeyh Galib'e bağlandı. Bütün yaşamı boyunca bu yolda yürüdü. Şiirlerinde tasavvuf beğenisini sürdürmesine karşın sevgiyi temele yerleştirmiştir. Şeyh Galib'in etkisinde kalmış, daha çok mevlevîler arasında ilgiyle karşılanmıştır. 1796'da İstanbul'da öldü. Divanından başka, mevlevî şairlerin yaşamöykülerini içeren *Tezkire-i Şuara*, *Fütuvvetname* gibi yapıtları var.

ENDERUNLU FAZIL

1759'da Akkâ'da doğdu. Büyükbabası ve babasının isyan ettikleri için öldürülmesinden sonra İstanbul'a getirilerek saray içi eğitime, Enderun'a alındı. Kadınlarla yaşadığı serüvenlerden dolayı saraydan uzaklaştırılınca bir süre yoksulluk içinde yaşadı. III. Selim'e ve dönemin ileri gelenlerine kasideler sunarak göze girmeye çalıştı. Halep ve Erzurum'da memurluklarda bulundu. Rodos'a sürgün edildi. Gözlerinin kör olması üzerine İstanbul'a dönmesine izin verildi. Son yıllarını hastalıkla geçirerek 1810'da İstanbul'da öldü. Şiir-

leri gerçek yaşamdan kesitler sunmasıyla, dönemin adetlerini yansıtmasıyla dikkat çeker. Divanından başka, *Hûbanname* (Güzeller Kitabı), *Zenanname* (Kadınlar Kitabı), *Defter-i Aşk* gibi mesnevileri vardır. *Çenginame* adlı yapıtı ise murabbalardan oluşmuştur.

FİTNAT HANIM

İstanbul'da doğdu. Asıl adı Zübeyde. Bir şeyhülislamın kızı. Özel eğitim görerek yetiştirildi. Mutsuz bir evlilik yaptı. Kaside, gazel, şarkı, tarih ve musammatlardan oluşan bir divanı var. Dili ustalıkla ve ahenkli kullanmış, şiirlerinde hikmetli sözlere yer vermiş, dönemindeki kimi şairlerle şakalaşmaları kitaplara geçmiştir. 1780'de İstanbul'da öldü.

İZZET ALİ PAŞA

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Damat Mehmet Paşa'nın oğlu. Çeşitli resmî görevlerde bulunduktan sonra Sadrazam Kaymakamlığına kadar yükseldi. Orduyla birlikte çıktığı Revan seferi sırasında 1734'te öldü. Yazı sanatıyla da ilgilenmiş, döneminin ünlü hattatları arasında yer almıştır. Çağdaşı Nedim yolunda şuh gazeller yazdı. Yaşamın tadını çıkarma, sevgi gibi konuları işledi.

KÂMÎ

1649'da Edirne'de doğdu. Asıl adı Mehmet Kâmî. Babası gibi Gülşenî tarikatına girip tasavvuf bilgileri aldı. Müderrislik, kadılık gibi görevlerde bulundu. İslâm hukuku üzerine yapıtlar da yazdı. Tasavvuftan kaynaklanan sevginin yanı sıra şiirlerine "Lâle Devri"nin izlenimleri de yansımıştır. Divânından başka, *Tabakat-ı Hanefiye*, *Nefise-i Uhreviye*, *Sıhhatname* gibi yapıtları var. 1723'te İstanbul'da öldü.

MÜREKKEPÇİ HAVAYÎ

Yaşamı üstüne bilgi yok.

NAHİFÎ

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Asıl adı Süleyman. Değişik maliye görevlerinde bulundu. İran'a, Macaristan'a gitti. Hacı olduktan sonra bir süre Konya'da kalıp mevlevî tarikatına girdi. Aynı zamanda usta bir hattattı. 1738'de İstanbul'da öldü. Biri Hazreti Muhammed için yazılmış kaside, gazel ve rübailerden oluşan, öteki de aşk gazellerinden oluşan iki divanı vardır. Mevlâna'nın *Mesnevi*'sini Türkçeye çevirmesi ününü daha da arttırmıştır.

NEDİM

1681'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmet. Medrese öğrenimi gördükten sonra müderris, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın sadrazamlığa atanmasından sonra da kadı oldu. Arapça tarih kitaplarının çeviri kurulunda görev aldı. 14 Ekim 1730'da Patrona Halil isyanı sırasında öldürüldü. İstanbul Türkçesiyle yazdığı şiirler, tümüyle din dışı konuları işler. Döneminin aşk ve zevk yaşamını yansıtan şarkı ve gazelleriyle hem kendi çağında, hem sonraki yüzyıllarda en büyük divan şairlerinden biri olarak kabul edilir.

NESİB

Konya'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Medrese öğrenimi gördü. İstanbul'da Vezir Süleyman Paşa'ya hocalık etti. IV. Mehmed'in tahttan indirilmesi üzerine Mısır'a gitti. Mevlevî tarikatına girdi. Konya'da bulundu. Yusuf Dede diye de anılır. Şiirlerinde görülen sevgi teması tasavvuf kaynaklıdır. İnce buluşlara, akıcı söyleyişe karşın geleneği sürdürmüştür. Divanından başka, *Rişte-i Cevahir* (İnciler Dizisi) adlı bir yapıtı var. 1714'te Konya'da öldü.

NEVRES-İ KADİM

Kerkük'te doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Asıl adı Abdürrezzak. Şair ve hattat Hekimoğlu Ali Paşa'nın divan kâtipliğini yaptı, onunla birlikte Tebriz seferine katıldı (1731). Müderris oldu. Bosna, Tokat, Filibe kadılıklarında bulundu. Hicivleri yüzünden önce Resmo'ya (Girit), sonra Bursa'ya sürgün edildi. Kütahya kadılığı görevinin ardından ikinci kez Bursa'ya sürüldü ve 1761'de orada öldü. Farsça ve Türkçe iki divanı var. Şiirlerinde özlem, ayrılık, sevgi, yaşama sitem, umutsuzluk gibi konuları işledi.

NEYLÎ

1692'de İstanbul'da doğdu. Babası gibi o da ilmiye sınıfına girdi. Kadılık, müderrislik yaptı. Rumeli kazaskerliğine kadar yükseldi. Gülşenî tarikatına bağlandı. 1748'de İstanbul'da öldü. Divanından başka, hukuk, tarih ve dil alanında yapıtları da vardır.

RAGIB PAŞA

1699-1763 arasında İstanbul'da yaşadı. Defterhanede kâtiplikle başlayan memurluk yaşamında valilik, sadaret mektupçuluğu görevlerinden sonra Reisülküttaplığa (Dışişleri Bakanlığı) kadar yükseldi. III. Osman ve III. Mustafa dönemlerinde sadrazamlık yaptı. Kimi şiirleri sevgi temasını işlemekle birlikte, bilgece bir tutum sergilediği şiirleri de vardır. Kimi dizeleri atasözü gibi dillerde dolaşmıştır. Bilimsel konularda yazdığı yapıtları, İstanbul'da Lâleli'de kendi adıyla anılan bir kütüphanesi bulunuyor.

RATİB AHMET PAŞA

1717'de Yenişehir'de (Rumeli) doğdu. Valilik görevinde bulunduğu sırada 1761'de Mora'da öldü. Sevgi temasıyla yazdığı şiirler ince buluşları, akıcı dili ve söyleyişiyle dikkati çeker. Yazı sanatıyla da uğraşmıştır. Divanı var.

RÂŞİD

Malatya'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Kazasker Malatyalı Mustafa Efendi'nin oğlu. Bir süre müderrislik yaptı. Mora seferine katıldı. Halep ve İstanbul kadılıklarında bulundu. Kabakçı Mustafa isyanından sonra üç yıl sürgünde yaşadı. Anadolu kazaskerliğine atandı. 1735'te İstanbul'da öldü. Yoğun duyguları işlediği şiirleri çağında ilgi uyandırdı, başarılı şairler arasına girmesine yol açtı. Divanından başka, tarih alanındaki çalışmalarını derleyen *Tarih-i Raşid*, 50'ye yakın *Fetihname*, *Münşeat*, *Sıhhatabad* gibi yapıtları var.

SAMÎ

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Medrese öğreniminin ardından ilmiye sınıfına girdi. Kadılık, I. Mahmut döneminde vakanüvislik yaptı. Lâle Devri'ni yaşadığı halde zevk ve sefa âlemlerine katılmadı. Gazellerinde genellikle bilgece bir hava içinde göründü. 1733'te İstanbul'da öldü.

SEYYİD VEHBÎ

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Asıl adı Hüseyin. Medrese eğitimi gördü. Müderrislik, kadılık yaptı. Şiirleri çağında büyük bir ün sağladı. Toplum yaşamıyla ilgili gözlemleri, kullandığı atasözleri, halk deyimleri önemli bulundu. III. Ahmet çeşmesi için yazdığı "musanımat kasidesi" ile çağı yansıtan *Surname* adlı yapıtı ünlüdür. 1736'da İstanbul'da öldü.

SÜMBÜLZADE VEHBİ

1719 dolaylarında Maraş'ta doğdu. Öğrenimini doğduğu yerde yaptı. İs-

ranbul'a geldikten sonra devlet büyüklerine yazdığı kasideler, düşürdüğü tarihlerle kendini tanıttı. Kadılık, müderrislik görevlerinde bulunduktan sonra elçi olarak İran'a gönderildi. Rodos, Eski Zağra, Manisa ve Manastır'da kadılık yaptı. 1809'da İstanbul'da öldü. Şiirlerinde yenilikten çok, kullandığı halk deyimleri, atasözleri, öz Türkçe sözcükler dikkati çeker. Divanından başka, *Lûtfiyye*, *Sevkengiz*, *Tuhfe-i Vehbi*, *Nuhbe-i Vehbi* gibi (son ikisi şiirle yazılmış sözlük) yapıtları var.

SÜRURÎ

1752'de Adana'da doğdu. Asıl adı Osman. İsranbul'a geldikten sonra Sümbülzade Vehbi'ye kapılanıp onun kâhyalığını yaptı. Hezeliyat (eğlenceli hiciv) alanında yazdıkları ve düşürdüğü manzum tarihlerle ün kazandı. Divanından başka, *Hezeliyat-ı Sürurî* adlı bir yapıtı var. 1814'te İstanbul'da öldü.

SEZAÎ

1669'da Korint'te (Mora) doğdu. Asıl adı Hasan. Mora'nın Venediklilerce fethi üzerine İstanbul'a göçtü (1687). Mukabele Kalemi'nde çalışmaya başladı. Gülşenî tarikatına girdi. Vakıf kiralarını toplamakla görevlendirildiği için Cabi Dede Efendi diye anıldı. Sezaiyye kolunu kurarak Edirne'de şeyh oldu. Tekkelerdeki şeyhlik yaşamı 1738'de Edirne'de ölümüne değin sürdü. Şiirlerinde din konularından uzaklaştığı, yaşam gerçekleriyle içli dışlı olduğu görülür. Divanından başka, *Mektubat* adlı bir yapıtı var.

ŞEYH GALİB

1757'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmet Esat. Bir mevlevî dervişinin oğlu. Babasının çevresinde güçlü bir eğitim gördü. Kâtip yardımcılığı yaptı. Önce Konya'da, sonra İstanbul'da Yenikapı mevlevihanesinde çilesini doldurup Galata mevlevihanesine şeyh oldu. III. Selim'in koruması altında yaşadı. Divan şiirinin son büyük şairi sayılır. Bu geleneğe getirdiği yeniliklerle söyleyiş ve biçim ustası olarak çağını ve sonrasını etkiler. Divanından başka, *Hüsn ü Aşk* mesnevisi ünlüdür. 1799'da İstanbul'da öldü.

XIX. YÜZYIL

ABDÜRRAHMAN SAMİ PAŞA

1795'te Trapoliçe'de (Mora) doğdu. 1878'de İstanbul'da öldü. Yaşamı üstüne bilgi yok.

ÂGÂH PAŞA

1831'de Trabzon'da doğdu. Deniz askeri olarak Bahriye'ye katıldı. Gemi hocalığına yükseldi. Alay kâtibi, kumandan ve beylerbeyi oldu. Divan geleneğinin tasavvufa bağlı, tekniği ustaca kullanan son şairlerinden. 1906'da Ankara'da öldü.

ÂSAF

1839'da Bağdat'ta doğdu. Aralarında vezir, vali ve paşa bulunan ünlü bir aileden. Özel öğrenim görerek sadaret kalemine girdi. Valilik yapan babasının yanında çeşitli illerde çeşitli görevlerde bulundu. İstanbul'a dönünce *Basiret*, *İstikbal* ve *Vakit* gazetelerinde özgürlükçü, yeni bir düzeni savunan yazılar yazdı. Çırağan olayı ile ilgili görülerek üç yıl kalebentlik cezasıyla Sakız'a sürüldü. Şam ve İzmir'de yaşadı. 1908'de yeniden İstanbul'a döndü. 1912'de burada öldü.

DÜRRÎ

1844-1915 arasında Gaziantep'te yaşadı. Asıl adı Ahmet Hasip. Doğduğu kentin ünlü bilgin ve şairlerinden ders gördü. Medrese eğitimini bitirdikten

sonra uzun süre Pişirici Camiinde imamlık yaptı. Nesirle şiir karışımı *Zübdetü'l-Feraiz* adlı bir yapıtı var.

ENDERUNLU VÂSIF

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Sarayda, Enderun'da eğitim gördü. Bir süre Silâhtar Süleyman Paşa'nın yanında hizmet gördü. Bolayır'da Süleyman Paşa evkafının yöneticiliğini yaptı. 1824'de İstanbul'da öldü. Halk deyimlerini, halk geleneğinden aldığı mazmunları şarkılarında kullanmasıyla, yaşadığı dönemin özelliklerini şiirlerine yansıtmasıyla tanındı. Divanı vardır.

EŞREF

1846'da Gelenbe'de (Manisa) doğdu. Hatuniye medresesinde eğitim gördükten sonra tahrirat kalemine girdi. Uzun yıllar malmüdürlüğü ve kaymakamlık yaptı. Gördes kaymakamıyken II. Abdülhamit'in baskıcı yönetimini yeren şiirleri yüzünden tutuklandı. Cezasını çektikten sonra Mısır'a kaçtı. Sürgündeyken Kıbrıs, Fransa ve İsviçre'de yaşadı, mücadelesini sürdürdü. 1908'de Meşrutiyet'e geçilince yurda döndü. İstanbul'da *Eşref* adlı haftalık bir mizah gazetesi yayınladı. Adana'da vali muavinliği görevinde bulunduktan sonra emekliye ayrılıp Kırkağaç'a yerleşti. 1912'de orada öldü. Divan şiirinin kaside, gazel, kıta, muhammes gibi şekillerini ve divan şiiri dilini hiciv ve yergilerinde kullandı. Zorbalık düzenine karşı mücadelesiyle hiciv edebiyatının seçkin bir temsilcisi sayıldı. *Deccal*, *İstimdat*, *Hasbihal Yahut Eşref ve Kemal*, *Şah ve Padişah*, *İran'da Yangın Var* adlı basılmış yapıtları bulunuyor.

HAKKI BEY

1822-1895 yılları arasında yaşadığı ve bir divanının bulunduğu dışında fazla bilgi yok.

FITNAT HANIM

1842'de Trabzon'da doğdu. Trabzon valisi Abdullah Paşa'nın kızı. Küçük yaşta İstanbul'a gelip özel öğrenim gördü. Arapça ve Farsça öğrendi. Divanı var. 1909'da İstanbul'da öldü.

HERSEKLİ ARİF HİKMET

1839'da Mostar'da doğdu. İstanbul'da öğrenim gördü. Sadaret mektupçuluğu kaleminde ve Adliye dairesinde çalıştı. Hüdavendigâr, Manastır, Kastamonu, Adana, Cezayir vilayetleri Bidayet Mahkemesi reisliği, İstanbul İstinaf Mahkemesi üyeliği, İstinaf Hukuk reisliği, Temyiz Mahkemesi reisliği görevlerinde bulundu. 1903'te İstanbul'da öldü. Nailî ve Fehim'in etkisi görülen gazellerinden başka bilgece söylenmiş şiirler de yazdı. Tanzimat döneminde eski şiirin geleneğini sürdürdü. Divanı var.

İZZET MOLLA

1785'te İstanbul'da doğdu. Medrese eğitiminden sonra ilmiye mesleğinde ilerledi. Galata kadısı oldu. Dönemin ünlü devlet adamlarından Hâlet Efendi'nin ilgisini gördü. Koruyucusunun idam edilmesiyle Keşan'a sürüldü. Dönüşünde yine devlet görevlerinde bulundu. Osmanlı-Rus savaşına karşı olduğu için Sivas'a sürgün edildi. 1829'da Sivas'ta öldü. Gençliğinde ve yaşlılığında yazdığı şiirlerden oluşan iki divanı, *Gülşen-i Aşk* adlı tasavvuf içerikli bir mesnevisi, bir de sürgün yıllarını anlatan *Mihnet-Keşan* adlı mesnevisi var. Şiirlerinde hırpalayıcı eleştiriler ve yergiler dikkat çeker.

LESKOFÇALI GALİB

1828'de Leskofça'da doğdu. Babası Üsküp valisi İsmail Paşa. Onunla birlikte geldiği İstanbul'da Sadaret kaleminde ve Gümrük İdaresi'nde çalıştı.

Mithat Paşa'nın Tuna valiliği sırasında İdare Meclisi kâtipliği ve Tuna gazetesinde yazarlık, Ahmet Cevdet Paşa'nın valiliği sırasında Halep'te mektupçuluk yaptı. 1867'de İstanbul'da öldü. Divan geleneğini sürdürdüğü şiirlerinde tasavvuf, bilgelik, sevgi konuları işlenir. Döneminde Encümen-i Şuara adlı şairler topluluğunun en güçlülerinden sayılmış, Namık Kemal'i etkilemiştir. Divanı vardır.

LEYLA HANIM

İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Moralızade Hamdi Efendi'nin kızı. Özel eğitim gördü. Özellikle İzzet Molla'dan dersler aldı. Mevlevî tarikatına girdi. Lirik gazelleri dönemin edebiyat çevrelerinde beğeniyle karşılandı. Divanı var. 1847'de İstanbul'da öldü. XIX. yüzyıl divan şiirinde etkili olmuş ilk kadın şair sayılır.

LEYLA SAZ

1850'de İstanbul'da doğdu. Babası Hekimbaşı İsmail Paşa. Vali atandığı sırada babasıyla birlikte gittiği Girit'e, sonra da eşiyle birlikte gittiği İzmir, Rusçuk, Trabzon, Kastamonu illerine ilişkin gezi notlarını, ayrıca saray ve harem anılarını *Vakit* ve *İleri* gazetelerinde yayınladı. Bu yazıları Almanca, Fransızca ve Çekçeye çevrildi. Şiirlerinin bir bölümünü *Solmuş Çiçekler* adlı bir kitapta topladı. Aynı zamanda besteleriyle ün kazandı. 1936'da İstanbul'da öldü. Ölümünden sonra anıları derlenip *Haremin İçyüzü* adıyla yayınlandı.

MUALLİM FEYZİ

1842'de Tebriz'de doğdu. Babası Esat Molla'dan ders aldı. Necef Medresesi ve Mısır'da Camiülezher'de öğrenim gördü. Mısır'da tanıştığı Vezir Sami Paşa onu İstanbul'da konuk ettikten sonra Osmanlı uyruğuna geçip öğretim kurumlarında görev almaya başladı. Emirgân Rüştiyesi, Robert Kolej ve Galatasaray Lisesi'nde Farsça öğretmeni ve yönetici olarak çalıştı. Batı etkisinde yeni edebiyat anlayışına karşı çıkan, divan geleneğini sürdüren bir şair olarak özellikle mersiye türünde yazdıklarıyla tanındı. 1910'da İstanbul'da öldü. Yapıtları arasında *Ulûm-ı Farisi*, *Kâmus*, *Vaveylâ*, *Divan-ı Eş'ar*, *Suz-i Güdaz*, *Müntehabat-ı Farisiye* sayılabilir.

MUSA KÂZIM PAŞA

1821'de Koniçe'de doğdu. Askeri kâtip olarak orduya katıldı. Binbaşı rütbesindeyken yazdığı hicivler dolayısıyla görevden alınıp Kıbrıs'a sürgün edildi. Bağışlandıktan sonra paşalığa kadar yükseldi. Son görevi Divan-ı Harb daimi üyeliğiydi. Tasavvuf şiirleri ve hicviyeleriyle tanınır. 1889'da İstanbul'da öldü.

MUALLİM NACİ

1850'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ömer. Babasını küçük yaşta yitirince dayısının yanında, Varna'da eğitim gördü. Arapça, Farsça, Fransızca öğrenmeye başladı. Yazı sanatıyla ilgilendi. Naci adıyla yazdığı şiirler, ilk yazıları Tuna gazetesinde yayınlandı. Varna Rüştiyesinde başlayan öğretmenlik görevini daha sonra Galatasaray Lisesi ve Hukuk Mektebi'nde sürdürdü. Gazeteci olarak *Tercüman-ı Hakikat*, *Saadet* ve *Vakit*'te çalıştı. Batı etkisindeki şiire karşı, divan şiirinin geleneksel değerlerini savundu. Recaizade ve Hamit gibi yeni zevkin temsilcileriyle şiddetli çatışmalara girdi. Her alanda yapıt verdi. Sözlük çalışmalarında bulundu. 1893'te İstanbul'da öldü. Ünlü yapıtları arasında *Ateşpare*, *Şerare*, *Füruzan* gibi şiir, *Muallim*, *Demdeme* gibi eleştiri, *Ömer'in Çocukluğu* gibi anı, *Lugat-ı Naci* gibi sözlük kitapları sayılabilir.

MÜTERCİM ÂSIM

1755'te Antep'te doğdu. Şair Mehmet Cenani Beyin oğlu. Doğduğu kentte güçlü bir eğitim aldı. Bir süre mahkeme ve divan kâtipliğinde bulundu. İstanbul'a gelince, *Burhan-ı Kaati* çevirisini sunduğu III. Selim'den yardım gördü. *Kâmus* adlı sözlük çevirisini bütünledi. Devletin resmi tarihçiliğine atandı. Selânik kadılığı yaptı. 27 Kasım 1819'da İstanbul'da öldü. Tarih ve dil alanında çalışmalarının yanı sıra yazdığı gazeller de ünlüdür.

NEVRES-İ CEDİD

1820'de Sakız'da doğdu. Asıl adı Osman. Özel öğrenim gördü. Özellikle Fars dili ve edebiyatı üzerinde çalıştı. Hizmetinde bulunduğu Ali Rıza Paşa'nın ölümü üzerine İstanbul'a gelince Hariciye Kalemi'ne girdi. Irak ve Hicaz ordularında tahrirat başkâtipliği, muhasebecilik yaptı. Şumnu'da görevdeyken bir yolsuzluk olayından dolayı sağlığı bozuldu. İyileştikten sonra Zaptiye Dairesi mektupçuluğuna atandı. 1876'da İstanbul'da delirerek öldü. Şiirleri sevgi, özlem, ayrılık gibi konuları işler. Divan şiiri geleneğine bağlıdır. Kimi şiirleri şarkı olarak bestelenip günümüze kadar gelmiştir.

OSMAN ŞEMS

1813'te İstanbul'da doğdu. Nakşibendî tarikatına girdi. Mercan Camii'nde 50 yıla yakın imamlık ve hatiplik yaptı. Tanzimat döneminde eski şiiri benimseyenlerin oluşturduğu Encümen-i Şuara topluluğunda yer aldı. Divanı vardır. 1893'te İstanbul'da öldü.

PERTEV PAŞA

1785'te Darıca'da doğdu. Asıl adı Mehmet Sait. Divan-ı Hümayun kaleminde yetişti. Çeşitli görevlerde bulunduktan sonra paşalığa kadar yükseldi. Beylikçilik, reisülküttaplık gibi önemli görevler, birçok ayaklanma ve savaş sırasında etkili roller üstlendi. 1837'de Edirne'de boğdurularak idam edildi. Divanı vardır. Divan geleneğini sürdüren şiirleri duyarlı, akıcı ve ince buluşlarla dolu bir dille yazılmıştır.

ŞEYH VASFİ

1851-1912 yılları arasında İstanbul'da yaşadı. Kefevî tekkesi şeyhi Mahmut Raşit Efendi'nin oğlu. Babasından Arapça ve Farsça dersleri aldı. Babası ölünce tekkenin şeyhliğine getirildi. Muallim Naci ile birlikte *Tercüman-ı Hakikat*, *Saadet* ve *Mürüvvet* gazetelerinde şiirler, makaleler yayınladı. Eski edebiyat anlayışına bağlı kaldı. Münşeat-ı Şeyh Vasfi, *Muharrerat-ı Şeyh Vasfi*, *Feyzabad*, *Nahv-ı Osmanî* vb gibi yapıtları var.

ŞEYHÜLİSLAM ARİF HİKMET

1786'da İstanbul'da doğdu. Kazasker İbrahim İsmet Bey'in oğlu. Öğrenimini bitirdikten sonra kadılık yapmadı. Çeşitli devlet görevlerinde bulundu. Sonradan ilmiye sınıfına geçti. Anadolu ve Rumeli Kazaskerliklerine getirildi. Şeyhülislamlığa kadar yükseldi. 1859'da İstanbul'da öldü. Divanında topladığı şiirleri 3500 kadar Arapça, Farsça ve Türkçe beyitten oluşuyor. Kaynak olarak kullanılan tarih ve yaşamöyküsü kitapları da yazdı.

TÜRK GALİB

İstanbul'da doğduğu, 1876'da yine İstanbul'da öldüğü dışında yaşamı üstüne bilgi yok.

YENİŞEHİRLİ AVNİ

1826'da Yenişehir'de (Yunanistan) doğdu. Vidin valisine kethüdalık yapmış bir paşanın oğlu. Özel öğrenim gördü. Divan kâtipliği, mahkeme üye-

liği gibi görevlerde bulundu. 1883'te İstanbul'da öldü. Divan geleneğini sürdüren şairlerin sonuncusu, buna karşılık en başarılısı sayılır. Divan şiiri kavramlarını kendine özgü bir anlayışla kullandığı, kimi şiirlerinde İslâm felsefesinin izleri bulunduğu, bilgelik ve dünya varlığına önem vermezlik gibi eğilimler yansıttığı ileri sürülür. Eksik basılmış divanından başka, *Ateşgede*, *İr'at-ı Cinân*, *Bülbülname*, *Âbname* gibi yapıtları var.

XX. YÜZYIL

ADANALI ZİYA

1859'da Adana'da doğdu. Rüştiyede okudu. Adana valisi olan Ziya Paşa'nın dikkatini çekerek İstanbul'da öğrenim görme fırsatı buldu. Evkaf Bakanlığında memurluk yaptı, edebiyat çevrelerine girdi. Muallim Naci'den yakınlık gördüyse de hicivleri ve taşkın davranışları yüzünden tutuklandı. Fizan'a sürüldü. Mısır'a kaçtı. Bağışlanması üzerine yurda dönünce Afyon Evkaf Müdürlüğüne atandı. Bu görevden emekliye ayrıldı. 1932'de Afyon'da öldü. Şiirlerinde aşk, özgürlük, vatan, yaşam felsefesi gibi konuları işledi.

HAMAMİZADE İHSAN

1884'te Trabzon'da doğdu. Trabzon İdâdisi'ni bitirdikten sonra uzun bir süre bu kentte Türkçe ve tarih öğretmenliği yaptı. 1928'de İstanbul'a yerleştikten sonra da aynı mesleği sürdürdü. Son görevi, Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu edebiyat öğretmenliğidir. 1948'de İstanbul'da öldü. Şiirlerinde sevgiyi temel aldığı, özgün buluşlarla coşkulu bir söyleyişe, bütünü kapsayan bir uyuma ulaştığı kabul edilir. Halkbilim alanındaki çalışmaları kaynak niteliğindedir. Yapıtları arasında *Divan-ı İhsan*, *Hamsiname*, *Lâf Olsun Diye*, *Bilmeceler*, *Türk Edebiyatı Nümuneleri*, *Ömer Hayyam Rübaileri* bulunmaktadır.

MECDÎ

1865'te Balıkesir'de doğduğu, 1941'de İstanbul'da öldüğü dışında bilgi yok.

MEHMET ABDÜLBÂKİ

1883'te İstanbul'da doğdu. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhinin oğlu. Özel öğrenim gördü. Babasının çevresinde tasavvuf bilgileriyle yetişti. Babasından sonra şeyh oldu. Mevleviliğin etkileri görülen şiirleri divan geleneğini sürdürse de yeni sayılabilecek buluşlar içermektedir. 1934'te İstanbul'da öldü.

NEYZEN TEVFİK

1879'da Bodrum'da doğdu. Öğrenimini yarım bıraktıktan sonra edebiyat çevrelerine girdi, kendi kendini yetiştirdi. Mısır'a gidip beş yıl kaldı. Dönüşünde İstanbul'a yerleşti. Ney çalmasındaki ustalığıyla sanat çevrelerinin ilgisini çekti. Toplumsal kural ve baskılara boyun eğmeyen bir yaşam sürdürdü. Hiciv alanında yazdığı şiirlerle bu türe yeni renkler kattı. Kimi dizeleri halkın diline yerleşerek yıllarca söylendi. 1953'te İstanbul'da öldü. Şiirleri *Hiç*, *Azab-ı Mukaddes* adlı iki kitapta toplandı.

HAŞİM NEZİHİ OKAY

1904'te Amasya'da doğdu. Trabzon İlköğretmen Okulu'nu bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü sınavlarına girerek edebiyat öğretmeni oldu. Sinop, Zile, Develi, Bursa, Bandırma ortaokul ve liselerinde öğretmenlik yaptı. Son görevi İstanbul'da Atatürk Kız Lisesi edebiyat öğretmenliği. Halk şairleri üzerine yaptığı araştırmalarla da tanınır. 1998'de İstanbul'da öldü. Şiir kitapları: *Akşam Şarkıları* (1935), *Ilgar* (1938), *Ömrümden Yapraklar* (1978). Araştırma kitapları: *Aşık Sümmanî* (1940), *Seyranî* (1945), *Dertli* (1951), *Dadaloğlu* (1958), *Köroğlu ve Dadaloğlu* (1970).

REŞİT ÂKİF PAŞA

1863'te Yanya'da doğdu. Özel öğrenim gördü. Bir süre Galatasaray Lisesi'nde okudu. Arapça, Farsça, Fransızca öğrendi. Devlet Şûrası, Mülkiye Dairesi üyelikleri gibi devlet hizmetlerinde bulundu. İkinci Meşrutiyet'ten sonra Dışişleri Bakanlığı'na atandı. 1920'de İstanbul'da öldü. Divan geleneğini sürdüren şiirlerinin başlıca özelliği, çağının yaşama anlayışını coşkulu bir dille sergilemiş olmasıdır.

SUÛD

1882-1948 yılları arasında İstanbul'da yaşadı.

TOKADİZADE ŞEKİB

1871'de İzmir'de doğdu. Özel öğrenim görerek yetişti. İzmir gazetelerinde yayınladığı makalelerle de tanınır. Özgürlükten yana olduğu için II. Abdülhamit onu Bitlis'e sürgüne gönderdi. II. Meşrutiyet'ten sonra Manisa milletvekili oldu. Mütarekede İzmir Müdafaai Hukuk Cemiyeti'nin kurucuları arasına katıldı, yöneticileri arasında yer aldı. 1932'de İzmir'de oğlunun ölümü üzerine intihar etti. Şiirlerinde her iki ölçüyü de kullanmıştır. Mistik ve felsefi eğilimler ağır basar. Şiir kitapları: *Neşide-i Vicdan* (Vicdanın Şiiri), *Reşehat* (Damlalar). Ayrıca *Derviş Sözleri* adlı bir yapıtı var.

SÖZLÜKÇE

A

Abâ: Kalın, kaba kumaş, aba; bu kumaştan bol, geniş üstlük; dervişlik, şeyhlik.

Abdar: Sulu, taze; parlak, hoş; keskin.

Aceb (Acib): Şaşma, şaşıp kalma, şaşılacak şey, tuhaf; acaba.

A'da: Düşmanlar; rakipler.

Adâvet: Düşmanlık; hınç, kin.

Adem: Yokluk.

Âdem: İnsan, adam.

Adû: Düşman.

Afâkî: Havayî, gereksiz, boş sözler ve şeyler; nesnel.

Afiyet: Hasta ve sakat olmamak; sağlık, sağlamlık.

Aftâb: Güneş ışığı; güneş.

Agâh (Ageh): Bilen, bilgin.

Agaz: Başlangıç, başlama.

Agyar: Başkaları, yabancılar, rakipler.

Agende: Dolu, doldurulmuş. *Agende-şikem:* Karnı tok.

Ahen: Demir; sert, katı; acımasız, acımaz. *Ahendil:* Demir yürekli; acımasız.

Ahir: Son, sonunda, ergeç.

Ahkab: Uzun zamanlar.

Ahkâm: Hükümler.

Ahur: Ahır.

Ahuvân: Ahûlar, ceylanlar.

Ahzân: Üzüntüler, hüzünler.

Akîde: İnanç.

Akîk: Yüzük taşı, mühür olarak da kullanılan değerli süs taşı.

Akil: Akıllı.

Al: Hile; soy, aile.

Alâik: İlgiler, ilişkiler; Hakka ulaşmayı engelleyen ilgiler.

Alâyiş: Bulaşma; boş, geçici süs ve gösteriş.

Alem: Bayrak; bayrakların ve minarelerin ucundaki madeni ay.

Âlem-nüma: Dünyayı gösteren.

Âlî-şan: Şanı ve şerefi yüce olan.

Alûd (Alûde): Bulaşmış, ıslanmış.

Alüfte: Aşk çılgını, aşk yüzünden aklını kaçıran; namussuz kadın.

Amâl: Emeller, istekler.

Amâk: Derinlikler.

Ambersirişt: Amberle yoğrulmuş.

Amennâ: İnandık, evet öyle; diyecek yok!

Amiziş: Geçinme, kaynaşma.

An: En küçük zaman birimi.

Ân: Güzellik.

Ar: Utanma, utanılacak şey, ayıp.

Arak: Ter; rakı. *Arakrîz:* Terleyen, ter döken.

Arâm: Dinlenme, rahatlık, huzur, sabır.

Arâmiş: Dinlenme, dinleniş.

Ar'ar: Ardıç, dağ selvisi; güzelin boyu.

Arâyiş: Süs, gösteriş.

Arûs: Gelin.

Âsâ: Değnek.

Asâ: Gibi; benzeyen, andıran.

Asân: Kolay.

Asitan (Astan): Eşik; tekke.

Asiyâb: Değirmen, su değirmeni.

Asmân (Asumân): Gök, gökyüzü.

Aşiyan: Yuva.

Aşkbazî: Sever görünme.

Aşûb: Karışıklık; karıştırıcı.

Aşüfte: Dağınık, perişan, baştan çıkmış; âşık.

Atâ: Verme; bağış, hediye, ihsan.

Attar: Aktar, güzel koku satıcısı.

Ayâ: Acaba.

Ayine: Ayna. *Ayine-dar:* Ayna tutan kimse. *Ayine-dan:* Ayna mahfazası.

Ayn: Göz.

Ayş: Yaşama; yiyip içme, zevk ve sefa. *Ayş u nûş:* Eğlence, cümbüş.

Ayyâr: Aldatıcı, kandırıcı.

Azar: İncitme.

Azimet: Gitmek, yola çıkmak; dua, efsûn.

B

Ba: İle.

Bâb: Kapı; kitapların bölümleri; madde; husus.

Bâd: Rüzgâr; olsun!

Badam: Badem; çekik göz.

Bâde: İçki, şarap. *Bâdehâr:* İçki içen.

Bâdıhavâ: Bedava, parasız.

Bais: Sebep, sebep olan.

Bâk: Korku, çekinme. *Bîbâk:* Korkusuz.

Bâlâ: Yüksek, üst, yukarı; boy.

Bâlin: Yastık.

Bam (Bem): Dam; üst; çalgıda kalın ses teli.

Ban: Sorgun ağacı; sevgilinin boyu.

Bang: Yüksek ses, sada, bağırma.

Bâr: Meyve; yük; defa; izin; saçan, yağdıran. *Bâr-ver:* Yemişli, yemişi olan.

Bari: Hiç olmazsa.

Bârî: Tanrı.

Bârid: Soğuk; hoş olmayan.

Bârîk: İnce.

Basar: Göz; görme duyusu; kalb gözü.

Basiret: Kalb gözü ile görme yeteneği; biliş, kavrayış; akıllılık; işin sonunu anlama.

Baz: Doğan kuşu.

Bâz: Açık, açılmış olan; geriye, arkaya doğru. -*bâz:* Oynayan.

Baziçe: Oyuncak.

Beca: Yerinde, uygun.

Beçe (Beççe): Yavru; çocuk.

Bedbaht: Talihi kötü, talihsiz.

Bed-gû: Dedikoducu, çekiştirici.

Bed-hû: Kötü huylu.

Bedia: Güzel.

Bedîd: Aşikâr, görünür, açık, belli. *Bedîdar:* Aşikâr olan.

Bedkirdar (Bedgirdar): Kötü yaratılışlı; yaptığı işler kötü olan.

Behişt (Bihişt): Cennet.

Behur: Buhur, tütsü.

Be-kef: Avuçta, el içinde.

Belâkeş: Eziyet ve sıkıntı çeken.

Bender: İskele; ticaret limanı.

Benefşe: Menekşe; mor.

Ber: Göğüs; meyve.

Berâ: İyi huy ve erdemleriyle üstün olma.

Berceste: Nazik; güzel, yakışıklı.

Berehmen: Brahma dininde olan; Hintli, Mecusî din başkanı.

Bergüzar: Anı olarak verilen armağan.

Berhemzen: Karmakarışık eden, dağıtan.

Berîd: Haberci, ulak.

Berk: Şimşek.

Berk: Yaprak. *Berk u Bâr:* Yaprakla meyve.

Bertaraf: Bir yana; yok edilmiş; şöyle dursun!

Berzede: Toplanılmış, bir araya gelmiş; yukarı kaldırılmış; biriktirilmiş.

Bes: Yeter.

Beşer: İnsan, insanlık.

Bevadi: Çöller.

Beyâban: Çöl, kır, ova.

Bezl: Kendiliğinden verme, esirgemeden bol bol harcama; bolluk.

Bîcan: Cansız.

Bîdar: Uyanık, uykusuz.

Bîdilân: Gönülsüzler.

Bîgâh: Vakitli vakitsiz.

Bigâne: Yabancı; tanımayan; dünyayla ilgisini kesmiş.

Bigi: Gibi.

Bîhad: Sınırsız; pek çok.

Bihâr: Denizler.

Bîkes: Kimsesiz.

Bîm: Korku.

Bîneva: Nasipsiz.

Biniyaz: Kimseye yalvarmayan.

Bîperva: Pervasız, korkusuz, aldırışsız.

Birle: İle.

Bisât: Döşenen şey; kilim, döşek vb.

Bister: Yatak, döşek.

Bîstûn: Gökyüzü; Ferhad'ın deldiği dağ.

Bîsûd: Faydasız, boşuna.

Bîş ü Kem: Artık ile eksik.

Bîtâb: Takâtsiz.

Bûd: Varlık. *Bûd u Nebûd:* Varlık ile Yokluk.

Bugûna: Böyle.

Bum: Memleket, yer, ülke.

Bûm: Baykuş.

Burc ü bârû: Kalenin burcu ve bedeni.

Bûsîş: Öpüş.

Bûs ü kenâr: Öpüp kucaklama.

Bûstan (Büstan): Bostan.

Butlan: Haksızlık; boş, asılsız; hükümsüz olma.

Bülend: Yüksek.

Büryân (Biryân): Kebap.

Büt (Büd): Put; tapılacak kadar güzel; güzel genç.

C

Câ (cây): Yer, mevki. *Câ-be-câ:* Yer yer.

Câme: Elbise. *Câme-hab:* Yatak.

Canfeza: Cana can katan, hayat veren, iç açıcı.

Cangüdaz: Can eriten, acıma uyandıran.

Cânib: Taraf, yan, yön.

Câr: Mevki, makam.

Cârim: Suçlu.

Câru: Süpürge.

Cây-gir: Yerleşen, yer tutan, yerleşmiş; süren.

Cehele: Cahiller, bilgisizler.

Cehl: Bilgisizlik.

Cehûlâne: Pek cahilce.

Celâlet: Büyüklük, ululuk.

Cerahat: Yara; irin.

Ceres: Büyük çıngırak, çan.

Ceriha: Yara.

Ceste: Sıçramış, fırlamış. *Ceste ceste:* Azar azar.

Ceyb: Yaka, iki yaka arası; cep.

Ceyş: Asker.

Cihan-ârâ: Dünyayı süsleyen.

Cihannüma: Dünyayı gösteren harita; çatı altı.

Civankaşı: Tülbent üzerine ince altın telle yapılan nakşın, işlemenin adı.

Cû (cûy): Akarsu, ırmak.

Cûy-bâr: Büyük ırmak.

Cûyende: Arayan, isteyen.

Cülûs: Oturma; hükümdarın tahta çıkması.

Cünbüş (cünbiş): Hareket, kımıldama, oynama; eğlence, cümbüş.

Cünûn: Delirme, deli olma; delilikler.

Cür'a (cur'a): Yudum, içim.

Cüst ü cû: Arayıp taramak.

Ç

Çâbük-süvar: Ata iyi binen, iyi at süren; usta süvari.

Çâk: Yarık, yırtık, yırtmaç. *Çâk çâk:* Parça parça.

Çâker: Kul, köle.

Çardih (Çardeh): Ondört.

Çarh (çerh): Çark; gök; tekerlek; felek; talih.

Çâr-pâre: Çalpara, parmaklara takılıp çalınan zil.

Çârsû: Çarşı.

Çegane: Küçük tef.

Çekîde: Damlamış; damıtık.

Çelîpa: Haç, put.

Çemen: Yeşillik; yeşil alan.

Çemen-suffe: Bahçede çimle kaplı oturulacak yer.

Çerağ (çırağ): Kandil, fitil, mum.

Çihil: Kırk; çok.

Çille (çile): Yayların örme kirişi; iplik, ipek, sırma vb sarma yumağı; sıkıntı, eziyet; dervişlerin 40 günlük deneme süresi.

Çîn-i zülf: Saç kıvrımı.

Çü: Gibi.

Çün (çûn): Gibi; çünkü, madem ki. *Çûn ü çirâ:* Nasıl, niçin?

D

Dâd: Verme; vergi, bağış; adalet; sızlanma, şikâyet; feryat.

Dâd-âver: Adaletli.

Dağ: Kızgın cisimlerle vücutra açılan yara.

Dağdağa-fermâ: Gürültü çıkaran, telâş uyandıran.

Dahi: Henüz.

Dahl etmek: Karışmak.

Dâiye: Arzu, istek, hırs.

Dâl: Gösteren, işaret eden.

Dâmân (Dâmen): Etek.

Dânâ: Bilgin, bilen.

Dâr: Ev; yapı; yer; yurt; darağacı. *Dâr-üş-şifa:* Şifa evi, hastane; tımarhane.

Dâru: İlâç.

Dâr ü giru: Kavga, savaş.

Da'vî: Dâva.

Dehr: Zaman; dünya.

Dellâl: Tellâl; alışverişte aracılık eden; yüksek sesle satış yapan.

Dem: Kan.

Dem: Soluk; zaman. *Demadem:* Her zaman, sık sık. *Dembedem:* Zaman zaman.

Dem-beste: Soluğu kesilmiş, susmuş, sessiz.

Demsaz: Uygun arkadaş.

Dendan: Diş.

Denî: Alçak, soysuz.

Der: Kapı. *Der-be-der:* Kapıdan kapıya.

Derâ: Çan.

Derağuş: Kucaklama, sarma.

Der-beste: Kapısı kapalı.

Derk: Anlayış; en aşağı kat, dip. *Derk eylemek:* Anlamak.

Derkâr: İşin içinde olan; açık, ortada, belli.

Derkenar etmek: Kucaklamak.

Dermeyan (dermiyan): Ortada, arada. *Dermeyan etmek:* Ortaya sürmek, söylemek.

Derûn: İç; içyüzü.

Derya-dil: Gönlü yüce, yüreği geniş, kalender.

Deryûze: Dilenci. *Kâse-i deryûze:* Dilenci çanağı.

Dest: El. *Dest-beste:* El bağlamış, eli bağlı. *Dest-res:* Eli ermiş, isteğine ulaşmış, başarmış, başarılı.

Deşt: Çöl, kır.

Devan: Koşucu, seyirtici; koşarak. *Esb-i devan:* Koşu atı. *Peyk-i devan:* At uşağı.

Devât: Yazı takımı, divit.

Deyr: Tapınak.

Dıraht: Ağaç.

Dırahşan: Parlak, aydınlık.

Dîba: Kalın canfes kumaş.

Dîdar: Güzel yüz; görme, görüş.

Dihkan: Çiftçi; köy ileri geleni, köy ağası.

Dil: Gönül. *Dil-dâde:* Gönül veren, âşık. *Dil-cû:* Gönül çelen. *Dil-figar:* Gönlü yaralı. *Dil-hah:* Gönül isteği. *Dil-haste:* Gönlü yaralı. *Dil-hıraş:* Yüreği parçalayan, aşırı acıklı. *Dil-keş:* Gönül çeken. *Dil-küşa:* Gönül açıcı, yüreğe ferahlık veren. *Dil-ruba:* Gönül çelen, güzel. *Dil-i şûride:* Deli gönül.

Dimağ: Beyin.

Dinar: Altın para.

Dirayet: Akıl, zekâ; ince şeyleri kavrama; beceriklilik.

Diriğ: Yazık; esirgeyiş.

Dîrin (dîrine): Eski.

Dûd: Duman; acı, gam; soluk.

Duhter: Genç kız.

Dulâb: Su dolabı; döner çark; işini uydurma; hile.

Dûn: Alçak; aşağı; altta olan.

Dûr: Uzak.

Dûst: Dost.

Duş olmak: Kapılmak.

Dûş: Omuz, sırt.

Dür (dürr): İnci.

Dürc: Mücevher kutusu; güzel, biçimli ağız.

Dürd (dürde): Tortu, çökelti.

Dürdane: İnci tanesi.

Düruğ: Yalan.

Düşnam: Sövme, sövüp sayma.

Düşvâr: Güç.

E

Ebkâr: Bikirler. *Bikr:* Kızlık.

Ebnâ: Oğullar.

Ebr: Bulut.

Ebru: Kaş.

Ebter: Eksik, tamamlanmamış; dölsüz, yaramaz kimse; kuyruksuz.

Ednâ: En aşağı olan.

Efkende: Yıkık; düşkün, bağlı.

Efser: Taç.

Efsûn: Büyü.

Efsûs: Yazık, heyhat.

Ehem: Daha önemli, pek önemli.

Ekber: En büyük.

Ekl: Yeme.

Elfaz: Sözler.

Elhan: Şarkılar, nağmeler.

Eltaf: Lütuflar.

Elvan: Renkler.

Emsem: İlâç.

Enâm: Yaratış; bütün yaratıklar, bütün insanlar, halk.

Enbaz: Ortak.

Encâm: Son.

Encüm: Yıldızlar.

Enduh: Gam, sıkıntı.

Enfüsî: Canlılara ilişkin; öznel.

Engüşt: Parmak.

Enhar: Nehirler.

Enîn: İnilti.

Enver: En ışıklı, en parlak.

Erzan: Ucuz, bol; lâyık, uygun.

Eser: Meydana getirilen şey; iş, etki; iz, kalıntı.

Eşbeh: Çok benzeyen; yiğit.

Eşcâr: Ağaçlar.

Eşk: Gözyaşı.

Eşvak: Şevkler, sevinçler.

Evc: Tepe, en yüksek nokta.

Evtar: Yaylar, kirişler.

Evza': Durumlar, hareketler.

Eyâ: Ey.

Eymen: Sağ taraftaki.

Ezhâr: Çiçekler.

F

Fahir: Övünülecek, övgüye değer; parlak, şanlı, güzel.

Fağfur: Çin yapısı; eski Çin imparatorlarının ünvanı.

Fakr ü Fâka: Yoksulluk.

Fâriğ: İlgisi kalmamış, kendini sıyırmış.

Fart: Aşırılık, çok aşırı olan.

Fehm: Anlayış.

Fem: Ağız.

Fena-ender-fena: Yokluk içinde yokluk.

Ferağ: Rahat, huzur; vazgeçme, ilişki kesme.

Ferah: Bol, geniş; neşeli, açık; gönül şenlendiren.

Ferâmuş: Unutma, hatırdan çıkarma.

Feraset: Hemen anlama, çabuk kavrama.

Ferâvan (firavan): Bol, çok.

Ferhan: Sevinçli.

Ferhad: Yenen, üstün olan, bir yeri ele geçiren; efsane kahramanı.

Ferhat: Rahatlık.

Fertût: İhtiyar, bunak; eski.

Ferve: Kürk, post.

Fetîl: Fitil; örgü, bükme.

Fevc: Bölük, kalabalık. *Fevc-a-fevc:* Bölük bölük.

Feyyaz: Gür, bereketli; bolluk verici.

Feyz (feyiz): Eski; bereket, bolluk.

Fusahâ: Düzgün söz söyleyip yazanlar.

Fülfül: Karabiber.

Fülk: Gemi, kayık; yuvarlak nesne.

Fürûğ: Işık, parlaklık.

Fürûzan: Parlak, ışıklı.

Füsûn: Büyü.

Fütade: Düşkün, düşmüş.

Fütüvvet: Gençlik, delikanlılık; cömertlik; yiğitlik.

Füzun: Çok fazla.

G

Gâhvare (gehvare): Beşik.

Galtan: Yuvarlanan, tekerlenen; bulanan, bulanmış.

Gam: Üzüntü, keder, tasa. *Gam-kîn:* Tasalı, kederli. *Gamgüsâr:* Tasayı gideren, şarap.

Gâm: Adım.

Gamze: Göz ucuyla bakış.

Gar: Mağara, in; defne ağacı. *Yâr-ı gar:* Halife Ebubekir'in lâkabı.

Garâm: Aşk.

Garaz: Maksat, niyet; kötü niyet; gizli düşmanlık.

Garîk: Boğulmuş, batmış.

Garra (garre): Ak, parlak.

Gavvas: Dalgıç.

Gayb: Görünmezlik, bilinmezlik.

Gayet: Uç; son, bitim; maksat; pek çok.

Gazâlân: Ahûlar.

Genc (gencîne): Hazine.

Ger: Eğer.

Gerdân: Dönen.

Gerden: Boyun.

Gerdiş (girdiş): Dönüş, dolanış.

Gerd olmak: Toz haline gelmek.

Germ: Sıcak. *Germ ü serd:* Sıcak soğuk; acı tatlı.

Germî: Sıcaklık; çok çaba.

Geşte: Dönmüş. *Sergeşte:* Başı dönmüş.

Geşt etmek: Geçmek; gezmek, dolaşmak; seyir. *Geşt ü güzar:* Gezip dolaşma.

Gırra (girre): Boş şeylere aldanan, övünen; gururlu, gafil.

Giran: Ağır; pis, kötü, kokmuş; sıkıntılı, usandırıcı; sert, katı.

Gird: Çevre; dönme; yuvarlak.

Gird-bâd: Şiddetli fırtına, kasırga. *Girdbâd-ı deşt:* Çöl fırtınası.

Girîban: Yaka.

Giriftar: Tutulmuş, tutsak.

Gîsû (geysû): Saç; uzun saç; saç örgüsü.

Guhar: Toz.

Gufran: Acıyıp bir kişinin suçunu bağışlama.

Gulgul (gulgule): Gürültü; çığrışma; dar ağızlı kaptan dökülen suyun sesi.

Gûn: Renk.

Gussa: Kaygı, keder, tasa.

Gûş: Kulak.

Gûşegîr: Bir köşeye çekilen.

Gûya: Söyleyen, konuşan.

Güdaz: Eriten.

Güftar: Söz.

Gülbün: Gül fidanı.

Gülgeşt: Gül ağacıyla süslü gezinti yeri; gezinti yeri; çimen.

Gümkeşte: Kaybolmuş.

Güzar (güzer): Geçme, geçiş; geçen, geçiren; eden, yapan.

H

Hâb: Uyku. *Hâbide:* Uyumuş, uykuda.

Habâb (hababe): Kabarcık.

Habs: Suçluyu bir yere kapama; kapalı yerde tutup salıvermeme; mal vakfetme.

Hâcet: Gerekli olan şey, gereksinim.

Hadeng: Ok.

Hadîs: Birdenbire ortaya çıkan.

Hafî: Gizli.

Hâhiş: İstek. *Hâhişger:* İstekli.

Hâil: Engel olan; korkutan.

Hâk: Toprak.

Halel: Alçaklık, boşluk; bozukluk, fesat.

Hâlet: Hal, durum.

Ham: Büklüm, kıvrım; kemer, yay. *Hambeham:* Büklüm büklüm. *Ham-ı zülf:* Saçın büklümü.

Hâme: Kalem.

Hamel: Kuzu; kuzu burcu.

Hamîde: Eğrilmiş, bükülmüş; kambur; kemerli.

Hamîr: Hamur, maya.

Hamiyyet: Gayret.

Hammâr: Şarapçı, şarap satan; meyhaneci.

Hamuş: Susan, susmuş.

Hamyâze: Esneme; kötü davranış.

Hân: Sofra; yemek; aşçı dükkânı. *Hân-ı yağma:* Yoksullara, açlara dağıtılan yemek.

Hâne-ber-dûş: Evi sırtında; yeri yurdu olmayan, berduş, serseri.

Hanuman: Ev bark, ocak.

Hârâ (hâre): Sert taş, kaya; mermer; menevişli kumaş.

Harabat: Meyhane.

Hares (harese): Dilsizlik.

Hargâh (hargeh): Büyüklerin çadırı.

Harîfane: Ortaklaşa.

Harim: Başkasının müdahalesinden uzak olan yer.

Harir: İpek; hararetli.

Harîs: Hırslı, çok istekli.

Hasenat: İyiler, güzeller, hoşlar.

Hasûd: Haset eden, çekemeyen.

Haşr: Toplanma; kıyamet günü ölülerin dirilip bir yere toplanmaları.

Haşyet: Saygı ile karışık korku.

Havf: Korku.

Hayme: Çadır.

Hazar: Barış, rahat zamanı.

Hazele: Alçaklar; yüzsüzler.

Hazer etmek: Sakınmak, çekinmek.

Hecr (hicr): Ayrılık.

Hem-âgûş: Kucak kucağa; sarmaş dolaş.

Hemdem: Yoldaş. *Hemdemî:* Yakın arkadaşlık, yoldaşlık.

Hem-inan: At başı beraber; birlikte hayvan sürenlerin her biri.

Hemîşe: Her zaman, daima.

Hemrâz: Dost, yakın arkadaş, sırdaş.

Hemreng: Aynı renkte olan; huyları bir olan.

Hemsâye: Komşu.

Hem-ser: Baş başa.

Hemtâ: Eşit, eş, aynı derecede.

Hem-vâr: Düz; uygun; daima.

Hengâm: Çağ, zaman, devir; mevsim.

Hengâme: Savaş, savaş yeri; kavga gürültü.

Hercaî: Kararsız, vefasız; serseri.

Herzegû: Saçma sapan söz söyleyen.

Hestî: Varlık.

Hey'et: Şekil, suret; görünüş; kılık; hal, durum; kurul.

Hezâr: Bülbül; bin.

Hidmet: İş; birinin işini görme; görev, hizmet.

Hilâf: Karşı, karşıt; ayrılık; yalan.

Hil'at: Padişah hediyesi süslü elbise.

Hilkat: Yaradılış, yaratma; tabiat, huy.

Hikem: Hikmetler.

Hikmet: Felsefe; gizli, bilinmeyen nokta; neden; gerçeğe, ahlâka ilişkin kısa söz; inatçı; yiğit, gözüpek.

Hirâsân: Korkan, korkak.

Hîre: Kamaşık, donuk; uyuşuk, bunamış; şaşmış, hayran; küstah; saçma, boş, anlamsız; kavgacı.

Hired: Akıl.

Hirmen: Harman.

Hod: Kendi. *Hod-be-hod:* Kendi kendine; kendi bildiği gibi. *Hod-ser:* Dik başlı, kendi başına, inatçı.

Hoş-âyende: Hoşa gider, beğenilir.

Hoy (huy): Ter. *Hoy-feşan:* Ter saçan, terleyen. *Hoy-kerde:* Alışmış, âdet edinmiş; terlemiş.

Hufte: Uyumuş.

Huld: Sonsuz varlık; beka, bakilik; cennet.

Hulûs: Arılık, saflık, hâlislik; doğruluk; içtenlik; yaltaklanma.

Hum: Geniş küp.

Humar: Sarhoşluktan ayılma; sersemlik.

Humhane: Şarap küplerinin konulduğu yer; meyhane.

Hûn: Kan. *Hûn-âlûd:* Kana bulaşmış, kanlı. *Hûnpâş:* Kan saçan. *Hûn-rîz:* Kan dökücü; zalim.

Hûnâb (hûnâbe): Kanlı gözyaşı.

Hûr: Ahû. *Hûr-ı ıyn:* Ahû gözlüler; cennet kızları.

Hurde: Küçük; ince, kırıntı; önemsiz. *Hurdedân:* İnce şeyleri bilen.

Hurrem: Sevinç, mutluluk.

Hurşid: Güneş ışığı; güneş.

Hurûş: Coşup taşma.

Huşk (huşg): Kuru; işe yaramaz; soğuk, kaba. *Huşk u ter:* Kuru ve sulu, iyi ile kötü, kara ile deniz.

Hûş: Akıl.

Hûşyâr: Akıllı; aklı başında; ayık.

Huzûz: Hazlar.

Hüceste: Uğurlu, kutsal.

Hüveydâ: Apaçık, meydanda, âşikâr.

I

Ilm-i vakt: Zamana uyan.

Ibtihaç: Sevinme, iç açıklığı.

I'câz: Aciz bırakmak.

Icmâl: Ayrıntıya girmeden topluca söyleme; özetleme.

Idbar: Talihin yüz çevirmesi; işlerin ters gitmesi; düşkünlük.

Ifâkat: Hastalıktan kalkma; iyileşme.

Iffet: Namus; temizlik.

Ihâm etmek: Vehme düşürmek.

Ihlâs: Kalb temizliği; doğruluk.

Ikd: Gerdanlık; dizi.

Ilhad: İnançtan caymak; doğru yoldan ayrılmak,

dinsizlik; zulüm, eziyet etme.

İlkâ: Bırakmak; atmak, terk.

İltiyam: Yaranın kapanması, unması.

İltizam: Kendine gerekli sayma; birinden yana olma; gerektirme.

İmâ: İşaret; dolaylı yoldan anlatma.

İ'nan: Büyü ile bağlanma.

İnan: Dizgin; idare, yönetme.

İnfikâk: Ayrılma; ayrı düşme; yerinden ayrılma.

İnkırâz: Tükenme, bitme; yok olma.

İnkisâr: Kırılma; gücenme; ilenç.

İntak etmek: Söylemek, dile getirmek, konuşmak.

İntihâ: Sona erme; tükenme, bitme; son.

İrâd: Getirme, söyleme; gelir.

İrdâf eylemek: Ardı sıra yürütmek, yürütülmek.

İrtikâb: Kötü iş yapmak; görevini kötüye kullanmak.

İs'ad: Yukarı çıkarma, yükseltme; kutlu kılma.

İsâr: Saçmak.

İsnâd: Bir şeyi birinin üstüne atma; iftira.

İsneyn: İki; Pazartesi günü.

İstihâre: Hayrını olma, şaşma; yanıt isteme, soru sorma.

İstimdad: Medet ummak, yardım istemek.

İstirdad: Geri isteme; geri alma.

İstitâr etmek: Örtünmek.

İşrâb: Belli etme.

İştihâr: Ün, tanınmışlık; şöhret kazanmak.

İştiyâk: İçten gelen istek.

İ'tilâ: Yükselme.

İzâr: Yanak.

J

Jâle: Çiy.

Jeng (jengâr): Pas.

Jiyân: Kükreyen.

K

Kabâ: Giysi, elbise, kaftan.

Kaçan: Ne zaman, ne zaman ki.

Kâil: Söyleyen; razı olan. *Kâil olmak:* Razı olmak, sineye çekmek.

Kâm: Dilek; maksat; murad.

Kand: Şeker.

Kanzil: Sarhoş.

Karabe: Büyük testi; kırba.

Kârbân: Kervan.

Karîr: Sevinmiş.

Kâsid: Aranmayan, geçersiz, sürümü olmayan.

Kâşâne: Büyük ev, konak.

Kat': Kesme, biçme; ayırma, ilgi kesme; yok etme; sona erdirme, bitirme; yol alma.

Katî: Kesin; kestirme; kararlaştırılmış.

Kebk: Keklik. *Kebk-hıram:* Keklik yürüyüşlü.

Kebuter: Güvercin.

Keç (geç): Eğri, çarpık.

Keçkul: Dilenci çanağı; keşkül.

Kef: Avuç; avuç dolusu; taban; köpük.

Keffe: Terazi gözü, kefe.

Kelâl: Yorgunluk, bitkinlik.

Kelef: Yüzdeki benekler; şiddetli sevgi.

Kem: Az, noksan, eksik.

Kemin: Pusu.

Kemine: Eksik; âciz, zavallı.

Kenar: Kıyı, çevre; deniz kıyısı; uç, köşe; çevreyi kuşatan; kucağa alma.

Kens etmek: Süpürmek.

Kerrâke: İnce softan yapılmış dar cübbe, kadın cübbesi.

Kerem: Cömertlik, lütuf; şeref.

Kesel: Gevşeklik, tembellik; uyuşukluk.

Keştî: Gemi.

Ketm: Bir şeyi saklamak.

Kevkeb: Yıldız.

Kevn: Varlık; evren.

Kıyl ü kâl: Dedikodu.

Kirdgâr: Tanrı.

Kisedar: Parayı toplayan, para hesabını tutan.

Kizb: Yalan.

Kubh: Çirkinlik; çirkin iş; kabahat.

Kûhken: Dağ kazıcı, dağ deviren.

Kûhl: Sürme; göz ilâcı.

Kullâb: Çengel.

Kulkul: Şen, çevik; bir şeyin hareketinden çıkan ses.

Kulzüm: Kızıldeniz; Süveyş körfezi.

Kurb: Yakınlık.

Kuyûd: Kayıtlar, bağlar.

Külbe: Kulübe.

Künam-ı şîr: Aslan yatağı.

Künbed: Kubbe.

Künc: Köşe.

Küşade: Açılmış, açık.

Küşte: Ölü.

L

Lâbüd: Gerekli, gerek.

Lâcerem: Şüphesiz.

Lâht: Bir şeyin parçası.

Lâhûti: Tanrısal âlemle ilgili.

Lâl: Dilsiz.

Lâ'l: Kırmızı, al; al renkte süs taşı; güzelin dudağı; kırmızı şarap.

Lâmi': Parlayan, parlak.

Lâne: Yuva.

Lâübâlî: İlişkisiz; kayıtsız; saygısız; senli benli.

Lây: Çamur; tortu; kül.

Lâ y'akıl: Aklı başında olmayan, yaptığını bilmez.

Lâ y'üsel: Sorgusuz, sorumsuz.

Lebrîz: Taşkın, taşıcı.

Ledün: Bir şeyin içi, içyüzü; Tanrısal gizlerle uğraşan bilim.

Lehîb: Alev; ateşin sıcaklığı.

Lerzân: Titreyen, titrek.

Lerze: Titreme.

Leşker: Asker.

Levn: Renk.

Licâm: Dizgin.

Lîk: Lâkin.

Likâ: Yüz. *Mah-likâ:* Ay yüzlü.

Lûbet: Oyun.

Lücce: Engin deniz; kalabalık; derinlik.

Lü'lü: İnci.

M

Mâder-zâd: Anadan doğma.

Magbut: Gıpta edilmiş, imrenilmiş.

Magrib: Batı.

Mahabbet (muhabbet): Sevme, sevmek, sevgi; dostluk; dostça konuşma.

Mahfî: Gizli, saklı. *Mahfîce:* Gizlice.

Mahsûd: Haset edilen, imrenilen.

Mahûr: Musiki makamı.

Mahz (mahza): Katışıksız, hâlis; sade; sırf.

Mahzûl: Hor, hakir, perişan; rüsvâ.

Makal (Mekaal): Söz; söyleme, söyleyiş.

Manend: Gibi; benzer, eş.

Mansab (mansıb): Büyük memurluk yeri, makam.

Maslahat: Barış, rahatlık, iyilik yolu; iş, husus, madde; nitelik; önemli iş.

Matla': Güneş ya da yıldızın doğması; tan yeri; kaside ya da gazelin ilk beyti.

Mâye: Maya, bir şeyin aslı, öz.

Meclûb: Celb edilmiş, çekilmiş, tutkun.

Medâr: Dönülecek yer; yardımcı; sebep; daire, halka.

Mehâm: Önemli olan şeyler.

Mehcûr: Ayrı düşmüş. uzak kalmış.

Mehr: Mihir; evlenirken erkeğin verdiği para.

Meges (mekes): Sinek.

Mekkâr: Ağırlık; yük hayvanı.

Melâ: Ova.

Melahat: Güzellik; tuzluluk.

Melekût: Mânevi âlem.

Melih: Güzel; tuzlu.

Melhûz (melhûze): Düşünülebilen, akla gelen, olabilir.

Memlû: Dolu, doldurulmuş.

Menkabe (menkıbe): Övünülecek nitelik; iyi iş.

Menşûr: Dağıtılmış, yayılmış.

Menzil: Konak yeri; ev; bir günlük yol; mesafe, atım.

Merayâ: Aynalar.

Merdüm: İnsan. *Merdüm-i çeşm:* Gözbebeği.

Merg: Ölüm.

Mertebe: Derece.

Meserret: Sevinç.

Mesmu': İşitilmiş, dinlenmiş.

Mesrur: Sevinçli.

Mestan: Sarhoşlar.

Meşam: Burun.

Meş'al (meş'ale): Işık kabı, lâmba, kandil, çıra; bunların saldığı ışık.

Meşhed: Şehit düşülen yer; mezar.

Meşhûd (meşhûde): Gözle görülen.

Meşrûh (meşrûha): Açıklanmış, ayrıntılı; uzun uzadıya anlatılan.

Methuş (medhuş): Şaşkın; baygın, sarhoş.

Mevsûl: Birleşmiş, kavuşmuş.

Mey: İçki, şarap. *Meyâşam:* Şarap içen. *Meyfürûş:* Şarap satan, şarapçı.

Meyhâre: Şarap içen.

Mezâhir: Bir şeyin ortaya çıktığı, görüldüğü yerler; aynalar; meramına erenler.

Mezak: Zevk, tat, tat alma, damak.

Mezra: Tarla; mezar.

Mezellet: Düşkünlük.

Micmer: Tütsü yakılan kap, buhurdan.

Mıdrab (mızrab): Telli sazları çalmaya yarayan alet.

Miftah: Anahtar.

Mihr: Güneş; sevgi, dostluk.

Mihrak: Odak.

Mikab: Küb.

Milk (mülk): Toprak ve gelir getiren taşınmaz mal; sahip olunan toprak; bir devletin ülkesi. *Milket:* Milk'in şiirde kullanılan biçimi.

Minb'ad: Bundan sonra.

Mînû: Cam, sırça; zümrüt; felek; cennet.

Mizan: Terazi.

Muallâ: Yüksek.

Muanber: Güzel kokulu, güzel kokan.

Muaşir: Başkalarıyla iyi geçinen.

Muattal: Tatil edilmiş; olduğu gibi bırakılmış; işlemez.

Muhassal: Hâsıl edilmiş, elde edilmiş; hâsılı, hülâsa.

Muhtasar: Kısa kesilmiş, kısaltılmış; özetlenmiş; gürültüsüz; az masrafla.

Muhtesib: Belediye memuru ya da polis.

Muğtenem: Ganimet olarak alınmış.

Mukassî: Kasvetli, dar.

Mukayyed: Kayıtlı; bağlı; zincirle bağlı; kayda ve koşula bağlı; işine önem verip bakan.

Mukteza: Gerekli olan şey.

Muntazır: Bekleyen.

Musaffa: Tertemiz, arınık.

Mushaf: Kitap; Kur'an.

Musîbet: Felâket.

Mu'tad (mu'tade): Anlaşmış; âdet olmuş; her vakit yapılan.

Mu'tekif: İnzivaya çekilip kendini Tanrıya adayan kimse.

Mutrib: Çalgıcı; neşelendiren.

Muttasıl: Bitişik; başka bir şeye ulaşmış; aralıksız, ara vermeyen.

Müdam: Sürekli; her zaman; şarap.

Müdâra: Yüze gülme, yalancı dostluk gösterme.

Müdâva: Hastaya ilâç verme.

Müddeâ: İddia olunan şey.

Mücellâ: Cilâlanmış, parlak.

Mücerred: Çıplak, soyunmuş; tek, yalnız, bekâr; karışık ve katışık olmayan; cismi olmayan; soyut.

Müferrih: Ferahlık veren, iç açan; sıkıntı gideren.

Müheyyâ': Hazırlanmış.

Müje: Kirpik.

Mükerrer: Tekrarlanmış; üst üste gelmiş; savaş alanı.

Mül: Şarap.

Mülâkat: Buluşup görüşme.

Mülâzim: Devam eden; biriyle daima birlikte olan; bir işe girmeye aday olan.

Mülhid: Doğru yoldan ayrılmış; dinsiz.

Mültecâ: Sığınak.

Mültemi': Parlayan, parıldayan.

Mümkinat: Olabilen şeyler.

Mümteni': Razı olmayan, imtina eden; olamayacak.

Münceli: Açılıp aydınlanan, açık; parlayan, parlak.

Münderiç: Bir şeyin içinde bulunan; içine konulmuş, sıkıştırılmış.

Münteha: Son.

Müptelâ: Tutkun.

Mürde: Ölü.

Mürgâb: Su kuşu; ördek.

Müstecab: Kabul cevabını alan; istediği kabul olunan.

Müstehab: Sevilen, beğenilen; sevabı olan.

Müstekar: Yerleşilen, durulan yer; karargâh.

Müstesna: Kural dışı, başkalarına benzemeyen; benzerlerinden üstün; ayrık.

Müşebbeh: Ağ ve kafes gibi örülmüş olan.

Mütâlaa: Bir işi iyice düşünme; bir iş için ortaya çıkan fikir ve oy; okuma.

N

Nâb: Arı, saf; katışıksız, hâlis; berrak; oluk.

Nâbinâ: Kör; doğuştan kör.

Nâdide: Görülmemiş, eşsiz.

Nâf: Göbek, orta.

Nâfe: Misk, koku; güzelin saçı.

Nagâh (nagehan): Ansızın, birdenbire.

Nahl: Ağaç.

Nahvet: Gurur; kibir, böbürlenme.

Nakd: Para, akçe; parasal servet; peşin para.

Nakdîne: Hazır ve peşin para; değerli mal.

Nâ-kâm: İsteğine erememiş; yoksun.

Nakıse: Eksiklik.

Nâl: Kamış; kamış kalem içindeki saz; kamış düdük.

Nâle-senc: İnleyen, inildeyen.

Nâliş: İnilti.

Nâme-ber: Mektup götüren.

Nâr: Ateş.

Nâsaz: Düzensiz.

Nâseza: Uygun olmayan; yaraşmaz.

Nass: Açıklık, kesinlik; Kur'an'da açıklama.

Na't: Bir şeyi güzel biçimde anlatmak; peygamberi öven şiir.

Nâtık: Nutuk veren; anlatan, bildiren.

Nâtüvan: Güçsüz, dermansız, zayıf, çelimsiz.

Nâvek: Ok.

Nâ-yâb: Bulunmaz; benzersiz, eşsiz.

Nazan: Nazlı.

Nâzil: Yukardan aşağı inen.

Nazîre: Eş, benzer; benzek.

Nefha: Güzel koku; rüzgâr esintisi; üfleme, üfürme.

Nefy: Sürme, sürgüne yollama; olumsuzluk.

Nemâ: Çoğalmak, büyümek; fâiz.

Nemek: Tuz; tat, lezzet; hak, bağlılık. *Nemekrîzi:* Tuzlama, tat verme.

Nerdüban: Merdiven.

Nermin: Yumuşak, tatlı, güzel.

Nesak: Tarz, üslûp, yol.

Neşat: Sevinç; ferahlık.

Neşve: Keyif, neşe; hafif sarhoşluk. *Neşvedar:* Keyifli. *Neşve-yâb etmek:* Keyif vermek, sevindirmek.

Nevâ: Güzel ses, âhenk, nağme; makam.

Nevâl: Talih, kısmet; bağış, bahşiş.

Nev-be-nev: Yeniden yeniye, tazeden tazeye.

Nevmid: Ümitsiz, üzüntülü.

Nev-res: Yeni yetişen, yeni biten.

Nevresîde: Yeni yetişmiş, yeni olgunlaşmaya başlamış.

Neyyir (neyyire): Nurlu, parlak.

Nez': Bir şeyi yerinden çekip koparmak; sökmek.

Nezâre: Bakma, seyir.

Niam: Nimetler; ne güzel!

Nihal: Fidan, dal, taze sürgün.

Nihanî: Gizlice.

Nigâh: Bakış.

Nîk: İyi, hoş, beğenilen. *Nîk ü bed:* İyi ile kötü.

Nikâb: Yüz örtüsü; peçe, yaşmak.

Nilgûn: Mavi renkte, çivit mavisi.

Nîm: Yarı, yarım.

Ni'me: Ne güzel, ne âlâ.

Nirân: Ateşler; cehennem.

Nişîmen: Oturulacak yer; durak.

Nizâr: Zayıf, arık.

Nîze: Mızrak.

Nühüft (nühüfte): Gizli.

Nükhet: Güzel koku; ağız kokusu.

Nukl: Meze, çerez.

Nukûş: Nakışlar, resimler.

Nu'man: Kan.

Nümayan: Görünen, apaçık, belli.

Nümûd (nümûde): Gösteren; gösterilmiş, görülmüş.

P

Pâbûs: Ayak öpme.

Pâkize: Çok nazik; çok temiz; çok güzel.

Palân: Semer, eyer.

Pârsâ: Dindar, sofu.

Pâyân: Son, bitim; uç.

Pâybend: Ayak bağı.

Pâydâr (pâyidâr): Sağlam, sürekli; iyice yerleşmiş.

Pâye: Rütbe, derece.

Pedermande: Babadan kalma.

Pehlû: Vücudun iki yanı, böğür.

Pejmürde: Perişan; solmuş, eskimiş, buruşmuş.

Pelâs-pâre: Eski püskü, yırtık pırtık giysi.

Penah: Sığınan.

Pencah: Elli.

Pergâle: Parça; kalın, sert iplikle dokunmuş.

Perîzad: Peri çocuğu, çok güzel.

Pertev: Işık, parlaklık.

Pervaz: Uçuş, uçma.

Peşmîn (peşmîne): Yünden yapılma; sofu elbisesi.

Peyam: Haber.

Peydâ: Meydanda, meydana çıkmış.

Peyderpey: Arka arkaya, birbiri ardınca.

Peyk: Haberci; uydu; her hareketinde birine bağlı, bağımlı.

Peyrev: Ardı sıra giden; uyan.

Peyvend: Ulaşma, varma; bağ.

Peyvest (peyveste): Bitişmiş, ulaşmış.

Pezir: Kabul eden.

Pîç: Büklüm, kıvrım; faydasız, hayırsız. *Pîçapîç:* Kıvrım kıvrım, eğri büğrü, karmakarışık.

Pîçîde: Karışmış, bükülmüş, kıvrılmış.

Pîrâne: Yaşlılara yakışır tarzda; pîrler gibi.

Pîrezen: Kocakarı.

Pîrâye: Parlaklık; güzellik; süs, bezek.

Pîr-i mugan*:* Meyhaneci.

Pîrûze (fîrûze): Gök renkli değerli taş.

Pister (bister): Yatak, döşek.

Pîş u pes: Önü ve arkası; ön ve arka.

Pûd: Argaç, dokuma tezgâhlarında enine atılan iplik, atkı.

Puhte: Pişmiş, pişkin, olgun.

Pulâd: Çelik.

Pûşîde: Örtü; perde; örtülmüş, örtülü.

Pûşiş: Örtülü, örtecek şey.

Pûyân: Seyirten, koşan.

Pute: Maden dökmek için kalıp; pota; ok atışlarında nişan tahtası.

Pür-fer: Çok parlak, çok aydınlık.

Pür-şûr: Aşırı kargaşa.

Pürtâb: Çok sıcak.

Püşt: Arka, sırt.

R

Ra'd: Gök gürültüsü.

Ragıb: İstekli, isteyen.

Rahîk: Duru ve kokulu şarap.

Rahş: At; yörük, gösterişli at.

Rahşân: Çok parlak.

Raht: Soy sop, aile.

Raksân: Sallanan; dans eden.

Ra'na: Seçkin, güzel.

Ratb: Taze, yeşil. *Ratb u yâbîs:* İlgili ilgisiz, yerli yersiz.

Ravza: Bahçe. *Ravza-i Rıdvan:* Cennet.

Rây (rey): Düşünce.

Râz: Sır; gizli, gizlenen şey.

Rebâb (rübâb): Bir tür telli çalgı; lir.

Redif: Arkadan gelen, birinin ardından giden; askerlik hizmetinde ikinci dönem; şiirde uyaktan sonra yinelenen sözcük.

Refîk: Arkadaş, yoldaş; ortaklık; yardak, yamak; erkek eş.

Reftâr: Yürüyüş.

Rehnümâ: Yol gösterme.

Rek (reg): Damar.

Reng: Renk; oyun, hile; suret, şekil.

Rengîn: Renkli, boyalı; güzel, tabiata hoş gelen.

Resan: Yetiştiren, eriştiren.

Resîde: Yetişmiş, erişmiş.

Reste: Kurtulmuş.

Reşk: Kıskanma, çekememezlik, haset.

Revac: Sürüm; geçerlik, itibarda olma, herkesçe aranılma.

Revak: Ev önündeki; saçak; kemer kubbe.

Revan: Giden, yürüyen, akan; ruh, can. *Revan olmak:* Gitmek.

Revnak: Tazelik, güzellik, parlaklık.

Revzen: Pencere.

Rez: Asma, bağ kütüğü.

Rezan: Ağır, vekarlı, vakur.

Rıdvan: Razı olma, hoşnutluk.

Rif'at: Yükseklik.

Riş: Yara; yaralı; kuştüyü.

Rîş: Sakal.

Rişte: İp, iplik.

Rîzân: Dökülen, saçılan, akan.

Rîze: Döküntü, kırıntı.

Rû-gerdan: Yüz çeviren.

Ruhsâr (ruhsâre): Yanak, yüz.

Rûmâl (rûymâl): Yüz süren.

Rû-nümâ: Yüz gösteren, meydana çıkan.

Rübûde: Kapılmış, kapılan.

Rüsum: Sağlamlık; bir bilginin inceliğine, derinliğine varma; vergiler; kurallar.

Rüsvâ (rüsvây): Ayıplarıyla tanınmış, dile düşmüş, rezil.

Rü'yet: Görme; bakma, idare etme, çevirme.

S

Sabâ: Gündoğusundan esen hafif ve tatlı yel; müzikte bir makam.

Sad: Yüz, 100. *Sadpâre:* Yüz parça.

Sa'd: Kutluluk; uğur getiren, uğur.

Saded: Yakınlık; fikir, niyet; asıl konu, konuşulan madde.

Safvet: Saflık, temizlik.

Sâgar: Kadeh.

Sahn: Avlu; boşluk, boş yer; meydan, ortalık yer; büyük kâse; sahne.

Saht: Katı, sert; güç, zor; güçlü, sağlam.

Sâid ü sak: Kol ve bacak.

Sâika: Yıldırım.

Sâir: Yürüyen; geçen, dolaşan; başka, öteki.

Sâl: Yıl.

Salâtîn: Sultanlar.

Sâle: Yıllık, yaşında.

Sâman: Servet; takım, düzen; rahatlık, dinçlik; nişan; kenar.

Samt: Susma.

Sanem: Put.

Savmaa: İbadet yeri, tekke.

Say (sây): Çalışma, emek.

Sâye: Gölge; koruma, sahip çıkma. *Sâyedâr:* Gölge veren, gölgesi olan; sahip çıkan, koruyan.

Saykal etmek: Parlatmak, cilâlamak.

Sebkat etmek: İlerlemek.

Sebû: Testi; şarap kabı.

Sebz: Yeşil. *Sebze:* Yeşillik.

Seg (sek): Köpek, it.

Sehâb: Bulut; karanlık; böcek sürüsü.

Sehi: Düz, doğru.

Sekenat: Durmalar, duruşlar.

Selâsil: Zincirler; birbirine ulaşıp giden şeyler; sıra dağlar.

Selb: Kapma, zorla alma; kaldırma, giderme; olumsuz hale koyma.

Semen: Yasemin. *Semenber:* Göğsü yasemin gibi ak; yasemin göğüslü. *Semenbû:* Yasemin kokulu.

Semmur (sammur): Kürküyle ünlü hayvan, samur.

Sengîn: Taştan. *Sengsâr:* Taşlık.

Sencîde: Tartılmış.

Serâgaz: Yeniden başlama, baştan başlama.

Serâpâ: Baştan ayağa kadar.

Serâser: Bir baştan bir başa.

Ser-beste: Başı bağlı; kapalı, gizli.

Serd: Soğuk; sert; kaba, hoyrat.

Ser-der-heva: Düşüncesi heva ve heves olan.

Serfüru: Baş eğme, söz dinleme.

Sergerdan: Başı dönmüş, sersem.

Sergeşte: Başı dönmüş, sersem, şaşkın.

Sergirân: Başı ağır, sersem; fazla sarhoş.

Serîr: Taht; yüksek yatak.

Sernâme: Mektup başlığı; yazı başlığı, adı; bir topluluğun başı.

Serşâr: Ağzı ağzına dolu.

Setr etmek: Örtmek.

Sevâd: Karanlık; yazı, karalama; bir kentin çevresindeki bağlar bostanlar.

Sevâd-ı kalb: Kalbin ortasındaki kara benek.

Sevâhil: Kıyılar, sahiller.

Sevâik: Yıldırımlar. *Sevâik-i gam:* Gam yıldırımları.

Seyl: Sel. *Seylâbe:* Sel suyu. *Seylân (seyelân):* Akma; sele boğulma.

Seyyar eylemek: Gezip dolaşmak.

Sezâvar: Uygun, yaraşık, lâyık.

Sıklet: Ağırlık, sıkıntı.

Sıyt: Ses; iyi ün, şöhret.

Sifle: Alçak, bayağı, mayası bozuk.

Sili: Tokat, şamar.

Silk: Tutulan yol, meslek.

Sîmber: Göğsü gümüş gibi beyaz.

Sîmîn: Gümüşten, gümüşlü. *Sîminten:* Gümüş gibi tenli, duru ve beyaz tenli.

Sipihr: Gök.

Sîrab: Suya kanmış; taravetli.

Sirişk: Gözyaşı.

Sitâre: Yıldız.

Sitâyiş: Övme.

Sivâ: Başka, ayrı.

Sû (sûy): Taraf, yan. *Sûbe-sû:* Yer yer.

Subh: Sabah.

Sûd: Fayda, kazanç.

Suf (sof): Yün, yapağı, ibrişim; yünden dokuma.

Sufî: Sofu; tasavvufla uğraşan.

Sûhte: Yanmış, tutuşmuş, yanık; softa.

Sûmenât: Hindistan'ta ünlü bir tapınak.

Sûrah: Delik.

Surh (sürh): Kırmızı; kırmızı su (şarap ve kan).

Sûzende: Yakan, yakıcı.

Suver: Suretler.

Sücûd: Secde, ibadet sırasında alnı yere koyma.

Süfehâ: Sefih olanlar; akılsız, savurgan olanlar.

Süfte: Dilenmiş.

Sühâ: Büyükayı yıldız takımından parlak bir yıldız.

Sühan: Söz, konuşma. Sühandan: Güzel söz söyleyen, konuşması güzel.

Süst: Gevşek.

Ş

Şâh: Dal, budak; geyik boynuzu. *Şâh-sâr:* Koruluk; dal yığını.

Şahvâr (şehvâr): Şahane, hükümdarlara lâyık, çok büyük.

Şam: Akşam.

Şayeste: Yaraşır, uygun.

Şeb-çerağ: Şemşirek taşı.

Şeb-gerd: Gece bekçisi; gece gezen; ay.

Şebhûn (şebîhûn): Gece baskını.

Şeb-i yelda: Yılın en uzun gecesi.

Şebzindedâr: Geceleri uyanık duran; geceyi ibadetle geçiren.

Şefe: Dudak. *Şefetân:* Dudaklar. *Şefetayn:* Alt ve üst dudak.

Şehlevend: Boylu poslu, şen, güzel genç.

Şeb-nişin: Bina çıkıntısı, balkon.

Şehper: Kanadın en uzun tüyü.

Şehr-âşûb: Memleketi fesada veren.

Şekva: Şikâyet, sızıltı.

Şem': Balmumu; mum. *Şem'a:* Mum, mumlu fitil, kandil.

Şemîm: Güzel koku.

Şemme: Bir kere koklama; az şey.

Şems: Güneş.

Şemse: Güneş biçiminde işleme, süs.

Şemşîr: Kılıç.

Şerer (şerâre): Kıvılcım.

Şerm: Utanma. *Şermsâr:* Utanmış.

Şevk: Şiddetli istek; keyif, neşe; ışık.

Şiar: İz, işaret; ayırıcı işaret; âdet, ayırt edici âdet.

Şifa-pezir: İyileşebilir; geçebilir.

Şikem: Karın.

Şiken (şikenc): Kıvrım, büklüm. *Şikenc-i târ:* Kara kıvrım. *-şiken:* Kıran, *dil-şiken:* Gönül kıran.

Şîkeste-bâl: Kanadı kırık.

Şimşad: Şimşir ağacı.

Şinâver: Suda yüzücü; yüzgeç.

Şirâne: Aslanca; aslana yakışır tarzda.

Şirâr: Kıvılcım.

Şitâbân: Acele eden, koşan.

Şû (şûy): Yıkama, yıkanma.

Şu'le: Alev. *Şu'ledâr:* Alevli, alevlenmiş.

Şum: Uğursuz.

Şûridehâl: Hali perişan; karmakarışık; âşık.

Şûriş: Karışıklık, kavga.

Şürû etmek: Başlamak.

T

Tâat: İbadet.

Tâb: Takat; ışık; sıcaklık; büklüm. *Tâb-âver:* Güçlü, kudretli; dayanıklı.

Tabbah: Aşçı.

Tâ be haşr: Kıyamete kadar.

Tâ be key (tâ key): Ne zamana dek.

Tabiş: Parlama.

Ta'dâd: Saymak.

Tafsil: Genişçe bildirme; uzun uzadıya açıklama.

Tagayyür: Değişmek, başkalaşmak.

Tahassür: Hasret çekmek, özlemek.

Tahlîs: Kurtarmak.

Tak: Kemer; sedir ve taht üstündeki kubbe.

Tâk: Asma, üzüm kütüğü.

Takdîr: Beğenmek.

Takrîb: Yanaştırma, yaklaştırma; yaklaşık; bahane.

Takrîr: Yerleştirmek; söz söylemek; bir iş için yazılan resmi yazı.

Takvâ: Tanrıdan korkup dinin yasaklarından sakınmak.

Tal'at: Yüz, yüz güzelliği.

Tama': Doymazlık; çok isteme; açgözlülük.

Tannâz: Herkesle eğlenen, alaycı (güzel).

Tanzîr: Benzetme.

Tapu: Huzur, makam; zât, hazret; hizmet, hürmet.

Tarab (tareb): Şenlik, sevinç. *Tarab-gâh:* Sevinç, coşku yeri.

Târâc: Yağma.

Tarâvet: Tazelik, güzellik.

Tarh etmek: Gidermek; çıkarmak, atmak; tertip etmek; yapmak.

Târmâr (târümâr): Dağınık, perişan.

Tarrâr (tarrâre): Yankesici.

Tarsî': Değerli taşlarla süsleme.

Târ ü pûd: Arş ile argaç.

Ta'tir etmek: Güzel kokularla kokutmak.

Tatvil: Uzatma.

Tavaf: Bir şeyin çevresini dolaşma.

Tazallûm: Zulümden şikâyet etmek, sızıldanmak.

Tazarru': Düşkünceesine yalvarmak.

Tealî: Yükselme, ululanma.

Teallûk: Asılı olma, asılma; ilişik, ilgi; dünya ilgisi.

Teb: Sıtma, ateş. *Teb-lerze:* Isıtma titreyişi.

Tebâh: Yok olmak.

Tebhal (tebhâle): Uçuk.

Tecellîzâr: Tanrı kudretinin eserleriyle dolu yer.

Tecemmül: Süs; süslenme.

Tedarük (tedarik): Hazırlık.

Tedennî: Aşağı inme, aşağılaşma.

Tef: Sıcak.

Teferrüc: Açılma, ferahlanma; eğlenmek için gezme, seyir.

Tegafül: Görmezden gelme, haberi yokmuş gibi davranma.

Tehâlük etmek: Büyük istek göstermek.

Tehî: Boş, boş yere.

Tehyîc: Heyecanlandırmak.

Tekellüf: Güçlüğe katlanma; özenme, gösterişe kapılma; gösteriş, özenti.

Telâtum: Dalgaların çarpışması.

Telef: Yok etme, öldürme; bozma.

Temâşâ: Seyretmek, bakmak.

Temellûk: Yaltaklanma.

Temennâ (temenni): İstek, arzu, rica.

Temettu': Kâr etme, kazanma.

Temkîn: Ağırbaşlılık, ihtiyat.

Tenezzül: İnmek, iniş, alçalma, alçakgönüllülük gösterme.

Tenhâ: Issız, yalnız.

Terahhum etmek: Acımak, rahmet dilemek.

Terakki: Yukarı kalkma, yükselme; çoğalma, artma; ilerleme.

Terceman: Bir dilden bir dile çeviren.

Terceme: Kişinin özel yaşamöyküsü; bir dilden bir dile aktarma.

Tergib: İsteklendirme.

Tersâ: Hristiyan.

Tesliyet: Avutma.

Teşne: Susamış. *Teşnegân:* Susamışlar.

Teşviş: Karıştırmak.

Tevbe: Tövbe.

Tev'em: Eşdeğerde.

Tezelzül: Sarsılma, sarsıntı.

Tezerv: Sülün.

Tıfl: Çocuk.

Tînet (tınet): Maya, yaradılış.

Tîre: Karanlık.

Tuba: Güzellik, iyilik; rahat; ne güzel!

Tûba: Cennette bir ağaç.

Tuğyan: Haddi aşmak, azgınlık.

Tuhfe: Armağan; yeni çıkmış, görülmedik güzellikte şey.

Turra (turre): Alındaki kıvrık saç, perçem, kâkül; saçak.

Turfa (turfe): Görülmedik; yeni, acayip, tuhaf, şaşılası şey.

Tûtya (tûtiya): Sürme yapımında kullanılan maden.

Tü: Sen.

Tükme: Düğme.

Türâb: Toprak.

Türbet: Türbe.

Türvende: Mevsiminden önce yetiştirilen sebze ve meyve; görülmemiş şey; turfanda.

Tüvân: Takat. *Tüvân-ger:* Zengin.

U

Udvan: Düşmanlık; haksızlık, zulüm.

Ukba: Ahret, öbür dünya; ödül ve ceza.

Ukde: Düğüm; zor iş, muamma.

Ukûl: Akıllar.

Ulûvv: Yükseklik, büyüklük, yücelik.

Uşşak: Aşıklar.

Uzlet: İnziva, yalnızlık.

Ü

Ülûl-ebser: Göz sahipleri, dikkatle görenler.

Üns: Alışkanlık, alışma.

Ünsiyyet: Alışkanlık, sokulganlık; düşüp kalkma.

Ürd-i behişt: Nisan ayı; cennet gibi.

Üstuvâr: Sağlam, kuvvetli; dayanıklı.

Üstvân (üstüvân): Kemik.

V

Vâbeste: Bağlı; mütevakkıf.

Vacib: Yapılması gerekli, bırakılması olanaklı olmayan.

Vâfir (vâfire): Çok, bol.

Vâ hayf (vâ hayfâ): Eyvah, yazık.

Vakfe: Durak, durak yeri; duraklama anı. *Vakfegîr:* Duraklayan.

Valih (valihe): Şaşakalmış.

Vâreste: Kurtulmuş, sıyrılmış; bağımsız; gereksinimi olmayan, istemeyen.

Vecd: Sevinç hâli; kendinden geçme; üzülmek; yüksek heyecan.

Veli (velik, velikin): Lâkin, fakat.

Velî: Sahip; küçük çocuktan sorumlu kimse; ermiş.

Verâ: Arka, geri, başka; öte.

Vera': Korkak olma; sakınma, çekinme.

Verd: Gül.

Vezân: Esen, esici.

Y

Yah: Buz. *Yahpare:* Buz parçası.

Yâr: Dost; sevgili; tanıdık, ahbap; yardımcı. *Yârân:* Dostlar.

Yed: El; güç, kudret; yardım; vasıta; mülk.

Yekrek: Daha iyi; tercihe değer.

Yem: Deniz.

Yevm: Gün.

Yezdân: Yaradan.

Z

Zâgân: Kargalar.

Zâhid: Kaba sofu.

Zâhir (zâhire): Açık, belli, meydanda, görünür.

Zahm: Yara.

Zamir: İç, her şeyin içyüzü; yürek, vicdan; gizli fikir; ismin yerini tutan, adıl.

Zebân: Dil.

Zebûn: Zayıf, âciz.

Zehâb: Gitme; bir fikre uyma, sapma; bir fikirde bulunma.

Zehî (zihî): Ne hoş, ne güzel.

Zehra': Yüzü pek parlak olan.

Zehrâbe: Zehir gibi acı su; acılık, acı, kaygı.

Zemm: Yermek.

Zemzeme: Ezgili ses, ötüş; terennüm, teganni.

Zer: Altın. *Zerkâr:* Altın işlemeli; sırma işlemeli. *Zernigâr:* Altınla işlenmiş.

Zerd: Sarı; soluk, solgun.

Zerrak: İki yüzlü, mürayi.

Zerrin: Altınlı; altından yapılmış.

Zevrak: Kayık. *Zevrak-ı derûn:* İçinin kayığı. *Zevrakçe:* Küçük kayık.

Zeyl: Ek.

Zıll: Gölge; koruma, sahip çıkma.

Zîb: Süs.

Zîba: Süslü; yakışıklı.

Zinhâr: Aman dileme; sakın ha!

Zîr: Alt, aşağı.

Ziver: Süs.

Zuafâ: Zayıflar, hastalıktan güçsüz düşenler.

Zulmet: Karanlık. *Zulmetfeza:* Karanlığı arttıran.

Zücâc: Sırça, cam, şişe.

Zünnâr: Güzelin saçı; papazların bellerine bağladıkları kuşak.

Asım Bezirci Edebiyat tarihçisi, eleştirmen, denemeci ve çevirmen. 1927'de Erzincan'da doğdu. İlkokulu Erzincan'da, ortaokul ve liseyi parasız yatılı olarak Erzurum'da okudu. 1950'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Aynı yıl, Gerçek gazetesinde yazarlığa başlayan Bezirci, 26 yıl boyunca muhasebecilik yapmak zorunda kalmasına karşın örnek bir çalışkanlıkla çok sayıda ürün verdi. Ataç'ın öznel/izlenimsel eleştiri anlayışına karşı nesnel/bilimsel eleştiri çığırının açılması için büyük çaba sarf etti. Başta Nâzım Hikmet olmak üzere tanınmış birçok yazarın eserlerini derleyip yayına hazırladı. 2 Temmuz 1993'te Sivas toplukıyımında 34 ilerici aydın ve sanatçıyla birlikte katledildi. Bezirci'nin bütün eserleri yayınevimizce yayınlanmaktadır.

Kemal Özer Şair, yazar. 1935'te İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da yaptıktan sonra, 1955-60 arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim gördü. Cumhuriyet gazetesinde, Karacan Yayınları'nda çalıştı. Kitapçılık ve yayıncılık yaptı. Şiir Sanatı dergisini çıkardı, a ve Yeni a dergilerini yayınlayanlar arasında yer aldı. İlk şiirleri İkinci Yeni anlayışını yansıtırken, 1970'ten sonra toplumcu gerçekçi ürünler verdi. Kitapları Türk Dil Kurumu, Ö. F. Toprak, Yunus Nadi, F. O. Bayır ödülleriyle birlikte toplam 7 ödüle değer görüldü. Şiirin yanı sıra 11 değişik türde toplam 58 kitabı yayınlandı.

Dünden Bugüne Türk Şiiri, Asım Bezirci'nin, bilinen edebiyat araştırmacısı/eleştirmen titizliğiyle hazırladığı ve Türk şiirini gelişim evreleri içinde kavramayı, tarihsel açıdan en önemli, en güzel örnekleriyle sunmayı amaçladığı bir antoloji. Bezirci'nin bu çalışmasında, XIII. yüzyıldan XX. yüzyılın sonuna dek uzanan bir zaman dilimindeki şiir birikimine, şairlerinin taşıdıkları eğilimlere göre değil, şiirlerin barındırdığı estetik ve tarihsel değerlere göre demokratik bir anlayışla yaklaşılmış, çağlar boyunca geçilen bütün yollar ve varılan bütün sonuçlar cilt cilt sergilenmek istenmiştir.

Elinizdeki II. cilt, Türk divan şiirini yüzyıllar içinde geçirdiği bütün evrelerle el altına getirmek amacıyla düzenlendi. Geçirilen bütün evrelerde şairlerin ortaya koyduğu ürünler ince bir sanat beğenisiyle seçilip bilgi ve sözlük çalışmaları da eklenerek sunulmuştur.

EVRENSEL BASIM YAYIN

ISBN 975-6525-18-5
9 799756 525189